

218

-कृत कार्यालयीन उपय.

५
२४

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

वर्धा जिल्हा

१९९२-९३

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय
महाराष्ट्र शासन
मुंबई

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरीता

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

जिल्हा - वर्धा

१९९१ - ९३

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय,

नियोजन विभाग,

महाराष्ट्र शासन,

मुंबई.

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

१९९१-९३

गुध्दी पत्रक

अ. क्र. :	पृष्ठ	बाब/तक्ता	रकाना	ओळ	अधुध्द/	गुध्द/
:	क्रमांक	क्रमांक	क्रमांक	क्रमांक	अस्पष्ट	बरोबर
१	२	३	४	५	६	७
१.	४	दृष्टिक्षेपात	५	५	अस्पष्ट	९१९५
		जिल्हा				
२.	८	"	५	३	अस्पष्ट	४०४२९
३.	८	"	५	५	अस्पष्ट	९८५
		<u>तक्ते</u>				
४.	१	१. १	८	१	अस्पष्ट	६
५.	१	१. १	१०	३	अस्पष्ट	५६
६.	२	१. १	१२	३	अस्पष्ट	२८
७.	११	१. ५	२	१	रकम काम	रकम मुख्यतः
					करणारे	कमि करणारे
८.	२१	२. १	१२	६	अस्पष्ट	१७९. ७
९.	२२	३. २	४	१	अस्पष्ट	२२५
१०.	२२	३. २	५	३	अस्पष्ट	१३२६
११.	२२	३. २	४	४	अस्पष्ट	८४६
१२.	२२	३. २	६	४	अस्पष्ट	१६४६७
१३.	२२	३. २	१३	७	अस्पष्ट	८६०७
१४.	३०	३. २	२२	७	११९०	१९०
१५.	३४	३. २	३६	६	अस्पष्ट	१६०
१६.	३४	३. २	३५	१५	अस्पष्ट	२९२१
१७.	३५	३. २	४३	६	अस्पष्ट	२७
१८.	४५	३. ६ [ब]	४	२	अस्पष्ट	१८

१	२	३	४	५	६	७
१९.	४६	३.६ [ब]	६	२	अस्पष्ट	१८
२०.	८५	५.११	वित्तिक	—	आर्थिक गणना	आर्थिक गणना १९९०
२१.	१२१	६.१५	१७	२	अस्पष्ट	१२६४०६
२२.	१२७	७.२	९	३	अस्पष्ट	४३८
२३.	१३९	८.४	वित्तिक	—	[३० सप्टेंबर १९९० अखेरची]	[३० सप्टेंबर १९९१ अखेरची]
२४.	१३९	८.४	३/४/८/ १०/१२/१३/ १४/१५/१६/ १७	५	उ. ना.	१/६/१८/२४/ २३०/३८/२५४/ ३८/५१/४
२५.	१३९	८.४	३/४/५/६/ ७/८/९/१०/ ११/१२/१३/ १४/१५/१६/ १७	६[अ]	उ. ना.	२/६४/३/३२/३/ १५६/१०/२५२/१६/ ७६/३/३०८/१९/३८/-
२६.	१३९	८.४	३ ते १७	६ [ब]	उ. ना.	रकाना ३ ते १७ सर्व डी [—]
२७.	१३९	८.४	बाब क्रं. ५, अभिधात्रीकी महाविद्यालय व ६ इतर [अ] तंत्रनिकेतनची माहिती ३० सप्टेंबर १९९० या वर्षाची आहे. अशी तब्दीप समजण्यात यावी.			
२८.	१४१	८.५	८	२	अस्पष्ट	५६८८
२९.	१८५	११.७	५	७	अस्पष्ट	७४८४
३०.	२१३	१५.४	९	३	अस्पष्ट	१
३१.	२१३	१५.४	१३	३	अस्पष्ट	१

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९९२-९३

दुळीक्षेमात जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	बाब	परिमाण	वर्धा जिल्हा	महाराष्ट्र राज्य
१	२	३	४	५

[एक] प्राकृतिक रचना :

अ) भौगोलिक स्थान

१) उत्तर अक्षांश	अंश	२०.१८ ते २१.२१	१६.४ ते २२.१
२) पूर्व रेखांश	अंश	७८.३० ते ७९.१५	७२.६ ते ८०.९

ब) हवामान [१९९२]

१) किमान तापमान	सेल्सिअस	९.९	२.६
२) कमाल तापमान	सेल्सिअस	४६.२	४६.२
३) पर्जन्य [सरासरी]	मि. मि.	१३११.९	उ. ना

क) प्रशासकीय विभाग [१९९३]

१) तालुके	संख्या	८	३०३
२) पंचायत समित्या	संख्या	८	२९८
३) टंच. ईशान्त तालुके	संख्या	—	२२६
४) रकात्मिक ग्रामीण विकास प्रकल्प गट	संख्या	७	२९८
५) शहरे	संख्या	६	३३६
६) गावे [स्कूण] १९९१	संख्या	१३७९	४३०२७
१) निर्जन/ओसांड	संख्या	४१२	२६१५
२) वस्ती असलेली	संख्या	९६७	४०४१२
७) क्षेत्रफळ [१९८१]	चौ. कि. म.	६३१०	३०७७१३

[दोन] प्रशासकीय संख्या [३१.३.१९९३]

१) पंचायत समित्या	संख्या	८	२९८
२) महानगरपालिका	संख्या	—	१२
३) नगरपरिषद	संख्या	६	२३१
४) कटक पंडे	संख्या	—	७
५) ग्रामपंचायती [गट ग्रामपंचायती धरून]	संख्या	५०५	२६५८४
६) पोलीस स्टेशन ३१.१२.९३/ ३१.३.९३	संख्या	१५	८३३
७) पोलीस ऑफिस पोस्ट [३१.१२.१९९३]	संख्या	३४	उ. ना

पुढे चालू...

१	२	३	४	५
---	---	---	---	---

[तीन] लोकसंख्या [जनगणना १९९१]

१] ग्रामीण लोकसंख्या	आकडे हजारात	७८४	४८३९३	
२] शहरी लोकसंख्या	आकडे हजारात	२८४	३०५४२	
३] एकूण लोकसंख्या	आकडे हजारात	१०६८	७४९३८	
४] अनुसूचित जातीची लोकसंख्या	आकडे हजारात	१५०	१७५८	
५] अनुसूचित जातींच्या लोकसंख्येची टक्केवारी	टक्केवारी	१४.०४	११.०९	
६] अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या	आकडे हजारात	१६६	७३१८	
७] अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येची टक्केवारी	टक्केवारी	१५.६८	९.२७	
८] पुरुष	आकडे हजारात	५५१	४०८२६	
९] स्त्रीया	आकडे हजारात	५१७	३४११२	
१०] स्त्री पुरुष प्रमाण	१००० पुरुषा मध्ये स्त्रीयांचे प्रमाणे	९३९	९३४	
११] साक्षरता [१९८१]	दर चौ. कि. मी. क्षेत्रातील लोकसंख्या	१६९	२५८	
१२] साक्षरतेचे प्रमाण [१९९१]				
१] एकूण	टक्केवारी	६९.९५	६४.८७	
२] पुरुष	टक्केवारी	७८.३३	७६.५६	
३] स्त्रीया	टक्केवारी	६१.०२	५२.३२	
४] राज्यामध्ये जिल्हयाचा क्रमांक	सं. या	उ. नं.	उ. नं.	
[चार] कृषि [अस्थाने]		१९९०-९१	१९९१-९२	
१] औद्योगिक क्षेत्र	हजार हेक्टर	६२९	३०७५६	
२] जंगलव्याप्त क्षेत्र व त्यांची औद्योगिक क्षेत्राशी टक्केवारी	हजार हेक्टर	८६ [१३.६७]	५४०० [१७.५६]	

१.	२.	३.	४.	५.
३] शेतीत उपलब्ध नसलेली जमीन				
अ] बिगर शेती वापराखिली जमीन	हजार हेक्टर	२६	१११८	
ब] पडीत आणि लागवडी लायक नसलेली जमीन	हजार हेक्टर	१८	१७१५	
एकूण [अ + ब]		[४४]	[२८३३]	
४] पडीत जमीनी व्यतिरिक्त लागवड न केलेली इतर जमीन				
१] कायम गुरे चरण आणि इतर	हजार हेक्टर	४८	१५१६	
२] झाडे छुडवाखालील जमीन	हजार हेक्टर	७	१७९	
३] लागवडीयोग्य परंतु पड जमीन	हजार हेक्टर	२०	१०३०	
५] पडीत जमीन				
१] चालू पड	हजार हेक्टर	१४	१०५४	
२] इतर पड	हजार हेक्टर	१७	१०१६	
६] पिकाखालील क्षेत्र				
१] पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र	हजार हेक्टर	३९३	१७७३०	
२] दुसोटा क्षेत्र	हजार हेक्टर	१८	२७४९	
३] एकूण पिकाखालील क्षेत्र	हजार हेक्टर	४११	२०४७९	
७] ओलित क्षेत्र				
१] निव्वळ ओलित क्षेत्र	हजार हेक्टर	२४	२१६५	
२] एकूण ओलित क्षेत्र	हजार हेक्टर	२४	२८१४	
८] महत्वाच्या पिकाखालील ओलीताचे क्षेत्र				
९] वहीतधारण जमीन		१९८५-८६ अंतिम १९९०-९१ अंतिम		
१] २ हेक्टरपेक्षा कमी	संख्या[००]	५२९	६००२४	
२] २ ते १० हेक्टर	संख्या[००]	७२९	३२९६८	
३] १० हेक्टरपेक्षा कमी	संख्या[००]	५३	१७०६	
१०] जमीन महसूल वसूली [९२-९३]	लाख रुपये	९.५१	७१.६६	
११] जिल्हा परिषदांचा उपकर [१९९२-९३]	हजार रुपये	१४५७	१६१२४४	
१२] पंचायत समित्यांचा उपकर [१९९२-९३]	हजार रुपये	४५३	६६६२४	

[प्राय] पशुसंवर्धन [पशुगणना १९८७] [अंतीम]

क्र.	विवरण	संख्या	हजारात	६६७	३४२५५
१]	पशुगणना [स्कूला]	संख्या	हजारात	६६७	३४२५५
२]	गार्ड व बैल	संख्या	हजारात	४२४	१६९८३
३]	स्वामी व रेडे	संख्या	हजारात	५१	४७५५
४]	प्रेतया	संख्या	हजारात	७	२८७३
५]	शेळ्या	संख्या	हजारात	१७८	९१९५
६]	जोबड्या व बंदके	संख्या	हजारात	१५५	२४८३९

[सहा] सहकार [१९९२-९३]

१]	सहकारी संस्था	संख्या	१३४७	११८४५७	
२]	प्राथमिक कृषि सहकारी पतसंस्था	संख्या	३९८	१९७८७	
३]	प्राथमिक कृषि सहकारी पत संस्थाची सभासद संख्या	संख्या	हजारात	१२७	७९९४
४]	सहकारी दुग्ध संस्था	संख्या	२९२	१७२८१	
५]	प्राथमिक कृषी पतसंस्थानी दिलेले कर्ज	रु. कोटीत	६.५९	१०.१८	

[सात] जलसिंचन [३०.६.१९९३ रोजी]

[पूर्ण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प व त्याखातील ला भूक्षेत्र]

१]	घोडे प्रकल्प ला भूक्षेत्र	संख्या	-	२१
		हजार हेक्टर	-	उ. ना
२]	मध्यम प्रकल्प ला भूक्षेत्र	संख्या	६	१७१
		हजार हेक्टर	६५	उ. ना
३]	लघु प्रकल्प [पृष्ठ भाग] ला भूक्षेत्र	संख्या	८१	१५५
		हजार हेक्टर	४	उ. ना
४]	सिंचन विहीरीखाली सिंचनारे क्षेत्र	हजार हेक्टर	१८	१२९५

[आठ] उद्योग [१९९२ अखेर]

१]	नोंदणीकृत कारखान्याची संख्या	संख्या	१५७	२८४०४
२]	नोंदणीकृत चालू कारखान्याची संख्या [उत्पादन चालू असलेली]	संख्या	१४४	२४५४९
३]	साखर कारखान्याची संख्या [चालू असलेले खाणी धरून सप्टेंबर, १९९२]	संख्या	१	१००
४]	साखर कारखान्यातील साखरेचे उत्पादन	हजार टन	९	४०९१
५]	सर्व सुत कारखान्याची संख्या	संख्या	२	१६५

१	२	३	४	५
---	---	---	---	---

[नऊ] वीज [३१.३.१९९३]

१] वीज पुरवठा केलेली शहरे व खेडी	संख्या	१२४७	३९६६१
२] विद्यूतीकरण झालेल्या गावांची संख्या	संख्या	१२४१	३९४१३
३] वीज पुरवठा केलेले पंप संच [१९९२-९३ अखेर पर्यंत]	संख्या हजारात	३३	१७६१
४] गोबर गॅस तंत्रे [३१.३.१९९२] पर्यंत	संख्या	९५३१	३४८३३

[दहा] सार्वजनिक आरोग्य [१९९२]

१] रुग्णालये	संख्या	९	८३७
२] दवाखाने	संख्या	४३	१७०२
३] प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	संख्या	२७	१६७२
४] प्राथमिक आरोग्य पथके	संख्या	-	८१
५] स्काॅटिक बाल विकास योजना गट	संख्या	२	१४१
६] अंगणवाडीत उपस्थित राहणारी मुले [१९९१-९२]	संख्या	८०७३	१०५०३०३

[अकरा] शिक्षण [प्राथमिक]

		१९९०-९१	१९९२-९३
१] स्कूण प्राथमिक शाळा	संख्या	१०००	५२२९९
२] एक शिक्षका शाळा	संख्या	२६०	८६६९
३] प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या हजारात	१४१	११०६५
४] प्राथमिक शाळेतील शिक्षक	संख्या हजारात	४	२८२
५] प्रत्येक शिक्षकाभागे प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	३७	३९

[बारा] दुय्यम शिक्षण

१] दुय्यम शाळा	संख्या	११२	११२८
२] शाळेतील स्कूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	११२	६३२९
३] शाळेतील शिक्षक	संख्या हजारात	३	१२
४] प्रत्येक शिक्षकाभागे दुय्यम शाळेतील विद्यार्थी	संख्या हजारात	३५	३

[तेरा] उच्च शिक्षण

१] संस्था	संख्या	१२	१२१०
२] स्कूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	१४	१२३९

१	२	३	४	५
[घोटा] अ) पौढ शिक्षण [१९२२-२३]				
१]	पौढ शिक्षण केंद्रे	संख्या	-	४३७३
२]	पौढांची उपस्थिती	संख्या	-	१२७
हजारात				
ब) तांत्रिक शिक्षण				
१) औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था				
१]	शासकीय व शासन सहाय्यीत	संख्या	३	१२६
२]	इतर [खाजगी]	संख्या	३	२५२
२]	शासकीय व शासन सहाय्यीत	संख्या	६५६	५८०५६
औद्योगिक शिक्षण संस्थांमध्ये				
मंडूर झालेल्या जागा [विद्यार्थी]				
३) तांत्रिक व व्यवसायिक शिक्षण				
संस्था				
१]	शासकीय व शासन सहाय्यीत	संख्या	२०	४३४
२]	इतर [खाजगी]	संख्या	२	३७५१
४]	शासकीय व तांत्रिक व्यवसायिक शिक्षण संस्थांचे प्रवेश क्षमता	संख्या	२	२८३
हजारात				
४]	अभिव्यक्तीची संख्या	संख्या	-	उ. ना
[बंदरा] परिवहन आणि दुरुवटण [३१.३.२३]				
[अस्थायी]				
१]	रकून रेल्वे मार्ग लांबी	कि.मी.	३९४	५४५५
२]	बारधाही रस्त्यांची जोडलेली गावे	संख्या	४६०	२४५१७
३]	रकून रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	३००६	१७७०१२
४]	राष्ट्रीय महामार्गाची लांबी	कि.मी.	१०८	२९४९
५]	राज्य महामार्गाची लांबी	कि.मी.	५३७	३१७७२
६]	मंडळाच्या जिल्हा रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	५७१	३२३४९
७]	इतर जिल्हा रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	४४६	३९८१९
८]	ग्रामीण रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	१०५८	६३१२३

१	२	३	४	५
[सोला]	शिव्याच्या पाण्याचा पुरवठा		१२२२-२३	१.४.२२
	कृषि गावांची संख्या	संख्या	१६५	उ.ना
	१) खेद्यांना केलेला पुरवठा			
	अ) नजाचा पाणी पुरवठा	संख्या	१५०	३५८
	ब) कुमनलिका	संख्या	२४७	उ.ना
	क) साध्या विहीरा	संख्या	२२	७३
	२) विंध्य विहीरा	संख्या	७०	१७३
	२) ट्रॅक्टर किंवा डेलगाडीने पुरवठा	संख्या	१३७	उ.ना
	केली जाणारी गावे			
	३) योजनेत सभाविषय करावयाची गावे	संख्या	४२२	उ.ना
[सतरा]	घरतांघणी [१९९२-९३]			
	१) समितीन जाणारांताला बांधलेल्या	संख्या	१२५	१७७०
	घोपण्या			
[अठरा]	सकात्मिक श्रावण विकास कार्यक्रम			
	१) वारिद्र रेखांक कुटुंबे [१९८२-९३]	संख्या	०.५४	३४
	२) १९९२-९३ मधील लाभार्थी	संख्या	३८०७	१७७६५१
	३) १९९३-९४ नवीन लाभार्थी	संख्या	१७३२६	उ.ना
[एकोणिस]	रोजगार शिर्षी [१९९२-९३]			
	अ) रोजगार हमी योजना	मनुष्य दिवस	०.०८	१४.८०
	ब) जवाहर श्रावण रोजगार योजना	मनुष्य दिवस	२.७५	८.२३
[वीस]	आदिवासी कल्याणकारी योजना			
	आदिवासी करीता आश्रम शाळा	संख्या	४	६०१
[एकवीस]	शागासव विधानाची कल्याणकारी योजना [१९९२-९३]			[१९९१-९२]
	अ) शागासवविधानाची वस्तुगुणे	संख्या	५	१९२
	ब) वस्तुगुणात राहणारे विनायक	संख्या	३७२	११४७४

पुढे चालू .....

१	२	३	४	५
[बाकीस]	<u>जिल्हा नियोजन [१९९२-९३]</u>			
	१] वार्षिक योजनेतील मंजूर तरतूद	रु.कोटीत	२.२२	३३.७३
	२] अनुषंग भरून काढण्यासाठी तरतूद	रु.कोटीत	२२.४५	४४८.००
[तेजीस]	<u>नागरी पुरवठा [१९९२-९३]</u>			
	१] रास्त आवाची सुकाने	संख्या	५५२	४०४२९
	२] पुरावलेला रकून साठा	"०००"टन	५३	उ.ना
	३] शासकीय गुदाये	संख्या	८	९८५
	४] ताश्चण्याची क्षमता	"०००"टन	९३	५६६

टीप :- [१] उ.ना = उपलब्ध नाही.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

भाग - १

स मा लो च न

१९९३ - ९३

जिल्हा - वर्धा.

१. स्थान व भौगोलिक वैशिष्ट्ये

१.१ भौगोलिक स्थान:

वर्धा जिल्हा उत्तर अक्षांस २०^०-२८ ते २१^०-२१ आणि पूर्व रेखांस ७८^०-३० ते ७९^०-२९ चे दरम्यान आहे. या जिल्ह्याच्या दक्षिणेस व नैऋत्येस यवतमाळ, पूर्वेस व आग्नेयेस चंद्रपूर, उत्तरेस व ईशान्येस नागपूर आणि पश्चिमेला अमरावती ह्या जिल्ह्यांच्या सीमा मिडलेल्या आहेत. अमरावती व यवतमाळ ह्या जिल्ह्यांच्या पूर्वेकडिल सीमा व वर्धा जिल्ह्याच्या सीमा वर्धा नदीने निश्चित केल्या आहे.

१.२ क्षेत्र व प्रशासकीय विभाग:

वर्धा जिल्ह्याचे क्षेत्रफळ ६३१० चौ. कि.मी. म्हणजेच महाराष्ट्र राज्याच्या एकूण क्षेत्रफळाच्या २ टक्के एवढे आहे. प्रशासकीय व्यवस्थेच्या दृष्टिकोणातून या जिल्ह्याची वर्धा, आर्वी व हिंगणघाट यातील महसूल विभागात विभागणी करण्यांत आली होती. परंतु १ मे १९८१ पासून महाराष्ट्रातील उर्वरित विभागाप्रमाणे पंचायत समितीचे क्षेत्र हा एक तालुका समजून वर्धा जिल्ह्याची पुनःरचना करण्यात आली. त्या पुनःरचनेप्रमाणे आजमितीस या जिल्ह्याची १] वर्धा २] सेलू ३] समुद्रपूर ४] हिंगणघाट ५] देवळी ६] आर्वी ७] आष्टी ८] कारंजा या आठ तालुक्यात विभागणी केली असून त्यांत ६ शहरे, ९६७ वस्ती असलेली गावे व ४१२ ओसाड गावे आहेत. ग्रामीण विकास आसानी एक जिल्हा परिषद व तिचे अंतर्गत आठ पंचायत समिती जिल्ह्यामध्ये कार्यरत आहेत. तसेच जिल्हात ६ नगरपालिका आहेत, जिल्ह्याचे मुख्यालय वर्धा असून विभागीय मुख्यालय नागपूर आहे व ते वर्धा पासून ७६ कि.मी. अंतरावर आहे.

१.३ नैसर्गिक रचना

या जिल्ह्याच्या उत्तरेकडील उंचवट्याचा प्रदेश हा सातपुडा पर्वताच्या दक्षिण बाजूला फैलावला असून त्यामध्ये आष्टी, कारंजा व आर्वी या तालुक्याचा परिसर येतो. या ह्याचा अर्वरित भाग मात्र वर्धा व देवळी या दोन नद्यांच्या खोऱ्यात समाविष्ट होतो.

१.४ प्रागर्भिय रचना

या जिल्ह्यातील बहुतेक क्षेत्रामध्ये दख्खन प्रांतेस लाव्हा वाहांचा समावेश आहे. हे लाव्हा वाह या क्षेत्रामध्ये एकूण ४०० मिटर जाडीचे आहेत. ही बाब जिल्ह्याच्या ईशान्ये भागातील निम्नतम भाग आणि उच्चतम भाग यांच्यातील समुद्र सपाटीपासूनच्या किमान उंचीतील फरकावरून निदर्शनास येते. वाहामध्ये-

आढळून येणारे गाळाचे तंत्र अर्धा लाल प्रस्तंभ, यासुळे प्रत्येक वाह एक दूत-या पासून अलग ओळखणे व त्यांची विभागणी करणे शक्य झाले आहे.

प्रास्तवपूर्व गाळ साचण्याची क्रिया घडून येते. त्या उंचसखल भूप्रदेशामध्ये त्यांच्या पूर्वेकडील व दक्षिणेकडील क्षेत्रातील परिणामस्वरूप सानिध्यामुळे हे वाह पसरलेले दिसतात. अलीकडील अवसाद हे मुख्यत्वे कस्तूर वर्या व उप नद्या वेणा, यशोदा, धाम आणि प्रोथरा यांच्या काठावर असून पट्यात आढळून येतात. यासुळे मुख्यतः चाळ, वाळू, मोती आणि रेव यांचा समावेश आहे. वाळू व चाळ केवळ नद्यांच्या पात्रात आढळतात तर मोती आणि रेव हे काठावर आढळतात. तेलू व प्रोथरा यांच्या लगतच्या भागात अतलकडे बाउन्डर आढळून येतात.

१. ५ नद्या

वर्धा नदी ही या जिल्ह्यातील महत्त्वाची नदी असून ती मुलताई येथे तातपूडा पर्वतातून उगम पावून या जिल्ह्याच्या उत्तर व पश्चिम सिमेवरून वाहते. या नदीच्या यशोदा, वेणा व बाकडी या मुख्य उपनद्या आहेत. दुसरी महत्त्वाची नदी वेणा ही नागपूर जिल्ह्यातून व हिंणघाट तहसील मधून वाहत येऊन तावंगी हया गांवाजवळ वर्धा नदीला मिळते. तसेच बोर व धाम हया नद्या आर्वी तालुक्या-मधून उगम पावून समुद्रपूर तालुक्यातील मांडगाव येथे वेणा नदीला मिळतात. यशोदा नदी आर्वी तहसीली मधून मधून उगम पावते व ती देवळी तालुक्यातून वाहत जाऊन पुढे वर्धा नदीला मिळते. यादस्ताख्यामध्ये या नद्यांच्या पुरासुळे तीसवरील गांवांना धोका असला तरी हया नद्या उन्हाळ्यात मात्र कोरड्या असतात.

१. ६ वने

वर्धा जिल्ह्याचे एकूण वनक्षेत्र ८७५ चौ. कि.मी. असून जिल्ह्याच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्राच्या जवळ जवळ १४.४ आहे. हा वनभाग मुख्यत्वेकून जिल्ह्याच्या उत्तरेकडील आर्वी, कारंजा, आष्टी व तेलू या वार तालुक्यातच मोठ्या प्रमाणावर समाविष्ट आहे. समुद्रपूर तालुक्यात थोड्या अधिक प्रमाणात वनाचे क्षेत्र आढळून येते.

१. ७ हवामान व पर्जन्यमान

जिल्ह्यातील वर्धा केंद्राचे स्य १९९२ मधील कमाल तापमान ४६.२ डिग्री सेल्सिअस व किमान तापमान ९.९ डिग्री सेल्सिअस आहे. येथील उन्हाळा व हिवाळा हे सारखे तीव्र असतात. एकाच दिवशी तापमानात बराच चढ उतार होण्याचे प्रसंगही संपूर्ण वर्षभरात अनकदा येतात. उन्हाळ्यातील महिन्यात विसांच्या उष्णतेनंतर रात्रीच्या गारठ्यात होत जाणारे परिवर्तन हे विशेष करून लक्षणीय ठरते. या जिल्ह्यामध्ये बहुतांती पाऊस जून ते सप्टेंबर या पावसाळ्याच्या महिन्यात पडतो. या जिल्ह्याचे १९९२ मधील सरासरी पर्जन्यमान १३११.९ मि. मि. आहे.

जमीन व तिचे प्रकार :

या जिल्ह्यात जमीन मुख्यतः चार प्रकारची आढळून येते. उदा. काळी-१, काळी-२, भुरभाळ, खरडी व खरडी यांची सुद्धा मुख्यतः उताड मध्यम व खोल अश्या भागात विभागणी करता येते. समुद्रपूर तालुक्याच्या पूर्वकडील भाग, सेलू तालुक्याचा उत्तर किनारा आणवडी व आष्टी तालुक्यात उथळ प्रकारची जमीन आढळते.

तसेच हिंगणघाट व आर्वी तालुक्याचे पश्चिमेकडील काही भागात मध्यम प्रकारची जमीन आढळून येते. वर्धा व वेणा नद्यांच्या काठावर सर्वत्र गाळाचे, पण गाळ्या जमीनीचे वर साचलेले असून ते कपाशीच्या पिकासाठी अत्यंत उपयुक्त आहे. भुरभा-१ व भुरभाळ-२ या मुळाचे क्षेत्र जिल्ह्याच्या एकूण लागवडीखालील क्षेत्रापैकी ७४ टक्के व खरडी, खरडी व रेताळ ही २६ टक्के आहे. जमिनीतील पाण्याचा प्रवाह वायव्य दिशेकडून ईशान्ये दिशेकडे आहे.

२. लोकसंख्या

२.१ जनगणना १९९१ नुसार लोकसंख्या

१९९१ चे जनगणनेप्रमाणे वर्धा जिल्ह्याची एकूण लोकसंख्या २०६७३५७ स्वढी आहे. त्यापैकी ५५०३७० पुरुष व ५१६६८७ स्त्रिया आहे. सन १९८१ ते १९९१ या १० वर्षांपेध्ये वर्धा जिल्ह्याची लोकसंख्या १५.२१ टक्यानी वाढलेली आढळते. जिल्ह्याच्या एकूण लोकसंख्येची ग्रामीण लोकसंख्या ७८३८४० असून नागरी [शहरी] लोकसंख्या २८३५१७ इतकी आहे.

२.२ लोकसंख्येची घनता

वर्धा जिल्ह्यातील लोकसंख्येच्या घनतेचे प्रमाण चौ. कि.मी. मागे १७७ असून तेच प्रमाण महाराष्ट्र राज्याकरिता २०४ व भारताकरिता २१६ आहे. १९८१ चे जनगणनेनुसार घनतेच्या प्रमाणाचे बाबतीत महाराष्ट्र राज्यात वर्धा जिल्ह्याचा २४ वा क्रमांक आहे.

२.३ नागरी व ग्रामीण लोकसंख्येचे प्रमाण

जिल्ह्याच्या एकूण लोकसंख्येची नागरी भागामध्ये २६.५६ टक्के व ग्रामीण भागामध्ये ७३.४४ टक्के लोकसंख्या वास्तव्य करीत आहे. याप्रमाणे नागरी भागातील एकूण लोकसंख्या २८३५१७ व ग्रामीण भागातील एकूण लोकसंख्या ७८३८४० असल्याचे १९९१ चे जनगणनेकडून निदर्शनास येते.

२.४ स्त्रिया - पुरुष प्रमाण

१९९१ च्या जनगणनेनुसार जिल्ह्यामध्ये दर हजार पुरुषांमध्ये स्त्रियांचे प्रमाण ९३२ असून महाराष्ट्र राज्याच्या [९३४] तुलनेत जास्त आहे. ग्रामीण भागात हेच प्रमाण दर हजार पुरुषांमध्ये ९४१ तर नागरी भागात ९३० आहे.

२.५ अनुसूचित जाती व जमाती

जिल्ह्यामध्ये १९९१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जातीचे व अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या अनुक्रमे १४९९७५ व १६६३९१ असून त्याचे एकूण लोकसंख्येची प्रमाण अनुक्रमे १४.०५ टक्के व १५.५९ टक्के आहे. जिल्ह्यामध्ये १९८१ च्या जनगणनेच्या तुलनेत १९९१ च्या जनगणने मध्ये अनुसूचित जातीमध्ये प्रचंड वाढ झाल्याचे दिसते.

२.६ लोकसंख्यात्मक मनुष्यबळ

१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यातील कामगारांची संख्या एकूण लोकसंख्येच्या ४५.२२ टक्के खाली होती. तर १९९१ मध्ये जिल्ह्यातील कामगारांची संख्या ४२.२१ टक्के आते. १९८१-१९९१ या दशकामध्ये जिल्ह्यातील कामगार संख्येच्या प्रमाणात घट झालेली आहे. जिल्ह्यातील एकूण कामगारांपैकी ७६ टक्के कामगार पारंपरिक क्षेत्रांमध्ये म्हणजेच शेती व तीच्याशी संलग्न असलेल्या कामावर गुंतलेले आहे.

२.७ वयोगटानुसार लोकसंख्येचे वर्गीकरण

०-१४ या वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ या वर्षी ४२.०७ टक्के होती. ती १९८१ मध्ये ३८.२६ टक्के झाली. तसेच १५-५९ या वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ मध्ये ५०.४५ टक्के होती, ती १९८१ मध्ये ५३.७८ टक्के झाली. ६० व त्यापेक्षा जास्त वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ मध्ये ६.९८ होती ती १९८१ मध्ये ७.८७ टक्के व वय अनिर्देशित गटांची ०.०९ टक्के खाली झाली. १९९१ जनगणनेनुसार वयोगटानुसार लोकसंख्या उपलब्ध झाली नाही. त्यामुळे वयोगटानुसार लोकसंख्येचे वर्गीकरण देणे शक्य होत नाही.

२.८ साक्षरता

१९९१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यांत एकूण ६३४४३४ लोक साक्षर आहेत. त्यात पुरुष ३६६७१३ व स्त्रीया २६७७२१ आहेत. जिल्ह्यातील एकूण लोकसंख्येपैकी ५९.४४ टक्के लोकसंख्या साक्षर म्हणून गणल्या गेली आहे. त्यात ७८.३३ टक्के पुरुष व ६१.०२ टक्के स्त्रीया साक्षर आहेत.

२.९ वापरातील निवासी घरांची व कुटुंबाची लोकसंख्या

जिल्ह्यामध्ये वापरातील निवासी घरांची संख्या १९९१ चे जनगणनेनुसार २११७१० खाली आहे. पैकी ७४.४१ टक्के ग्रामीण भागात व २५.५९ टक्के नागरी भागात आढळते. तसेच १९९१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यामध्ये २२०३४८ कुटुंबे आहेत. पैकी ७४.७३ टक्के कुटुंबे ग्रामीण भागात व २५.२७ टक्के कुटुंबे नागरी भागात आहेत.

३. वने

३.१ जिल्हयांतील स्कूण वनक्षेत्र

वर्धा जिल्हयामध्ये स्कूण वनाखालील क्षेत्रफळ [वनक्षेत्र] ८७५ चौ. कि.मी. असून ते जिल्हयाच्या स्कूण क्षेत्रफळाच्या १४ टक्के आहे. या जिल्हयांतील बहुतांशी वनभाग हा जिल्हयांच्या उत्तरेकडील आर्वी, कारंजा, आष्टी, वर्धा व तेलू या तहसीलांमध्ये कमी अधिक प्रमाणात स्थित असून उर्वरीत वनभाग हिंणणी व समुद्रपूर तहसीलांमध्ये आहे. वनक्षेत्राच्या स्कूण क्षेत्राची राखीव, सुरक्षित व अवर्गीकृत अशा ३ भागांमध्ये विभागणी होते. यापैकी अवर्गीकृत क्षेत्र हे महसूल विभागाच्या देखरेखेखाली तर राखीव आणि सुरक्षित क्षेत्र हे वन विभागाच्या देखरेखेखाली येते. स्कूण वन व्यपत्त क्षेत्राच्या तुलनेत राखीव वनक्षेत्र ६० टक्के असून सुरक्षित वनक्षेत्र ३६ टक्के व अवर्गीकृत क्षेत्र हे फक्त ३ टक्के आहे. सन १९९२-९३ या आर्थिक वर्षात ०.६५३ हजार घनमिटर झारती लाकडाचे व ०-०२७ हजार घनमीटर जळजळ लाकडाचे उत्पादन झाले.

३.२ वनोत्पादन

आर्वी व हिंणणी परीक्षेत्रातील भागात उत्तम दर्जाचे सागवणी झाडांची वने आढळून येतात सागवणी झाडांतोबतय या जिल्हयामध्ये सामान्यपणे धावडा, सालई, तेंदू व मवई या जातींचो झाडे आहेत. या वनात येन, कळंब, पळस, मोह, बेहाडा इत्यादि वनस्पतीचे उत्पादन होते. तसेच येथील वनजमीनीमध्ये कुड, धोनड, मुशाम, मखेल आणि वेग वा प्रमुख जातीचे गवत उगवते. वनोत्पादनापासून सन १९९२-९३ मध्ये १३८.८७ लाख रुपये रवडे उत्पन्न मिळाले. १९९२-९३ मध्ये झारती लाकूड यापासून ४२.४७ लाख रुपये व जळजळ लाकडापासून ०.०८ लाख रुपयाचे उत्पन्न प्राप्त झाले.

३.३ वन विकास कार्यक्रम

धूम, जोराने आलेल्या पावसाच्या पाण्याच्या निचरा व पुर यापासून जमीनीचे संरक्षण करण्याचे बाबतीत आणि जमीनीचा कस टिकवून घेतील सहाय्य करण्याच्या बाबतीत जंगले महत्त्वाची कामगिरी बजावतात. त्या दृष्टीने वनविकासाकरीता जिल्हा स्तरावर खालील योजना राबविल्या जातात. [अ] मध्यवर्ती रोप प्रकल्पांची स्थापना [ब] निकृष्ट वनाचे पुनर्पनिकरण [क] वन समूह योजना [ड] वन संरक्षण तसेच वन्य प्राणी व नितर्ग संरक्षण.

४. कृषी

४.१ जमीनीचा वापर

जिल्हयातील १९८६-८७, १९८९-९० व १९९०-९१ वर्गातील स्कूण भौगोलिकक्षेत्र अनुक्रमे ६२९ हजार हेक्टर इतके होते. त्यापैकी १९८६-८७ लागवडीलायक क्षेत्र ७५ टक्के कायम गुरे चरण व इतर चराई जमीन याखालील क्षेत्र ७ टक्के.

क्षेत्रीला उपलब्ध नसलेले क्षेत्र १० टक्के व जंगलव्याप्त क्षेत्र ९ टक्के होते ह्याच क्षेत्रात १९८९-९० व १९९०-९१ वर्षात दर्जावारी अनुक्रमे ७४, ७, ३, २२ व ७२, ८, ३, १४ याप्रमाणे होती. तसेच १९८६-८७, १९८९-९० व १९९०-९१ वर्षातील लागवडीखालील क्षेत्रापैकी निव्वळ कसलेले क्षेत्र अनुक्रमे ९३ व ९६ आणि दुबार लागवडीखालील क्षेत्र ७ व ४ टक्के याप्रमाणे होते. निव्वळ कसलेल्या क्षेत्राची कूण भौगोलीक क्षेत्राच्या तुलनेत १९८६-८७, १९८९-९० व १९९०-९१ या वर्षातील टक्केवारी अनुक्रमे ६३, ६४ व ६३ इतकी असून लागवडी लायक क्षेत्राच्या तुलनेत अनुक्रमे ८४ व ८७ टक्के होती. दुबार पिकाखालील क्षेत्रनिव्वळ कसलेल्या क्षेत्राच्या तुलनेत १९८६-८७ वर्षात ८ टक्के, १९८९-९० व १९९०-९१ वर्षात ४ टक्के असे होते.

४.२ व्हितीखालील जमीनीचे धारण व त्याचे क्षेत्र याचे वर्गीकरण

व्हितीखालील जमीनधारकाचे गटाप्रमाणे भू-धारकांचा आणि क्षेत्राची १९८०-८१ व १९८५-८६ चे कृषि गणनेनुसार टक्केवारी खालीलप्रमाणे दर्जावलेली आहे.

अ. क्र.	धारण गट [हेक्टर]	भू-धारक [टक्केवारी]: क्षेत्र [टक्केवारी]			
		१९८०-८१	१९८५-८६	१९८०-८१	१९८५-८६
१	२	३	४	५	६
१.	२ पर्यंत	३८	४०	१३	१५
२.	२ ते ५	३८	४०	३३	३७
३.	५ ते १०	१८	१६	३३	३२
४.	१० ते २०	५	३	१८	१४
५.	२० ते ५०	१	१	३	२
६.	५० वरील	-	-	-	-

कृषि गणना १९८५-८६ मध्ये संस्थाने धारण वैयक्तिक धारणात समाविष्ट करण्यांत आलेले आहे. त्यातील एकूण धारणापैकी वैयक्तिक धारण व त्याचे क्षेत्रांमधून अनुक्रमे ९९ टक्के आणि संयुक्त धारण व त्याचे क्षेत्रांमधून १ टक्के याप्रमाणे आढळते. तसेच १९८०-८१ च्या तुलनेत १९८५-८६ वर्षात भू-धारकाच्या संख्येत २ हेक्टर पर्यंतच्या गटात ५ टक्के व २ ते ५ हेक्टर पर्यंतच्या गटात ५ टक्के वाढ झालेली आढळते. तर ५ ते १० हेक्टर पर्यंतच्या व १० ते २० हेक्टर पर्यंतच्या गटात अनुक्रमे १२ व ४० टक्के घट झालेली आढळते. २० ते ५० हेक्टर पर्यंतच्या गटात काहीच वाढ वा घट झालेली आढळत नाही. क्षेत्राबाबतच्या २ हेक्टर पर्यंतच्या गटात १५ टक्के आणि २ ते ५ हेक्टर पर्यंतच्या गटात १२ टक्के वाढ झालेली दिसून येते. तर बाकीच्या ५ ते १० १० ते २० आणि २० ते ४० हेक्टर पर्यंतच्या गटात अनुक्रमे ६, २२ व २३ टक्के घट आढळून येते. ५० व त्यावरील गटात यावेळेस वाढ झालेली आहे.

४.३ पीक पध्दती

जिल्हयांतील पीकाखालील स्कूण क्षेत्र १९८६-८७, १९८९-९० व १९९०-९१ वर्षात अनुक्रमे ४२८, ४२० व ४११ हजार हेक्टर होते. त्यापैकी अन्नधान्ये पीकाखालील क्षेत्र १९६, १८८ व १७९ हजार हेक्टर होते. त्या अन्नधान्ये पीकाखालील क्षेत्रापैकी सर्वात जास्त क्षेत्र ज्वारी पीकाखालील म्हणजे अनुक्रमे ५६, ५८ व ५५ टक्के, डाळीवर्गीय पीकाखालील १९८६-८७, व १९८९-९० वर्षात २८ टक्के व १९९०-९१ वर्षात ३२ टक्के, गव्हाखाली १९८६-८७ वर्षात १२ टक्के व १९८९-९० व १९९०-९१ या वर्षात ११ टक्के असे होते. कापसाखालील क्षेत्र स्कूण पीकाखालील क्षेत्राच्या तुलनेत १९८६-८७, १९८९-९० व १९९०-९१ ह्या वर्षात अनुक्रमे ४२, ४५ व ४५ टक्के होते. १९८६-८७ च्या तुलनेत १९८९-९० व १९९०-९१ वर्षातील पीकाखालील स्कूण क्षेत्रात आणि निव्वळ लागवडीखालील क्षेत्रात घट आढळून येते.

४.४ मुख्य पीकाचे उत्पादन

सन १९९२-९३ मध्ये तृणधान्याचे स्कूण उत्पादन १.११ लाख मेट्रीक टन इतके झाले तेच १९९१-९२ या वर्षातील ०.९१ लाख मेट्रीक टन इतके होते. त्यामुळे तृणधान्याच्या उत्पादनामध्ये २२ टक्यांनी वाढ झालेली आढळून येते. तसेच १९९१-९२ च्या तुलनेत १९९२-९३ या साली कडधान्याच्या उत्पादनात २३ टक्यांनी व तुरीच्या उत्पादनात देखील १३ टक्यांनी वाढ झालेली दिसून येते. तसेच १९९२-९३ वर्षात भुईमुंगाचे उत्पादन ७२०० मेट्रीक टन इतके झाले असून यांत १९९१-९२ वर्षाच्या तुलनेत १३ टक्यांनी वाढ झालेली आढळते.

४.५ मुख्य पीकाचे दर हेक्टरी उत्पादन

जिल्हयामध्ये ज्वारी, गहू, कापूस, हरभरा, तूर, मूंग, जवस, तीळ, उस, भुईमुंग, हळद, मिरची इत्यादि पीके घेण्यात येतात. त्यात ज्वारीचे पीक हे मुख्य समजल्या जाते. १९९२-९३ वर्षाकरिता ज्वारीचे दर हेक्टरी उत्पन्न १०८७ कि.ग्रॅ. तांदूळ ८१८, गहू ११५४, बाजरी ५००, हरभरा ५५५, तूर ७३९, उडीद ६४७, मूंग ३२०, जवस २५०, तीळ २३६, भुईमुंग [शेंग] ६२१, मोहरी ३३३, उस [इन्डकेनच्या स्वस्पात] ६२०००, कापूस ११९ [गाडी], मिरची ४६१, हळद १००० कि.ग्रॅस याप्रमाणे अंदाजित करण्यांत आले होते.

४.६ अधिक उत्पादन देणा-या पीकाचे क्षेत्र

तृणधान्याखालील संकरीत व ज्यादा उत्पादन देणा-या पीकांमध्ये प्रामुख्याने ज्वारी, तूर, गहू, कापूस, भुईमुंग या पीकांच्या सभावेश होते. १९९२-९३ वर्षात ज्यादा उत्पादन देणा-या पीकांचे क्षेत्र अन्नधान्याखाली ५३ टक्के कापसाचे ३८ टक्के व भुईमुंगाखाली ३ टक्के इतके आहे. स्कंदरीत जिल्हयात अंदाजे ८५ टक्के क्षेत्र हे ज्यादा उत्पन्न देणा-या संकरीत जातीच्या विण्याणाचा वापरवाढविण्यांत आलेला आहे.

४.७ फळे व भाजीपाला

जिल्ह्यांतील स्कूण फळे व भाजीपाला वा पीकाखालील १९८६-८७ चे क्षेत्र ६६८४ हेक्टर, १९८९-९० व १९९०-९१ वर्षांचे ७६७० व ७५०२ हेक्टर शेवटचे क्षेत्र असून ह्यांची टक्केवारी पीकाखालील स्कूण क्षेत्राच्या अनुक्रमे १.५६ व १.८२ टक्के आढळून येते. संज्ञाचे पीक मुख्यतः कारंजी, जांभी, आंब्याची तालुक्यातच घेण्यात येत असून केळीचे तेल तालुक्यात घेण्यात येते.

४.८ रासायनिक खताचे वाटप

१९९२-९३ या वर्षी जिल्ह्यात ६६१६९ मेट्रीक टन रासायनिक खताचे वाटप करण्यांत आले असून यात गेल्या वर्षाच्या तुलनेत वाढ झालेली आढळून येते. वाटप केलेल्या स्कूण खतापैकी ५६ टक्के युरीया व ४४ टक्के मीश्र खते आढळतात.

४.९ पीक संरक्षण

पीकाखालील रोगांच्या प्रादुर्भाव जसजसा वाढत आला, तसतशा किटकनाशके व जंतू नाशके औषधांच्या वापरही फार मोठ्या प्रमाणावर झालेले होत आहे. पीक संरक्षण योजने अंतर्गत जिल्ह्यामध्ये किटक नाशके, भुश नाशके तसेच रोग संरक्षण साधन साभरा खरेदीकरीता अर्थ सहाय्याची योजना जिल्ह्यातील कृषि अधिका-या-मार्फत तसेच संज्ञा झाडावरील कोळशी रोगाची निर्मूलन योजना फलोत्पादन उपसंचालका मार्फत कार्यान्वित केल्या जाते.

४.१० शेत माल साठवणूकीच्या व नियंत्रित बाजारपेठांच्या सोयी

जिल्ह्यातील ब-यात तालुक्यात कृषि उत्पन्न बाजार समित्या कार्यरत असून त्या सर्व ठिकठिकाणी शेतक-यांणी आणलेल्या विक्री योग्य मालाच्या विक्रीची व साठवणूकीची सोय उपलब्ध आहे. १९९२-९३ वर्षी गहू ७८० टन, ज्वारी ४३६९२, कापूस ७९७१७, तूर ७५८४, हरभरा ९८४, जवस ७१ टन, मुंगफली ११० टन, तीळ ४८५ टन व सोयाबीन १०१३५ टन कृषि मालाची विक्री कृषि उत्पन्न बाजार समिती वदारे करण्यांत आली. तसेच जिल्ह्यात महाराष्ट्र राज्य खार मंडळाच्या ४ वखारी असून त्यांची क्षमता ८००० मेट्रीक टनाची आहे. शिक्षा सहकार विभागाच्या ४८ वखारी असून त्याचीही ९२५० मेट्रीक टन कृषि माल साठविण्याची क्षमता आहे.

४.११ जमीन सुधारणा

जिल्ह्यातील विभागीय मृदा संधारण आधकारी याचे मार्फत बांध घालणे व उताराकर सभल घालणे इत्यादि उपगयावदारे जमीनीचा विकास केल्या जातो याशिवाय महसूल विभागांमार्फत अतिरिक्त जमीनी दिलेल्या अभिहंस्ताकितांना जमीन विकासाकरीता अर्थ हाय्य देण्यांत येते. तसेच विशेष घट योजने अंतर्गत जिल्हा कृषि विकास अधिका-यामार्फत निवडक अनुसूचीत जातीच्या शेतक-यांना जमीन सुधारण्या-करीता अर्थसहाय्य देण्यात येते. ओलीताच्या सोयीची उपलब्धता वाढविण्याकरीता अल्प सुधारण विहीरी बांधण्याकरीता जिल्ह्यातील भुविकास आंधकोषामार्फत व राष्ट्रोक्त बँकेमार्फत कजाचे वाटप करण्यांत येते.

४. १२

इतर विकास कार्यक्रम

शेती विकासाच्या दृष्टिने जिल्हा वार्षिक योजने अंतर्गत पुढील निरनिराळे कार्यक्रम राबविले जातात. [१] फलोत्पादन कार्यक्रमा अंतर्गत फलोत्पादन विभागातर्फे फळबाग लागवडीसाठी इच्छुक अल्पभूधारक शेतकरी यांच्या जवळ ओलीताची सोय आहे व जे फळबाग लागू इच्छितात अशा शेतकऱ्यांना सुधारित जातीच्या कलभाचा पुरवठा करून भविकास आणि जिल्ह्यातील राष्ट्रीय बँकेकडून कर्जस्वी अर्थ सहाय्याची सोय उपलब्ध करून देण्यात येते.

बँकेने वाटप केलेल्या कर्जावर ३३ ½ टक्के सरासरी अनुदान देऊन शेतकऱ्यांचा कर्जाचा बोझ काही प्रमाणात हलका करण्यास मदत करते, [२] कोरडवाहू शेती विकासाच्या दृष्टिने शासनाचे प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये कृषि पंढरी योजना सुरु केलेली आहे. जिल्ह्यातील प्रत्येक तहसिलामधून कृषि पंढरी योजनेअंतर्गत जास्तीत जास्त कोरडवाहू शेती असे अशा एका गावाची निवड करून त्या गावातील सर्व अल्प व अत्यल्प भूधारकांना शेती विकासाच्या दृष्टिने जे कार्यक्रम राबविल्या जातात त्याचा लाभ त्यांना देण्यात येतो. [३] एकात्मिक ग्रामीण विकास योजनेअंतर्गत जिल्ह्यातील अल्प व अत्यल्प शेतकऱ्यांना नविन विहीरी बांधण्यासाठी व जुन्या विहीरीची दुरुस्ती करण्यासाठी विजेवरील पंप संच विकत घेण्याकरिता आणि बैलगाडी व बैलजोडी विकत घेण्यासाठी राष्ट्रीय व इतर बँकाकडून कर्ज मिळवून देऊन त्यावर जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेमार्फत कमीत कमी २५ ते ३३ टक्के सुट देण्यात येते. [४] अल्प भूधारकांना रासायनिक खताच्या वाढीव किमतीवर सुट देण्यात येते. [५] कितक नाशके व मुश नाशके यासाठी अर्थसहाय्य देण्यात येते. [६] सधन तेलबिया विकास कार्यक्रम [७] कडधान्याच्या पिकाकरीता सधन उत्पादन कार्यक्रम, याशिवाय जिल्हा परिषदेच्या वाढीव उपकरातील उत्पन्न मधून कृषि विकासावर खर्च करण्यात येत असतो. जसे उन्हाळी भुर्गमुगासाठी अनुदान देणे वगैरे.

५. जलसिंचन

५. १

जलसिंचनाची साधने

जिल्ह्याचा कृषि उत्कर्ष साधण्यासाठी व सर्वसाधारण आर्थिक सुस्थितीसाठी सिंचन क्षमता वाढविणे ही एक अत्यंत महत्त्वाची बाब आहे. विहीरी, लहान पाटबंधारे, मध्यम प्रकल्प, उपसा सिंचन योजनेद्वारे तसेच नदी नाल्यावर पंप बसवून सिंचन केल्या जाते. जिल्ह्यामध्ये साखर कारखान्याची उभारणी झाल्यामुळे व त्या कारखान्यात उंस आवश्यक असल्यामुळे त्यांच्या लागवडीची क्षमता वाढविणे आवश्यक झाले आहे. त्यादृष्टिने शासकीय स्तरावरून व वैयक्तिक स्तरावरून जोमाने प्रयत्न सुरु आहेत. पुढील षष्ठीकच्या काळात आजच्या तूलनेत जिल्ह्याच्या सिंचन क्षमतेत बराच बदल झालेला आढळून येईल.

५. २

निरनिराळ्या पीकाखालील ओलीताचे क्षेत्र

१९८८-८९ वर्षी ओलीताच्या एकूण क्षेत्रापैकी तृण घान्याखाली ५८ टक्के, कडधान्ये ३ टक्के, उसाखाली ४ टक्के, मिरीची, हळद व मसाल्याचे पदार्थ याखाली

४ टक्के, फळे व भाजीपाला याखाली २३ टक्के, कापसाखाली ५ टक्के व गळीतांची पीकाखाली ३ टक्के हेक्टर सिंचन करण्यांत आले.

५.३ सिंचन क्षमता
=====

जिल्ह्यात १९८६-८७ वर्षात १९२१५, १९८९-९० व १९९०-९१ ओलीता-खालील निव्वळ क्षेत्र २३७४२ हेक्टर असून त्यापैकी विहीरींद्वारे भिणगारे अनुक्रमे १७९७७, १८६२८ व १८२७८ हेक्टर आणि कालवे व झतर साधनांद्वारे भिणगारे अनुक्रमे १२३८, ५११४ व ५४६४ हेक्टर क्षेत्र आहे. ओलीताखाली स्कूण क्षेत्राशी टक्केवारीत सागावयाचे झाल्याचे १९८६-८७ वर्षात ७३ टक्के, १९८९-९० मध्ये ७८ टक्के व १९९०-९१ वर्षात ७७ टक्के विहीरींद्वारे आणि कालवे व झतर साधनांद्वारे अनुक्रमे ५, २१ व २३ टक्के सिंचन करण्यांत आले.

५.४ सिंचन प्रकल्प
=====

जिल्ह्यामध्ये बोर, धाम, पंचधारा, डोंगरगांव व पोथरा प्रकल्पाची कामे [पोथरा प्रकल्पाचे काम जरी पूर्ण झाले नसले तरी ओलित सुरु आहे]. पूर्ण झालेली असून त्यांद्वारे सन १९९२-९३ मध्ये ९५७५ हेक्टर जमीनीला हंगामी सिंचनाची सोय उपलब्ध करून देण्यात आली. भविष्यात या जिल्ह्यात मध्यम प्रकल्पांद्वारे ३०२९८ हेक्टर, सिंचन होण्याची अपेक्षा आहे.

अप्यार वर्धा लोवर वर्धा व लोअर वर्धा हे तीनही प्रकल्प पूर्ण झाल्या-नंतर ह्या जिल्ह्याची जवळ जवळ ७५ हजार हेक्टर जमीन जास्तीच्या ओलीताखाली येवून शेती विकासाच्या दृष्टिने निश्चितच लाभधारक ठरेल.

६. पशुसंवर्धन व पशुवैद्यकीय सेवा
=====

६.१ पशुधन
=====

या जिल्ह्यामध्ये १९८७ च्या पशुगणनेप्रमाणे पशुधनाची संख्या ६६७०५७ इतकी आहे. हीच पशुधनाची संख्या १९८२ मध्ये ५९६७५७ इतकी होती. १९८७ च्या पशुगणनेप्रमाणे गार्ड-बैल ६४ टक्के, म्हशी-रेडे ८ टक्के, मेंढया-बकरे २८ टक्के व इतर पशुधन १ टक्के आढळून येते. १९८७ च्या पशुगणनेप्रमाणे दर चौ. कि. मी. भागे पशुधनाची घनता १०६ इतकी आढळून येते.

१९८२ ते १९८७ या पांच वर्षांच्या काळात पशुधनाची संख्या जवळ जवळ १२ टक्यांनी वाढली आहे. तसेच कुक्कुटांच्या संख्येत १९८७ मध्ये १९८२ च्या तुलनेत अंदाजे ६ टक्याने घट झाल्याचे आढळते.

६.२ पशुधन व दुग्ध उत्पादन
=====

वर्धा जिल्हा हा "गोळाऊ" गुराचे मोहेरघर आहे. विशेष करून आर्वा, कारंजा व आष्टी तालुक्यात गोपालन प्रामुख्याने केले जाते. म्हशींच्या बाबतीत बहुसंख्या म्हशी ह्या स्थानिक जातीच्या असून त्या "नागपूरी" किंवा "श्लोचपूरी" म्हणून ओळखल्या जातात. "भूर्रा" व "सुर्ता" जातीच्या म्हशी सुध्दा काही प्रमाणात

हया जिल्हयात आढ्यतात. सन १९९२-९३ मध्ये जिल्हयात दुध योजनेमार्फत प्रतीदिन सरासरी ३० हजार लिटर दुध संकलित करण्यांत आले.

६.३ पशुवैद्यकीय सेवा
=====

वर्धा जिल्हयामध्ये एक पशुवैद्यकीय सर्व चिकित्सालय, १२ पशुवैद्यकीय दवाखाने ३३ प्रथोपचार केंद्रे व ७५ कृत्रीम रेतन केंद्रे आहेत. शिवाय, हया जिल्हयात विकृतार कार्य व प्रात्यक्षिकाकरिता १ फिरती पशुरोग नियंत्रण पथक आहे. इत्पीतने, दवाखाने व मदत केंद्रांमध्ये उपचार केलेल्या पशुंची १९९२-९३ मधील संख्या ३,७६५९ रचढी आहे. तसेच कृत्रीम रेतन केंद्रांमध्ये स्कूण १९८१९ इतक्या जनावरांवर कृत्रीम गर्भधारणा करण्यांत आली.

६.४ पशुधन विकासाचे कार्यक्रम
=====

पशुधन विकासाच्या कार्यक्रमाखाली जिल्हा योजनेअंतर्गत पुढील कार्यक्रम प्रामुख्याने राबविण्यात आतात [१] तोंड व पयखुरी रोगाचे नियंत्रण, [२] वैरण प्रात्यक्षिके आयोजित करणे [३] विशेष पशु सुधार प्रकल्प [४] संकरांत कालवडी जोपासनेसाठी अर्थसहाय्य [५] कोंबड्यांच्या पिल्लांचे वाटप करणे [६] गोकूळ ग्राम योजना व [७] दुर्बल घटकांनी दुग्धत्या जनावरांचा पुरवठा इत्यादि.

७. मत्स्यव्यवसाय
=====

७.१ मत्स्योत्पादन
=====

वर्धा जिल्हयामध्ये स्कूण ३३४४ हेक्टर क्षेत्र मत्स्योत्पादनासाठी अनुकूल आहे. याशिवाय ४६० कि.मी. नदीचे पात्र देखील मत्स्यव्यवसायासाठी उपयुक्त आहे. सन १९९२-९३ मध्ये १६५ लाख रुपये मूल्याचे ११०० मे.टन भुजल मत्स्योत्पादन करण्यांत आले. केळसर येथे मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र स्थापन करण्यांत आले असून त्यातून तलावात साठविण्यासाठी मत्स्यबीज पुरविण्यात येते.

७.२ मत्स्योत्पादन विकासाचे कार्यक्रम
=====

जिल्हयामध्ये मत्स्यव्यवसायाचा विकास करण्याकरिता जिल्हा योजने अंतर्गत निरन्विराळे कार्यक्रम राबविल्या जातात. उदा, मच्छीमार साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य, मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थाना भाग भाडवल, मच्छीमारांना विमा उतरविण्यासाठी अनुदान देणे इत्यादी.

८. विद्युत
=====

८.१ विद्युतीकरण
=====

१९९१ च्या जनगणनेनुसार जिल्हयामध्ये स्कूण १३७९ गावे व ६ शहरे आहेत. पैकी ३१ मार्च १९९३ पर्यंत १३७१ गावांचे व ६ शहरांचे विद्युतीकरण पूर्ण करण्यांत आलेले आहे. म्हणजेच जिल्हयामध्ये ९९ टक्के विद्युतीकरण पूर्ण झाले आहे.

८.२ वीजपुरवठा केलेले शेतीचे पंप

जिल्ह्यामध्ये ३१ मार्च १९९३ पर्यंत महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ मार्फत ३७५२३ शेतीच्या पंपाना वीज पुरवठा करण्यांत आला.

८.३ विद्युत वापर

सन १९९२-९३ मध्ये २१८३५३ हजार किलो वॉट तास विद्युत वापर करण्यांत आली. पैकी २८ टक्के घरगुती कामासाठी, ४ टक्के व्यापारी कामासाठी लष्करासाठी ४० टक्के औद्योगिक उत्पादनाकरीता, ३ टक्के सार्वजनिक दिवाबत्ती करीता, ७ टक्के शेतीकरीता व १८ टक्के इतर बाबीसाठी वापर करण्यांत आल्याचे आढळते. तसेच जिल्ह्यामध्ये ३१ मार्च १९९३ अखेर पर्यंत १६२६८७ विद्युत कनेक्शन दिल्या गेलेले आहेत. सन १९९१-९२ च्या तुलनेत १९९२-९३ चा वर्षी १८ टक्के वीजेच्या वापरात वाढ झालेली आहे. तसेच वीजेच्या संबंधीच्या [कनेक्शनच्या] संख्येतही ५६८६ ने म्हणजेच ४ टक्क्याने वाढ झालेली दिसून येते.

९. खाणकाम व उद्योग

९.१ खनिज उत्पादन

जिल्ह्यामध्ये मुख्य खनिजे आढळून येत नाहीत. तरी पण माती, मुस्म, गिट्टी इत्यादीपासून अल्पशः प्रमाणात महसूल होतो.

९.२ उद्योग आणि कामगार

जिल्ह्यामध्ये १९९२ वर्षात नोंदणीकृत झालेल्या कारखान्याची संख्या १५७ होती. पैकी १४४ कारखाने चालू स्थितीमध्ये असून त्यांत १०३२१ कामगारांना रोजगार उपलब्ध करून देण्यात आला.

९.३ औद्योगिक वसाहत

जिल्ह्यामध्ये औद्योगिक विकासाकरीता महाराष्ट्र औद्योगिक महामंडळातर्फे वर्षेमासून ६ कि. मी. अंतरावर ३१२.१९ हेक्टर जमीनीवर १ औद्योगिक वसाहत स्थापन करण्यात आली आहे. त्यांतील २०४ भूखंडांपैकी १६१ भूखंडांचे निरनिराळे उद्योग स्थापन करण्याकरीता वाटप करण्यांत आले असून पाणी व वीजेची सोय उपलब्ध करून देण्यांत आलेली आहे.

१०. वाहतूक व दळणवळण
=====

१०.१ लोहमार्ग
=====

जिल्ह्यात ३१ मार्च १९९३ अखेरपर्यंत एकेरी लांबीचे रूंद लोहमार्ग ६५ कि.मी. दुहेरी लांबीचे रूंद लोहमार्ग २२५ कि.मी. तिहेरी व अधिक लांबीचे रूंद लोहमार्ग ७० कि.मी. आणि अरूंद लोहमार्ग ३७ कि.मी. असे एकूण ३९७ कि.मी. लांबीचे लोहमार्ग आहेत. वर्धा शहरे हे दिल्ली-मद्रास व हावडा-मुंबई मार्गांनी जोडलेले महत्त्वाचे शहर आहे.

१०.२ रस्त्यांची लांबी
=====

जिल्ह्यामध्ये मार्च १९९३ अखेर पर्यंत ग्रामीण भागात २७२० कि.मी. लांबीच्या रस्त्यांचे काम व नगरपरिषद हद्दीतील भागात २८६ कि.मी. रस्त्यांचे काम पूर्ण करण्यात आले. त्यापैकी ग्रामीण भागात ७४० कि.मी. व नागरी भागात ७६ कि.मी. लांबीच्या रस्त्यांच्या डांबरीकरणाचे काम पूर्ण करण्यात आले. शिवाय नागरी भागात जवळ जवळ ७ कि.मी. लांबीचे सिमेंट कॉक्रीटची रस्ते आहेत. १९९१-९२ च्या तुलनेत १९९२-९३ या वर्षात ग्रामीण रस्त्यांच्या कामात ३ टक्याने वाढ झाले ली आढळते.

१०.३ नोंदणी करण्यात आलेली वाहने
=====

जिल्ह्यामध्ये मार्च १९९३ अखेर पर्यंत निरनिराळ्या प्रकारच्या नोंदणी झालेल्या मोटार वाहनांची संख्या २४३२१ स्वढी आहे. त्यात ८३ टक्के मोटार सायकली व स्कूटर, ७ टक्के मोटारी व जिप्स, ४ टक्के भाल मोटारी व ६ टक्के इतर वाहने आहेत. १९९१-९२ वर्षाच्या तुलनेत ह्या संख्येत ६ टक्के वाढ झालेली आढळते.

१०.४ टपाल व तार कार्यालये
=====

जिल्ह्यामध्ये मार्च १९९३ अखेर पर्यंत १८५ टपाल कार्यालये, ११ तार कार्यालये व ९१ तार केंद्रे आहेत. दर लाख लोकसंख्येला १७ टपाल कार्यालये व १० तार केंद्र पडतात. १९९०-९१ वर्षाच्या तुलनेत या वर्षी दूरध्वनीच्या संख्येत २४ टक्के वाढ झालेली आढळते. तसेच जिल्ह्यातील १७२ गावांनी पोस्टाची सोय उपलब्ध असून ५५५१ दूरध्वनीची सोयही उपलब्ध आहे.

१०.५ दूरदर्शन
=====

जिल्ह्यात ऑक्टोबर १९८९ मध्ये दूरचित्रवाणीची सोय उपलब्ध करण्यात आली. दूरचित्रवाणी व्दारे ग्रामीण जनतेला ज्ञान मिळावे या उद्देशाने महाराष्ट्र शासनातर्फे काही ग्रामपंचायतीला अनुदान तत्वावर सांमुढीक दूरदर्शन संच पुरविण्यात येतात.

११. कामगार व रोजगार

११.१ रोजगार

जिल्ह्यामध्ये मार्च १९९३ अखेर निरनिराळ्या उद्योगांमधील एकूण रोजगार ४३४४९ असून त्यात १४५३३ खाजगी, १७३६८ निमशासकीय व ११५४८ शासकीय आहेत. म्हणजेच सार्वजनिक क्षेत्रामध्ये ६७ टक्के व खाजगी क्षेत्रामध्ये ३३ टक्के कामगार आहेत. गेल्या वर्षीच्या तुलनेत एकूण रोजगारांत ६ टक्क्याने वाढ झालेली आहेत.

११.२ रोजगार विनिमय केंद्रे

रोजगार विनिमय केंद्रातील आकडेवारीवरून दिसून येते की, १९९२ मध्ये ११६६३ उमेदवारांनी काम मिळविण्याकरीता नावे नोंदविली आहेत. त्यापैकी फक्त ५४० [४.६३ टक्के] लोकांना काम मिळाल्याचे दिसून येते. त्यांत १७.२ टक्के अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारांचा समावेश आहे. भागील वर्षाच्या तुलनेत १९९२ वर्षात नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांच्या टक्केवारीत घट झालेली दिसून येते.

११.३ मजूरीचे दर

सन १९९२-९३ या वर्षामध्ये कुशल कारागीर उदा. सुतार, लोहार, चांभार, यांचे सरासरी मजूरीचे दर अनुक्रमे ५६.००, ५४.०० व ३६.०० रुपये याप्रमाणे तर अकुशल कामगार उदा. शेतमजूर, इतर मजूर व चांभार यांना देण्यात येणारे दर अनुक्रमे २८.००, २२.०० व ३६.०० रुपये असल्याचे आढळते.

१२. सहकार

१२.१ सहकारी संस्था

वर्धा जिल्ह्यांत एकूण सहकारी संस्थांची संख्या जून १९९३ अखेर १३४५ एवढी असून एकूण सभासद संख्या २७७ हजार आहे. त्यापैकी सहकारी पत संस्था ४०२ म्हणजेच एकूण सहकारी संस्थांच्या ३० टक्के आहे. बिगर शेती संस्थांची संख्या १२३ एवढी आहे. उत्पादन संस्थांमध्ये दुग्ध व्यवसाय संस्था सर्वात जास्त म्हणजे २८९ एवढ्या आहेत. सांभाजिक संस्थांमध्ये सर्वात जास्त गृह निर्माण संस्था २९३ आहेत.

सर्व संस्थांच्या सभासदांमध्ये प्राथमिक कृषी पत संस्थांच्या सभासदांची संख्या सर्वात जास्त असून ती १२६७३१ इतकी आहे.

प्राथमिक कृषी सहकारी संस्थाभाषित १९९२-९३ मध्ये ६५९.१३ लाख रुपये चे कर्ज वाटप शेतकरी सभासदांना करण्यात आले. दिनांक ३० जून १९९३ अखेर कर्जाची थकबाकी ९४५.५३ लाख रुपये आहे.

जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेमार्फत सन १९९२-९३ मध्ये २०९७.२२ लाख रुपये अल्प मुदतीचे, ५२.३४ लाख रुपये मध्यम मुदतीचे कर्ज वाटप झाले. राज्य भुविकास बँकेच्या जिल्हा शाखातर्फे ११७१.३४ लाख रुपये दीर्घ मुदतीचे कर्ज वाटप करण्यांत आले. जिल्ह्यातील सर्व बँकाकडून एकंदर ३७२०.०४ लाख रुपये येणे कर्ज होते व १५१६.९९ लाख रुपये थकलेले कर्ज होते.

१३. अधिकोष

१३.१ जिल्ह्यामध्ये १९९२-९३ अखेर वर्गीकृत बँकाच्या कार्यालयाची संख्या ७२ व सहकारी बँकांची संख्या ४८ इतकी आहे. दर अधिकोषाप्रकारे १४८२४ लोकसंख्येस सेवा उपलब्ध करून देण्यात आली. तसेच दर लाख लोकसंख्येभागे ७ बँकेची कार्यालये येतात.

१४. बाजारभाव

१४.१ घाऊक बाजारभाव

अन्नधान्यामध्ये गहू व बाजरी बाजारभावात सन १९९१-९२ च्या तुलनेत १९९२-९३ या वर्षामध्ये अनुक्रमे २२ व १५ टक्के वाढ झालेली आढळते. तसेच तूर, भुईमुग, मूग, चना, तीळ, ज्वारी व जवस इत्यादी वस्तूंच्या बाबतीत बाजारभावात घट झालेली दिसते.

अन्नधान्यामधील ज्वारी व बाजरी यांचे सरासरी घाऊक बाजारभाव सन १९९१-९२ मध्ये अनुक्रमे २६१ व २७३ रुपये प्रति क्विंटल असे होते. तर सन १९९२-९३ या सहकार वर्षामध्ये त्या वस्तूंचे सरासरी घाऊक बाजारभाव अनुक्रमे २४४ व ३१३ प्रति क्विंटल असे आहेत.

तदवतय, विद्वल धान्यामध्ये सन १९९१-९२ या वर्षात तूर, मूग, चना व भुईमुग यांचे दर क्विंटलचे भाव अनुक्रमे रुपये १००३, ८७०, ८१८ व ९८७ असे होते. त्याच वस्तूंचे भाव मात्र १९९२-९३ सहकार वर्षामध्ये अनुक्रमे ९३१, ८३४, ७४० व ९०० असे आढळून आले.

तेल बियांचे बाबतीत जसे भुईमुग, तीळ व जवस यांच्या भावामध्ये सन १९९१-९२ च्या तुलनेत बरीच घट झालेली आढळून येते.

१४.२ फिरकोळ बाजारभाव

सन १९९२ मध्ये काही महत्वाच्या जीवनावश्यक वस्तूंच्या सरासरी फिरकोळ किंमती दर किलोमागे खालीलप्रमाणे आहेत. तांदूळ [मध्यम] ६.३३ रुपये, गहू [मध्यम] ५.३३ रुपये, ज्वारी [जाडी] १.९० रुपये, चना डाळ ९.९२ रुपये, तूर डाळ १६.८० रुपये, फल्ली तेल ३८.१५ रुपये, गूळ १०.७५ रुपये, साखर ९.८४ रुपये, म्हाशीचे दुध प्रति लिटर ८.६१ रुपये, बोकडाचे मांस ४२.९० रुपये, वनस्पती तूप ४७.१७ रुपये, अंडी प्रति डझन १२.१३ रुपये, हळद ४१.८२ रुपये, फिरची ४९.१३ रु

बटाटे ४.०६ रुपये, कांदे ३.०८ रुपये, चहा ६४.५० रुपये, जळाऊ लाकूड प्रति सन ३९.३० रुपये, सद-याचे कापड [प्रती मिटर] ३२.१२ रुपये, कपडे, धण्याचा साबण प्रति बर ९.९० रुपये, आंधोळीची साबण प्रति वडी ५.१८ रुपये व सुमारी ८२.३२ रुपये.

१४.३ गाहककिंमतीचे निर्देशांक

पायाभूत वर्ष १९८२ बरोबर १०० धरून १९९२-९३ मध्ये नागपूर क्रेटांकरीता सरासरी सर्वसाधारण निर्देशांक २५७ व अन्नगट निर्देशांक २५७ ओह. १९९१-९२ वर्षाच्या गटवाद निर्देशांकाच्या तुलनेत यावर्षी ७ ते १८ टक्के वाढ झालेली आणि सर्वसाधारण निर्देशांकात १२ टक्के वाढ झालेली आढळते.

१५. शैक्षणिक सुविधा

१५.१ जिल्ह्यामध्ये १९९०-९१ वर्षात पूर्व प्राथमिक शाळांची संख्या ८, प्राथमिक शाळांची संख्या १०००, माध्यमिक शाळांची संख्या १३७, उच्च माध्यमिक शाळेची संख्या ५५ व सामान्य शिक्षण महाविद्यालयांची संख्या १२ होती.

१५.२ सन १९९०-९१ मध्ये एकूण विद्यार्थ्यांची संख्या २६८७४१ होती, त्यापैकी प्राथमिक शाळांमध्ये १४११८६ [५२.५३ टक्के] माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांमध्ये १११७१९ [४१.५७ टक्के] व महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांची संख्या १३७१७ रवढी होती [५ टक्के].

१५.३ जिल्ह्यामध्ये इतर शैक्षणिक सोयीशिवाय तांत्रिक शिक्षणाच्या सोयी सुधदा उपलब्ध आहेत. या जिल्ह्यात २ वैद्यकीय महाविद्यालय, एक तंत्र निकेतन विद्यालय दोन औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, एक अभियांत्रिकी महाविद्यालय व चार डी.एड. महाविद्यालये १९९०-९१ वर्षात अस्तीत्वात होती.

१५.४ प्रौढ शिक्षण

जिल्ह्यात संपूर्णपणे साक्षरतेचा प्रसार व्हावा म्हणून प्रौढ शिक्षणाचा कार्यक्रम जिल्हा प्रौढ शिक्षणाधिकारी, वर्धा यांचे मार्फत राबविण्यांत येतो. १९९२-९३ वर्षात वर्धा जिल्हा साक्षर जिल्हा म्हणून घोषित करण्यांत आला. निरक्षर लोकांचो साक्षरता टिकवून ठेवण्याच्या दृष्टीने साक्षरोत्तर अनुधावन कार्यक्रम जिल्ह्यात सुरु आहे. व हे कार्य जनशिक्षण निलयम केन्द्रमार्फत चालविले जाते. व ही केन्द्रे सेवा भावी संस्थेमार्फत चालविली जात असून अशी जिल्ह्यात ५७१ केन्द्रे आहेत.

१६. सार्वजनिक आरोग्य सेवा

१६.१ सार्वजनिक आरोग्याच्या दृष्टीने वैद्यकीय सेवा ही शासनातर्फे, जिल्हा परिषदेतर्फे, नगर परिषदेतर्फे तसेच निवृत्त सैन्यातर्फे उपलब्ध करून दिल्या जाते, जिल्ह्यात सन १९९२ मध्ये एकूण ९ रुग्णालये, ४३ दवाखाने, ११ प्रसूतीगृह

व २७ प्राथमिक आरोग्य केंद्रे कार्यरत होती. तसेच खाटांची संख्या १४५८ असून २.०० लाख आंतर रुग्णावर व १०.८० लाख बाह्य रुग्णावर उपचार करण्यांत आला. दर लाख लोकसंख्येलागे खाटांची संख्या १३७ इतकी पडते.

१६.२ जन्म मृत्यूचे प्रमाण

जिल्ह्यातील सन १९९० मध्ये स्कूण २३०२८ जन्म, ५६८९ मृत्यू व ५३४ बाल मृत्यू नोंदविल्या गेले. ग्रामीण भागात जन्म मृत्यूची नोंद काढणे होत नाल्यामुळे हे प्रमाण कमी वाटते. परंतु जन्म मृत्यू नमूना पहाणी मध्ये सरासरी आकडेवारी वरून वर्धा जिल्ह्याकरीता जन्माचे प्रमाण [दर हजारी] २१.७ व मृत्यूचे प्रमाण ८.९५ आहे.

१६.३ कुटूंब कल्याण कार्यक्रम

जिल्ह्यात मार्च १९९३ अखेर स्कूण ३४ कुटूंब नियोजन केंद्रे अस्तित्वात होती. त्यापैकी ग्रामीण भागात ७९ टक्के व शहर भागातील २१ टक्के होती. निर्विजीकरण केलेल्यांची स्कूण संख्या ८५६२ इतकी असून त्यापैकी ३ टक्के पुरुषांनी व ९७ टक्के स्त्रीयानी शस्त्रक्रिया करून घेतल्याचे आढळते. निर्विजीकरण केलेल्या व्यक्तीपैकी ६० टक्के व्यक्ती ग्रामीण भागातील होत्या. तसेच लुप्त पध्दतीचा वापर ७४८६ स्त्रीया करीत असल्याचे आढळते. त्यापैकी ७५ टक्के ग्रामीण भागातील होत्या. लोकसंख्येला आढा घालण्याच्या दृष्टिने शासनातर्फे कुटूंब कल्याण हा कार्यक्रम दरवर्षी नियमितपणे राबविण्यात येत असतो.

१७. कमजोर घटकाचे कल्याण

१७.१ महाराष्ट्र शासनाच्या विविध उपक्रमांद्वारे कमजोर घटकांच्या कल्याणाकरीता निरनिहाराच्या योजना जिल्हा स्तरावर राबविण्यात येतात. उदा. ग्रामीण भागातील भूमीहीन मजुरांना जामा देणे, झोपड्या बांधणे, शेतीच्या विकासासाठी विहारी बांधण्याकरीता व पंप संयंत्र राबविण्याकरीता अनुदान तसेच कर्ज स्माने पैसा उपलब्ध करून देणे व तसेच भागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क देणे

माध्यमिक शाळेत शिक्षणाच्या भागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देणे, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील भागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्त्या देणे, माध्यमिक शालांत परिक्षेत्तर शिष्यवृत्त्या देणे, आर्थिकदृष्ट्या भागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक सवलती, आर्थिकदृष्ट्या भागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना माध्यमिक परिक्षेत्तर स्तरावर शिष्यवृत्त्या देणे. याशिवाय समाजकल्याण विभागामार्फत बरेच इतरही कार्यक्रम राबविले जातात.

१७.२ विशेष घटक योजना

माननीय पंतप्रधानांच्या २० सुत्री कार्यक्रमांतर्गत बाब ७ मध्ये विशेष घटक योजना समाविष्ट करण्यांत आली असून महाराष्ट्र शासनाच्या दिनांक

१८. ६. १९८२ च्या निर्णयान्वये ही योजना सुरु करण्यांत आली. या योजनेअंतर्गत प्रत्येक पंचायत सभितीभूय ७० याप्रमाणे स्कूण जिल्हयात ५६० अनुसूचित जाती व नवबौध्द शेतक-यांची निवड करण्यांत येते. ज्या अनुसूचित व नवबौध्द कुटुंबाज्वक ६ हेक्टर पर्यंत जमीन असेल आणि ज्या कुटुंबाचे शैती व्यतिरिक्त वार्षिक उत्पन्न ३६०० रुपये असेल अशाच कुटुंबाची ही योजना लागू आहे. अशा प्रत्येक कुटुंबाकरीता २५६० रुपयाचे अनुदान ३ ते ४ वर्गांमध्ये जमीन सुधारणा, सुधारित अवजारे, बैलजोडी व बैलगाडी, निवीष्टा संच पुरवठा व लघु सिंचन या बाबोवर खर्च करण्याकरीता देण्यात येतात. १९९१-९२ मध्ये या योजनेवर २६९.०१ लाख रुपये इतका खर्च झाला.

१७. ३ एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम

जिल्हयांतील दारिद्र्य रेखेखालील जीवन जगणा-या कुटुंबांना आर्थिक सहाय्य देवून त्यांचे राहणीमान उंचावण्याकरीता एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम राबविण्याचे केंद्र शासनाने धोरणानुसार २० कलमी कार्यक्रमातील तीस-या कलमान्व महाराष्ट्र शासनाने ठरविले आहे. वर्धा जिल्हयात दारिद्र्य रेखेखालील जीवन जगणा-या कुटुंबाची गणना मार्च १९८२ ते जून १९८२ या काळात देण्यात आली. जिल्हयामध्ये स्कूण ५३७५८ कुटुंबे दारिद्र्य रेखेखालील जीवन जगतात असे निदर्शनास आले. याचाच अर्थ म्हणजे जिल्हयात स्कूण ४२ टक्के कुटुंबे ही दारिद्र्य रेखेखालील जीवन जगत आहेत. दारिद्र्य रेखेखालील कुटुंबांना राष्ट्रीकृत व इतर बँकाकडून कर्ज स्वाने मदत मीळवून देवून त्यांची आर्थिक परिस्थोती सुधारण्यास हातभार लावणे हा उध्देश योजनेभागे आहे. हा कार्यक्रम राबविण्याकरीता महाराष्ट्र शासनाने जिल्हा पातळीवर जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेची निर्मीती केलेली आहे. या कार्यक्रमांतर्गत १९९२-९३ मध्ये १४०.०१ लाख रुपये खर्च करण्यांत आला.

१७. ४ संजय गांधी स्वावलंबन योजना

जिल्हयांतील बेकारांना त्यांचा स्वतंत्र व्यवसाय सुरु करण्याकरीता या योजनेअंतर्गत अहसूल विभागाभाषत रु. २५०० पर्यंतच्या कर्जाचे वाप करण्यांत येते. यासाठी प्रत्येक तालुक्यात स्वतंत्र सभिती स्थापन करण्यांत आलेली आहे.

१८. इतर

१८. १ जिल्हा परिषद, नगर परिषद व ग्राम पंचायत यांचे उत्पन्न व खर्च

[अ] जिल्हा परिषद :- सन १९९२-९३ मध्ये जिल्हा परिषदेचे स्कूण उत्पन्न ३३०९.६८ लाख रुपये व खर्च २७३५.३७ लाख रुपये म्हणजेच उत्पन्नाच्या ८२.६५ टक्के खर्च झालेला आढळतो.

[ब] नगरपरिषद :- जिल्हयात स्कूण ६ नगरपरिषदा आहेत. नगरपरिषदेच्या उत्पन्नाची साधने म्हणजे जकात कर, घरे व जमीन याकरील कर, नगरपालिकेच्या भालमत्ते पासून मिळालेले, उत्पन्न व इतर उत्पन्न ही होत. सन १९९२-९३ मध्ये जिल्हयातील सर्व नगरपरिषदाचे स्कूण उत्पन्न १०५३.९५ लाख रुपये

व खर्च १०२१.८७ लाख रुपये म्हणजे उत्पन्नाच्या २६.२६ टक्के खर्च करण्यांत आलेला आढळतो.

[क] ग्रामपंचायत :- जिल्ह्यांत एकूण ५०५ ग्रामपंचायती कार्यरत आहेत. त्या सर्वांचा एकत्रित विचार केला असता सन १९९२-९३ या वर्षामध्ये त्यांचे एकूण उत्पन्न १५९.६५ लाख रुपये व खर्च १२२.७६ लाख रुपये इतका झालेला आढळतो. म्हणजेच उत्पन्नाच्या तुलनेत ७६.८९ टक्के इतका खर्च झालेला आहे.

१८.२ जिल्ह्यात प्राथमिक जमा झालेला महसूल

जिल्ह्यामध्ये महसूल विभागांमार्फत जमीन महसूल गोळा करण्यांत येतो. सन १९९२-९३ मध्ये जमीन महसूल ९.५१ लाख रुपये जमा करण्यांत आला. पसुली यात्रे रकमेच्या २.५९ टक्के अधिक वसुली झाली. करभूमी करापासून सन १९९२-९३ मध्ये एकूण उत्पन्न ५७.५९ लाख रुपये झाले.

या शिवाय जिल्ह्याला मिळालेली इतर कर, विक्री कर, वसूल कर, नोंदणी शुल्क आयकरातील मिळालेला वाटा तसेच ~~विद्युत व विमान वाहतूक शुल्कांचे~~ उत्पन्न ही होते.

१८.३ गृहनिर्माण योजना

जिल्ह्यातील आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल घटकांसाठी "गृहनिर्माण योजना" नागपूर गृह निर्माण मंडळामार्फत राबविण्यांत येते.

१८.४ दृष्टमत्रे व नियतकालिके

जिल्ह्यांत ३१ मार्च १९९३ रोजी ६ मराठी दैनिके, ५६ मराठी साप्ताहिके, व २ मराठी व १ हिंदी मासिके प्रकाशित करण्यांत आलीत. तसेच ९३ मुद्रणालये होती.

१८.५ वाचनालये/ग्रंथालये

जिल्ह्यामध्ये जिल्हा मुख्यालया शासकीय ग्रंथालयाची सोय उपलब्ध आहे. याशिवाय जिल्ह्यांत निरनिराळ्या संस्थेकडून वाचनालये चालविण्यांत येतात. वर्षा जिल्ह्यात एकूण ९९ ग्रंथालये असून ह्यात "अ" वर्गाचे २, "ब" वर्गाचे ७, "क" वर्गाचे २२ व "ड" वर्गाची ६८ ग्रंथालये कार्यरत असून यांत "गांधी अध्ययन केंद्र" या महत्त्वाच्या वाचनालयाच्या प्रामुख्याने उल्लेख करावा लागेल.

१८.६ पोलिस व गुन्हे

जिल्ह्यांमध्ये अंतर्गत सुरक्षेच्या दृष्टीने १५ पोलिस ठाणे व ५ ऑउट पोस्ट आहेत. तसेच सन १९९२ मध्ये ९९७९ गुन्हे नोंदविण्यांत आलीत. त्यापैकी सर्वांत जास्त स्थानिक कायदाखाली दखलपात्र गुन्हे आहेत.

१८.७

करमणूक व प्रेक्षणिये स्थळे

या जिल्ह्यांमध्ये १० कायम स्वस्थाची चित्रगृहे, ६ फिरती चित्रगृहे व २१ सरकारमान्य विडिओ केंद्रे आहेत. दर लाख लोकसंख्येमागे साधारणतः १ चित्रगृहे पडते. वर्धा जिल्ह्यामध्ये प्रेक्षणिये स्थळे नसली तरी दर्शनिये स्थळांमध्ये सेवाग्राम व पवनार यांचा उल्लेख करावा लागेल. सेवाग्राम मध्ये "बापूकुटी" म्हणजे महात्मा गांधी यांचे वास्तव्याचे ठिकाण व पवनार मध्ये सु-दान नेते "विनोबा भावे" यांचे आश्रम आहे.

१८.८

रोजगार हमी योजना

राज्य शासनाद्वारे रोजगार हमी योजना ही अत्यंत महत्त्वाची अशी योजना राबविण्यात येते. योजने नुसार दिनांक २० डिसेंबर १९७४ रोजी विधीमंडळाच्यादीर्घी सभागृहात मंजूर केलेल्या प्रस्तावातील तरतूदीना अनुसम असलेल्या अश्या विशिष्ट अटीवर ग्रामिण अकुशल कामगारांना रोजगार हमीची तरतूद केली आहे. अश्या कामगार हमी योजनेला महाराष्ट्र शासन तर्वात जास्त महत्त्व देते. रोजगार हमी योजने अंतर्गत वर्धा जिल्ह्यांमध्ये सन १९६२-६३ साली १८३.३६ लाख रुपये खर्च करण्यांत आला.

भाग - २

त कते

१९९२-९३

अ नु क्र म णि का

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९९२-९३ वर्षाकरीता

अ. क्र.	तक्ता क्रमांक	विषय	पृष्ठ क्रमांक
१	२	३	४
		<u>१. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या</u>	
१.	१.१	१९९१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार क्षेत्रफळ, घरे व लोकसंख्या	१-२
२.	१.२	१९५१ ते १९९१ पर्यंत लोकसंख्येमध्येधोल दशवर्षीय फरक	३-५
३.	१.३	१९९१ च्या जनगणनेनुसार लोकसंख्या गटानुसार गावांचे तालुकावार वर्गीकरण	६-७
४.	१.४	१९९१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार शहरांचे तालुकावार वर्गीकरण	८
५.	१.५	१९९१ च्या जनगणनेप्रमाणे काम करणारे व काम न करणारे यांची संख्या	९-११
६.	१.६	१९८१ च्या लोकसंख्येचे [अ] वयोगटानुसार लोकसंख्या [ब] धर्मानुसार लोकसंख्या वर्गीकरण	१२
७.	१.७	१९९१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती करीता आकडेवारी.	१३-१४
८.	१.८	शिमती/छ्यरे यासाठी वापरलेल्या साधन साधुग्रीनुसार घरांचे १९८१ च्या जनगणनेनुसार वर्गीकरण	१५-१६
९.	१.९	आकार व भालकीच्या स्थितीनुसार ग्रामीण/नागरी क्षेत्रातील कुटुंबांचे १९८१ च्या जनगणनेनुसार वर्गीकरण	१७-१८
१०.	१.१०	अपंगतेनुसार जिल्ह्यातील अपंगाची १९८१ च्या जनगणनेनुसार संख्या	१९
११.	१.११	जनगणना घरे आणि त्यांचा वापर [जनगणना १९८१]	२०

२. ह वा मा न

१२	१. १	निवडक पर्जन्य दिवसांची संख्या व एकूण पर्जन्य १९९२ या वर्षाकरीता.	२१-२२
१३	१. २	निवडक केंद्रातील कमाल व किमान तापमान १९९२ या वर्षाकरीता.	२३

३. कृ षि

१४	३. १	जमिनीचा वापर सन १९८६-८७ [सुधारित], व १९९०-९१ [अस्थाई] या वर्षाकरीता	२५-२७
१५	३. २	तालुकावार निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्र सन १९८६-८७ [सुधारित], व १९८९-९० व १९९०-९१ [अस्थाई] या वर्षाकरीता	२८-३७
१६	३. ३	मुख्य पिकाचे दर हेक्टरी उत्पन्न व एकूण उत्पादन १९९२-९३ या वर्षाकरीता [अंतिम अंदाज]	३८
१७	३. ४	विविध साधनांनी ओलीताखालील असलेले तालुकावार क्षेत्र सन १९८६-८७ [सुधारित], व १९८९-९० व १९९०-९१ [अस्थाई] या वर्षाकरीता.	३९
१८	३. ५	निरनिराळ्या पिकाखालील ओलीताचे तालुकावार क्षेत्र सन १९८६-८७ [सुधारित], १९८९-९० व १९९०-९१ [अस्थाई] या वर्षाकरीता.	४०-४३
१९	३. ६ [अ]	तालुकावार सिंचन, विहीरी व इतर विहीरी १९८६-८७ [सुधारित], १९८९-९० व १९९०-९१ [अस्थाई] या वर्षाकरीता	४४-४५
२०	३. ६ [ब]	कुपनलीका हात पंप आणि विद्युत पंप वर्ष १९९२-९३ करिता	४६
२१	३. ७	विहीरीखेरीज लघुपाठबंधा-याची कामे १९९२-९३ या वर्षाकरीता.	४७
२२	३. ८	मोठे व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्प यामुळे मिळणारे क्षेत्र व मिळणारे फायदे [३० जून १९९३ रोजीचे]	४८-४९
२३	३. ९	जिल्ह्यातील वहित धारण जमिनीची संख्या व त्याचे क्षेत्रफळ ओलीताखाली असलेल्या वहितधारण जमिनी आणि ओलीता-खालील सिंचन क्षेत्र व वाटतीच्या प्रकारानुसार आणि क्षेत्रफळ श्रेणिनुसार वहितधारण जमिनीची संख्या [कृषी गणना १९८५-८६]	५०-५१
२४	३. १०	जिल्हातील तालुकावार कृषी विषयक अवजारे [पशु गणना १९८७ नुसार]	५२
२५	३. ११	ह्रकाळ, टंचाई, टंचाईसहस्रपरिस्थितीची माहिती १९९२-९३ या वर्षाकरीता.	५३-५४
२६	३. १२	जिल्ह्यातील टंचाईच्या पूर्व इतिहासानुसार कठीण व इतर टंचाईगस्त भाग ठरविण्यासाठी माहिती १९९२-९३ या वर्षाकरीता.	५६

१	२	३	४
		४. पशुसंवर्धन	
२७	४.१	तालुकावार पशुधन [१९८७ च्या पशुगणनेनुसार]	५७-६१
२८	४.२	जिल्ह्यांतील पशु वैकीय संस्थांची तालुकादार संख्या १९९२-९३ या वर्षाकरिता.	६२-६३
२९	४.३(अ)	विविध पशुवैकीय संस्थांचे कार्य १९९२-९३ या वर्षाकरिता	६४
३०	४.३(ब)	रोगांच्या प्रकारानुसार पशुंच्या भूत्सुंची संख्या १९९२-९३	६५
३१	४.४	जिल्ह्यांतील मान्यताप्राप्त पशुवध गृहे आणि प्रत्येक पशुवध गृहात कत्तल केलेल्या पशुंची संख्या वर्ष १९९२-९३ या वर्षाकरिता	६६
३२	४.५	जिल्ह्यातील वन क्षेत्र १९९२-९३ या वर्षाकरिता	६७
३३	४.६	जिल्ह्यांतील मुख्य व गौण वन उत्पादने १९९२-९३ या वर्षाकरिता.	६८
३४	४.७	जिल्ह्यातील मुजल मत्स्य व्यवसाय १९९२-९३ या वर्षाकरिता.	६९
		५. रोजगार, उद्योग, विनिर्माण, वीज व आर्थिक	
		गणना - १९८०	
३५	५.१	कारखान्यांतील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या १९९२ या वर्षाकरिता.	७०-७२
३६	५.२	चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार उद्योग-निहाय वर्गीकरण १९९२ या वर्षाकरिता.	७३-७४
३७	५.३	कारखान्यांतील दिवसांच्या संख्येनुसार कारखान्यांचे वर्गीकरण १९९२ या वर्षाकरिता.	७५-७६
३८	५.४	उद्योगांच्या मंडळांच्या बाबींची आकडेवारी - वार्षिक उद्योग पाहणी १९९१-९२ या वर्षाकरिता.	७७
३९	५.५	रोजगार विनिर्माण केंद्रातील आकडेवारी १९९२ करिता	७८-७९
४०	५.६	व्यवसाय भागद्वारा कार्यक्रमा १९९२-९३ या वर्षाकरिता	८०
४१	५.७	जिल्ह्यांतील कर्मचाऱ्यांची संख्या [कर्मचार्यां गणना १९९२ नुसार]	८१
४२	५.८	निरनिराळ्या उद्योगातील रोजगार ३१ मार्च १९९३ अखेर	८२
४३	५.९	जिल्ह्यांतील विक्रीकरण झालेल्या शहरांची व गावांची संख्या, व त्यांची लोकसंख्या	८३
४४	५.१०	विजेचा वापर १९९२-९३ या वर्षाकरिता	८४
४५	५.११	आर्थिक गणना १९८० कृषि व विगर कृषि आस्थापना व स्वकार्यरत उद्योगासह	८५-८६

[चार]

१	२	३	४
४६	५. १२	प्रमुख उद्योग गटानुसार विंगर कृषि आस्थापनांची संख्या व सर्वताधारणपणे नेहमी काम करणा-या कामगारांची संख्या [आर्थिक गणना १९९०]	९७
४७	५. १३	गहत्वाच्या उद्योग गटानुसार विंगर कृषि आस्थापनांची संख्या [आर्थिक गणना १९९०]	९८
४८	५. १४	गहत्वाच्या उद्योग गटानुसार विंगर कृषि आस्थापनातील कामगारांची संख्या [आर्थिक गणना १९९०]	९९
४९	५. १५	विंगर कृषि सहकारी आस्थापना [सर्व उद्योग गट एकूण] १९९० ची आर्थिक गणना.	१००
५०	५. १६	प्रमुख उद्योग गटानुसार सहकारी औद्योगिक संस्था व रोजगार यांची संख्या [आर्थिक गणना १९९०]	१०१
५१	५. १७(अ)	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या गटातील स्वकार्यरत उद्योगांची व त्यात काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमानानुसार संख्या. [आर्थिक गणना १९९०]	१०२
५२	५. १७(ब)	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या उद्योग गटातील आस्थापनांची व त्यात काम करणा-या व्यक्तींची आकारमानानुसार संख्या [आर्थिक गणना १९९०]	१०३
५३	५. १८(अ)	घाऊक व किरकोळ व्यापार या गटातील स्वकार्यरत उद्योगांची व त्यात काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमानानुसार संख्या [आर्थिक गणना १९९०]	१०४
५४	५. १८(ब)	घाऊक व किरकोळ व्यापार या गटातील आस्थापनांची व त्यात काम करणा-या व्यक्तींची आकारमानानुसार संख्या [आर्थिक गणना १९९०].	१०५
५५	५. १९(अ)	सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा या गटातील स्वकार्यरत उद्योगांची व त्यात काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमानानुसार संख्या [आर्थिक गणना १९९०]	१०६
५६	५. १९(ब)	सामुहिक, सामाजिक सेवा व व्यक्तीगत सेवा या उद्योग गटातील आस्थापनांची व त्यात काम करणा-या व्यक्तींची आकारमानानुसार संख्या [आर्थिक गणना १९९०]	१०७
५७	५. २०(अ)	सर्व उद्योग गट मिळून स्वकार्यरत उद्योगांची व त्यात काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमानानुसार उद्योग गटानुसार संख्या [आर्थिक गणना १९९०]	१०८
५८	५. २०(ब)	सर्व उद्योग गट मिळून आस्थापना उद्योगांची व त्यात काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमानानुसार संख्या [आर्थिक गणना १९९०]	१०९

१	२	३	४
		६. सहकार	
५९	६. १	विविध प्रकारच्या सहकार संस्था ३१.३. १९९३ चा संपणा-या वर्षाकरिता.	१००-१०१
६०	६. २	जिल्ह्यांतील सर्व प्रकारच्या संस्थांची माहिती [३१ मार्च १९९३]	१०२
६१	६. ३	जिल्ह्यांतील सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांची लेखा परखा वर्गाप्रमाणे वर्गीकारी [३१ मार्च १९९३ अखेर]	१०३
६२	६. ४	जिल्ह्यांतील राज्य आणि जिल्हा आतंजीवरल सहकारी संस्थांचे कार्य ३१ मार्च १९९३ चा संपणा-या वर्षाकरिता	१०४-१०५
६३	६. ५	जिल्ह्यांतील प्राथमिक कृषि संस्थांचे कार्य [३१ मार्च १९९३]	१०६-१०७
६४	६. ६	जिल्ह्यांतील शेतकरी सेवा संस्थांचे कार्य ३१ मार्च १९९३ चा संपणा-या वर्षाकरिता.	१०८-१०९
६५	६. ७	जिल्ह्यांतील आदिवासी सहकारी संस्थेचे कार्य [३१ मार्च १९९३]	११०-१११
६६	६. ८	जिल्ह्यांतील प्राथमिक कृषि संस्थांनी दिलेली पिक कर्ज [३१ मार्च १९९३]	११२
६७	६. ९	जिल्ह्यांतील शेतकरी सेवा संस्थांनी दिलेली पिक कर्ज [३१ मार्च १९९३]	११३
६८	६. १०	जिल्ह्यांतील आदिवासी शेतकरी संस्थांनी दिलेले पिक कर्ज [३१ मार्च १९९३]	११४
६९	६. ११	जिल्ह्यांतील डिगर कृषि पत संस्थांचे कार्य ३१ मार्च १९९३	११५
७०	६. १२	जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्थेचे कार्य ३१ मार्च १९९३	११६-११७
७१	६. १३	जिल्ह्यांतील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्थांचे कार्य ३१ मार्च १९९३	११८
७२	६. १४	जिल्ह्यांतील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्था यांचे महत्त्वाचे कार्य ३१ मार्च १९९३.	११९-१२०
७३	६. १५	जिल्ह्यांतील नियंत्रित बाजारपेठेची माहिती ३१ मार्च, ९३	१२१-१२३
७४	६. १६	जिल्ह्यांतील सावकारांचो संख्या आणि त्यांनी दिलेले कर्ज [३१ मार्च १९९३]	१२४
		७. वैकीय व आरोग्य सेवा	
७५	७. १	सार्वजनिक व अर्थ सहाय्यीक संस्थाभाषित उपलब्ध असलेल्या वैकीय सुविधांचो तालुकावार माहिती १९९२ करिता	१२५
७६	७. २	गोंदणी केलेल्या जन्म मृत्यूंची संख्या [१९९० व १९९१]	१२६-१२९
७७	७. ३	जिल्ह्यांतील विविध कारणातून मृत्यूंची संख्या [१९९० व १९९१]	१३०
७८	७. ४	माता बाळसंगोपन आर्यक्रमांतर्गत लस टोचणी [१९९२-९३]	१३१-
७९	७. ५	जिल्ह्यांतील कुटूंब नियोजन केंद्रांची संख्या [३१.३. ९३]	१३३-

१	२	३	४
		८. शिक्षण	
८०	८.१	१९९१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार साक्षरता	१३
८१	८.२	शैक्षणिक संस्था व शिक्षकांची व विद्यार्थ्यांची संख्या [१९९०-९१]	१३३
८२	८.३	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची स्तरनिहाय संख्या आणि भागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची वर्गवारी [३०.९.१९९०]	१३५-३
८३	८.४	इतर प्रकारच्या शैक्षणिक संस्था [३०.९.१९९०]	१३९-१४०
८४	८.५	आर्थिकदृष्ट्या भागासलेल्यांना मिळणारी भोफत शिक्षणाची संख्या १९८९-९०.	१४१
८५	८.६	प्राथमिक शिक्षणावरील खर्च १९९१-९२	१४२
८६	८.७	जिल्ह्यातील व्यवसाय मार्गदर्शन [कनिष्ठ विद्यालय] व तांत्रिक शाळा [१९९१-९२]	१४३
८७	८.८	जिल्ह्यातील प्रौढ शिक्षण केंद्रे १९९२-९३	१४४
८८	८.९	शिक्षणाकरीता प्रशिक्षण संस्था [३०.९.१९९०]	१४५
		९. वाहतूक व दळणवळण	
८९	९.१	रेल्वे भागाची जांबी [३१ मार्च १९९३ अखेर]	१४६
	[अ]		
९०	९.१	रेल्वे स्थानकाची तालुकावार वाढी [३१ मार्च १९९३]	१४७
	[ब]		
९१	९.२	प्रकार व पुष्ठ भागानुसार रस्त्यांची जांबी [३१ मार्च १९९३ अखेर]	१४८
९२	९.३	जिल्ह्यांतील वापरात असलेल्या मोटार वाहनांची संख्या [३१.३.१९९३]	१४९
९३	९.४	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन मंडळाची [प्रवासी] वाहतूक आकडेवारी [१९९२-९३]	१५०
९४	९.५	महत्वाच्या रस्त्यावरील वाहतूक गणना [१९९२ करिता]	१५१-१५८
९५	९.६	पोस्ट, तारघरे व दूरध्वनी यांची आकडेवारी [३१.३.९३]	१५९
		१०. स्थानिक संस्था	
९६	१०.१	स्थानिक संस्थांचे उत्पन्न व खर्च [१९९२-९३]	१६०
९७	१०.२	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च [१९९२-९३]	१६१-१६२
९८	१०.३	जिल्हापरिषदेचे उत्पन्न व खर्च [१९९२-९३]	१६३-१६४
९९	१०.४	नगरपालीकेचे उत्पन्न व खर्च [१९९२-९३]	१६५-१६६
१००	१०.५	जिल्ह्यातील नगरपरिषद क्षेत्रातील इमारतीची वापरा-नुसार संख्या व त्यापैकी तिवातेतर उपयोग असणा-या इमारती अगर त्याच्या भागांमध्ये चाणा-या उाेग व्यवसायासंबंधी जाडिती. [१९८३-८४]	१६७-१६९

१	२	३	४
		११. योजना	
१०१	११.१	विविध विकास विभागातील झालेल्या योजना अंतर्गत खर्च [१९९२-९३]	१७०-१७१
१०२	११.२	योजनेबाहेरील महत्वाचे भौतिक साधने [१९९२-९३]	१७२-१७३
१०३	११.३	रोजगार हमी योजना [१९९२-९३]	१८०
१०४	११.४	रोजगार हमी योजनेबाहेरील घेतलेली कामे व त्यावरील रोजगारासाठी खर्च [१९९२-९३]	१८१
१०५	११.५	पिण्याच्या पाण्याच्या सोयी व टंचाईसंबंधी केलेल्या उपाय योजना [१९९२-९३]	१८२
१०६	११.६	संकरित व अधिक उत्पन्न देणाऱ्या पिकांच्या जाती व त्यावरील क्षेत्र १९९२-९३.	१८३-१८४
१०७	११.७	रासायनिकखताचे वाटप [१९९२-९३]	१८५
१०८	११.८	जिल्ह्यातील साखर कारखाने [१९९२-९३]	१८६
१०९	११.९	दुग्ध संस्थांची भाडिती [१९९२-९३]	१८७
११०	११.१०	अवधीन प्रणम कार्यक्रमाची प्रगती [१९९२-९३]	१८८
१११	११.११	एकात्मिक आदिवासी विकास कार्यक्रमाची प्रगती त्यावरील तरतूद व खर्च [१९९२-९३]	१८९-१९०
११२	११.१२	२० कलमी कार्यक्रम [१९९२-९३]	१९१
११३	११.१३	विशेष घटक योजना [१९९२-९३]	१९२
११४	११.१४	जिल्ह्याचा स्थानिक विकास कार्यक्रम [१९९२-९३]	१९३
		१२. किंमती व निर्देशांक	
११५	१२.१	निवडक शेत मालाच्या सरासरी घाऊक किंमती १९९२-९३ या वर्षाकरिता	१९४
११६	१२.२	जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणाच्या महत्वाच्या वस्तूंच्या सरासरी किरकोळ किंमती [१९९२]	१९५-१९६
११७	१२.३	काभगाराचे ग्राह्य किंमतीचे निर्देशांक [१९९२-९३]	१९९
		१३. न्याय व प्रशासन	
११८	१३.१	जिल्ह्यातील पोलीस दलांची एकूण संख्या [१९९२-९३]	२००
११९	१३.२	गुन्ह्यासंबंधी आकडेवारी [१९९२]	२०१-२०२
१२०	१३.३	तुरुंगात दाखल केलेले गुन्हेगार [१९९२-९३]	२०३
१२१	१३.४	तुरुंगात दाखल झालेल्या गुन्हेगारांचे दयोगदानुसार व शैक्षणिक पात्रतेनुसार वर्गीकरण [१९९२-९३]	२०४
१२२	१३.५	दिसाणी व फौजदारी न्यायालयात निकाशात काढलेली कामे [१९९२-९३]	२०५

१	२	३	४
		१४. बँक व्यवसाय व विमा	
१२३	१४. १	बँक कार्यागारे, वर्गीकृत बँकाची संख्या त्यांच्या रकमी व कर्ज [१९९२-९३]	२०६
१२४	१४. २	संयुक्त भांडवली संस्था [३१.३.१९९३]	२०७
१२५	१४. ३	उत्तरविलेखा विमा पत्राची संख्या व विलेखाची रक्कम [१९९२-९३]	२०८
		१५. सं. किर्ण	
१२६	१५. १	घिन्नट गृहाची आकडेवारी १९९२-९३	२०९
१२७	१५. २	जिल्ह्यातील गोळा केलेली अल्पबचतीची रक्कम [१९९१-९२ व १९९२-९३]	२१०
१२८	१५. ३	गोळा केलेला तालुकावार जमीन महसूल [१९९२-९३]	२११
१२९	१५. ४	छापखाने व छापेली प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे आणि निकालीके [३१ मार्च १९९३]	२१२
१३०	१५. ५	स्वस्त धान्य दुकानांना पुरविलेले तांदूळ, गहू, साखर [१९९२-९३]	२१३
१३१	१५. ६	भागणी व वसूल केलेली धान्ये [१९९२-९३]	२१४
१३२	१५. ७	१९८९ मधील लोकसभा निवडणूक व १९९० मधील विधानसभा निवडणूक संबंधी आकडेवारी.	२१५-२१६
१३३	१५. ८	अधिकारी व प्रवासी याचेसाठी असलेल्या जंगल्याची तालुकावार यादी [३१.३.१९९३]	२१७-२१८
१३४	१५. ९	निवडक निर्देशांकाचा कल [१९९२-९३]	२१९-२२५

१९९१ चे जनगणनेनुसार तालुकावार क्षेत्रम्ब, घरे व लोकसंख्या
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	एकूण	क्षेत्र	दर चौ.	गावांची संख्या		शहरांची संख्या	वापरा तील	कुटुंबांची संख्या	लोकसंख्या [हजारात]		
			चौ. कि. मी. [हजारात]	कि. मी. मध्ये	वस्ती असलेले	ओसाड	निवास गृहाची संख्या [हजारात]	[हजारात]	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा	एकूण	४३१०.०	१६९	९६७	४१२	६	२१२	२२०	१०६६	५५१	५१७
	एकूण	ग्रामीण	४२८०.२	१२५	९६७	४१२	—	१५८	१६५	७५४	४०४	३६०
		नागरी	२९.८	९४६७	—	—	६	५४	५५	२५४	१४७	१३७
१.	वर्धा	एकूण	७९१	३११	१०६	४७	१	४७	५०	२४६	१२८	११६
		ग्रामीण	७८३	१५३	१०६	४७	—	२७	३०	१४३	७४	६९
		नागरी	८	१२८७५	—	—	१	२०	२०	१०३	५४	४७
२.	सेलू	एकूण	६६५	१७३	१३०	४२	१	२२	२३	११५	५९	५६
		ग्रामीण	६५८	१५८	१३०	४२	—	२०	२१	१०४	५३	५१
		नागरी	७	१६३९	—	—	१	२	२	११	६	५
३.	समुद्रपूर	एकूण	०	९८१	१०२	१६६	—	२०	२१	१००	५२	४८
		ग्रामीण	—	९८१	१०२	१६६	—	२०	२१	१००	५२	४८
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	द्विगंधाट	एकूण	१०७	२०३	१२५	६२	१	३७	३९	१८५	९५	९०
		ग्रामीण	९०१	११७	१२५	६२	—	२२	२३	१०६	५४	५२
		नागरी	६	१३१२	—	—	१	१५	१६	७९	४१	३८

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ६.१ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
५.	देवळी	एकूण	६५५	२२०	१०६	४४	२	२९	३०	१४५	७५	७०
		ग्रामीण	६४९	१४०	१०६	४४	—	१९	१९	११	४७	४४
		नागरी	६	८०	—	—	२	१०	१०	५४	२८	२६
६.	आर्वी	एकूण	९९९	१३३	१५२	६८	१	२६	२८	१३३	६८	६५
		ग्रामीण	९९६	९६	१५२	६८	—	२०	२१	९६	४९	४७
		नागरी	३	१२३	—	—	१	६	७	३७	१९	१८
७.	आष्टी	एकूण	४९८	१३४	८२	७२	—	१३	१४	६७	३५	३२
		ग्रामीण	४९८	१३४	८२	७२	—	१३	१४	६७	३५	३२
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८.	कारंजा	एकूण	८०८	९६	१००	२१	—	१६	१६	७८	४०	३८
		ग्रामीण	८०८	९६	१००	२१	—	१६	१६	७८	४०	३८
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

टिप :- १] आकडे पूर्णांकित केल्याने बेरजा जुळतीलच असे नाही. नागरी भागाची दर चौकी मध्ये लोकसंख्या उपलब्ध नसल्यामुळे रकाना ४ व ५ मधील एकूण व नागरीची माहिती निरंक समजण्यात यावी.

आधार :- १९९१ जनगणना प्रकाशनातील उपलब्ध माहिती.

तक्ता क्रमांक १.२

१९५१ ते १९९१ पासूनचा लोकसंख्येमध्येतील दशावार्षिक फरक

जिल्हा - वर्धा											[लोकसंख्येचे आकडे हजार]			
जिल्हा/तालुका	वर्ष	एकूण व्यक्ती			पुरुष			स्त्रीया			दरची कि.मी. मधील लोकसंख्या	दशावार्षिक फरकाची टक्केवारी		
		एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी		एकूण	ग्रामीण	नागरी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
जिल्हा	१९५१	५३९	४१३	१२७	२७२	२०७	६५	२६७	२०६	६१	८५	+ ३.७७	+ १.४१	+ २५.३६
एकूण	१९६१	६३४	४८४	१५०	३२३	२४४	७९	३११	२४०	७१	१०१	+ १७.७०	+ १७.२४	+ १९.३०
	१९७१	७८०	५८९	१९१	४००	३००	१००	३८०	२८९	९१	१२४	+ २२.९१	+ २१.५३	+ २७.३९
	१९८१	९२७	६९५	२३२	४७६	३५६	१२०	४५१	३३९	११२	१४७	+ १८.६६	+ १८.१२	+ २१.१४
	१९९१	१०६८	७८४	२८४	५५१	४०४	१४७	५१७	३८०	१३७	उ. ना.	+ १५.२१	+ १२.८१	+ २३.४१
तालुका	१९५१	२५१	१८०	७१	१२७	९०	३७	१२४	८९	३४	११९	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
१. वर्धा	१९६१	२८८	१९६	९२	१४७	९९	४८	१४०	९७	४३	१३६	+ १४.७०	+ ९.०५	+ २०.०२
	१९७१	३५७	२३७	१२०	१८५	१२१	६४	१७३	११६	५७	१६९	+ २४.२०	+ २०.९२	+ ३१.२२
	१९८१	४२५	२८३	१४१	२१९	१४६	७३	२०६	१३८	६८	२०१	+ १८.८६	+ १९.५४	+ १७.५१
	१९९१	२४६	१४३	१०३	१२८	७४	५४	११८	६९	४९	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
२. सेलू	१९५१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९६१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९७१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९८१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९९१	११५	१०४	११	५९	५३	६	५६	५०	६	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.

पुढे जाऊ ...

तक्ता क्रमांक १.२ [पुढे चालू]

- ४ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
३. समुद्रपूर	१९५१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९६१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९७१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९८१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९९१	१००	१००	—	५२	५२	—	४४	४४	—	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
४. हिंणघाट	१९५१	१४४	१११	३३	५२	५५	१७	७३	५६	१६	७४	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९६१	१६७	१३३	३७	५४	५५	१९	७३	६५	१६	७९	+ १६.४६	+ १७.६६	+ १२.२४
	१९७१	२०४	१७०	४४	१०४	८१	२३	१००	७९	२१	१०४	+ २२.२०	+ २२.७७	+ २०.२२
	१९८१	२५३	१९४	५९	१३०	९९	३१	१२३	९५	२६	१३४	+ २३.६१	+ २०.९५	+ ३३.२०
	१९९१	१६५	१०६	७९	९५	५४	४१	६०	५२	३६	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
५. देवळी	१९५१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९६१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९७१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९८१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
६. जांवी	१९५१	१४५	९१	५४	७५	४७	२६	७०	४४	२६	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९५१	१४४	१२३	३२	७३	६२	११	७१	६१	११	६२	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९६१	१७९	१५८	३१	६१	६०	११	६६	५६	११	७६	+ २४.४६	+ २६.६६	+ २.१५
	१९७१	२१८	१९१	२७	१११	९७	१४	१०७	९४	१३	९४	+ २१.४६	+ २१.२२	+ २३.३५
	१९८१	२४९	२१६	३३	१२६	११२	१६	१२२	१०६	१५	१२६	+ १४.४२	+ १४.००	+ १७.४९
	१९९१	१३३	९६	३७	६८	४९	१९	६५	४७	१६	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक १.२ [पुढे घालू]

	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
७. आष्टी	१९५१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९६१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९७१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९८१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९९१	६७	६७	—	३५	३५	—	३२	३२	—	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
८. कारंजा	१९५१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९६१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९७१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९८१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	१९९१	७८	७८	—	४०	४०	—	३८	३८	—	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.

टिप :- [१] आकडे पूर्णांकान्त केल्याने बेरजा जुळतीलच असे नाही.

[२] पुनर्रचित तालुक्याच्या बाबतीत तालुकावार १९८१ ची लोकख्या उपलब्ध नसल्यामुळे द्यावजिा वा देणू येत नाही.

आधार :- १९६१ ज. गणना प्रकाशनातील उपलब्ध मा. हती.

तक्ता क्रमांक १.३

- ६ -

१९९१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार गावांचे तालुकावार वर्गीकरण

[लोकसंख्या श्रेकड्यात]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वस्ती असलेली गावे											
		२०० पेक्षा कमी	२०० ते ४९९	५०० ते ९९९	१००० ते १९९९	२००० ते ४९९९	५००० ते ९९९९	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
	जिल्हा रकून तालुका	१८७	१४९	२६१	९२०	२८४	१९७९	१६६	२१८३	५५	१५९९	१२	७७१
१.	वर्धा	१३	१०	१६	५८	२९	२१०	३२	४२०	९	३०३	७	४२९
२.	सेलू	३२	२३	३२	१११	३३	२२३	२३	३०१	७	१९३	३	१८६
३.	समुद्रपूर	२७	२७	६४	२२२	५९	४०६	११	१७३	५	१७६	—	—
४.	हिंगणघाट	१५	१८	३६	१२६	३४	२३५	३१	३८८	८	२१९	१	७१
५.	देवळी	१९	१४	२१	७९	३८	२५५	२२	२९३	५	१३६	—	—
६.	आर्वी	४२	२५	५०	१७४	३४	२३६	१६	२३१	१०	३२१	—	—
७.	आष्टी	२४	१७	१८	६६	१८	१२४	१४	१७१	७	१८४	—	—
८.	कांरजा	१५	१४	२४	८५	३९	२९१	१७	२०६	४	९७	१	८४

पूढे चालू.....

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	१०,००० आणि त्याहून जास्त	एकूण	ओसाड गावांची संख्या		
१	२	१५	१६	१७	१८	
		संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	
	जिल्हा एकूण	२	२३७	१६७	७८३८	४१२
	तालुका					
१.	वर्धा	—	—	१०६	१४३०	४७
२.	सेलू	—	—	१३०	१०३७	४२
३.	समुद्रपूर	—	—	१६६	१००३	५६
४.	दिगणघाट	—	—	१२५	१०५८	६२
५.	देवळी	१	१३०	१०६	१०६	४४
६.	आर्वी	—	—	१५२	१५८	६८
७.	आळटी	१	१६७	८२	६६८	७२
८.	कारंजा	—	—	१००	७७७	२१

टीप :- लोकसंख्येचे आकडे पूर्णांकान्त केल्याने बेरजा जुळतिलच असे नाही.

आधार :- १९९१ जनगणना प्रकाशनातील उपलब्ध माहिती.

१९९१ च्या जनगणने प्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार शहराचे तालुकावार वर्गीकरण

जिल्हा - वर्धा

[लोकसंख्या हजारात]

अ. क्र.	तालुका	लोकसंख्येप्रमाणे शहरांची संख्या													
		५००० पेक्षा कमी : ९९९९		१०,००० ते १९,९९९		२०,००० ते ४९,९९९		५०,००० ते ९९,९९९		१००,००० व त्याहून अधिक		एकूण शहरे			
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.
	वर्धा जिल्हा एकूण	---	---	---	---	२	२५	२	७७	१	७९	१	१०३	६	२८४
१.	वर्धा	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	१	१०३	१	१०३
२.	सेलू	---	---	---	---	१	११	---	---	---	---	---	---	१	११
३.	समुद्रपूर	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
४.	हिंणवाट	---	---	---	---	---	---	---	---	१	७९	---	---	१	७९
५.	देवळी	---	---	---	---	१	१४	१	४०	---	---	---	---	२	५४
६.	आर्वी	---	---	---	---	---	---	१	३७	---	---	---	---	१	३७
७.	आष्टी	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
८.	कारंजा	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

आधार :- १९९१ जनगणने प्रकाशनातील उपलब्ध माहिती.

तक्ता क्रमांक १.५

- २ -

१९९१ च्या जनगणनेनुसार काम करणारे व काम न करणारे व्यक्ती संख्या

जिल्हा - वर्धा.

[आकडे गंभिरात]

अ. क्र. : काम करणा-यांचा वर्ग	ग्रामीण : नागरी : एकूण	ता त के									
		जिल्हा : बेरीज	वर्धा : व्यक्ती	सेल : व्यक्ती	समुद्रपूर : व्यक्ती	हिंगण्णाट : व्यक्ती	देवळी : व्यक्ती	आर्वी : व्यक्ती	आष्टी : व्यक्ती	कारंजा : व्यक्ती	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१. शेतकरी	ग्रामीण	१२०५	१४८	१५६	२०४	१७८	१०७	१३९	९३	१८०	
	नागरी	४७	१०	६	—	११	९	११	—	—	
	एकूण	१२५२	१५८	१६२	२०४	१८९	११६	१५०	९३	१८०	
२. शेतमजूर	ग्रामीण	१९४९	३२३	२७१	२३८	२६७	२५४	२७७	१६७	१५२	
	नागरी	१३०	१२	२०	—	३४	४३	—	—	—	
	एकूण	२०७९	३३५	२९१	२३८	३०१	२९७	२७७	१६७	१५२	
३. प्रशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छिमारी, शिकारी, फळबाग, मळे, वगैरे क्षेत्रकाम करणारे.	ग्रामीण	६१	१३	८	७	७	४	७	५	१०	
	नागरी	११	४	१	—	२	१	३	—	—	
	एकूण	७२	१७	९	७	९	५	१०	५	१०	
४. खाणकाम आणि दगड खाणकामात काम करणारे	ग्रामीण	७	२	१	२	१	१	—	—	—	
	नागरी	२	—	—	—	—	१	१	—	—	
	एकूण	९	२	१	२	१	२	१	—	—	
५. वस्तुनिर्माण प्रक्रिया, सेवा व दुस्त्या इ० घरगुती उद्योगात काम करणारे	ग्रामीण	२५	६	१	५	४	२	३	२	२	
	नागरी	८	१	१	—	२	२	२	—	—	
	एकूण	३३	७	२	५	६	४	५	२	२	

मुळे चालू ....

तक्ता क्रमांक १.५ [पुढे चालू]

- १० -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
६.	घरगुती उद्योगाव्यतिरिक्त इतर उद्योगधंद्यात काम करणारे	ग्रामीण नागरी एकूण	११३ १३१ २४४	३२ ३२ ६४	२१ ३ २४	९ — ९	१२ ५२ ७१	१७ २८ ४५	९ ९ १८	७ — ७	६ — ६
७.	बांधकाम करणारे	ग्रामीण नागरी एकूण	५२ ३३ ८५	१६ १५ ३१	४ — ४	१० — १०	३ ९ १२	२ ५ ७	३ ४ ७	१० — १०	३ — ३
८.	व्यापार आणि वाणिज्य क्षेत्रात काम करणारे	ग्रामीण नागरी एकूण	८१ १४० २२१	१९ ५२ ७८	१३ ३ १६	१० — १०	८ ३७ ४५	८ २० २८	७ २१ २८	८ — ८	९ — ९
९.	वाहतूक साठवण आणि दळणवळण क्षेत्रात काम करणारे	ग्रामीण नागरी एकूण	३३ ६२ ९५	१६ ३० ४६	४ २ ६	१ — १	२ १४ १६	२ ९ ११	४ ७ ११	३ — ३	१ — १
१०.	इतर काम करणारे	ग्रामीण नागरी एकूण	१८९ २३६ ४२५	५३ १०३ १५६	२४ ५ २९	१९ — १९	७२ ५० ६२	७२ ४७ ६६	१८ २२ ४०	१७ — १७	२० — २०

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक १.५ [पुढे चालू]

- ११ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
११.	एकूण काम करणारे [१ ते १० ची बेरीज]	ग्रामीण	३७१५	६२८	५०१	५०४	५०४	४१६	४६८	३१०	३८४
		नागरी	७९०	२६६	४२	—	२०५	१५६	१२१	—	—
		एकूण	४५०५	८९४	५४३	५०४	७०९	५७२	५८९	३१०	३८४
१२.	स्मिांतीक काम करणारे	ग्रामीण	२२५	२४	१२	४१	३९	३७	२९	१५	२८
		नागरी	२६	३	—	—	१०	८	५	—	—
		एकूण	२५१	२७	१२	४१	४९	४५	३४	१५	२८
१३.	एकूण काम न करणारे	ग्रामीण	३८९९	७७८	५३४	४५९	५१५	४५४	४६१	३४३	३६५
		नागरी	२०१९	७६१	७३	—	५७२	३७०	२४३	—	—
		एकूण	५९१८	१५३९	५९७	४५९	१०८७	८२४	७०४	३४३	३६५
१४.	एकूण लोकसंख्या [११ ते १३ ची बेरीज]	ग्रामीण	७८३९	१४३०	१०३७	१००४	१०५८	९०७	९५८	६६८	७७७
		नागरी	२८३५	१०३०	११५	—	७८७	५३४	३६९	—	—
		एकूण	१०६७४	२४६०	११५२	१००४	१८४५	१४४१	१३२७	६६८	७७७

टिप :- आकडे पूर्णाकांत केल्याने बेरजा जुळणारच असे नाही.

आधार :- १९९१ जनगणना प्रकाशनावरील उपलब्ध माहिती.

तक्ता क्रमांक १. ६

- १२ -

लोकसंख्येचे [अ] वयोगटानुसार व [ब] धर्मानुसार वर्गीकरण
जिल्हा - वर्धा

अ] वयोगटानुसार लोकसंख्या

[आकडे शेकड्यात]

बाब	सर्ववयोगटः	०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४९	५०-५९	६० व	वय अनिर्देशिले	
											त्यावरीलः	
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
एकूण	९२६६	३५४२	९०७	७७६	६२०	५३३	५३२	९३७	६८०	७३०	९	
ग्रामीण	६९५१	२६६०	६४६	५५५	४४९	३९८	४०७	७२२	५२८	५७७	९	
नागरी	२३१५	८८२	२६१	२२१	१७१	१३५	१२५	२१५	१५२	१५३	—	

[ब] धर्मानुसार लोकसंख्या [आकडे शेकड्यात]

बाब	सर्वधर्म	बौद्ध	ख्रिश्चन	हिंदू	जैन	मुस्लीम	शिख	इतर	धर्म न सांगणारे
	१	२	३	४	५	६	७	८	९
एकूण	९२६६	१२९०	१४	७५२४	५५	३७४	६	३	—
ग्रामीण	६९५१	१०२८	७	५७१४	१३	१८२	३	३	—
नागरी	२३१५	२६३	७	१८०९	४२	१९२	३	—	—

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

१९९१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती यांची माहिती
जिल्हा - वर्धा [आकडे हजारात]

जिल्हा / तालुका	एकूण ग्रामीण नागरी	अनुसूचित जाती			अनुसूचित जमाती			एकूण		
		व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
जिल्हा वर्धा	एकूण	१५०	७७	७३	१६६	८५	८१	३१६	१६२	१५४
	ग्रामीण	१०७	५५	५२	१४३	७३	७०	२५०	१२८	१२२
	नागरी	४३	२२	२१	२३	१२	११	६६	३४	३२
<u>तालुका</u>										
१. वर्धा	एकूण	३६	१९	१७	३१	१६	१५	६६	३३	३३
	ग्रामीण	२१	११	१०	२३	१२	११	४४	२२	२२
	नागरी	१५	८	७	८	४	४	२२	११	११
२. सेलू	एकूण	१२	७	५	२३	१२	११	३५	१९	१६
	ग्रामीण	११	६	५	२१	११	१०	३२	१७	१५
	नागरी	१	१	—	२	१	१	३	२	१
३. समुद्रपूर	एकूण	१४	७	७	१८	९	९	३२	१६	१६
	ग्रामीण	१४	७	७	१८	९	९	३२	१६	१६
	नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४. हिंगणधाट	एकूण	२३	१२	११	२१	११	१०	४३	२१	२२
	ग्रामीण	१३	७	६	१४	७	७	२६	१३	१३
	नागरी	१०	५	५	७	४	३	१७	८	९

तक्ता क्रमांक १.७ [पुढे चालू]

- १४ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
५. देवळी	एकूण	२९	१५	१४	२०	१०	१०	४९	२५	२४
	ग्रामीण	१७	९	८	१६	८	८	३३	१७	१६
	नागरी	१२	६	६	४	२	२	१६	८	८
६. आर्वी	एकूण	२१	११	१०	२५	१३	१२	४६	२४	२२
	ग्रामीण	१६	८	८	२२	११	११	३८	१९	१९
	नागरी	५	३	२	३	२	१	८	५	३
७. आष्टी	एकूण	९	५	४	१२	६	६	२१	११	१०
	ग्रामीण	९	५	४	१२	६	६	२१	११	१०
	नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८. कारंजा	एकूण	७	४	३	१७	९	८	२४	१३	११
	ग्रामीण	७	४	३	१७	९	८	२४	१३	११
	नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—

टिप :- १] आकडे पूर्णांकित केल्याने बेरजा जुळणारच असे नाही.

२] नवबौध्दाची लोकसंख्या स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही. ती अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येमध्ये समाविष्ट आहे.

आधार :- १९९१ जनगणना प्रकाशनातील उपलब्ध माहिती.

भिंती/छपरे यासाठी वापरलेल्या साधन सामुग्रीनुसार घरांचे
[१९८१ च्या जनगणनेनुसार] वर्गीकरण
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	बा ब	एकूण ग्रामीण नागरी	संख्या
१.	२.	३.	४.
	एकूण जनगणना घरे	एकूण	१७८८७०
		ग्रामीण	१३६५५०
		नागरी	४२३२०
	<u>भिंतीची सामुग्री</u>		
१.	गवत पाने, वेळू व बांबू	एकूण	२६९३५
		ग्रामीण	२११२०
		नागरी	५८१५
२.	माती	एकूण	१०८१८५
		ग्रामीण	९९०७०
		नागरी	९११५
३.	कच्चा विटा	एकूण	८०३०
		ग्रामीण	३४६५
		नागरी	४५६५
४.	लाकूड	एकूण	६४०
		ग्रामीण	४६०
		नागरी	१८०
५.	पक्का विटा	एकूण	३०५५५
		ग्रामीण	६८८०
		नागरी	२०६६५
६.	गॅल्व्हनाईज्ड लोखंडी किंवा इतर	एकूण	५४०
		ग्रामीण	३२५
		नागरी	२१५
७.	दगड	एकूण	१२७५
		ग्रामीण	११०५
		नागरी	१७०
८.	सिमेंट कॉन्क्रीट	एकूण	२१००
		ग्रामीण	५९५
		नागरी	१५०५

पुढे चालू ....

१.	२.	३.	४.
१.	वर उल्लेखिल्या व्यतिरिक्त इतर सामुग्री	एकूण ग्रामीण नागरी	६९० ५३० १६०
२.	छपरासाठी वापरलेली सामुग्री		
१.	गवत, पाने, वेळू, माती, कच्चा विटा किंवा बांबू.	एकूण ग्रामीण नागरी	१४७१० १३१८५ १५२५
२.	कौल, तक्ती दगड, कंकर	एकूण ग्रामीण नागरी	१२३१९५ १२६१० २४३०५
३.	पन्हीळीचे लोखंडी पत्रे जस्ताचे किंवा धातुचे पत्रे	एकूण ग्रामीण नागरी	११८१० ७०३५ ४७७५
४.	अॅस्बेस्टॉस सिमेंट पत्रे	एकूण ग्रामीण नागरी	२०४० १३४० ७००
५.	विटा व चुना	एकूण ग्रामीण नागरी	१२२५ ४५० ७७५
६.	दगड	एकूण ग्रामीण नागरी	५० ३५ १५
७.	प्रलंबित सिमेंट कॉक्रीट	एकूण ग्रामीण नागरी	६८२५ ११७५ ५६५०
८.	इतर वर उल्लेखिलेल्या व्यतिरिक्त वापरलेली सामुग्री	एकूण ग्रामीण नागरी	१८२१५ १३६४० ४५७५

आधार :- जनगणना प्रकाशन [भाग आठ ए व बी] घरबांधणी अहवाल.

आकार व मालकीच्या स्थितीनुसार ग्रामीण/नागरी क्षेत्रातील कुटूंबाचे
वर्गीकरण १९८१ जनगणनेनुसार [संख्या]

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र. :	बा ब	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५
१. १] एकूण कुटूंब		१३८५५०	४२६८५	१८१२३५
२] घराच्या मालकी बाबतची स्थिती				
अ] स्वतःहाची घरे असलेली		११७२१०	२४११५	१४१३२५
ब] भाड्याच्या घरात राहणारी		१९३४०	१८२०५	३७५४५
२. एक व्यक्ती कुटूंब				
१] एकूण कुटूंब		९५४५	३१२५	१२६७०
२] घरांच्या मालकी बाबतची स्थिती				
अ] स्वतःची घरे असलेली		५८०५	९२५	६८००
ब] भाड्याच्या घरात राहणारी		३७४५	१९१५	५६६०
३. दोन व्यक्तीची कुटूंबे				
१] एकूण कुटूंबे		१२४२०	३५४५	१५९६५
२] घरांच्या मालकीची स्थिती				
अ] स्वतःची घरे असलेली		९८२०	१६७०	११४९०
ब] भाड्याच्या घरात राहणारी		२६००	१८७५	४४७५
४. तीन व्यक्तीची कुटूंबे				
१] एकूण कुटूंबे		१५४३५	४३३५	१९७७०
२] घरांच्या मालकी बाबतची स्थिती				
अ] स्वतःची घरे असलेली		१२७०५	२०१५	१४७२०
ब] भाड्याच्या घरात राहणारी		२७३०	२३२०	५०५०
५. चार व्यक्तीची कुटूंबे				
१] एकूण कुटूंबे		२०८६५	५६२०	२६४८५
२] घरांच्या मालकी बाबतची स्थिती				
अ] स्वतःची घरे असलेली		१७४०५	२८५५	२०२६०
ब] भाड्याच्या घरात राहणारी		३४६०	२७६५	६२२५

मुळे चालू .....

१	२	३	४	५
६.	<u>पाच व्यक्तींची कुटूंबे</u>			
१]	एकूण कुटूंबे	२६२३०	६२४०	३३१७५
२]	<u>घराच्या मालकीबाबतची स्थिती</u>			
अ]	स्वतःची घरे असलेली	२२५४५	३६४०	२६१८५
ब]	भाड्याच्या घरात राहणारी	३४६५	३२९५	६७९०
७.	<u>सहा किंवा अधिक व्यक्तींची कुटूंबे</u>			
१]	एकूण कुटूंबे	५४०५५	१२०४५	७३१००
२]	<u>घरांच्या मालकी बाबतची स्थिती</u>			
अ]	स्वतःची घरे असलेली	४८९३०	१२९४०	६१८७०
ब]	भाड्याच्या घरात राहणारी	४७२०	६०४०	१०७६०

टीप :- या तक्त्यातील एकूण कुटूंबाच्या संख्येत बेधर कुटूंबाचा समावेश आहे. व संस्था कुटूंबाचा समावेश नाही. त्यामुळे कुटूंबाची संख्या जुळणार नाही.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन अहवाल [भाग आठ व स व बी] (२)

अपंगतेनुसार जिल्ह्यातील अपंगाची संख्या [१९८१ ची जनगणना]

जिल्हा = वर्धा.

अ. क्र. :	ता. लु. का :	पुर्णता: अंध :	पुर्णत: पांगळे :	पुर्णता: मुक :	एकूण
१ :	२ :	३ :	४ :	५ :	६ :
	वर्धा जिल्हा एकूण	६७१	३९२	३१४	१३७७
१.	वर्धा	२२४	१४६	१२१	४९१
२.	आर्वी	२५९	१२९	९९	४८७
३.	हिंगणघाट	१८८	११७	९४	३९९

टीप :- तक्त्यात दर्शविलेले तालुके तालुक्यांच्या पुनर्रचनेपूर्वीच्या स्थितीनुसार आहेत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन, मालिका १२, भाग ७.

जनगणना घरे आणि त्यांचा वापर [१९८१ ची जनगणना]
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	एकूण ग्रामीण नागरी	एकूण जनगणना घरे	जनगणनेच्या सुवातीला रिक्कामी असलेली घरे	राहणे	दुकान आणि राहणे	यंत्रशाळा कुटीर उद्योगासह आणि घरे इत्यादी	हॉटेल धर्मशाळा मंदिर घरे इत्यादी	उपहार गृहे सीडन दुकाने आणि कार्यालये	व्यवसाय -याची घरे आणि कार्यालये	कारखाने मंत्रालय कार्यशाळा उपरे इत्यादी	रेस्टा- रेन्टर मिठाईची दुकाने आणि उपहार- गृहे	करमणके पंचायत घरे सांस्कृतिक केंद्रे इत्यादी पूजास्थाने सीडन	पूजा स्थाने देवळे, चर्च मंजीरी गुरुद्वारे इत्यादी	इतर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१. एकूण	२३४४९५	११४६०	१६४९४५	२४५५	५१७५	१३०	४१७५	१७६०	३६०५	५९५	१८५	२५८०	३७४३०	
२. ग्रामीण	१८०८९०	७५५५	१२५४६५	१६०५	४३४०	६५	१५४५	१०३०	२३०५	२५३	१३५	२१९५	३४३९५	
३. नागरी	५३६०५	३९०५	३९४८०	८५०	८३५	६५	२६३०	७३०	१३००	३४०	५०	३८५	३०३५	

आधार :- १९८१ जनगणना.

निवडक केंद्रातील पर्जन्य दिवसाची संख्या व एकूण पर्जन्य १९९२ या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा

[मिमी मीटर मध्ये]

अ.क्र.	महिना	१ केंद्र वर्धा		२ केंद्र सेलू		३ केंद्र लभुद्रुूर		४ केंद्र हिंगणघाट					
		सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१.	जानेवारी	३८.६	-	-	-	-	-	२४.०	-	-	२८.४	-	-
२.	फेब्रुवारी	१८.६	-	-	१५.५	-	-	-	-	-	२०.५	-	-
३.	मार्च	१३.३	-	-	३२.०	-	-	-	-	-	१.४	-	-
४.	एप्रिल	२८.३	-	-	२०.४	-	-	५६.२	-	-	१७.४	-	-
५.	मे	३७.२	-	-	६१.५	-	-	५.४	-	-	२६.२	-	-
६.	जून	१८१.६	३	१११.७	२०५.४	७	१०७.५	२८६.५	४	१२७.२	१३५.७	७	९७.०
७.	जुलै	२०३.८	१४	३७१.४	२२९.५	१४	२६२.५	३६५.८	१८	५०६.९	३१८.३	१६	२९०.४
८.	ऑगस्ट	२६०.१	२३	९१०.८	२८६.९	२५	७२८.५	३२३.५	२४	११९९.४	२८५.३	२२	१०३५.८
९.	सप्टेंबर	११०.५	८	९६४.४	१००.०	३	७७२.५	१४९.५	७	१३२२.८	८९.७	९	१११०.२
१०.	ऑक्टोबर	१०५.०	३	६९९.४	९८.५	२	८१८.०	८८.३	३	१३४७.२	८१.९	३	११२५.४
११.	नोव्हेंबर	३९.७	१	१००५.४	४८.४	१	८२४.०	५४.१	२	१३५३.४	५७.५	२	११३९.०
१२.	डिसेंबर	३६.७	-	-	३४.१५	-	-	२३.५	-	-	३६.३	-	-
एकूण		११७३.४	५२	४३६३.१	१५३९.६	५२	३५१३.८	१३७६.८	५८	५८५६.९	११७३.६	५२	४७९७.८

पुढे चालू...

अ.क्र.	महिना	५. देवली			६. आर्वा			७. आस्टी			८. कारजा		
		सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६
१.	जानेवारी	१३.०	-	-	३६.९	-	-	६.०	-	-	५५.३	-	-
२.	फेब्रुवारी	-	-	-	४२.४	-	-	९.००	-	-	-	-	-
३.	मार्च	१७.०	-	-	२२.४	-	-	३१.३	-	-	११.५	-	-
४.	एप्रिल	२७.७	-	-	१७.२	-	-	११.२	-	-	२४.६	-	-
५.	मे	२४.४	-	-	१३.४	-	-	४२.७	-	-	२९.०	-	-
६.	जून	३७१.३	४	१०६.९	१५८.४	४	८०.४	१४०.१	८	११८.३	१५९.७	७	११४.१
७.	जुलै	५१३.७	१३	३१९.१	२९९.४	१५	२७२.५	३००.८	१७	४१५.२	२७७.८	८	३२५.०
८.	ऑगस्ट	४९०.३	२३	९७३.९	२३८.६	२२	८६०.२	२४५.२	२६	८५२.२	४२१.७	२१	७५८.०
९.	सप्टेंबर	१९२.१	५	१०२५.५	९०.८	६	९३२.८	९५.७	१०	९२५.९	९८.५	६	८०९.१
१०.	ऑक्टोबर	१८३.०	२	१०५६.३	७५.८	२	९४९.९	१०४.२	२	९५६.३	९६.१	१	८५३.१
११.	नोव्हेंबर	६२.९	३	१०७८.१	१९.९	१	९५०.२	३५.४	-	-	४८.१	-	-
१२.	डिसेंबर	२०.५	-	-	३१.८	-	-	१२.७	-	-	५३.५	-	-
१३.	एकूण	१९१५.९	५०	४४५९.८	१०३७.०	५०	४०४६.०	१०३४.३	६३	३२६७.९	१२७५.८	४३	२८५८.३

टीप :- [-] असे चिन्ह त्या महिन्यांत पाऊस झाला नाही हे दर्शविते.

आधार :- जिऱ्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

निवडक केंद्रातोल कनाल व किमान तापमान [वर्ष - १९९२]
जिल्हा - वर्धा. [आकडे डिग्री सेल्सिअस मध्ये]

अ. क्र.	महिना	केंद्र - वर्धा	
		कनाल	किमान
१	२	३	४
१.	जानेवारी	३३.९	९.९
२.	फेब्रुवारी	३४.९	१२.४
३.	मार्च	४२.१	१७.४
४.	एप्रिल	४४.४	१९.९
५.	मे	४६.२	२०.१
६.	जून	४६.०	२६.९
७.	जुलै	४१.४	२१.९
८.	ऑगस्ट	३४.३	१७.९
९.	सप्टेंबर	३८.९	२०.८
१०.	ऑक्टोबर	३५.४	१८.९
११.	नोव्हेंबर	३७.८	१२.२
१२.	डिसेंबर	३२.९	१०.७
वार्षिक		४६.२	९.९

आधार :- विभागीय हवामान शास्त्र कार्यालय, नागपूर.

जमीनीया वापर सन १९८६-८७, १९८९-९० व १९९०-९१ वर्षांकरिता

जिल्हा - वर्धा.

[क्षेत्रफळ शंभर हेक्टर मध्ये]

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	वर्ष	एकूण भौगोलिक क्षेत्र	जंगल क्षेत्र	शेततीला उपयोगा नसलेले क्षेत्र	पडीत जमीनी व्यतिरिक्त लागवड न केलेली इतर जमीन	एकूण रक्कम [१९+१०+११]				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा एकूण	१९८६-८७	६२८९	५५३	४४५	१७६	६२१	१५१	४०२	४०	५९३
		१९८९-९०	६२८९	७७१	२४६	१७४	४२०	१९८	४६४	६३	७२५
		१९९०-९१	६२८९	८६३	२६१	१७७	४३८	१९८	४७८	६९	७४५
१.	वर्धा	१९८६-८७	८१६	-	७५	१२	८७	३५	४१	१५	९१
		१९८९-९०	८१६	४३	३९	६	४५	३४	६९	२	१०५
		१९९०-९१	८१६	६९	३९	६	४५	३४	६८	२	१०४
२.	सेलू	१९८६-८७	७०६	१११	७०	४३	११३	१५	७	-	३३
		१९८९-९०	७०६	१३६	२७	३०	५७	३३	१४	१७	६७
		१९९०-९१	७०६	१७९	४६	४५	९१	२२	५६	४	८२
३.०	समुद्रपुर	१९८६-८७	२९७	५८	४६	१९	६५	१७	७३	६	९६
		१९८९-९०	२९७	८८	४६	१९	६५	१७	७१	५	९३
		१९९०-९१	२९७	११८	४१	२४	६५	१६	७४	४	९४

तस्ता क्रमांक ३.१ [पुणे जिल्हा]

- २५ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
४. हिंणघाट	१९८६-८७	८९२	-	६४	१२	७६	१६	७८	१	९५	
	१९८९-९०	८९२	-	५५	१२	६७	१५	६०	२	७७	
	१९९०-९१	८९२	-	५५	१२	६७	१७	५९	२	७८	
५. देवली	१९८६-८७	६२७	-	६६	१३	७९	२४	२४	-	४६	
	१९८९-९०	६२७	२२	५४	९	६३	२४	४८	-	७२	
	१९९०-९१	६२७	२०	५४	९	६३	२४	४८	-	७२	
६. आर्वी	१९८६-८७	१११०	२७५	७०	३५	१०५	३१	७९	-	११०	
	१९८९-९०	१११०	३६६	२२	३६	५८	४६	८८	-	१३४	
	१९९०-९१	१११०	३५४	२३	४७	७०	४९	८९	-	१३६	
७. आष्टी	१९८६-८७	४५५	६२	१९	३४	५३	७	५९	१०	७६	
	१९८९-९०	४५५	६०	२	३४	३६	७	६०	९	७६	
	१९९०-९१	४५५	६१	२	३४	३६	७	६०	९	७६	
८. कारंजा	१९८६-८७	६०९	४६	३५	८	४३	६	४१	१८	५५	
	१९८९-९०	६०९	५७	१	२८	२९	२२	५१	२८	१०१	
	१९९०-९१	६०९	६२	१	-	०१	२९	२४	४८	१०१	

पुणे जिल्हा...

त.ज.ता क्रमांक ३.१ [पुणे चालू]

- २६ -

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	वर्ष	पडीत जमीन			निव्वळ कसले क्षेत्र	रकापेक्षा अधिकवेळा लागवई केलेले क्षेत्र	लागवडी खालील एकूण क्षेत्र	लागवडी लायक क्षेत्र [११-११-१५ १-१६]
			चालुपड	इतरपड	एकूण [१३-१-१४]				
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९
	एकूण	१९८६-८७	२४१	३१४	५५५	३९६७	३१६	४२८३	४७१३
		१९८९-९०	१४९	१९३	३४२	४०३१	१७३	४२०४	४६३४
		१९९०-९१	१३७	१७३	३१०	३९३३	१७३	४१०६	४५१०
१.	दधी	१९८६-८७	७०	५५	१२५	५१३	२९	५४२	६८८
		१९८९-९०	३८	२९	६७	५५६	२०	५७६	६५९
		१९९०-९१	१८	२९	४७	५५१	२५	५७६	६३४
२.	तेलू	१९८६-८७	५	१६	२१	४३८	५९	४९७	४७४
		१९८९-९०	१६	७	२३	४२३	५४	४७७	४९६
		१९९०-९१	१८	१५	३३	३२१	५७	३७८	३८०
३.	तमुद्रपूर	१९८६-८७	३१	७५	१०६	६७२	२९	७०१	८०१
		१९८९-९०	१२	१७	२९	७२२	३६	७५८	७७३
		१९९०-९१	-	-	-	७२०	१७	७३७	७४० ←
४.	हिंगणघाट	१९८६-८७	१९	१५	३४	६९४	१४	७०८	७४५
		१९८९-९०	१६	१५	३१	७२४	५	७२९	७७२
		१९९०-९१	२०	१९	३९	७१५	१६	७३१	७७३ ←

१३) पुणे चालू...

तक्ता क्रमांक ३.१ [पुढे चालू]

- २७ -

१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९
५.	देवळी	१९८६-८७	५०	५३	१०३	४६७	१७	४८४	५२४
		१९८९-९०	१९	१४	३३	५०८	९	५१७	५६५
		१९९०-९१	२३	१५	३७	५०५	९	५१४	५६६
६.	आर्वी	१९८६-८७	३५	५८	९३	५२७	५७	५८४	६५१
		१९८९-९०	२१	४५	६६	४८६	१२	४९८	५९८
		१९९०-९१	२१	४०	६१	४८७	१३	५००	५९७ ←
७.	आष्टी	१९८६-८७	१८	१५	३३	२३१	५३	२८४	२८१
		१९८९-९०	१५	३७	५२	२३१	९	२४०	२९२
		१९९०-९१	१९	३६	५५	२२७	५	२३२	२९८
८.	कारंजा	१९८६-८७	१३	२७	४०	४२५	५८	४८३	४७९
		१९८९-९०	१२	२९	४१	३८१	२८	४०९	४७२
		१९९०-९१	१९	१९	३८	४०७	३१	४३८	५२२

टीप :- १] सन १९८६-८७ ची माहिती पूर्ण सुधारित आहे.

२] सन १९८९-९० व १९९०-९१ ची अर्थात स्वस्माची आहे.

आधार :- १] कुपी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

२] जिल्हा भूमि अभिलेख निरिक्षक, वर्धा.

तालुकावार निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्र सन १९८६-८७, १९८९-९० व १९९०-९१ या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा

[क्षेत्र हेक्टरमध्ये]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	तांदुळ	गहू	खरीप ज्वारी	रब्बी ज्वारी	एकूण ज्वारी	बाजरी	मका	वरी	इतर धान्ये	एकूण धान्ये
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	एकूण	१९८६-८७	८६९२	२३०१७	१०८२८५	१३३४	१०९६१९	४०३	२५	—	३	१४१७५९
		१९८९-९०	३०२७	२०३५५	१०९४१८	२८९	१०९६९९	३९६	२२	—	८९४	१३४३९३
		१९९०-९१	२५४३	१९००७	९९७८१	१०२	९९८८३	३६०	२८	—	२	१२१७२३
१]	वर्धा	१९८६-८७	७९४	२६३१	१५७६६	—	१५७६६	२२	४	—	—	१९२१७
		१९८९-९०	९७	२१३७	१६२९२	—	१६२९२	२५	—	—	—	१८५५१
		१९९०-९१	९७	२१३७	१६२९२	—	१६२९२	२५	—	—	—	१८५५१
२]	सेलू	१९८६-८७	१८०	४३६४	१३७०९	—	१३७०९	४	१०	—	—	१८१८७
		१९८९-९०	४९	४७११	१३४२१	—	१३४२१	९	१२	—	—	१८२०२
		१९९०-९१	२७	४२७७	११९६३	—	११९६३	५	१३	—	—	१६२८५
३]	समुद्रपूर	१९८६-८७	२०१८	५६३९	१४३५८	१२५८	१५६१६	—	—	—	—	२३२७३
		१९८९-९०	७२१	६५२५	१३५४२	२८९	१३८३१	—	—	—	८९१	२१९६८
		१९९०-९१	८८७	५३०८	१२२९६	—	१२२९६	—	—	—	—	१८४९१
४]	हिंगणघाट	१९८६-८७	१५०६	५१४०	१४९६७	७६	१५०४३	३०	३	—	—	२१७२२
		१९८९-९०	२५५	२६३८	१७३८६	—	१७३८६	६	५	—	३	२०२९३
		१९९०-९१	१५५	३१९७	१४५७७	१०२	१४६७९	५	६	—	—	१८०४२

पुढे चालू.....

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
		१९६६-६७	२०५	१६४६	१२१६०	—	१२१६०	४७	—	—	६१	१४३४९
५]	देंवळी	१९६९-९०	१७२	१४३६	१४५१२	—	१४५१२	९०	—	—	—	१६२१२
		१९९६-९९	१३०	१३२६	१३८६३	—	१३८६३	४५	०१	—	—	१४५५५
		१९६६-६७	६७६	१२३७	१६४७४	—	१६४६७	१६९	७	—	—	१६७२३
६]	आर्वी	१९८९-९०	२३३	६४६	१४५३५	—	१४५३५	९७	३	—	—	१५७१६
		१९९०-९१	१६०	६४६	१३०५६	—	१३०५६	७२	३	—	—	१४१४९
		१९८६-८७	२७५	५०१	७६७७	—	७६७७	७२	८१	—	०१	६९०७
७]	आष्टी	१९७९-९०	१८७	५७५	६८९२	—	६८९२	६६	—	—	—	७७४२
		१९९०-९१	१६७	३३०	६७९०	—	६७९०	६५	२	—	—	७३७४
		१९८६-८७	२८५८	१५७९	१३१६१	—	१३१६१	५९	३	—	०१	१७६८१
८]	कारजा	१९८९-९०	१३१३	१४८३	१३८३६	—	१३८३०	८१	२	—	—	१५७०६
		१९९०-९१	९२१	१५८३	११७४४	—	११७४४	२३	३	—	२	१४२७६

मुदें चालु.

तक्ता क्रमांक ३.२ [मुढे चालू]

तक्ता क्र ३० अ.२

ज.क्र.	जिल्हा /	वर्ष	हरभरा	तुर	मुग	उडीद	सोयाबीन	इतर	एकूण	एकूण	उत्त	मि.ली
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
							कडधान्ये	कडधान्ये	अन्नधान्ये			
		१९८६-८७	५९१८	३६१४७	४३४९	—	—	७७८२	५४१९६	१९५९५५	४९४	—
	एकूण	१९८९-९०	५९६१	३५४९६	३१३४	१०२०	९०८	६८४०	५३३५९	१८७७५२	१०८२	१५४०
		१९९०-९१	७०००	३८०४८	२०७०	१०४९	४०५१	५३३६	५७५५४	१७९२७७	१३६४	१२५१
१]	वर्धा	१९८६-८७	३८०	४६६३	४३१	—	—	११८०	१६६५४	२५८७१	१३८	—
		१९८९-९०	४३३	५७४६	२५५	०१	—	६४१	७०७६	२५६२७	३५४	३१५
		१९९०-९१	४३३	५७४६	२५५	०१	—	८४१	७२७६	२५८२७	३५४	१७७
२]	तेलु	१९८६-८७	२३३	४३६३	११४	—	—	३३३	५०४३	२३२३०	१९०	—
		१९८९-९०	५३९	३८७३	६१	१३	—	२२४	४७०९	२२९११	३८५	१६४
		१९९०-९१	८४०	४२१०	२७	६	—	१६१	५२५१	२१५३६	५०७	१४६
३]	समुद्रपूर	१९८६-८७	८३५	४१२०	६५७	—	—	२६६५	८२७७	३१५५०	३	—
		१९८९-९०	८५०	५१७१	५६८	४०	७९८	३१९४	१०६२१	३२५८९	११	३९२
		१९९०-९१	१३०५	५५७५	४३०	१४	४८५	२२९७	१०१०६	२८५९७	१५	३३२
४]	दिवंगणघाट	१९८६-८७	९७७	६३७६	८६९	—	—	१२७२	९४९४	३१२१६	१४	—
		१९८९-९०	१२७५	६४०५	३९३	१३०	—	१५५३	१७५६	३००४९	३९	२९५
		१९९०-९१	१५०८	७५६७	२२०	५५१	१८६	११३१	१११६२	२९२०५	—	३२४

मुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

१	२	३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
५]	देवळी	१९८६-८७	६५६	५०६५	५४८	—	—	४५३	६७०२	२१०५१	१३	—
		१९८९-९०	११५४	५६५२	५७०	—	—	३८२	७७६५	२३८७७	६०	१४६
		१९९०-९१	१०४२	६१५७	३७३	०१	—	३२२	७२०२	२२४६४	१०८	१३४
६]	आर्वी	१९८६-८७	३२८	५८०२	६४८	—	—	४५५	७३१०	२६०३३	१२८	—
		१९८९-९०	२५८	४३२६	४०३	८२	—	२०१	५२७६	२०९२२	२२७	१२८
		१९९०-९१	३७१	४६१३	२५३	३६	८	२३८	५५१२	१९६६८	३७१	८२
७]	आळटी	१९८६-८७	३५०	१६२५	६५१	—	—	४५६	३०८२	११६८२	२	—
		१९८९-९०	२९०	१७६४	३२०	८६	७८	१४२	२६८७	१०४२२	२	५०
		१९९०-९१	१७७	१५७३	१२५	१०	१२७	१४३५	२२२५	२५९२	०१	४६
८]	कारंजा	१९८६-८७	२०८२	४१४६	४३१	—	—	२६८	७६३४	२५३१५	६	—
		१९८९-९०	११६२	२५५२	५६५	६६२	३२	४२६	५४६२	२११७८	४	१५१
		१९९०-९१	१३१७	२६०७	३१७	४३०	३२४५	१८२	८१०५	२२३८१	८	११०

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- ३२ -

अ. क्र.	जिल्हा /	वर्ष	हळद	इतर मसाले पदार्थ	एकूण मसाले पदार्थ	एकूण फळे व भाजीपाला	इतर खाद्य पदार्थ	एकूण खीच पिके	कामूस	इतर तंतूमय पिके	एकूण तंतूमय पिके [३० + ३१]
१	२	३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२
१. रकूम		१९८६-८७	—	—	१४६६	६६८४	—	२०४५९९	२७७८१९	४३४	१७८२५३
		१९८९-९०	४९	१२९	१७१९	७६७८	३६	१९८२५९	१८७९४७	३०१	१८८२४८
		१९९०-९१	१४	११८	१३८३	७५०२	२	१८९५२८	१८४१९९	३०४	१८४५०३
१. वर्धा		१९८६-८७	—	—	२१५	११५७	—	२७३८१	२४१६०	२४	२४१८४
		१९८९-९०	—	३२	२४७	११९५	—	२७४२३	२८४७३	४४	२८५१७
		१९९०-९१	—	३०	२८७	११४१	—	२७५२९	२८४७३	४४	२८५१७
२. सेलू		१९८६-८७	—	—	१०७	१५०६	—	२५०३३	२३४००	७९	२३४७९
		१९८९-९०	—	५	१६९	१७११	—	२५१७३	२१६०५	१८	२१६१५
		१९९०-९१	—	५	१५१	१७१८	—	२३९०४	१२३६८	१९	१२३८७
३] समुद्रपूर		१९८६-८७	—	—	३४५	२०५	—	३२१०३	२५६५०	१९	२५६६९
		१९८९-९०	१८	२१	४३१	४५०	—	३३४८१	३०२७८	१०	३०२८८
		१९९०-९१	८	२५	३६५	४८७	—	२९४६४	३०९४७	—	३०९४७
४] हिंमणघाट		१९८६-८७	—	—	२४५	५८१	—	३२०५६	३१३७४	३२	३१४०६
		१९८९-९०	३८	३२	३५७	५३९	३६	३१०२०	३३३३५	२५	३३३६०
		१९९०-९१	२	२६	२५२	५०८	२	२९९६७	३५४८०	०१	३५४८१

पुढे चालू .....

तमना क्रमांक ३.२ [मुठे चालू]

१	२	३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२
		१९८६-८७	—	—	२६७	४७०	—	२१७८८	२१६९९	६	२१७०५
५]	देवळी	१९८९-९०	—	१३	१५९	४३८	—	२४६३४	२४५९५	१२	२४६०७
		१९९०-९१	—	१७	१५१	४०४	—	२३१२७	२६१५५	९	२६१६४
		१९८६-८७	—	—	१२६	८२९	—	२७११६	२८००८	१३०	२८१३८
६]	आर्वी	१९८९-९०	—	५	१३३	११२३	—	२२४७५	२६०४३	६५	२६१११
		१९९०-९१	३	—	८५	१०१७	—	२११४१	२७५९४	७९	२७६७३
		१९८६-८७	—	—	४३	८३०	—	१२५६४	१००३९	४५	१००८४
७]	आळटी	१९८९-९०	१	३	५४	८९४	—	११३७९	१०८२९	३७	१०८६३
		१९९०-९१	०१	२	४९	८४९	—	१०४९८	१०९००	२९	१०९२९
		१९८६-८७	—	—	१३१	११०६	—	२६५५८	१३४८९	९९	१३५८८
८]	कारंजा	१९८९-९०	—	१८	१६९	१३२०	—	२२६७१	१२७८६	१०१	१२८८७
		१९९०-९१	—	१३	१२३	१३८६	—	२३८९८	१२२८२	१२३	१२४०५

मुठे चालू . . . .

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- ३४ -

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	धुईसुंग	तिळ	जवस	सुथमुल	करडई	इतर गळीताची धान्ये	एकूण गळीताची पिके	तंबाबु इतर ओषधी व मादक पदार्थ	इतर ओषधी व मादक द्रव्ये	एकूण ओषधी व मादक द्रव्ये	एकूण चाऱ्याची पिके
१	२	३	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३
		१९८६-८७	२१२२५	—	१०५६१	—	१०	१३३१३	४५१०९	१	२	३	१९६
	एकूण	१९८९-९०	७४८५	१३७१६	९५७५	२४	३८	२५२१	३३४३१	—	—	—	४०९
		१९९०-९१	७७३३	१०२१०	१९०११	२४८	१४	७७७१	३५९८७	३	—	३	५३८
१]	वर्धा	१९८६-८७	१३०८	—	६८८	—	—	५६१	२५५७	—	—	—	५७
		१९८९-९०	१३८	७०१	४८६	—	—	२०८	१५३३	—	—	—	१५३
		१९९०-९१	१०६	७०१	४८६	१६३	—	४८	१५०१	—	—	—	१२९
२]	सेलू	१९८६-८७	५०५	—	३४६	—	—	२३९	१०९०	—	—	—	६६
		१९८९-९०	२४३	२१०	१७३	२४	—	१८९	८३९	—	—	—	४९
		१९९०-९१	६८३	१५२	२००	९	—	४५६	१५०९	—	—	—	३४
३]	समुद्रपूर	१९८६-८७	८१५	—	४४४८	—	२	७०८९	१२३५४	१	—	१	—
		१९८९-९०	९	६१५७	४९५६	—	—	८७६	११९९८	—	—	—	६
		१९९०-९१	३५	४१०६	५५९८	—	—	३४७८	१३२१७	—	—	—	५४
४]	हिंणगाट	१९८६-८७	६०	—	३१४३	—	७	४०५५	७२६५	—	—	—	५०
		१९८९-९०	४०	५२८५	२९२८	३०	३२	९८	८४१३	—	—	—	९२
		१९९०-९१	१८	४३३३	५९५१	२३	१३	२२०	७५२८	२	—	३	८५

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ३. २ [पुढे चालू]

- ३५ -

१	२	३	✓ ३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३
५]	देवळी	१९८६-८७	२५१६	—	१८९७	—	—	४०८	४८३१	—	—	—	१९
		१९८९-९०	३२७	९३२	९८३	२४	४	६०	२३२०	—	—	—	७५
		१९९०-९१	३२१	६६५	७८७	३४	—	१२५	१९३२	—	—	—	८२
६]	आर्वी	१९८६-८७	२८९५	—	२	—	—	२४८	३१४५	—	१	—	—
		१९८९-९०	१८४२	११०	—	३	२	५७	१२१४	—	—	—	२८
		१९९०-९१	८७९	९२	३	२	१	१६७	११४३	—	—	१	१७
७]	आष्टी	१९८६-८७	५५६०	—	२	—	१	१७५	५७३८	—	१	१	—
		१९८९-९०	१६६४	६०	—	५	—	२	१७३१	—	—	—	६
		१९९०-९१	१६३१	५१	—	२	—	१	१६४५	—	—	—	१२७
८]	कारंजा	१९८६-८७	७५६६	—	३५	—	—	५३८	८१३९	—	—	—	४
		१९८९-९०	४०२२	२६१	४९	८	—	१०३३	५३७३	—	—	—	—
		१९९०-९१	४०७०	१०३	१७	१८	—	३२७४	७४८२	—	—	—	—

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- ३६ -

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	संकीर्ण अखाद्य भिके	एकूण अखाद्य भिके	लागवडी खालील एकूण क्षेत्र	रेकार्डा अधिक वेळा लागवडी खाली असलेले क्षेत्र	लागवडी खाली निव्वळ क्षेत्र
१	२	३	४४	४५	४६	४७	४८
	एकूण	१९८६-८७	१३३	२२३६९४	४२८२९३	३९५९१	३९६७०२
		१९८९-९०	६	२२२०९४	४२०३५३	१७३०८	४०३०४५
		१९९०-९१	९३	२२११२४	४१०६५२	१७३३१	३९३३२१
१]	वर्धा	१९८६-८७	२	२६८००	५४१८१	२९२७	५१२५४
		१९८९-९०	२	३०२०५	५७६२९	२०६३	५५५६६
		१९९०-९१	—	३०१४७	५७६७६	२५३५	५५१४१
२]	सेलू	१९८६-८७	२१	२४६५६	४९६८९	५८८९	४३८००
		१९८९-९०	—	२२५०३	४७६७९	५४३१	४२२४८
		१९९०-९१	३६	१३९६६	३७८७८	५७३१	३२१३१
३]	समुद्रपूर	१९८६-८७	—	३८०२४	७०१२७	२९२९	६७१९८
		१९८९-९०	—	४२२९२	७५७७३	३४५६	७२३१७
		१९९०-९१	—	४४२१८	७३६८२	१७१५	७१९६७
४]	हिंगणघाट	१९८६-८७	२	३८७२३	७०७७६	१४०८	६९३७१
		१९८९-९०	२	४१८६७	७२८८६	५४०	७२३४६
		१९९०-९१	७	४३१०४	७३०७१	१६१३	७१४५८
५]	देवडी	१९८६-८७	१०८	२६६५३	४८४४१	१७०१	४६७४०
		१९८९-९०	—	२७८१२	५१६४७	८७६	५०७७१
		१९९०-९१	१८	२८१९६	५१३२३	६७१	५०४५२

१	२	३	४४	४५	४६	४७	४८
		१९८६-८७	—	३१२८४	५८४००	५६८३	५२७१७
६]	आर्वी	१९८९-९०	—	२७३५३	४९८२८	१२००	४८६२८
		१९९०-९१	२३	२८८६६	५००८७	१२८६	४८७२६
		१९८६-८७	—	१५८२३	२८३६७	५२६९	२३११८
७]	आष्टी	१९८९-९०	२	१२६८२	२३९८६	९३३	२३८४८
		१९९०-९१	—	१२७३६	२३२३९	५२६	२३७६३
		१९८६-८७	—	२१७३६	४८२८९	५७८५	४२५८४
८]	कारजा	१९८९-९०	—	१८२६०	४०९३०	२८०९	३८६२६
		१९९०-९१	९	१९८९६	४३७९४	३०४६	४०७४८

टिप :- [१] सन १९८६-८७ ची माहिती पूर्ण सुधारीत आहे.

[२] सन १९८९-९० व १९९०-९१ ची अस्थायी स्वत्वाची आहे.

आधार :- [१] कृषि संचालनालय महाराष्ट्र शासन, पुणे.

[२] जिल्हा भूमि अभिलेख निरीक्षक, चर्धा.

मुख्य पिकांचे दर हेक्टरी उत्पन्न व एकूण उत्पादन १९९२-९३ वर्षाकरिता
[अंतीम अंदाज]

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	पिके	क्षेत्र [१०० हेक्टर]	उत्पादन [शुभ्र मेट्रीक टनात]	दर हेक्टरी उत्पन्न [किलो ग्रॅम मध्ये]
१	२	३	४	५
१.	तांदूळ	३३	२७	८१८
२.	गहू	१६८	१९४	११५४
३.	ज्वारी	८०७	८७७	१०८७
४.	बाजरी	६	३	५००
५.	बाली	-	-	-
६.	मका	-	-	-
७.	नाचणी	-	-	-
८.	इतर तृण धान्ये	६	६	१०००
९.	एकूण तृण धान्ये	१०२०	११०७	१०८५
१०.	चणा [हरभरा]	१६४	९१	५५५
११.	तुर	५२६	३८९	७३९
१२.	उडीद	३४	२२	६४७
१३.	मुंग	२५	८	३२०
१४.	भसुर	-	-	-
१५.	इतर कडधान्ये	६२	१९	३०६
१६.	एकूण कडधान्ये	८११	५२९	६५२
१७.	जवस	३२	८	२५०
१८.	तीळ	९३	२२	२३६
१९.	सुईमुंग [शेंग]	११६	७२	६२१
२०.	मोहरी व राई	३	१	३३३
२१.	एरंडी	-	-	-
२२.	नारळ, [०००] नग	-	-	-
२३.	उस [डिस्ट, केनच्या स्वस्मात]	२	१२४	६२०००
२४.	कापूस सरकी [विरहीत गांठी]	१३१५	९२४	११९
२५.	ताग	३	-	-
२६.	मेस्टा [अंबाडी] [०० गांठी]	-	-	-
२७.	तंबाखू	-	-	-
२८.	एकूण औषधी व मादक पदार्थ	-	-	-
२९.	सुंठ	५	५	१०००
३०.	भिरची [माल]	१३	६	४६१
३१.	हळद	३८	३८	१०००
३२.	बटाटा	-	-	-

टीप :- १] उताचे उत्पादन हेड केनच्या स्वस्मात आहे.

२] आब क्र. २६ मेस्टा १ गांठी = १८० किलो ग्रॅम

३] कापसाचे उत्पादन गांठीच्या स्वस्मात आहे. १ गांठी = १७० कि. ग्रा

आधार :- कृषी तंत्रालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

विविध साधनांना ओलातागाली अन्वये तालुकावार क्षेत्र १९८६-८७,
१९८९-९० व १९९०-९१ या वर्षाकरिता

[क्षेत्रफळ हेक्टरमध्ये]

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	वर्ष	ओलाताखालील क्षेत्र		ओलाता	ओलाता
			पूर्ण भागीय	विहीरी	खालील सुखळ क्षेत्र	खालील सूकण क्षेत्र
१	२	३	४	५	६	७
	जिल्हा सूकण	१९८६-८७	१२३८	१७९७७	१९२१५	२४५२३
		१९८९-९०	५११४	१८६२८	२३७४२	२३७४२
		१९९०-९१	५४६४	१८२७८	२३७४२	२३७४२
१.	वर्धा	१९८६-८७	-	३७०६	३७०६	४५४१
		१९८९-९०	-	४२३३	४२३१	४२३१
		१९९०-९१	११०	४१२१	४२३१	४२३१
२.	सेलू	१९८६-८७	७३२	४५३०	५२६२	६९९२
		१९८९-९०	४५१६	३१७९	७६९५	७६९५
		१९९०-९१	४५१७	३१७७	७६९४	७६९४
३.	असुद्रपूर	१९८६-८७	१११	९७२	१०८३	१२५८
		१९८९-९०	२४	९९५	१०१९	१०१९
		१९९०-९१	२४	९९५	१०१९	१०१९
४.	द्विंगणघाट	१९८६-८७	६२	१८५८	१९३०	२३८६
		१९८९-९०	१७७	१७५२	१९३९	१९३२
		१९९०-९१	२६७	१६६२	१९३९	१९३९
५.	देवळी	१९८६-८७	९०	१३९५	१४८५	२४७०
		१९८९-९०	-	१५८८	१५८८	१५८८
		१९९०-९१	६०	१५२९	१५८९	१५८९
६.	आर्वी	१९८६-८७	-	२१४२	२१४२	२३११
		१९८९-९०	-	२४०३	२४०३	२४०३
		१९९०-९१	-	२४०३	२४०३	२४०३
७.	आष्टी	१९८६-८७	८०	८७१	९५१	१५१९
		१९८९-९०	-	१५८२	१५८२	१५८२
		१९९०-९१	७०	१५१२	१५८२	१५८२
८.	कारंजा	१९८६-८७	१६३	२५०३	२६६६	३०४६
		१९८९-९०	३९७	२८९८	३२९५	३२९५
		१९९०-९१	४१६	२८७९	३२९५	३२९५

टिप :- १] १९८६-८७ ची माहिती पूर्ण सुधारित आहे.

२] १९८९-९० व १९९०-९१ ची माहिती अस्थायी आहे.

आधार :- १] कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

२] जिल्हा भूमी अभिलेख निरीक्षक, वर्धा.

निरनिराळ्या पिकाखालील ओलीताचे ताऱुकादार क्षेत्र सन १९८६-८७, ८९-९० व
१९९०-९१ या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा

[क्षेत्रफल हेक्टर मध्ये]

क्र.	जिल्हा/ तालुका	वर्ष	ताऱुका	गहू	खरीप ज्वारी	रब्बी ज्वारी	मका	बाजरी	हतर तण धान्ये	एकण तण धान्ये	हरभरा	हतर कड धान्ये	एकण कड धान्ये	जस	भिरची	हलद
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
	रकूम	१९८६-८७	१४	१३८३१	-	-	२	२	१४	१३८५६	७८३	१९३	२७६	४९४	-	-
		१९८९-९०	१९	१२२४२	-	-	१२	-	२०	१२२७३	१३४६	११५	१४६१	१०८८	२६५	२
		१९९०-९१	१९	१२२४२	-	-	१२	-	-	१२२७३	१३४६	११५	१४६१	१०८८	२६५	२
१.	वर्धा	१९८६-८७	५	२५१८	-	-	२	२	५	२५२७	६३	३७	१००	१३८	-	-
		१९८९-९०	१२	२१३७	-	-	-	-	१२	२१४९	८२	१५	२७	३५४	१७७	-
		१९९०-९१	१२	२१३७	-	-	-	-	-	२१४९	८२	१५	२७	३५४	१७७	-
२.	तेलु	१९८६-८७	६	४३३०	-	-	७	-	६	४३४३	१६९	१२६	२२५	१९०	-	-
		१९८९-९०	१	४६५२	-	-	१२	-	२	४६७२	४९५	२५	५२०	३८५	१४८	-
		१९९०-९१	१	४६५२	-	-	१२	-	-	४६७२	४९५	२६	५२१	३८५	१४८	-
३.	समुद्रपूर	१९८६-८७	-	१७५	-	-	-	-	-	२७५	१४	-	१४	-३	-	-
		१९८९-९०	-	६६१	-	-	-	-	-	६६२	२२०	-	२२०	१७	६५	-
		१९९०-९१	-	६६२	-	-	-	-	-	६६२	२२०	-	२२०	१७	६५	-
४.	हिंगणघाट	१९८६-८७	३	१४६६	-	-	-	-	३	१४६९	१३७	२	१३९	१४	-	-
		१९८९-९०	१	११३९	-	-	-	-	१	११४०	७६	३	७९	३९	१३७	१
		१९९०-९१	१	११३९	-	-	-	-	-	११४०	७६	३	७९	३९	१३७	१

क्रमांक ३.५ [पुढे चालू]

- ४१ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
५.	देवळी	१९८६-८७	-	१२१७	-	-	-	-	-	१२१७	१५०	२०	१७०	१३	-	-
		१९८९-९०	५	७५६	-	-	-	-	५	७६१	६०	१	६१	६०	१२३	-
		१९९०-९१	५	७५६	-	-	-	-	-	७६१	६०	१	६१	६०	१२३	-
६.	आप्री	१९८६-८७	-	१२३७	-	-	-	-	-	१२३७	-	-	-	१२८	-	-
		१९८९-९०	-	८४६	-	-	-	-	-	८४६	६०	६२	१२२	२२७	१२०	-
		१९९०-९१	-	८४६	-	-	-	-	-	८४६	६०	६२	१२२	२२७	१२०	-
७.	आढी	१९८६-८७	-	५८०	-	-	-	-	-	५८०	४१	१	४२	२	-	-
		१९८९-९०	-	५७२	-	-	-	-	-	५७२	७२	-	७२	२	४८	१
		१९९०-९१	-	५७२	-	-	-	-	-	५७२	७२	-	७२	२	४८	१
८.	कारंजा	१९८६-८७	-	१५०८	-	-	-	-	-	१५०८	२०२	७	२१६	६	-	-
		१९८९-९०	-	१४७१	-	-	-	-	-	१४७१	२८१	९	२९०	४	१४७	-
		१९९०-९१	-	१४७१	-	-	-	-	-	१४७१	२८१	८	२८९	४	१४७	-

पुढे चालू...

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	वर्ष	रूग्ण भताले व भताल्याचे पदार्थ	रूग्ण फे व भाजीवाजा	रूग्ण खी पिके	कापूस	रूग्ण तरी पिके	भुईभंग	इतर गळा ताची पिके	रूग्ण गळी ताची पिके	सकीर्ण अखाद्य पिके	रूग्ण अखाद्य पिके	रूग्ण आलीता खालील क्षेत्र
१	२	३	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
	रूग्ण	१९८६-८७	६४७	५७९२	२२०६५	१६५३	१६५३	६९९	१२	७११	९४	२४५८	२४५२३
		१९८९-९०	१०३२	६७३६	२२५९०	७७८	७८८	२८९	१७	३०६	५८	११५२	२३७४२
		१९९०-९१	१०३२	६७३६	२२५९०	७७८	७८८	२८९	१७	३०६	५८	११५२	२३७४२
१.	वर्धा	१९८६-८७	१७५	९८९	३९२१	५२४	५२४	६१	२	६३	२५	६१२	४५४१
		१९८९-९०	२०७	१०८९	३८९६	२७४	२७४	३२	१	३३	२८	३३५	४२३१
		१९९०-९१	२०७	१०८९	३८९६	२७४	२७४	३२	१	३३	२८	३३५	४२३१
२.	सेलू	१९८६-८७	९६	१३७९	६३०३	१९६	१९६	४५१	२	४५३	४०	६८९	६९९२
		१९८९-९०	१५३	१६३३	७३६३	१४२	१४२	१६२	७	१६९	२०	३३२	७६९५
		१९९०-९१	१५३	१६३३	७३६३	१४२	१४२	१६२	७	१६९	२०	३३१	७६९४
३.	समुद्रपूर	१९८६-८७	७६	८६	११५४	९६	९६	-	८	८	-	१०४	१२५८
		१९८९-९०	६७	३८	१००४	६५	१५	-	-	-	-	१५	१०१९
		१९९०-९१	६७	३८	१००४	१५	१५	-	-	-	-	१५	१०१९
४.	हिंगणघाट	१९८६-८७	१११	३०१	२०३४	२९६	२९६	३५	-	३५	२१	३५२	३३८६
		१९८९-९०	१४५	३३२	१७३५	१६४	१७१	१८	३	२१	२	१९४	१९२९
		१९९०-९१	१४५	३३२	१७३५	१६४	१७१	१८	३	२१	२	१९४	१९२९

तक्ता क्रमांक ३.५ [पुढे चालू]

- ४३ -

१	२	३	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
५.	देवळी	१९८६-८७	२०६	४३०	२०३६	३७६	३७६	५२	-	५२	६	४३४	२४७०
		१९८९-९०	१३३	४०९	१४२५	११६	११८	४०	५	४५	-	१६३	१५८८
		१९९०-९१	१३४	४०९	१४२५	११६	११८	४०	५	४५	-	१६४	१५८९
६.	आर्वी	१९८६-८७	१२६	७८७	२२७८	-	-	३२	-	३२	१	३३	२३११
		१९८९-९०	१२२	१०७०	२३८८	-	-	१२	१	१३	२	१५	२४०३
		१९९०-९१	१२१	१०७१	२३८७	-	-	१२	१	१३	२	१५	२४०३
७.	आव्ही	१९८६-८७	४१	७४३	१४०८	५०	५०	६०	-	६०	१	१११	१५१९
		१९८९-९०	५१	८५९	१५५५	-	-	२२	-	२२	६	२७	१५८२
		१९९०-९१	५१	८५९	१५५५	-	-	२२	-	२२	६	२७	१५८२
८.	कारंजा	१९८६-८७	११६	१०७७	२९२३	११५	११५	८	-	८	-	१२३	२०४६
		१९८९-९०	१५४	१३०६	३२२४	६७	६८	३	-	३	-	७१	३२९५
		१९९०-९१	१५४	१३०६	३२२४	६७	६८	३	-	३	-	७१	३२९५

टीप :- १] तन १९८६-८७ ची भाहीती पूर्णतः सुधारीत आहे.

२] तन १९८९-९० व १९९०-९१ ची भाहीती अस्थायी स्वरूपाची आहे.

आधार :- १] कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

२] जिल्हा भूमी अभिलेख निरीक्षक, वर्धा.

तालुकावार सिंचन विहीरी व इतर विहीरी सन १९८६-८७ या वर्षाकरिता
जिल्हा-वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	सिंचन विहीरीची एकूण संख्या			घापरान्त असलेल्या विहीरीवर बसविलेले					
		१९८६-८७	१९८९-९०	१९९०-९१	विजेचे पंप			डिझेल पंप		
					१९८६-८७	१९८९-९०	१९९०-९१	१९८६-८७	१९८९-९०	१९९०-९१
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
	जिल्हा एकूण	२३७१०	२५०२१	२०२८४	१३७८२	१८२०२	१३७२५	१०६३	१११४	७१३
१.	वर्धा	३२२७	३१५४	३१५४	१९७२	३०८५	३००५	३८	४०	-
२.	सेलू	३००४	३१६८	५४१	२४६२	३२१७	५७६	४	३०	-
३.	समुद्रपूर	२३४४	२४२१	२४४०	६६५	६१०	४२८	५००	५१५	४५८
४.	हिंगणघाट	१९६३	२२३३	२३५१	१४२६	१८२१	२०३६	२४५	२४५	१०२
५.	देवली	२१७८	२५२२	२५२७	१४७०	२५४८	२५४७	८१	८१	४०
६.	आर्वा	३६२२	३६२२	३६८२	२२११	२२११	२२११	७८	७८	७८
७.	आस्टी	३६२५	३७४०	३७४७	१४५२	१६१६	१७०२	८	१५	५
८.	कारंजा	३६०७	४०२१	१७७२	२११७	३१७४	१२२०	१०९	११०	३०

पुढे चालू....

जिल्हा/ तालुका	मापरात नसलेल्या सिंचन विहीरीची संख्या			सिंचन विहीरी क्षेत्रात जलर विहीरीची संख्या		
	१९८६-८७	१९८९-९०	१९९०-९१	१९८६-८७	१९८९-९०	१९९०-९१
१	२	३	४	५	६	७
जिल्हा एकूण	५९०९	३०५१	३८७९	२५२७	६५०८	६९५९
१. वर्धा	५१९	१२०	१२०	२०२५	६०	६०
२. सेलू	६८४	७३५	५५	६८०	३५२	५९६
३. सधुद्रपूर	४७०	८००	८५०	७५८	-	-
४. हिंणवाट	११७७	२३०	१७४१	१३२१	-	१४
५. देवळी	८२६	२३०	५२१	९९४	२२७२	२५९७
६. आर्वी	२३०	२३०	२३०	१९६५	३६९२	३६९२
७. आष्टी	७८९	१२२	१२३	१२८०	१३२	-
८. कारंजा	८१४	५९४	२४०	५०४	-	-

टीप :- १] १९८६-८७ ची माहिती पूर्ण सुधारित आहे.

२] १९८९-९० व १९९०-९१ ची माहिती अस्थायी स्वस्वाची आहे.

आधार :- १] कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

२] जिल्हा भूमी अभिलेख, निरीक्षण, वर्धा.

कंपनिका हातपंप, आणि विद्रुतपंप - १९९२-९३ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	वशादी कुंपनिकांची संख्या	ब. विलेल्या हात- पंपाची संख्या	ब. विलेल्या विद्रुत पंपाची संख्या	चालू असलेल्या हात पंपाची संख्या	चालू असलेल्या विद्रुत पंपाची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
	जिल्हा एकूण	७०	६५	१०	६५	१०
१.	वर्धा	२०	१८	०२	१८	०२
२.	सेतू	११	११	०३	११	०३
३.	तमुद्रपूर	५	५	-	५	-
४.	हिंगणघाट	१३	१३	-	१३	-
५.	देवरी	७	७	०३	७	०३
६.	आर्वी	६	५	-	५	-
७.	आळती	१	१	०१	१	०१
८.	कारंजा	७	५	०१	५	०१

आधार :- १) उपअभियंता [यांत्रिकी] भूजल विकास यंत्रणा, जिल्हा परिषद, वर्धा.

२) वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल विकास यंत्रणा, वर्धा.

विहीरीखेराज लक्ष्मी वधांची कामे १९९२-९३ वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा.

अ.सं.	जिल्हा/ तालुका	उपचोगात असलेली कामे				उपचोगात असलेली कामे				वापरताील कागदें यात क्षेत्र [हेक्टर]				ओलीता खालील विच्छेद क्षेत्र [हेक्टर]			
		जिल्हा परिषद	राज्य व सहकारी	खाजगी रकून	रकून	जिल्हा परिषद	राज्य व सहकारी	खाजगी रकून	रकून	जिल्हा परिषद	राज्य व सहकारी	खाजगी रकून	रकून	जिल्हा परिषद	राज्य व सहकारी	खाजगी रकून	रकून
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
	जिल्हा/रकून	२	-	-	२	२६	२१	-	११७	४८०६	७०२०	-	११८२६	४८०६	५३३५	-	१०१४१
१.	वर्धा	१	-	-	१	९	१	-	१०	५०३	१७१	-	६७४	५०३	-	-	५०३
२.	सेलू	-	-	-	-	१२	२	-	१४	५५६	१०४३	-	१५९९	५५६	३६७	-	९२३
३.	सभुद्रपूर	-	-	-	-	१०	-	-	१०	४९९	-	-	४९९	४९९	-	-	४९९
४.	हिंगणघाट	-	-	-	-	५	१	-	६	३३६	१११	-	४४७	३३६	१११	-	४४७
५.	देवळी	-	-	-	-	६	-	-	६	३६५	-	-	३६५	३६५	-	-	३६५
६.	आवडी	-	-	-	-	१८	११	-	२९	८६६	४१७८	-	५०४४	८६६	३४४८	-	४३१४
७.	आवडी	-	-	-	-	८	४	-	१२	१९१	९९५	-	११८६	१९१	९९५	-	११८६
८.	कारंजा	१	-	-	१	२८	२	-	३०	१४९०	५२२	-	२०१२	१४९०	४१४	-	१९०४

- आधार :- १) कार्याकारी अभियंता, लघुसंचन विभाग, जिल्हा परिषद, वर्धा.
२) कार्याकारी अभियंता, लघुसंचन पाटबंधारे विभाग, वर्धा.
३) कार्याकारी अभियंता, वर्धा पाटबंधारे विभाग, वर्धा.
४) उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

भोले व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्प यामुळे भिळणारे क्षेत्र व भिळणारे फायदे
[३०.६.१९९३ रोजीचे]
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	बाब	भोले प्रकल्प		मध्यम प्रकल्प				
		१. बोर प्रकल्प बोरो ता.सेलू	२. धाम प्रकल्प महाकाडी ता.आर्वी	३. पंचधारा प्रकल्प रिधोरा ता.सेलू	४. डोंगरगांव प्रकल्प जनवाडी ता.सेलू	५. मदना प्रकल्प मदना ता.आर्वी	६. पोथरा प्रकल्प इनका ता.सभुपुर	
१	२	३	४	५	६	७	८	९
३. अ]	काम पूर्ण होण्याचे वर्ष	१९६५	१९८६	१९७६	१९७२	प्रकल्पाचे काम सुरु झाले नाही	काम सुरु झाले नाही	काम पूर्ण झाले नाही
	ब] अपूर्ण असल्यास पूर्ण होण्याचे संभाव्य वर्ष	-	-	-	-	-	-	१९९५
	क]- प्रकल्पाचा अंदाजे खर्च [लाख रुपये]	३७१.९१	४७२८.६७	१०१.६७	३७.८८	११४१.६० सुधारित	२१३.२४	
	<u>धरण</u>							
४. अ]	मंजूर झालेली उंची [मीटर मध्ये]	३६.२७	३२.०५	१८.१५	१६.९७	२५.२५	१४.२१	
ब]	पूर्ण झालेली उंची [मीटर मध्ये]	३६.२७	३२.०५	१८.१५	१६.९७	काहीनाही	१४.२१	
	<u>कालवा</u>							
५. अ]	स्कूण लांबी [कि.मी.]	२१.६०	४७.७२	१३.२०	७.००	२१.७०	५३.५४	
ब]	पूर्ण झालेली लांबी [कि.मी.]	२१.६०	४७.७२	१३.२०	७.००	काहीनाही	४७.००	
६.	कमाल क्षमता [दशलक्ष घन मी.]	१२७.३५	६२.५१	८.७५	४.४४	११.४६	३८.४३	
७.	पुत्यक्त साठी [दशलक्ष घन मी.] [३०.६.९३ रोजीची]	७.६२	२९.२६	०.३२	-	काहीनाही	८.२०	

१	२	३	४	५	६	७	८	९
८. एकूण लाभ क्षेत्र [हेक्टर]			३२५८४	१५७८२	२२१४	१२४०	५१७७	६१३८
९. लाभ क्षेत्रातील लागवडीलायक क्षेत्र [हेक्टर]			२४०५५	१०५७५	२२६२	२७२	४०६८	४२०७
१०. प्रकल्प पूर्ण झाल्यावर ओलीताखाली येणारे क्षेत्र [हेक्टर]			१३३६०	७२१६	१८२२	६३२	२५४३	४०२५
११. सध्या १९९२-९३ ओलीताखाली असलेले क्षेत्र [हेक्टर]								
अ] बाराभाही			—	—	—	—	—	—
ब] हंगाभी			६८६०	९०३	४१४	२८८	—	१११०

टीप : १] बोर प्रकल्पांत सन १९९२-९३ मध्ये पुरेसा साठा उपलब्ध न झाल्याने ओलीत कमी झाले.

२] सन १९९१-९२ चे तुलनेत १९९२-९३ मध्ये पंचधारा प्रकल्पावर सिंचन कमी होण्याचे कारण पंचधारा प्रकल्पावरून पाणी टाकळी व बोरखेडी तलावाचे लाभ क्षेत्राकरीता वापरले त्यामुळे ओलीत कमी.

३] डोंगरगांव प्रकल्पाचे सन १९९२-९३ मध्ये पाणी कमी उपलब्ध झाल्यामुळे ओलीत कमी.

४] बाब ८, ९, १० मधील स्तंभ ४ [६] चे आकडे केवळ वर्धा जिल्ह्याचे आहेत. यांत चंद्रपूर जिल्ह्यांचा समावेश नाही.

५] बाब क्र. ११ मधील स्तंभ ४, [६] चे आकडे वर्धा व चंद्रपूर या दोन्ही जिल्ह्यांनै आहेत.

आधार : १] कार्यकारी अभियंता, वर्धा पाटबंधारे विभाग, वर्धा.

२] कार्यकारी अभियंता, लहान पाटबंधारे विभाग, वर्धा.

वहित धारण जमिनीची संख्या व त्याचे क्षेत्रफळ, ओलीताखाली असलेली वहित धारण आणि ओलीताखालील निष्कळ क्षेत्रे व वहितांच्या प्रमाणानुसार आणि क्षेत्रफळ क्षेत्रीनुसार वहितधारण जमिनीची संख्या वर्ष १९८५-८६ जिल्हा - वर्धा. [क्षेत्रफळ - हेक्टरमध्ये]

अ. क्र.	क्षेत्रफळ क्षेत्री [हेक्टरमध्ये]	वैयक्तिक धारण		संयुक्त धारण		सकून धारण		पुणर्विक्रम ओलीता खाली		पुणर्विक्रम जिराईत		अंशतः ओलीताखाली व अंशतः जिराईत		
		संख्या	क्षेत्रफळ	संख्या	क्षेत्रफळ	संख्या	क्षेत्रफळ	संख्या	क्षेत्रफळ	संख्या	क्षेत्रफळ	संख्या	एकूण क्षेत्री	ओलीता खालील
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१.	०.०२ पेक्षा कमी	१४	०	०	०	१४	०	०	०	२	०	०	०	०
२.	०.०२-०.४९	२३०८	७२९	५७	१८	२३६५	७४७	८५	२५	२१८६	६३६	२४	३३	१९
३.	०.५०-०.९९	१३०९०	१०६०७	१९४	१५०	१३२८४	१०७५७	११५	८३	१२३८६	९५७५	७८४	६१०	२९९
४.	१.००-१.९९	३६८९६	५४०१८	३८३	५७१	३७२७९	५४५८९	१६०	१९२	३३२५९	४६२०९	३८६१	५६२८	२०९६
५.	२.००-२.९९	२५२५२	६०९९१	२९६	७२७	२५५४८	६१७१८	३९	८४	२२०६८	५००५२	३४४०	७९९१	२३२२
६.	३.००-३.९९	१५४७०	५३४७९	१५२	५३३	१५६२२	५४०१२	७	१९	१२८६०	४१२९३	२७५४	९१३६	२१९७
७.	४.००-४.९९	१०८४३	४८२४५	१६९	७४८	११०१२	४८९९३	८	४	८८८६	३६११५	२२१०	८९६६	१६७५
८.	५.००-५.९९	७२१०	३९३६२	५९	३३१	७२६९	३९६९२	०	०	५६५२	२८५५६	१६१७	८३४०	१५७०
९.	६.००-७.९९	७१८२	४७९०६	६१	४२७	७२४३	४८३३४	४	२८	५५०१	३३५१९	१७३८	१०८७४	१७४८
१०.	७.५०-९.९९	६१२२	५२५४७	१०६	९५०	६२२८	५३४९७	०	०	४६१६	३५७९२	१६११	१२८८५	१७८८
११.	१०.००-१९.९९	४६९०	६०९९९	८६	११४८	४७७६	६२१४७	०	०	३३७०	३८६८४	१४०६	१६८३२	२०४६
१२.	२०.००-२९.९९	३८१	८९५३	०	०	३८१	८९५३	०	०	२३८	४४९३	१४३	२९२५	३१७
१३.	३०.००-३९.९९	५२	१७५८	०	०	५२	१७५८	०	०	३७	९७०	१२	१८०	११
१४.	४०.००-४९.९९	१७	७३९	०	०	१७	७३९	०	०	५	१७८	०	०	०
१५.	५०.०० व त्यापेक्षा जास्त	४६	४०९९	०	०	४६	४०९९	०	०	७	४३०	५	२४५	२१
एकूण सर्व क्षेत्री		१२२५७३	४४४४३२	१५६३	५६०३	१३११३६	४५००३५	४१८	४३५	१११०७	१३२६५०२	१९५८५	८४६४५	१६१०९

क्र.	क्षेत्रफल श्रेणी	संपूर्ण भागाचीचे		पूर्णपणे गाडे पध्दतीने		अंश भागाचीचे व अंशतः गाडेपध्दतीने			
		संख्या	क्षेत्रफल	संख्या	क्षेत्रफल	संख्या	भागचीचे क्षेत्र	गाडे पध्दतीचे क्षेत्र	एकूण क्षेत्र
१	२	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
१.	०.०२ पेक्षा कमी	२	०	०	०	०	०	०	०
२.	०.०२-०.४९	२३४७	७४२	०	०	११	३	१	३
३.	०.५०-०.९९	१३२१०	१०६९९	१३	१०	१३	७	३	१०
४.	१.००-१.९९	३७१३६	५४३५५	३४	४९	५४	५७	२४	८०
५.	२.००-२.९९	२५४०८	६१३६०	१४	३५	१०६	१८९	८४	२७३
६.	३.००-३.९९	१५४९७	५३५७३	१४	४९	९२	२४१	८३	३२४
७.	४.००-४.९९	१०९२६	४७९२९	०	०	६२	१६३	११४	२७७
८.	५.००-५.९९	७१६८	३९१३२	१५	८७	७६	३००	१२३	४२४
९.	६.००-७.४९	७१४८	४७७०६	८	५५	८४	३६९	१८७	५५६
१०.	७.५०-९.९९	६१२४	५२५९१	१६	१३९	८२	४३०	२९४	७२४
११.	१०.००-१९.९९	४६८४	६०९६१	९	१०३	८०	७३२	३०३	१०३५
१२.	२०.००-२९.९९	३७५	८८१४	३	६१	४	६२	१६	७८
१३.	३०.००-३९.९९	४९	१६५६	०	०	०	०	०	०
१४.	४०.००-४९.९९	५	२११	०	०	०	०	०	०
१५.	५०.००- व त्यापेक्षा जास्त	६	५२०	४	२६१	३	५९	८२	१४०
एकूण सर्व क्षेत्री		१३००८५	४४०९९१	१२९	८४९	६६६	२६११	१३१४	३९२४

टीप :- १] भाडिती अर्थात आहे. २] संस्थाचे धारण वैयक्तिक धारणात समाविष्ट आहे.

आधार :- जागतिक कृषि गणना - सांख्यिकी तालिका १९८५-८६ कृषि विभाग, पुणे.

तालुकावार कृषी विषयक अवजारे वर्ष-१९८७
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	नागरांची संख्या		गाड्यांची संख्या	उसाचे चरक		ओलीताताजी तलावर चालणारे पंप	ओलीता- साठी विद्युत पंप	टॅक्टर्स	तेलधाणी	
		लाकडी	लोखंडी		शक्तीवर चालणारे	बैलाच्या भदतीने चालणारे				५ किलो व त्यापेक्षा अधिक	५ किलो पेक्षा कमी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा एकूण	३१७७६	१६११७	२६९८०	२८	४०	१८१६	१४८९७	१५९	२५	—
१.	वर्धा	३८७२	३३५२	२७८८	२२	३५	२७१	२८६९	४७	१४	—
२.	सेतू	३२०१	२१३५	३२६७	३	५	८३	२३०७	२१	२	—
३.	समुद्रपूर	७५८३	१६३१	५५४८	—	—	७५३	९९८	९	२	—
४.	हिंणघाट	४६०५	२२८४	३४८४	—	—	२२८	१७४८	१२	—	—
५.	देवळी	३३२४	१८५९	३२१०	—	—	१२०	२०९१	२५	—	७
६.	आर्वा	३६५६	२२४९	४१८१	२	—	४८	१७६५	२०	७	—
७.	आष्टी	१८३३	९७७	२१७१	१	—	६८	१५२२	२१	—	—
८.	कारंजा	३६०२	१६३०	२३३१	—	—	२४५	१६९७	४	—	—

आधार :- पशुगणना वर्ष - १९८७

दुकाद, टंचाई, टंचाईसद्वय पारस्थितीची माहिती सन १९९२-९३ वर्षाकरीता
सिद्धा - वर्धा.

अ. क्र.	शाब	जिल्ह्याची		तालुका						
		स्कूण	वर्धा	सेलू	सभूरपूर	हिंणघाट	देवळी	शार्वी	आळी	कारंजा
	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११

अ] दुकाद व तीव्र टाई

१. तालुक्यातील स्कूण गावांची संख्या	१३८७	१५३	१७७	१२३	१६८	१५०	२२२	१५४	१२१
२. रास्त गावांची संख्या	---	---	---	---	---	---	---	---	---
३. रास्त कुटुंब संख्या									
४. जमीन/हसूना मध्ये पूर्ण विलंबन दिलेल्या गावांची संख्या									
५. अंदाजीत डांबी [स्पयामध्ये]									
अ] प्रीक न येणे [स्पयात]									
ब] पशुधन मालमत्ता हत्तादीची डांबी [स्पयांत]									
६. भदतीतानी हाती घेतलेली कामे									
७. नभावर घेतलेल्यांची संख्या									
८. केलेला खर्च [स्पयांत]									
९. शेत जमीन अधिनियमाखाली दिलेल्या तगाईची रकम [स्पयामध्ये]									

सि. सं. क.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
ब) अक्षरी तदर्थ वास्तवीली									
१	तासुकारांतल सगुन घाचो तड्या	१३८७	१३३	१७७	२२२	१८८	१५०	२२२	१५४
२	गुस्त गावणीत तड्या								
३	गुस्त कुड्या तड्या								
४	घडान मड्यामध्ये पूर्ण विरामे दिलेले गावणीत तड्या								
५	अंदाजीत धान [सय्यात]								
	अ) म. न घेणे [सय्यात]								
	ब) नमुन वाजता इत्यादींची धानी								
६	घडितांत धान घेतली कामे								
७	जावर घेतल्याचो तड्या								
८	जेता र्क [सय्यात]								
९	तसमी अथ नय्यात दिलेल्या तगादीच र. [सय्यात]								

नि. रं. ७.११

तक्रार क्रमांक ३.११ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
क) पुर										
१. तालुक्यातील गावांची संख्या	१३८७		१५३	१७७	२२२	१८८	१५०	२२३	१५४	१२९
२. ग्रस्त गावांची संख्या	१६५		-	-	६	६४	४२	२७	१५	६
३. ग्रस्त कुटुंबसंख्या	१६२०		-	-	४२	-	७७७	७२७	-	-
४. जमीन महसुलामध्ये पूर्ण निलंबन दिलेल्याची संख्या	-		-	-	-	-	-	-	-	-
५. अंदाजीत हानो [स्पयांमध्ये]										
अ) पीक न येणे [स्पयांत]	२६०२१२२		-	-	-	७२४४५०	४२७६१०४०२२०००	१५६०६२	-	-
ब) पशुधन मालमत्ता इत्यादीची हानी [स्पयांत]	२४००		-	-	-	-	१६५०	१३५०	-	-
६. मदतीसाठी हाती घेतलेले कामे										
७. कामावर घेतलेल्यांची संख्या										
८. केलेला खर्च [स्पयांत]	१०३१७८					१२२३५	३५०००	१३२८३	१२६५०	४००१०
९. पुरवस्ताना दिलेल्या मदतीचा खर्च										
१०. शेत जमीन अ धिनियमाखाली दिलेल्या तयारीची रक्कम [स्पयांत]										

टीप :- नवीन गावांचा समावेश झाल्यामुळे १९८१ च्या बरगणेशी तालुकांय गावांची संख्या जुळत नाही.

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, द. १

तक्ता क्रमांक ३.१२

टंचाईच्या पूर्व इतिहासानुसार कठीण व हतर टंचाईग्रस्त भाग ठरविण्याबाबत
माहिती १९९२-९३ वर्षाकरीता
जिल्हा-वर्धा.

क्र.	जिल्हा/ तालुका	मंडळ	मंडळातील गावाची संख्या	गस्त गावाची संख्या
	२	३	४	५
	<u>जिल्हा एकूण</u>	३४	१३८७	—
	<u>तालुका</u>			
१.	वर्धा	वर्धा, आंजी, वायफड, सेवाग्राम, वायगांव	१५३	—
		[५]		
२.	से	सेलू, सिंदी, हिंण्णी, झडती.	१७७	—
		[४]		
३.	समुद्रपूर	समुद्रपूर, गिरड, मांडगांव कांदळी, नंदोरी, कोरान	२२२	—
		[६]		
४.	हिंण्णघाट	हिंण्णघाट, अल्लीपूर, वडनेर कानगाव, सावली (बा.) परेणा	१८८	—
		[६]		
५.	देवळी	दे. १, पुलगांव दे. २, गिरीलीड	१५०	—
		[४]		
६.	आर्वी	आर्वी, रोहणा, द रोणा, खरांगणा	२२३	—
		[४]		
७.	आष्टी	आष्टी, साहूर	२५४	—
		[२]		
८.	कारंजा	कारंजा, सारवाडी कन्नभवारग्राम	१६१	—
		[३]		

टीप :- नविन गांवाचा समावेश झाल्यामुळे १९८१ च्या जनगणनेची
वराल आकडेवारी जुळणार नाही.

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

तज्जा क्रमांक ४.१

- ५७ -

तालुकादार पशुधन [-१९८७ च्या. गणनेप्रमाणे]
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	विदेशी संकरित गाई व बैल								विदेशी संकरित अडीच वर्षा - पर्यंतची वासर	एकूण विदेशी/ संकरित गाई व बैल.	
		अडीच वर्षाविराट बैल				अडीच वर्षाविराट गाई						
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
		केवळ पैदाशी- कराता केवळ वळ	पैदाशी व काभाकरीता उपयोगात आणलेले बैल	केवळ कामा- कराता उपयोगात आणलेले बैल.	पैदाशी- साली अथवा काभाकरी- उपयोगात न आणलेले बैल.	एकूण बैल [३ ते ६]	दुभत्या न ट्या ल्हा व आटलेल्या	एकदाही न ट्या ल्हा व आटलेल्या	इतर	एकूण		
	जिल्हा एकूण	१३५	१८७	१६७१	११५	२०२८	४१५२	३७४३	२१२	८१०७	८२६१	१८४६६
१.	वर्धा	३१	८१	४८०	१७	६०२	११२३	१०२६	३८	२२५७	२२४२	५११५
२.	सेलू	१६	११	२३७	३९	३०३	९४४	८२२	१९	१७८५	१८१०	३८९८
३.	समुद्रपूर	५	८	६१	३	७७	१५४	१८३	६०	३९७	४२७	९०१
४.	हिंणघाट	२५	३१	२४४	१७	३१७	३२५	२३५	६	५६६	५५०	१४३३
५.	देवळी	२०	३२	१०१	६	१५९	३९०	३०६	२१	७१९	७२४	१६०२
६.	आची	१४	९	२०४	४	२३१	४३५	६०३	५१	१०८८	९२७	२२४६
७.	आस्टी	३	२	३७	१	४३	११८	११९	१	२३८	१८५	४६६
८.	कारंजा	११	१३	३०७	२८	३५९	५९३	४४८	१६	१०५७	१३८९	२८०५

पुढे चालू.....

तक्ता क्रमांक ४.१ [पुढे चालू]

- ६० -

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	तीस वर्षांमधील म्हशी				रेडके ३ वर्षे व त्याखालील	एकूण म्हशी व रेडे	एकूण गोजातीय
		दुभत्या	पेदासाठी आटलेल्या व एकदाही न व्यालेल्या	इतर	एकूण म्हशी			
१	२	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७
	जिल्हा एकूण	१२४३८	१८००३	४२५	३०८६६	१८४५३	५१०२७	४७५००७
१.	वर्धा	२१०३	२६२८	६६	४७९७	२२०३	७२६०	६०८४५
२.	सेलू	१२२८	१४२१	२५	२६७४	१२२०	४८०७	५४६७६
३.	समुद्रपूर	८४८	१६५०	४३	२५४१	१२३८	४६६१	७३१०८
४.	हिंगणघाट	१२११	२३२१	८२	४३२१	२७२०	७३६१	७३७५६
५.	देवली	१०४२	१५८०	१६	२६३८	१६१७	४३६१	५१६२८
६.	आर्ची	१२७८	३१०८	८८	५१७४	३०३३	८४५०	६२२२४
७.	आष्टी	८२६	१५८८	४३	२५२७	१३५७	४०६३	३५८२१
८.	कारंजा	२४३२	३७०७	५५	६१२४	३५२५	१०१३४	६२८०२

पुढे चालू...

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	एकूण गाई	तीन वर्षांच्या खालील देशी वासरे	एकूण देशी गाई व बैल.	विदेशी/ सकरोत व देशी एकूण गाई व बैल.	म्हशी व रेंडे [तीन वर्षांविराज रेंडे]				
						केवळ पैदासी साडी ठेवलेले	पैदासी- साडी व काभा साडी ठेवलेले	फक्त काभा साडी	इतर	एकूण रेंडे
१	२	२३	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
	जिल्हा एकूण	१५७०६२	११९६०८	४०५४४४	४२३९१०	१२५७	१२२	१३६	३६३	१७७८
१.	वर्धा	१९३४२	१२९३४	४८४७०	५३५८५	१८३	१६	३०	३१	२६०
२.	सेलू	१७६६४	१३०१५	४५९७१	४९८६२	१५३	६	२२	३२	२१३
३.	समुद्रपूर	२२६८५	२०४६०	६७५४६	६८४४७	९८	२४	१८	४२	१८२
४.	त्रिगणघाट	२३८३९	१८८१३	६४९६२	६६३९५	१३४	३०	१२	६७	२५०
५.	देवळी	१८४०९	१३१६५	४५७३५	४७३३७	८६	१	२	१७	१०६
६.	आर्ची	२१३७७	१५३३१	५१५९८	५३८४४	१८७	२०	९	२७	२४३
७.	आष्टी	१२७९५	१०७१८	३१२९२	३१७५८	१३२	९	१२	२६	१७९
८.	कारंजा	२०९५१	१५१७२	४९८७०	५२६५५	२८४	१६	३४	२१	३४५

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	तीन वर्षांवरील बैल					तीन वर्षांवरील गाई		
		केवळ पैदाशी करीता वापर लेले वळ बैल.	पैदाशी करीता व कामाकरीता उपयोगात आणलेले बैल	केवळ कामा- करीता वापरलेले बैल	इतर बैल	एकूण तीन वर्षांवरील बैल.	दुभत्या	आढलेल्या व एकदाही न टपालल्या	इतर गायी
१	२	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१
	जिल्हा एकूण	११६९	१९४०	१२१६०३	४०६२	१२८७७४	४६४४५	१०६०५२	२५६५
१.	वर्धा	१३१	१६५	१५६४४	१९४	१६१९४	६००२	१२८१०	५३०
२.	सेलु	२३४	१४८	१४२२१	६८९	१५२९२	५८०४	११५९५	२६५
३.	समुद्रपुर	१०१	४१४	२२८६६	१०२०	२४४०१	६७९९	१५४४८	४३८
४.	हिंगणघाट	१६०	६२३	२०६२९	८९८	२२३१०	७४५३	१५९१०	४७६
५.	देवळी	१३१	१८३	१३६२९	२१८	१४१६१	५३२१	१२६६६	४२२
६.	आर्वी	१८२	२०९	१४१७३	३३५	१४८९०	५७१३	१५४९६	१६८
७.	आष्टी	९६	११७	७१६८	३९८	७७७९	३५४२	९१५६	९७
८.	कारंजा	१३४	७०	१३२३३	३१०	१३७४७	५८११	१४९७१	१६९

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	रकून गाई	तीन वर्षांच्या खालील देशी वासर	रकून देशी गाई व बैल.	विदेशी/ तुकरात व देशी रकून गाई व बैल.	म्हशी व रेडे [तीन वर्षावरील रेडे]				
						केवळ पैदासी साडी ठेवले	पैदासी- साडी व काभा साडी ठेवले	फक्त काभा साडी	उतर	रकून रेडे
१	२	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
	जिल्हा रकून	१५७०६२	११९६०८	४०५४४४	४२३९१०	१२५७	१२२	१३६	२६३	१७७८
१.	वर्धा	१९३४२	१२९३४	४८४७०	५३५८५	१८३	१६	३०	३१	२६०
२.	सेलू	१७६६४	१३०१५	४५९७१	४९८६९	१५३	६	३२	३२	२१३
३.	समुद्रपूर	२२६८५	२०४६०	६७५४६	६८४४७	९८	२४	१८	४२	१८२
४.	शिंणघाट	२३८३९	१८८१३	६४९६२	६६३९५	१३४	३०	१९	६७	२५०
५.	देवळी	१८४०९	१३१६५	४५७३५	४७३३७	८६	१	२	१७	१०६
६.	आर्वी	२१३७७	१५३३१	५१५९८	५३८४४	१८७	२०	९	२७	२४३
७.	आष्टी	१२७९५	१०७१८	३१२९२	३१७५८	१३२	९	१२	२६	१७९
८.	कारंजा	२०९५१	१५१७२	४९८७०	५२६७५	२८४	१६	२४	३१	३४५

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	तीन वर्षांविरोध म्हशी				रेडके ३ वर्ष व त्याखालील सकूण म्हशी	सकूण म्हशी चे रेडे	सकूण गोजातीय
		दुभत्या	पेदासीसाठी आटलेल्या व एकदाही न व्यालेल्या	इतर	सकूण म्हशी			
१	२	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७
	जिल्हा सकूण	१२४३८	१८००३	४२५	३०८६६	१८४५३	५१०९७	४७५००७
१.	वर्धा	२१०३	२६२८	६६	४७९७	२२०३	७२६०	६०८४५
२.	सेलू	१२२८	१४२१	२५	२६७४	१९२०	४८०७	५४६७६
३.	समुद्रपूर	८४८	१६५०	४३	२५४१	१९३८	४६६१	७३१०८
४.	हिंगणघाट	१९११	२३२१	८९	४३२१	२७९०	७३६१	७३७५६
५.	देवळी	१०४२	१५८०	१६	२६३८	१६१७	४३६१	५१६९८
६.	आर्वी	१९७८	३१०८	८८	५१७४	३०३३	८४५०	६२२९४
७.	आष्टी	८९६	१५८८	४३	२५२७	१३५७	४०६३	३५८२१
८.	कारंजा	२४३३	३७०७	५५	६१९४	३५९५	१०१३४	६२८०९

तक्ता क्रमांक ४.१ [पुढे चालू]

- ५९ -

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	रकूण गाई	तीन वर्षांच्या खालील देशी वासरे	रकूण देशी गाई व बैल.	विदेशी/ सकरोत व देशी रकूण गाई व बैल.	म्हशी व रेडे [तीन वर्षांवरील रेडे]				
						केवळ पैदासी साडी ठेवलेले	पैदासी- साडी व कासा साडी ठेवलेले	फक्त कासा साडी	इतर	रकूण रेडे
१	२	२३	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
	जिल्हा रकूण	१५७०६२	११९६०८	४०५४४४	४२३९१०	१२५७	१२२	१३६	२६२	१७७८
१.	वर्धा	१९३४२	१२९३४	४८४७०	५३५८५	१८३	१६	३०	३१	२६०
२.	सेलू	१७६६४	१३०१५	४५९७१	४९८६९	१५३	६	२२	३२	२१३
३.	समुद्रपूर	२२६८५	२०४६०	६७५४६	६८४४७	९८	२४	१८	४२	१८२
४.	त्रिगणघाट	२३८३९	१८८१३	६४९६२	६६३९५	१३४	३०	१९	६७	२५०
५.	देवळी	१८४०९	१३१६५	४५७३५	४७३३७	८६	१	२	१७	१०६
६.	आर्वी	२१३७७	१५३३१	५१५९८	५३८४४	१८७	२०	९	२७	२४३
७.	आष्टी	१२७९५	१०७१८	३१२९२	३१७५८	१३२	९	१२	२६	१७९
८.	कारंजा	२०९५१	१५१७२	४९८७०	५२६७५	२८४	१६	२४	२१	३४५

पुढे चालू.....

तंजना कृषांक ४.१ [पुढे चालू]

- ६० -

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	तीन वर्षांतील म्हशी			एकूण म्हशी	रेडके ३ वर्षे त त्याखालील	एकूण म्हशी च रेडे	एकूण गोजातीय
		दुभत्या	पैदासीसाली आटलेल्या व एकदाही न टपाल्ल्या	इतर				
१	२	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७
	जिल्हा एकूण	१२४३८	१८००३	४२५	३०८६६	१८४५३	५१०२७	४४५००७
१.	वर्धा	२१०३	२६२८	६६	४७९७	२२०३	७२६०	६०८४५
२.	तेलू	१२२८	१४२१	२५	२६७४	१९२०	४८०७	५४६७६
३.	समुद्रपूर	८४८	१६५०	४३	२५४१	१९३८	४६६१	७३१०८
४.	हिंगणघाट	१९११	२३२१	८९	४३२१	२७९०	७३६१	७३७५६
५.	देवळी	१०४२	१५८०	१६	२६३८	१६१७	४३६१	५१६९८
६.	आर्वी	१९७८	३१०८	८८	५१७४	३०३३	८४५०	६२२९४
७.	आष्टी	८९६	१५८८	४३	२५२७	१३५७	४०६३	३५८२१
८.	कारंजा	२४३२	३७०७	५५	६१९४	३५९५	१०१३४	६२८०९

पुढे चालू...

तक्ता क्रमांक ४.१ [पुढे चालू]

- ६१ -

क्र. क्र.	जिल्हा/ तालुका	भेट्या	वक-या	घोडे व शिंगरे	इतर पशुधन	सकूण पशुधन	सकूण कोंबडया	सकूण कुक्कुट आदी पक्षी
१	२	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४
	जिल्हा सकूण	७३३०	१७८०५९	४९१	६१७०	६६७०५७	१५४३५५	१५६०५५
१.	वर्धा	४१५	२९६४७	१६	७८०	९१७०३	२१५३७	२१५७६
२.	सेज	३७९	२२५१६	८६	१५१८	७९१७५	२५८०२	२५८८१
३.	समुद्रपूर	१२९६	२२९६४	७२	१००	९७५४	२११५२	२११९६
४.	हिंगणघाट	१००	२०६७९	९७	८७४	१०५५०६	२५६६७	२५९५९
५.	देवकी	३७२	२४१६१	१२७	६०४	७६९६२	२१६३२	२१६९०
६.	आर्वा	११८७	२३५१४	३६	१३७३	८८४०४	१७७६२	१७९३९
७.	आष्टी	३५१०	१२३६६	४७	३३४	५१९७८	६६७६	६६९८
८.	कौरंजा	७१	१२३१२	१०	५८७	७५७८२	१४११३	१४११६

आधार :- १९८७ ची पशुगणना

जिल्ह्यांतील पशुवैकीय संस्थांची तालुकावार संख्या १९९२-९३ या वर्षाकरिता
जिल्हा वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	पशुवैकीय संस्थांचा प्रकार											
		पशुवै- कीय सर्व- चिकी- त्सालय	पशुवैकीय देवाखाने राज्यस्तर	स्थानिक स्तर	पशुवै- कीय पथी- पचार केंद्र	पशुरोग अनुसंधान प्रयोगशाळा राज्य- स्तर	विभागीय स्तर	फिरती पशुरोग नियंत्रण पथके	फिरती पशुवै- कीय देवाखाने	दक्षता पथके	कृत्रीम रतन प्राशिक्षण केंद्र	विभागीय कृत्रीम रतन केंद्र	जिल्हा कृत्रीम रतन केंद्र [स्थानिक]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
	जिल्हा एकूण	१	-	१९	३३	-	-	१	-	-	-	-	१
	तालुका												
१.	वर्धा	१	-	२	५	-	-	१	-	-	-	-	१
२.	नेल	-	-	२	२	-	-	-	-	-	-	-	-
३.	समर्थपूर	-	-	२	४	-	-	-	-	-	-	-	-
४.	हिंगणघाट	-	-	३	४	-	-	-	-	-	-	-	-
५.	देवळी	-	-	२	६	-	-	-	-	-	-	-	-
६.	आर्वी	-	-	३	५	-	-	-	-	-	-	-	-
७.	आजटी	-	-	२	२	-	-	-	-	-	-	-	-
८.	कारंजा	-	-	२	४	-	-	-	-	-	-	-	-

मुद्दे घालू ....

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	आधारभूत ग्राम केंद्र	कृत्रीम रेतन केंद्र		पशुवैदास क्षेत्र	सधन कुक्कुट विकास गट	मेथ पैदास क्षेत्र	शेडी पैदास क्षेत्र	
			जिल्हा परिषद कडील	आधारभूत ग्राम केंद्र खाली					विभागीय कृत्रीम रेतन केंद्र खालील
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
जिल्हा एकूण		२	४८	१२	२५	१	-	-	-
तालुका									
१.	वर्धा	-	७	१	१	-	-	-	-
२.	सेलू	-	४	-	७	-	-	-	-
३.	समुद्रपूर	-	७	-	१	-	-	-	-
४.	हिंगणघाट	-	७	-	-	-	-	-	-
५.	देवची	-	८	-	-	-	-	-	-
६.	वावी	२	७	२	-	-	-	-	-
७.	आष्टी	-	४	१	-	-	-	-	-
८.	करंजा	-	४	१	६	१	-	-	-

टीप :- १] स्तंभ ४ मध्ये वावी व हिंगणघाट येथे १९९१-९२ ला राज्यस्तरावर दाखविण्यात आलेले दवाखाने प्रत्येकी एक स्थानीक स्तरात अंतर्भूत करण्यात आलेली आहेत.

२] स्तंभ ५ मध्ये वर्धा येथे स्थानीक स्तरावर दवाखाने ३ रेकॉर्ड २ सुधारीत माहिती देण्यात आलेली आहे.

आधार :- १] जिल्हा पशुसंवर्धन उपअंचालक, वर्धा.

२] जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

विविध पशुवैद्यकीय संस्थांचे कार्य १९९२-९३ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	तालुका/ जिल्हा	उपचार केलेल्या जनावरांची संख्या	खर्चीकरण केलेल्या गरांची संख्या	कृत्रीम गर्भ- धारणा केलेल्या जनावरांची संख्या	कृत्रीम गर्भधारणे अंतर्गत जन्मास आलेल्या वासरांची संख्या		लस टोचलेल्या जनावरांची संख्या
					एकूण वासरे	स्तंभ ६ पैकी संकरीत वासरांची संख्या	
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	वर्धा	५३१०१	२३४४	४२३९	१३६१	१३३७	२२६१५५
२.	सेतू	३५७०४	२९४५	३६६६	१२७५	१२०९	१२९३०८
३.	समुद्रपूर	३८३०४	३१८८	१६६७	५४०	४३०	७३८२८
४.	हिंणघाट	३४१२६	२३७४	१७०६	६०४	४९९	८१५६३
५.	देवळी	४३८६५	२६०८	१६९३	५३२	४८९	७४४६०
६.	आर्वी	५६९४३	३९००	२७७८	६८२	५९६	१७४४९१
७.	आष्टी	२५४०६	१२४९	१४०८	१४४	१०७	५५३८३
८.	कारंजा	३०२१०	२६६०	२६६२	११००	९६०	१२४५६१
जिल्हा एकूण		३१७६५९	२१२६८	१९८१९	६२३८	५६२७	९३९७४१

टीप :- वर्धा तालुक्यामध्ये जिल्हा स्तरावरील फिरते पशुरोग नियंत्रण पथकांचे कार्य यात समाविष्ट आहे.

आधार :- जिल्हा पशुसंवर्धन उपसंचालक, वर्धा.

रोगांच्या प्रकारानुसार पशुच्या मृत्यूची संख्या
[सन १९९२-९३ चा वर्षाकरिता]
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	संतर्जन्य व वांडगुलजन्य रोग	लागण	मृत्यू
१	२	३	४
१.	<u>स्कूण पशुधनाची संख्या</u>		
	<u>गाई व म्हशी</u>		
	१. घटसर्प	-	-
	२. लाळ्या	-	-
	३. फ-या [स्कटांग्या]	-	-
	४. फासा	-	-
	५. स-या [तरा]	-	-
	६. इतर	-	-
	स्कूण	-	-
२.	<u>भेदया व बक-या</u>		
	१. फ-या	-	-
	२. निपोनिया	-	-
	३. पायलांग व लाल्या	-	-
	४. इतर [शेळ्या व भेदयाची देवी]	-	-
	स्कूण	-	-
३.	<u>शेंबडया</u>		
	१. राणी खोत [मानभोडी]	-	-
	२. देवी	-	-
	३. बोळकांडी	-	-
	४. स्वार्डन फिवर [डुकरांचा रोग]	-	-
	५. इतर	-	-
	स्कूण	-	-

टीप :- सन १९९२-९३ चावर्षी वर्धा जिल्ह्यांत कुठेही रोगाचा प्रादुर्भाव झालेला नाही. त्यामुळे माहिती निरंक.

आधार :- जिल्हा पशुवैद्यन उपसंचालक, वर्धा.

सान्त्वनाप्राप्त पशुधंधा व प्रत्येक पशुधंधात कत्तल केलेल्या पशूंची संख्या १९९२-९३ वर्षाकरिता
जिल्हा वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	पशुधंधा- गुहाची संख्या	एकूण कत्तल केलेली जनावरे						
			गाई बल	बुशी रेडे	पेंढयक	शेंब्या	डुकरे	इतर	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
	जिल्हा एकूण तालुका	६	-	-	५७	१७१, १५३	२२	-	१७, २३२
१.	वर्धा	१	-	-	-	९, ३२३	-	-	९, ३२३
२.	सेलू	१	-	-	१६	१, २६६	२२	-	१, ९०४
३.	तपुद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-
४.	हिंगणघाट	१	-	-	-	२, ४४१	-	-	२, ४४१
५.	देवळी	२	-	-	-	४५७	-	-	४५७
६.	आर्णी	१	-	-	४१	३, ०४६	-	-	३, ०८७
७.	आष्टी	-	-	-	-	-	-	-	-
८.	करंजा	-	-	-	-	-	-	-	-

आधार :- १] जिल्हा पशुसंवर्धन उपसंचालक, वर्धा.

२] जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

जिल्ह्यातील वनक्षेत्र [१९९२-९३ वर्षाकरिता]

जिल्हा - वर्धा.

[वनक्षेत्र - चौ. कि. मी.]

अ. क्र.	विभाग	राखीव	संरक्षित	अवनीकृत	एकूण
१	२	३	४	५	६
१.	एकूण	५२६	३१९	२८	८७३
२.	मडसुली	-	-	२८	२८
३.	वन	५२६	३१९	-	८४७

टीप :- वरिल आकडेवारी अस्थायी स्वभावाची आहे.

आधार :- मुख्य वन सांख्यिक, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.

जिल्हयातील मुख्य व गौण वन उत्पादने १९९२-९३ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	वन उत्पादन	संदर्भ वर्षातील स्कूण उत्पादन [हजार घन मीटर]	संदर्भ वर्षात स्कूण विक्री केले उत्पादन [हजार घन मीटर]	संदर्भ वर्षातील [जंगल शिल्लकी उत्पादन घटून स्कूण विक्रीचे मूल्य [हजार रुपया]
१	२	३	४	५
१.	इमारतीचे लाकूड	०.६५३	०.६५३	४२४७
२.	जळावू लाकूड	०.०९७	०.०९७	८
३.	चंदन	—	—	—
	<u>गौणवन उत्पादने [किंमत]</u>			
	अ) बांबू	—	—	२३५
	ब) गवत इत्यादि	—	—	८९
	क) बिडियाने	१४८४७	१४८४७	९३१०
	ड) डिक	—	—	३७
	इ) इतर	—	—	१६१
	१. आपटामाने	—	—	—
	२. मोहाची फळे	—	—	—
	३. खाणी व खनिजे	—	—	—
	४. हिरडा	—	—	—
	५. आंबा	—	—	—
	६. इतर	—	—	—
	[अ ते इ] स्कूण गौणवन उत्पादने.	—	—	९६३२
	स्कूण किंमत	—	—	१३८८७

आधार :- विभागीय वन अधिकारी, वर्धा.

जिल्ह्यातील भूजल मत्सव्यवसाय सन १९९२-९३ करिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	एकीची लांबी [कि.मी.]	मत्सव्यवसायासाठी अनुकूल क्षेत्र तळी, तरोदर जलाशय यांचे एकूण क्षेत्र [हेक्टर]	मत्सव्यवसायासाठी उपयोगात आणलेले एकूण जल क्षेत्र [हेक्टर]	भूजल मत्सव्यवसायासाठी उत्पादन श. टक्.	पकडलेल्या भागांची उत्पादकांना मिळालेली किंमत [रु. लाखात]	मत्सव्यवसायासाठी दापरलेले मत्सयबाज [लाखात]
१	२	३	४	५	६	७	८
	जिल्हा एकूण	४६०	३३४४	३३४०	११००	१६५.००	३२.७०
१.	वर्धा	३६	१२१	१२१	९०	१३.५०	४.४३
२.	सेलू	३७	१०२७	१०२७	१९०	२८.५६	२.१५
३.	समुद्रपूर	९०	९५४	९५०	१४०	२१.००	३.३२
४.	हिंगणघाट	४२	४४	४४	६५	९.७५	१.७०
५.	देवडी	४६	४२	४२	१४०	२१.००	५.३५
६.	आर्वी	९०	८९८	८९८	२५०	३७.५०	८.७८
७.	आष्टी	७९	७८	७८	११०	१६.५०	२.१३
८.	कारंजा	४०	१८०	१८०	११५	१७.२५	४.९०

आधार :- जिल्हा मत्सव्यवसाय विकास अधिकारी, वर्धा.

कारखान्याती कामगारांची दैनिक सरासरी वर्ग १९९२ करिता
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र. : उद्योग गट व त्याचा संकेतांक	संख्या			स्तंभ ६ एकूण	स्तंभ ६ मधील कामगार		काम केलेल्या श्रम दिनांकी एकूण संख्या	पुत्र विणारे पाल कार- खाने [संख्या]	स्तंभ १० मधील कार- खान्या तील काम गार [संख्या]	
	गैर आले कारखाने [संख्या]	दद कारखाने [संख्या]	पुत्र पाठवि गारे पाल कारखाने [संख्या]		पुरुष	स्त्रिया				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१. ००९ शेतमाल प्रक्रिया	१	-	१	३४	१५	१९	८४६१	-	-	-
२. २०१ दुग्ध निर्भीत पदार्थ	१	-	-	-	-	-	-	१	३०	-
३. २०४ धान्य गिरणी उत्पादने	५	-	५	४०	३७	३	८९०४	-	-	-
४. २०६ साखर उत्पादन व शुध्दीकरण कारखाने	१	-	-	-	-	-	-	१	५०	-
५. २११ इतर खाद्य, तेल, चरबी, राह्य तेल भुईमूगाचे तेल, तीळ तेल.	८	-	७	१२६	१२१	५	३४६३९	१	४२	-
६. २१६ बर्फ तयार करणे.	२	-	२	२४	२३	१	७९२७	-	-	-
७. २३० कापसाची सरकी काढणे, स्वच्छ करणे व त्याच्या गासऱ्या बंधणे.	४५	५	३०	३८६३	२६४३	१२६०	७३१८३४	१०	२४८	-
८. २३४ सुती कापडाचे गिरण्यात सुत काढणे, विकणे पाखळणे, सनराई करणे, प्रराब्करण करणे.	५	-	५	४१	४१	-	१२६४७	-	-	-
९. २३५ सुती कापडाची अपाई, रंगाई, विरंजन	६	-	६	३५५३	३४९३	६०	११३९२४०	-	-	-

पुढे चालू.

१ :	२ :	३ :	४ :	५ :	६ :	७ :	८ :	९ :	१० :	११ :
१०	१३६ यंत्रमागत सुती कापण विण्णे उत्पादी.	१	-	-	-	-	-	-	१	१५
११.	२४७ कत्रीम धाग्याचे विणकाम, सफाई काम व प्रक्रिया.	३	-	२	७४	७४	-	२६०९३	१	३२५
१२.	२४० लाकडापासुन फळ्या बनविणे .	३६	४	२९	९५	९५	-	३२८०२	३	१०
१३.	२४१ लाकूड चिरणे [प्लासवूड शिवाय]	१	-	१	३१	३१	-	८६२०	-	-
१४.	२८१ कामद व पुढे यापासुन बनविलेले डबे व पेटया.	२	-	२	१८	१८	-	५२५८	-	-
१५.	२९१ रबरी प्लॅस्टीकची पादत्राणे बनविणे	१	-	१	१३३	५२	७४	३७९४२	-	-
१६.	३०० पोटॅशियम व नायट्रेट झोन्स रासायनिक करण्याचे उद्योग.	२	-	२	२६	२६	-	४४४९	-	-
१७.	३०१ खते व किटक नाशक.	२	-	२	४३१	४२८	३	१४८४६४	-	-
१८.	३०८ स्फोटक पदार्थाचे उत्पादन.	३	-	२	४१६	४६५	१	१२१५१६	१	१००
१९.	३१३ प्लॅस्टीक उत्पादन तयार करणे	२	-	१	२०	२०	-	६२०६	१	१०
२०.	३१९ इतर कोळशाचे उत्पादन	१	-	१	२९	२८	१	८९८३	-	-
२१.	३२० बांधकामासाठी चिकन माती व विटाचे उत्पादन.	१	-	१	२९	२४	५	७०९५	-	-
२२.	३२९ अधातु खनिज पदार्थाचे उत्पादन.	३	-	३	५३	५३	-	१६१७१	-	-
२३.	३३० पार्थक स्वस्माच्या लोखंड व पोलोदाचे उत्पादन.	१	१	-	-	-	-	-	-	-

पुढे चालु.

१ :	२ :	३ :	४ :	५ :	६ :	७ :	८ :	९ :	१० :	११ :
२४. ३३१ लोखंड, पोलाद तापविने व वितळविणे	२	१	१	३०	३०	-	८७६५	-	-	-
२५. ३४५ धातुला गीलावा करणे [पॉलिश कलई] मेटल कोटींग व ट्रीटमेंट	१	-	१	५	५	-	१४४३	-	-	-
२६. ३५३ अन्न वस्त्र उपयोगासाठी लागवारी यंत्र सामुग्री, औद्योगिक यंत्र सामुग्री.	१	-	१	२५	२४	१	७८३२	-	-	-
२७. ३७६ सायकली, सायकल रिक्शा व त्याचे भाग तयार करणे.	१	-	१	६	६	-	२१०	-	-	-
२८. ३९८ जड मोटार, ट्रक दुरुस्ती	५	-	४	२५५	२५३	२	८३६०६	१	२०	-
२९. ४०१ घरगुती वापरासाठी विजेचे वितरण [औद्योगिक, व्यापारी व इतर.]	३	१	-	-	-	-	-	२	६०	-
३०. ६८२ पेट्रोलपंप	११	१	७	४०	४०	-	१४३३७	३	१४	-
जिल्हा एकूण	१५७	१३	११८	९३२७	८०४२	१३५५	२४८३४६५	२६	९२४	-

आधार :- मुख्य कारखाने निरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई.

चालू कारखान्याचे कामगारांच्या संख्येनुसार उद्योगनिहाय वर्गीकरण १९९२ या वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	प्रमुख उद्योग सूट व त्याचे सकेतांक	१० पेक्षा कमी कामगार		१० ते १९ कामगार		२० ते ४९ कामगार		५० ते ९९ कामगार		१०० ते ४९९ कामगार		५०० ते ९९९ कामगार		१००० ते ४९९९ कामगार		५००० व अधिक कामगार		एकूण	
		अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
१.	०० शेतमाल प्रक्रिया	-	-	-	-	१	३४	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	३४
२.	२० खाद्य वस्तुचे उत्पादन	३	२०	२	२०	१	३०	१	५०	-	-	-	-	-	-	-	-	४	१२०
३.	२१ खाद्य वस्तुचे उत्पादन	३	१९	३	४९	४	१२४	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१०	१२२
४.	२३ सुती कापड [सरकी काढणे व गासड्या जांभे]	५	४१	३	४३	१४	४४९	१४	९२८	१३	२१८०	-	-	३	४०७९	-	-	५२	७७२०
५.	२४ लोकर रशीम व कृत्रीम तंतुचे कापड	-	-	-	-	१	२०	१	५४	१	३२५	-	-	-	-	-	-	३	३९९
६.	२७ लोकांच्या वस्तु फर्निचर इत्यादी	३२	१०५	-	-	१	३१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	३३	१३६
७.	२८ कागद कागदाच्या वस्तु मुद्रण प्रकाशन व संबंधित उद्योग	१	३	१	१५	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२	१८
८.	२९ चामडे तयार करणे व चामड्याच्या वस्तु बनविणे [दुरुस्ती सोडून]	-	-	-	-	-	-	-	-	१	१३३	-	-	-	-	-	-	१	१३३

पुढे चालू....

तक्ता क्रमांक ५.२ [पुढेचालु]

- ७४ -

१:	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	
९.	३० रबर प्लॅस्टीक पेट्रोलोयन व कोळसा यांचे पदार्थ	१	६	-	-	१	२०	-	-	५	२४७	-	-	-	-	-	-	-	७	२७३
१०.	३१ रसायने व रासायनिक पदार्थ	-	-	१	१०	२	४९	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	३	५९
११.	३२ अधातु खनिज पदार्थ	-	-	२	२५	२	५७	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	४	८२
१२.	३३ मुलभूत धातु व मिश्र धातु	-	-	-	-	१	३०	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	३०
१३.	३४ धातूच्या वस्तु व सुटे भाग लेथ व सामग्री सोडून.	१	५	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	५
१४.	३५ यंत्र सामग्री यांत्रिक अवजारे सुटे भाग [विद्युत यंत्र सामग्री सोडून]	-	-	-	-	१	२५	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	२५
१५.	३७ परिवहन सामग्री व सुटेभाग	१	६	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	६
१६.	३९ दुरुस्ती	-	-	१	१२	३	१०९	-	-	१	१५४	-	-	-	-	-	-	-	५	२७५
१७.	४० विद्युत निर्मिती, ट्रान्स्मिशन व वितरण	-	-	-	-	२	६०	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२	६०
१८.	६८ किरकोळ व्यापार उद्योग	१०	५४	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१०	५४
जिल्हा एकूण		५७	२५९	१३	१७४	३४	१०३८	१६	१०३२	२१	३७३९	-	-	३	४०७९	-	-	१४४	१०३२१	

टिप :- अ = कारखान्याची संख्या, ब = कामगार

आधार :- मुख्य निरक्षक कारखाने, महाराष्ट्र राज्य मुंबई.

कामाच्या दिवसाच्या संख्येनुसार कारखान्याचे वर्गीकरण वर्ष १९९२ करिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	मुख्य उद्योग गट व त्याचे संकेतांक	दिवसाची संख्या अनुलेखित		६० दिवस किंवा ६१ ते १०० दिवस		१२१ ते १८० दिवस		१८१ ते २४० दिवस		२४१ ते ३०० दिवस		३०० हून अधिक दिवस		एकूण			
		अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
१.	०८ रीतमाळे प्रकीर्ण	—	—	—	—	—	—	—	२	३४	—	—	—	—	१	३४	
२.	२० खाद्य वस्तु	—	—	—	—	१	१०	१	६	—	—	२	१४	१	१०	५	४०
३.	२१ खाद्य वस्तु	—	—	—	—	—	—	१	१४	२	१३	२	२७	४	१६	९	१००
४.	२३ सुती कापड [सरकी काढणे व गातड्या आधेण यासह]	—	—	७	६१०	१६	१२३०	५	७१३	—	—	—	—	१३	४१०४	४१	७४५७
५.	२४ लोकर रेशीम व कृत्रीम तंतूचे कापड	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	७४	२	७४
६.	२७ झाडांच्या वस्तु [फर्निचर आदी]	—	—	—	—	१	६	४	२०	२	१	११	६	२२	३०	१२६	
७.	२८ कागद कागदाच्या वस्तु, मुद्रण प्रकाशन संबधीत	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	१५	१	३	२	१८
८.	२९ कातडी व कातडांच्या केसाळ कातडांच्या प्रभायी वस्तु	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	१३३	—	—	१	१३३
९.	३० रबर प्लस्टीक, पेट्रोलियम, कोळसा याचे पदार्थ	—	—	—	—	—	—	२	२६	—	—	१	२६२	३	५८५	६	८७३
१०.	३१ रसायने व रासायनिक पदार्थ [पेट्रोलियम/कोळसा]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	४९	२	४९
११.	३२ अधातु खनिज पदार्थ	—	—	—	—	—	—	—	—	१	२९	१	३४	२	२५	४	८२

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ५३ [पुढे चालू]

- ७६ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
१२.	३३ मूलभूत धातू व मित्र धातू	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	३०	—	—	१	३०
१३.	३४ धातूच्या वस्तु सुटेभाग यंत्र व सामुग्री सेईन.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	५	—	—	१	५
१४.	३५ परिवहन सामुग्री सोडून इतर यंत्र सामुग्री	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	२५	१	२५
१५.	३६ परिवहन सामुग्री व सुटेभाग	—	—	१	६	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	६
१६.	३९ दुख्खती	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	४	२५५	४	२५५
१७.	६८ किरकोळ व्यापार उद्योग	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	७	४०	७	४०
जिल्हा एकूण		—	—	८	६१६	१८	१२४४	१३	७६९	५	८५	२५	५९५	४७	६३८८	११८	९३६७

टीप :- अ = कारखान्यांची संख्या., ब = कामगार

आधार :- मुख्य निरिक्षक कारखाने महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

तुक्ता क्रमांक ५.४

- ७७ -

उद्योगांच्या महत्वाच्या बाबींची आकडेवारी [वर्ष १९९१-९२]

वार्षिक उद्योग पाहणी

जिल्हा - वर्धा

[रु. हजारात]

अ. क्र.	उद्योगांचा संकेतांक	उद्योगाचे वर्णन	स्थीर भांडवल	खेळते भांडवल	सर्व कामगारांची संख्या	सर्व कर्मचारी वर्ग	कामगारांचे वेतन	एकूण मिळकत	एकूण उत्पादन	एकूण निव्वीष्टी	उत्पादनांमळे मूल्ये वृद्धी.
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१	२३	सुती कापड	२६२५२	१२२२२६	४७७०	५४१३	१०२६७४	१९१७७६	७८८५३८	५६४१३६	२०६११७
२	२७	लाकडाच्या वस्तू फर्निचर इत्यादि	४६८४	[-]४१०	३१	३७	१८३	२५५	२३०४	२२१४	[-]५७६
३	३०	रसायने व रसायनांच्या वस्तुचे उत्पादन	३७०६३६	७७४८०	४५३	६०७	८९९२	१६९४१	३९३९५०	३०१८६३	५८१५५
४	--	इतर	५५२२१	४६४७१	१७६२	२३३२	२०५९२	३४७५८	४१७१२२	३३४१४१	७५६२४
जिल्हा बेरीज एकूण:-			५२७४९३	२५२७६७	७०२३	८३८९	१३९४४१	१८३७३०	१६०१९२१	१२०२३५४	३३९३९०

टिप [स्क] :- उद्योग गटविहाय माहिती माठ्या कारखान्यात राठी दिली असून लहान कारखान्यांची [नमूना निव्वीवर] माहिती "इतर" समोर देण्यात आली आहे.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

MALE

रो.गार विनियम केंद्रातील जाकेदारी १९९२ वर्गाकरीता
जि.हा - वर्धा.

अ.क्र.	शाख	माहिती
१	२	३
१.	जाहीर केलेल्या रिक्तस्थाना जागांची संख्या	६४८
२.	से.ा प्रोजनाचा उपयोग करणारे भालक	२०४
३.	संदर्भ वषात एविन नोंदी केलेल्या उमेदवारांची संख्या	११६६३
४.	दबाअखेर पटावरील अर्जदारांची संख्या	६३६८६
५.	नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांची संख्या	
	अ) खाजगी क्षेत्र	६२
	ब) सार्वजनिक क्षेत्र	२०८
६.	नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांची संख्या	
	अ) अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती	९३
	ब) इतर	१७७
	क) रक्षण	२७०
७.	राज्यीय वर्गकिरणास्तार व्यवसाय	
	१. व्यावसायिक तांत्रिक आणि संबंधित कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	२४८
	२) नोकरी दिलेले	१६
	२. प्रशासकीय, शालाीय आणि व्यवस्थापकीय कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	३४४
	२) नोकरी दिलेले	५५
	३. लेखनिक व तत्संबंधीचे कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	५७६३
	२) नोकरी दिलेले	३८
	४. विप्री कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	---
	२) नोकरी दिलेले	---
	५. भेताकरी मत्स्यव्यवसाय, शिकारी व संबंधित कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	२
	२) नोकरी दिलेले	---

पुढे चालू ...

१	२	३
६.	<u>खाण कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	—
	२] नोकरी दिलेले	—
७.	<u>वाहतूक व दळणवळण व्यवथायातील कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	८४
	२] नोकरी दिलेले	१
८.	<u>क्राण्टमन, उत्पादन, प्रक्रिया कामगार व इतर शिकाणी वर्गीकरण न झालेले कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	—
	२] नोकरी दिलेले	—
९.	<u>सेना, खा व तत्सम कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	—
	२] नोकरी दिलेले	—
१०.	<u>इतर शिकाणी वर्गीकरण न केलेले कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	५२१९
	२] नोकरी दिलेले	१६०
११.	<u>एकूण</u>	
	१] नोंदणी केलेले	११६६३
	२] नोकरी दिलेले	२७०

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वेधा.

व्यवसाय मार्गदर्शन कार्यक्रम: १९९२-९३ कार्याकारीता
जिल्हा - वर्धा.

क्र.	बाब	परिमाण	माहिती १९९२-९३
१	२	३	४
१.	सेवायोजन केंद्रातील व्यवसाय मार्गदर्शन केंद्र		
	१] वैयक्तिक मार्गदर्शन/व्यक्तीशः अगर गटांमध्ये सल्ला दिलेल्यांची संख्या	संख्या	१,२६८
	२] सेवायोजन केंद्रांमध्ये घेण्यात आलेल्या गटांशी चर्चा.	संख्या	२३१
	३] मार्गदर्शन केलेल्या अर्जदारांना नोकरीवर/ प्रशिक्षणासाठी/उपेक्षारीताची दिलेल्यांची संख्या.	संख्या	५३
२.	विश्व विद्यालयांन सेवायोजन माहिती मार्गदर्शन केंद्रातील व्यवसाय मार्गदर्शन		
	१] वैयक्तिक मार्गदर्शन/व्यक्तीशः अगर गटांमध्ये सल्ला दिलेल्यांची संख्या	संख्या	उ. ना
	२] सेवायोजन केंद्रांमध्ये घेण्यात आलेल्या गटांशी चर्चा.	संख्या	उ. ना
	३] मार्गदर्शन केलेल्या अर्जदारांना नोकरीवर/ प्रशिक्षणासाठी/उपेक्षारीताची दिलेल्यांची संख्या	संख्या	उ. ना

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वर्धा.

कर्मचारी गणना - १९९२

जिल्ह्यातील कर्मचा-यांची संख्या

जिल्हा - वर्धा.

जोब	शासकीय	जिल्हा परिषद	नगरपरिषद
१	२	३	४
वर्ग - १	१०२	२	०
वर्ग - २	३६२	१४८	४
वर्ग - ३	५१२५	४५२३	८२६
वर्ग - ४	२२४२	७१६	६१०
एकूण १ ते ४	७९१५	५४६६	१५१०
<u>इतर वर्ग [x]</u>			
[५ ते ९ व ०]	१४५७	१४४५	५१९
एकूण १ ते ९ व ०	९३७२	६९११	२०२९

टीप :- १] माहिती अस्थायी आहे.

२] [x] इतर यांमध्ये कार्यव्यवस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे रोजंदारीवरील, अशकालीन भानसेवी आणि वरील वर्गात समाविष्ट न झालेले कर्मचारी यांचा समावेश होतो.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

निरन्तरता उद्योगांतील रोजगार [३१ मार्च, १९९३ ला संपणा-चा वार्ताकरीता]

जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	उद्योगाचे नाव	राष्ट्रीय उद्योग संकेतिक	आहिली देणा-या आस्थापनाची संख्या	कर्मचारी वर्गाची संख्या			
				शासकीय	निमशासकीय	खाजगी	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	कृषी	००-०६	९	१४११	४४३	—	१८५४
२.	खाणकाम	१०-१९	१	—	३१	—	३१
३.	वस्तु निर्माण	२०-३८	५४	१४२	३४८०	७२३६	१०८५८
४.	ज्वेल निर्मिती, गॅस, पाणी व सांडपाणी	४०-४२	४	—	१६१७	—	१६१७
५.	बांधकाम	५०-५१	१६	२१७४	५०२	१२२	२७९८
६.	घाऊक, किरकोळ व्यापार व हॉटेल व्यवसाय	६०-६९	३१	—	१०६	४५३	५५९
७.	परिवहन, गुदामे आणि दणवण	७०-७५	८	२४२४	१६१९	२७	४०७०
८.	वित्त पुरवठा, विना, स्यावर भालभक्ता आणि व्यापार वित्तीय सेवा.	८०-८३	८०	३	१२५८	६३३	१८९३
९.	ताम्रिक, साप्ताहिक आणि व्यक्तीगत सेवा.	९०-९६	१९८	५३९४	८३१२	६०६३	१९७६९
एकूण		—	३९१	११५४८	१७३६८	१४५३३	४३४४९

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वर्धा.

वि. वित्त विभागाच्या कार्याची व गावांची संख्या व त्यांची लोकसंख्या

जिल्हा - वर्धा

[लोकसंख्या ०००]

अ. क्र.	वर्धा	३१ मार्च अखेरची वर्षा	जिल्हातील		वि. वित्त विभागातील		वि. वित्त विभागातील		सकूल वि. वित्त विभाग	
			सकूल गावे [संख्या]	सकूल शहरे [संख्या]	गावे [संख्या]	लोकसंख्या	शहरे [संख्या]	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१.	महाराष्ट्र राज्य	१९६१	१३७३	६	८०	२५	६	१५०	८६	२४५
	वि. वित्त विभाग,	१९७१	१३७३	६	४३४	२८८	६	१९१	४३०	४७९
	वर्धा.	१९८१	१३७१	६	१०१५	५४१	६	२३२	१०११	७७३
		१९८७	१३७१	६	१२०६	५६४	६	२३२	१२१२	७९६
		१९८८	१३७१	६	१२०६	५६४	६	२३२	१२१२	७९६
		१९८९	१३७१	६	१२३३	६०२	६	२३२	१२३९	८३४
		१९९०	१३७१	६	१२३६	६०२	६	२३२	१२४२	८३४
		१९९१	१३७१	६	१२३९	६०२	६	२३२	१२४५	८३४
		१९९२	१३७१	६	१२४०	६०२	६	२३२	१२४६	८३४
		१९९३	१३७१	६	१२४१	६२५	६	२३२	१२४७	९२७
२.	खाजगी कंपनी	-	-	-	-	-	-	-	-	-

टीप :- तन १९९३ या वर्षाची आकडेवारी जनगणना १९६१ नुसार दिलेली आहे.

आधार :- अधिकृत अहवाल, महाराष्ट्र राज्य वि. वित्त विभाग, वर्धा.

विजेचा वापर १९९२-९३ चा खर्चाकरोता

जिल्हा - वर्धा

[हजार किलो वॅट तासा मध्ये]

अ. क्र.	निर्मातीचा प्रकार	विजेच्या वापराचा प्रकार						संबंधांची संख्या [कलेकामची संख्या]	
		धरणी	व्यापारी व बहु शक्तीसाठी	आ. गै. गै.	सार्वजनिक दिवान्तो	कृ. शि.	इतर		एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	अर्ज	६१८०२	८२८८	८७१७०	४२६१	१५३५०	४०७८२	२१८३५३	१६२६८७
२.	हायड्रो	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	इतर	—	—	—	—	—	—	—	—
एकूण		६१८०२	८२८८	८७१७०	४२६१	१५३५०	४०७८२	२१८३५३	१६२६८७

टोप :- रकाना क्र.ंक ५ अधिल भाद्विती सुधारित देण्यात आलेली आहे.

आधार :- अधिल अभियंता, महाराष्ट्र राज्य वि. त. मंडळ, वर्धा.

आर्थिक वर्ष १९९०

कृषि व जिर कुशा उद्योग

अ. क्र.	वर्ग	कृषि उद्योग			शहर कृषि उद्योग			कृषि व जिर कुशा उद्योग		
		ग्रामीण	नगरी	स्कूण	ग्रामीण	नगरी	स्कूण	ग्रामीण	नगरी	स्कूण
		३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१. उद्योगांचो संदर्भ										
अ]	स्वकार्परित उद्योग	२०५१	१९६	२३४७	१४०१४	७१७३	२१९८७	१६०६५	८१६९	२४२३४
ब]	आस्थापना	३१५	५१	३६६	४६६७	३२९७	८६६४	४९८२	४०४८	९०३०
क]	स्कूण	२३६६	२४७	१६१३	१८६८१	११९७०	३०६५१	२१०४७	१२२१७	२३२६४
२. मालकीच्या प्रकारानुसार स्कूण उद्योग (संख्या)										
अ]	सहकारी	८	-	८	६१०	२२०	२००	६१८	२९०	२०८
ब]	सांघिक	१५	२	१७	२४११	७४९	३१६०	२४२६	७५१	३१७७
क]	खाजगी	२३४३	२४५	२५८८	१५६६०	१०९३१	२६५९१	१८००३	१११७६	२२१७९
३. मालकीच्या विवेक सांघिक गट (स्कूण संख्या टक्केवारी)										
अ]	अनुसूचित जाती	४.४३	५.२६	४.५१	८.०२	६.२६	७.६१	७.६२	६.२३	७.३७
ब]	अनुसूचित जमाती	१४.७५	९.७१	१४.३७	४.८९	३.८२	४.७७	३.००	३.९४	५.२४
४. उद्योग विरहीत कार्यान्वित मालकीच्या उद्योगांचो स्कूण उद्योग										
अ]	मालकीचे चालणा-या उद्योगांचो स्कूण उद्योग	४.५३	३.६४	५.३५	१६.८९	१५.८४	१६.४८	१५.६२	१५.६०	१५.६१

तपती / वि. ५. २२ [सुर. ची. ११]

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
६. सर्वसाधारण काम करणाऱ्या कामगारांची संख्या.										
अ) एकूण कामगार	३५२६	४२३	३९४२	३८२६२	४२५८४	८०८४६	४१७८६	४३००७	८४७९५	
ब) वेतनावर काम करणारे कामगार	४७२	६५	५४४	२०२३२	२६१५५	४२०६५	२०७११	२८९२०	४२६३१	
क) वेतनावरील कामगारांची एकूण कामगारांशी टक्केवारी	१३.५८	१५.३६	१३.७७	५२.८७	६७.७६	६०.७१	४९.५६	६७.२४	५८.५३	
ड) कामगारांची प्रति उद्योग सरासरी संख्या	१	२	२	२	४	३	२	४	३	

- टीप :-**
- १] कृषी उत्पादन व जेवणूक कृषी संबंधित उद्योग.
  - २] ज्या उद्योगां कधीत कधी एक तरा व्यक्ती पगारावर काम करते असे उद्योग.
  - ३] पगारावर एकही कर्मचारी नसलेले उद्योग.

अन्वय :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

पृष्ठ संख्या ५१२

आर्थिक गणना - १९९०

प्रमुख उद्योग कृदानुसार वृत्ति व निगरकृषि उद्योगांची संख्या आणि सर्वसाधारणपणे नेहमी काम करणा-या कामगारांची संख्या

अ. क्र.	विवरण	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		उद्योग	कामगार	उद्योग	कामगार	उद्योग	कामगार
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	कृषी	२३६६	३५२६	२४७	४२३	२६१३	३९४९
२.	खनिज उत्पादन व खानकाम	३०	६१	-	-	३०	६१
३.	वस्तु निर्माण (उत्पादन)	४२६४	१०१७१	१७१४	११०६३	५९७८	२१२३४
४.	दीज, गॅस, आणि पाणी पुरवठा	४१	१२०	६	६७	४७	१८७
५.	बांधकाम	१२८	१९३	५५	७७	१८३	२७०
६.	घाऊक व्यापार	१४६	३०६	२२६	६०५	३७२	९११
७.	किरकोळ व्यापार	५५७४	६९४०	५२१५	८३६३	१०७८९	१५३०३
८.	उपहार गृहे आणि होटेल्स	६५५	१४१९	५११	१८०८	११६६	३२२७
९.	वाहतूक	८४	२३८	१५५	८७५	२३९	१११३
१०.	साठवण आणि गोदाम विषयक	६४	१७०	३०५	५१४	३६९	६८४
११.	दळणवळण	१३६	३११	२३	६०२	१५९	९१३
१२.	वित्तीय संस्थांवर आलमत्ता आणि व्यावसायिक सेवा.	३८७	१०१८	३११	१५६७	६९८	२५८५
१३.	सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा.	७१७२	१७३१५	३४४९	१७०४३	१०६२१	३४३५८
१४.	इतर सेवा [इतर वर्गीकरण न केलेले]	-	-	-	-	-	-
१५.	सर्व प्रमुख उद्योग गट - एकूण	२१०४७	४१७८८	१२२१७	४३००७	३३२६४	८४७९५

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.१३

- ८८

आर्थिक गणना १९९०

महत्वाच्या उद्योगानुसार कृषि व बिगरकृषि उद्योगांची संख्या

अ. क्र. :	उद्योग गट	उद्योग गट : संकेतांक	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५	६
१	कृषि	०	३१५	५१	३६६
२	खाणकाम व गडकाम	१	—	—	—
३	वस्तुनिर्माण	२ व ३	४६२	५९८	१०६०
४	विज, गॅस व पाणी	४	३७	५	४२
५	वांछकाम	५	१२	७	१९
६	घाऊक व्यापार	६	६७	१३२	१९९
७	किरकोळ व्यापार	६	५००	११७३	१६७३
८	निवास गृहे व उपहारगृहे	६	२२९	२४८	४७७
९	वाहतूक	७	४५	६९	११४
१०	साठवणूक व वखार	७	५६	१००	१५६
११	दळणवळण	७	१३६	२३	१५९
१२	अर्थपुरवठा विभागातील व धंदे विषयक	८	१४८	१४४	२९२
१३	सांख्यिक सामाजिक व व्यक्तीक सेवा	९	२२७५	१४९८	४४७३
१४	इतर	१०	—	—	—
१५	सर्व प्रमुख उद्योग गट	—	४९८२	४०४८	९०३०

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५. १४

आर्थिक गणना १९९०.

महत्वाच्या उद्योग गटानुसार कृषि व खिगर कृषि उद्योगातील
कामगारांची संख्या

अ. क्र. :	उद्योग गट	उद्योग गट	ग्रामीण:	नागरी :	एकूण
:	:	संकेतांक	:	:	:
१. :	२	३	४	५	६
१.	कृषि	०	७२३	१२०	८४३
२.	खाणकाम व दगडकाम	१	—	—	—
३.	वस्तु निर्माण	२ व ३	४९७६	९३८५	१४३६१
४.	विज, गॅस व पाणी	४	११४	६६	१८०
५.	बांधकाम	५	७०	२५	९५
६.	घाऊक व्यापार	६	२२२	४६२	६८४
७.	किरकोळ व्यापार	६	१०१५	३१९९	४२१४
८.	निवास गृह व उपहार गृह	६	८३२	१४१९	२२५१
९.	वाहतूक	७	१९८	७७३	९७१
१०.	साठवणूक व वखार	७	१६०	१८६	३४६
११.	दळणवळण	७	३११	६०२	९१३
१२.	अर्थ पुरवठा, विमा मालमत्ता व धंदे विषयक.	८	७४४	१३६५	२१०९
१३.	सामुहीक सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा	९	१२५६३	१४४७१	२७०३४
१४.	इतर	१०	—	—	—
१५.	सर्व प्रमुख उद्योग गट	—	२१९२८	३२०७३	५४००१

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तज्ज्ञता क्रमांक ५.१५

आर्थिक विणता - १९९०.

विचार कृषी सहकारी आस्थापना [सर्व उद्योग गठ एकत्र]

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	नाव	गावीण	नारी	एकूण
१	२	३	४	५
१.	सहकारी औद्योगिक संस्थाची संख्या	६१०	२९०	९००
२.	विजेवर वाळणा-या संस्थाची एकूण संस्थेचा कडेवारी.	६,०६	८,२७	६,७७
३.	सहकारी औद्योगिक आस्थापना तर्कसाधारण काम करणारे काभगार			
अ]	एकूण संस्था	३७६५	३५६५	७०२०
ब]	प्रती आस्थापना काभगारांचा संख्या.	६	१२	८

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

आर्थिक गणना - १९९०

प्रमुख उद्योग, गटानुसार कृषी व बिगर कृषी सहकारी औद्योगिक संस्था व रोजगार यांची संख्या

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	उद्योग गट	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		आस्थापना	रोजगार	आस्थापना	रोजगार	आस्थापना	रोजगार
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	कृषी	८	४२	-	-	८	४२
२.	खनिज उत्पादन व खाणकाम	-	-	-	-	-	-
३.	वस्तू निर्माण [उत्पादन]	३०	११२४	१५	९३	४५	१२१७
४.	वीज, गॅस आणि पाणी पुरवठा	६	२३	३	५०	९	७३
५.	बांधकाम	-	-	-	-	-	-
६.	आऊट व्यापार	३४	८०	४	१५	३८	९५
७.	किरकोळ व्यापार	७२	१२३	४९	११२	१२१	२३५
८.	उपहार गृहे आणि हॉटेल्स	४	८	१२	४९८	१६	५०६
९.	दाहतूक	२	६	५	२५	७	३१
१०.	सांख्यिक आणि गोदाम विषयक	१९	३३	११	१६	३०	४९
११.	दळणवळण	१२	२३	-	-	१२	२३
१२.	चिक्कीय, विमा, विमा, स्थावर मालमत्ता, व्यावसायिक सेवा	६६	३८०	३४	३४८	१००	७२८
१३.	सामंहीक, सामाजिक व व्यक्ति-उद्देश्य सेवा	१६५	१६६५	१५८	२४०८	५२३	४०७३
१४.	इतर सेवा [इतरत्र वर्गीकरण न केलेल्या]	-	-	-	-	-	-
१५.	सर्व प्रमुख गट एकूण	६१८	३५०७	२९०	३५६५	९०८	७०७२

टीप :- सहकारी उद्योग ह्या सहकारी संस्था आहेत कारण सहकारी प्रकारा खालील स्वकार्यरत उद्योग नाहीत.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या उद्योग गटातील स्वकार्यरत उद्योगाची संख्या व त्या उद्योगात नेहमी काम
करणा-या व्यक्तीची संख्या
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	रोजगार आकारमान	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		स्वकार्यरत उद्योग गटातील एकूण आस्थापना संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या	स्वकार्यरत उद्योग एकूण आस्थापना संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या	स्वकार्यरत उद्योग एकूण आस्थापना संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	२	३६९५	४३६५	१०१०	१३०६	५०५	५६७१
२.	३	१२९	३६७	७२	२१६	२०१	४०३
३.	४	३६	१४४	१९	७६	५५	२२०
४.	५	१४	७०	१२	६०	२६	१३०
५.	६-९	२१	१५९	२	२०	२४	१७९
६.	१० त्यापेक्षा जास्त	७	७०	-	-	७	७०
७.	सर्व आकारमान गट	३८०२	५१९५	१११६	१६७८	४९१८	६८७३

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

आर्थिक गणना - १९९०

उत्पादन व दुस्स्ती सेवा या उद्योग गटातील आस्थापनांची संख्या व त्या आस्थापनात नेहमी काम
करणा-या व्यक्तींची संख्या
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	रोजगार आकारमान गट	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		आस्थापना उद्योग गटातील आस्थाप- नांची संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्थापना उद्योग गटातील आस्था- पनांची संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्थापना उद्योग गटातील आस्था- पनांची संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८
१	१ - २	२४०	३२७	२५५	४३५	४९५	७६२
२	३	२६	७८	१००	३००	१३६	३७८
३	४	२६	१०४	६८	२७२	९४	३७६
४	५	२४	१२०	३९	१९५	६३	३१५
५	६ - ९	५८	४१६	७३	५२१	१३१	९३७
६	१० - १९	५१	६५५	२५	३४४	७६	९९९
७	२० - ४९	२३	६१४	१७	५३५	४०	११४९
८	५० - १९९	१०	९५९	१३	१०८३	२३	२०४२
९	२०० - ३९९	३	४८५	४	१०११	६	१४९६
१०	४०० पेक्षा जास्त	३	१२१८	४	४६८९	६	५९०७
११	सर्व आकारमान गट	४६२	४९७६	५९८	९३८५	१०६०	१४३६१

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तज्ञता क्रमांक ५.१८ [अ]

आर्थिक गणना - १९९०

-२४-

घाऊ व किरकोळ व्यापार या उद्योग गटातील स्वकार्यरत उद्योगाची संख्या व त्या उद्योगांची नेहमी काम
करणा-या व्यक्तीची संख्या

अ.क्र.	रोजगार आकारमान	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		स्वकार्यरत उद्योग गटातील एकूण आस्थापना संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या	स्वकार्यरत उद्योग गटातील एकूण आस्थापना संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या	स्वकार्यरत उद्योग गटातील एकूण आस्थापना संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	१ - २	१०७५	५७९१	३९९५	४८३५	८९९०	१०५८९
३.	३	६१	१८३	१०४	३१२	१६५	४९५
३.	४	१३	५२	३०	१२०	४३	१७२
४.	५	२	१०	३	१५	५	२५
५.	६ - ९	२	१३	४	३५	६	३८
६.	१० त्यापेक्षा जास्त	-	-	-	-	-	-
७.	सर्व आकारमान गट	५१५३	६००९	४१३६	५३०७	९४४९	११३१६

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.१८ [ब]

आर्थिक गणना - १९९०

घाऊक व किरकोळ व्यापार या उद्योग गटातील आस्थापनाची संख्या व त्या आस्थापनात नेहमी उद्योग गटातील काम करणा-या व्यक्तीची संख्या
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	रोजगार आकारमान गट	गामीण		शहरी		एकूण	
		आस्थापना उद्योग गटातील आस्थापनाची संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या	आस्थापना उद्योग गटातील आस्थापनाची संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या	आस्थापना उद्योग गटातील आस्थापनाची संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	१ - २	४७०	७४४	१. ७५२ - २	१३६३	७७९२२२	७७२१०७
२.	३	५१	१५३	२. ३०२	२२७	५१३६०	१५१०८०
३.	४	२०	६०	३. १२२	४८८	२१४२	६०५६८
४.	५	११	५५	४. ५२	२६०	११६३	१५३१५
५.	६ - ९	७	४८	५. ५३ - ९	३५४	७६०	४८४०२
६.	१० - १९	७	७७	६. १४० - १९	१४८	७२१	७०२५५
७.	२० - ४९	-	-	७. ३० - ४९	९१	-	९१
८.	५० - १९९	१	६०	८. ५० - १९९	-	११	६०८०
९.	२०० - ३९९	४	-	९. २०० - ३९९	-	४	-
१०.	४०० किंवा त्यापेक्षा जास्त	-	-	१०. ४०० किंवा त्यापेक्षा जास्त	-	-	-
११.	सर्व आकारमान गट	५६७	१२३७	११. १३०५ आकारमान ३६६१	५६१८७२	१२३४८९८	१२३४८९८

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

		जिल्हा - वर्धा			
अ.क्र.	रोजगार	68	3	68	3
	जागरमान				
	स्वकार्यरत उद्योग गटातील एकूण आस्थापना संख्या				
	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या				
	स्वकार्यरत उद्योग गटातील एकूण आस्थापना संख्या				
	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या				
	खवदार्थरत उद्योग गटातील एकूण आस्थापना संख्या				
	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या				
	सर्व जागरमान गट	११२७	११५१	११५१	११५१

आर्थिक गणना - १९९०

सामुहिक, सामाजिक सेवा व व्यक्तिगत सेवा उद्योग गटातील आस्थापना संख्या व त्या आस्थापनात नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	रोजगार आकारमान गट	ग्रामीण	नागरी	एकूण			
		आस्थापना उद्योग : नेहमी काम : आस्थापना उद्योग : नेहमी काम : गटातील आस्थाप- : करणा-या : गटातील आस्था- : करणा-या : नाची संख्या : व्यक्तीची : पनाची संख्या : व्यक्तीची : पनाची संख्या : संख्या : संख्या : संख्या : संख्या : संख्या					
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	१ - २	१२८७	२८५६	६०७	१०१३	२५२७	३८६२
२.	३	३२१	६६३	२२९	६८७	४५०	१३५०
३.	४	१४७	५८८	९८	३९२	२४५	२८०
४.	५	९३	४६५	७८	३९०	१७१	८५५
५.	६ - ९	२६०	१८५३	१६२	११५३	४२२	३००६
६.	१०-१९	१६७	२१९१	१७९	२३६१	३४६	४५५२
७.	२०-४९	८३	२३८९	९४	२८८७	१७७	५२७६
८.	५०-१९९	१६	११७३	४५	३७०७	६१	४८८०
९.	२००-३९९	१	३८५	५	१४२६	६	१८११
१०.	४०० किंवा त्यापेक्षा जास्त	—	—	१	४५५	१	४५५
११.	सर्व आकारमान गट	२९७५	१२५६३	१४९८	१४४७१	४४७३	२७०३४

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

आर्थिक गणना - १९९०

सर्व उद्योग गट मिळून एकत्र स्वकार्यरत उद्योगांची संख्या व त्या उद्योगात नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	रोजगार आकारमान	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		स्वकार्यरत उद्योग गटातील एकूण आस्थापना संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	स्वकार्यरत उद्योग गटातील एकूण आस्थापना संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	स्वकार्यरत उद्योग गटातील एकूण आस्थापना संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	१ - २	१५५५३	१७९३५	७७७४	९४८३	२३३२७	२७४१८
२.	३	३४३	१०२९	२७६	८२८	६१९	१८५७
३.	४	७८	३१२	६६	२६४	१४४	५७६
४.	५	४०	३००	२३	११५	६३	३१५
५.	६ - ९	४२	२९४	२३	१७४	६५	४६८
६.	१० त्यापेक्षा जास्त	९	९०	७	७०	१६	१६०
७.	सर्व आकारमान गट	१६०६५	१९८६०	८१६९	१०९३४	२४२३४	३०७९४

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

आर्थिक गणना - १९९०

सर्व उद्योग गट मिळून एकत्र आस्थापना उद्योगाची संख्या व त्या उद्योगात नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र. : : आकारमान : गट	ग्रामीण		नागरी		एकूण		
	आस्थापना उद्योग: गटातील आस्था- पनाची संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्थापना उद्योग: गटातील आस्था- पनाची संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्थापना उद्योग: गटातील आस्था- पनाची संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	
१	२	३	४	५	६	७	८
१. १ - २		३३०७	४८४४	१८९६	३२६३	५२०३	८१०७
२. ३		४६८	१४०४	७४९	३२४७	१२१७	३६५१
३. ४		२५९	१०३६	३५१	१४०४	६१०	२४४०
४. ५		१५५	७७५	२१३	१०६५	३६८	१८४०
५. ६ - ९		३७७	२६८३	३५८	२५३१	७३५	५२१४
६. १०-१९		२६५	३४२२	२६४	३४९६	५२९	६९१८
७. २०-४९		११६	३२८३	१३७	४१८७	२५३	७४७०
८. ५०-१९९		३०	२३९३	६४	५४५९	९४	७८५२
९. २००-३९९		३	८७०	१०	२८१७	१३	३६८७
१०. ४०० त्यापेक्षा जास्त		३	१२१८	६	५६०४	८	६८२२
११. सर्व आकारमान गट		४९८२	२१९२८	४०४८	३२०७३	९०३०	५४००१

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

विविध प्रकारच्या सहकारी संस्था [वर्ष १९९२-९३ अखेर]
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या
१	२	३
१.	<u>सहकारी पतसंस्था</u>	
१.१	जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी संस्था	१
१.२	प्राथमिक कृषि सहकारी संस्था	३२६
१.३	शेतकरी सेवा संस्था	-
१.४	लॅम्पस सहकारी संस्था	२
१.५	धान्ये बँका	१
१.६	इतर [संस्थेचा प्रकार द्यावा]	-
२.	<u>बीगर शेतती पतसंस्था</u>	
२.१	<u>प्राथमिक सहकारी बँका</u>	
	अ) नागरी बँका	३
	ब) कर्मचारी पतसंस्था	९०
२.२	<u>इतर बिगर शेतती पतसंस्था</u>	
	अ) कर्मचारी पतसंस्था	-
	ब) नागरी पतसंस्था आणि इतर [श्रीसी, ट्रिप्ट वगैरे]	३०
	क) इतर [नावे द्यावी]	-
३.	<u>पणन संस्था</u>	
३.१	<u>जिल्हा पणन संस्था</u>	
	अ) सर्व साधारण उद्देश	-
	ब) विशेष उद्देश	-
३.२	<u>प्राथमिक पणन संस्था</u>	
	अ) सर्व सामान्य [तांबूका खरेदी विक्री संघ]	८
	ब) विशेष	४
३.३	इतर [नावे द्यावी]	-

१	२	३
४. उत्पादन संस्था		
४.१	साखर कारखाने	२
४.२	इतर कृषि प्रक्रिया संस्था [भात, तेल, चिनींग, भिज वगैरे]	३१
४.३	मिन्फर सहकारी संस्था [हातभाग व यंत्रभाग]	१२
४.४	सुत गिरण्या	५
४.५	इतर औद्योगिक संस्था	६३
४.६	दुग्ध संस्था	२९३
४.७	दुग्ध संघ	१
४.८	मत्स्य व्यवसाय संस्था	३१
४.९	शेती संस्था	१
४.१०	लिफ्ट इरिगेशन संस्था [सिंचन संस्था]	५
४.११	वन कामगार संस्था	१६
४.१२	इतर	१६
५. आर्थिक संस्था		
५.१	ग्राहक भांडार	६५
५.२	गुड निर्माण संस्था	१२४
५.३	कामगार कंत्राटदार संस्था	५८
५.४	परिवहन संस्था	८
५.५	इतर	१९
रकूण सर्व प्रकारच्या संस्था		१३४७

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्र. ६.२

जिल्हाती सर्व प्रकारच्या संस्थांची माहिती ३१.३.९३ ला संपूर्ण-चा वर्गीकरिता

जिल्हा - वर्धा

[स्वये आणि सभासद संख्या हजारात]

अ. क्र.	बाब	संख्या
१	२	३
१.	संख्या	१३४७
२.	एकूण सभासद	०२७७
३.	अरणा झालेले नाग भांडवल	३८६८६०
	वरज पेकी सरकारी भाग भांडवल	२००७१०
४.	स्वतःचा निधी	१८६१५०
५.	ठेवी	६११०६८
६.	खेवते भांडवल	१६८४४८२
७.	निव्वळ दिलेली कर्जे	३६७१७६
८.	खोटाची किंमत	९६२१७३
९.	विक्री किंमत	४७०९७२
१०.	नका मिळालेल्या	
	अ] संस्था	७२८
	ब] रकमा	३२७५८
११.	तोट्यातील	
	अ] संस्था	३४३
	ब] रकमा	४४५६०

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा

जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांच्या लेखा परीक्षा वर्गाप्रमाणे वर्गवारी
३०.६.१९९२ रोजी संपणा-या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	लेखा परीक्षा वर्ग				वर्गीकरण न केलेल्या	लेखा परीक्षा न झालेल्या	रूग्ण सहकारी संस्था
		अ	ब	क	ड			
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा रूग्ण	२५	७२	५०२	२४	२०	७२४	१३४७
	तालुका							
१.	वर्धा	१०	२५	११०	९	३	२२०	३७७
२.	सेलू	२	५	४५	३	१	८२	१३८
३.	समुद्रपूर	-	३	३७	-	-	६९	१०९
४.	हिंगणघाट	२	१५	१००	३	१	८९	२०१
५.	देवळी	१	१२	६०	१	१	६४	१३९
६.	आर्वी	-	१०	१००	५	३	१२७	२४५
७.	आष्टी							
८.	कारंजा	-	२	५०	३	१	८२	१३८

टीप :- आष्टी व आर्वी तालूक्याची वरील स्तंभ ४ ते ९ ची माहिती एकत्रीत देण्यांत आलेली आहे.

आधार :- जिल्हा विशेष लेखा परिक्षक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील राज्य आणि जिल्हा पातळीवरील सहकारी बँकेचे कार्य वर्ष १९९२-९३ करीता
जिल्हा - वर्धा. [स्पष्टे हजारात]

अ.क्र.	बँकाचा प्रकार	बँकेच्या		भाग	राखीव	ठेवी	खेते	
		शाखा	संस्था					आडवल
		३	४	५	६	७	८	९
१.	महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक	—	—	—	—	—	—	—
२.	जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक	४७	६४०	९३	१५७६९	२८८८९	४३७२२१	६५७८०४
३.	जिल्हा औद्योगिक सहकारी बँक	—	—	—	—	—	—	—
४.	राज्य भूविकास बँकेची जिल्हा शाखा	७	३९	३०६०२	१३४१६	—	५३४६	२०१४९

पुढे चालू...

अ. क्र.	अल्प मुदतीची कर्जे			स्तंभ १२ पैकी शेतीच्या हंगाभी कामा साठी दिलेली कर्जे	मध्यम मुदतीची कर्जे	दिर्घ मुदतीची कर्जे	येणे कर्जे			थकलेले कर्जे		
	रोखात [कॅम्पेडीट]	वटविलेली जिले [दिसकाउडेट [१०-११] बिल्ल]	रकून कर्जे				अल्प मुदतीचे	मध्यम मुदतीचे	दिर्घ मुदतीचे	अल्प मुदतीचे	मध्यम मुदतीचे	दिर्घ मुदतीचे
१	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१
१.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	२०९७२२	—	२०९७२२	२४३३०	५२३४	१८३	२३०९०५	२३७८२	१८३	१०१७६६	१९७१५	—
३.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	—	—	—	—	—	११७१३४	—	—	११७१३४	—	—	३०२१८

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषी - सहकारी पतसंस्थांचे कार्य [३१.३.१९९३ ला संपणा-या वर्षाकरिता]
जिल्हा - वर्धा [स्पष्टे हजारत]

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	संस्थांची संख्या	एकूण खातेदारांची संख्या	सभासद				भाग भांडवल	स्तंभ-२ वैकी सरकारी भाग भांडवल	राखीव आणि इतर निधी	संस्थेने घेतलेले एकूण की
				एकूण	लहान खातेदार सभासद	मोठे खातेदार सभासद	इतर सभा- सद				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	वर्धा	५०	२०३१५	२०३१५	९१८०	१०१९७	९४०	४७२३	१६८	१५२८	७८५३
२.	सेलू	४३	१५४३७	१५४३७	३९६०	११४७५	-	३२७२	३४७	४६५	१०२७१
३.	समुद्रपूर	६३	१७७७४	१७७७४	१९३३	१४०८४	१७५७	४८९५	१२४	५३५	७४३६
४.	हिंगणघाट	६२	१७६८३	१७६८३	३२७१	१३८५९	५५३	४९२२	२९६	८८१	१२०००
५.	देवळी	४९	१६४५९	१६४५९	६२७२	९२३२	९५५	४११९	-	२५५	८४१२
६.	आर्वी	४९	१८५५९	१८५५९	८१७५	९७५२	६३२	३७२४	९९	४९२	१०५५०
७.	आप्टी	३३	८७४५	८७४५	४२११	४४१८	११६	१७०२	६०	२००	३९४६
८.	कारंजा	५०	११७५७	११७५७	५२६१	६४१०	८६	२३०३	४४	२१३	६४६४
जिल्हा एकूण		३९८	१२६७३१	१२६७३१	४२२६३	७९४२९	५०३९	३०३६०	११३८	४५६९	६६९३२

पुढेचालू....

तऱता कुभांक ६. ५ [पुटेचालू]

- १०७ -

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	खेळते भांडवल	रकून दिलेली कर्ज [अल्प, मध्यम, दिर्घ मुदतीची]		येणे कर्ज [अल्प, मध्यम, दिर्घ मुदतीची]		रकून कर्जाची थकबाकी [अल्प, मध्यम, दिर्घ मुदतीची]		३ वर्षांपेक्षा कमी वर्षा कर्जाची थक- बाकी		३ वर्षांपेक्षा अधिक वर्षा कर्जाची थक- बाकी	
			कर्जादार	कर्जाची रक्कम	बाकी असलेली संख्या	रक्कम	थकबाकी दार	रक्कम	थकबाकी दारांची संख्या	रक्कम	थकबाकी दार	रक्कम
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१.	वर्धा	३३२५१	१८९१	७११५	५६६२	२४४५०	३२६५	८४४२	२४१३	६४४३	१५५२	१९९९
२.	सेलू	३२२५२	३७२७	९२५१	७४००	१९५१९	४०७५	१३२६६	२०२२	७५१५	१९८३	५७५१
३.	समुद्रपूर	३६२९४	१८०१	७४३६	६५७९	२४१९३	४७८२	१४०१६	२३९६	८०१७	२३९३	५९९९
४.	हिंगणघाट	२९७९५	१३२१	१२०००	६३२७	२४५२३	५३१९	१६७९२	३७३१	१२०७५	१५८८	४७१७
५.	देवळी	३५१८१	१९६०	८२११	५८९६	२५७४८	४४२७	१३९११	२५५०	९३४५	१८७७	४५६६
६.	आर्वी	३४५४४	१७८८	१०३०४	६९७३	२७६९६	५४०४	१६५३६	४७२४	१३९१३	६८०	२६२३
७.	आष्टी	१२५०८	२८११	४०२८	४३०२	९४०७	१९२६	५९४५	१३५८	४०५५	५६८	१८९०
८.	कारंजा	१३५९१	३४०५	७५६८	५०५०	११९५५	२३३८	५६४५	१९२२	४६३८	४१६	१००७
जिल्हा रकून		२२९११६	१८७०४	६५९१३	४८१९६	१६७४९१	३२२४३	९४५५३	२११८६	६६००१	११०५७	२८५५२

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थांचे कार्य ३१ मार्च, १९९३ ला संपणा-या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा

[सम्ये हजाराने]

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	संस्थांची संख्या	एकूण खातेदारांची संख्या	सभासद			भाग भांडवल	स्तंभ ९ पैकी सरकारी भाग भांडवल	राखीव आणि इतर निधी	संस्थे घेतलेले एकूण करी	
				एकूण	लहान खातेदार सभासद	मोठे खातेदार सभासद					इतर सभासद
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२

जिल्हा एकूण

१. वर्धा
२. सेलू
३. समुद्रपूर
४. हिंणघाट
५. देवगी
६. आवी
७. आष्टी
८. कारंजा

नि. सं. क.

पुढे चालू....

अ. क्र.	जिल्हा/खेते	तालुका	रकूण दिलेली कर्ज अल्प, मध्यम, दिर्घ मुदतीचे	येणे कर्ज अल्प, मध्यम, दिर्घ मुदतीचे	एकूण कर्जाची थकबाकी अल्प, मध्यम, दिर्घ मुदतीचे	३ वर्षांपेक्षा कमी वर्ष कर्जाची थकबाकी	३ वर्षांपेक्षा अधिक वर्ष कर्जाची थकबाकी					
१	२	३	४	५	६	७	८					
			कर्जदार	कर्जाची रक्कम	थाकी असलेले सभासद	रक्कम	थकबाकी दराची संख्या	रक्कम	थकबाकीदार	रक्कम		

जिल्हा रकूण

१. वर्धा

२. सेलू

३. समुद्रपूर

४. हिंणघाट

५. देवळी

६. आर्वा

७. आऱ्डी

८. कारंजा

नि. रं. क.

टीप :- वर्धा जिल्ह्यांत शेतकरी सेवा सहकारी संस्थांची नोंदणी झालेली नाही. त्यामुळे माहीती निरंक आहे.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यांतील आदिवासी सहकारी संस्थांचे कार्य [३१.३.९३ ला संपणा-या वर्षाकरिता]

जिल्हा -वर्धा.

[समये हजारत]

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	संस्थांची संख्या	एकूण खातेदारांची संख्या	सभासद			भाग भांडवल	स्तंभ ९ पैकी सरकारी भाग भांडवल	राखीव ख इतर निधी	संस्थेचे घतलेले एकूण कर्ज	खेळते भांडवल	
				एकूण	लहान खातेदार सभासद	भोठे खातेदार सभासद						इतर खातेदार सभासद
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा एकूण	२	३५१	३५१	२०९	१३०	१२	७९	६०	-	९८	३८३
१.	वर्धा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
२.	सेलू	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
३.	समुद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
४.	हिंगाघाट	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
५.	देवळी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
६.	आर्वी	१	९३	९३	५३	२८	१२	३२	३०	-	७	७०
७.	आष्टी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
८.	कारंजा	१	३५८	३५८	१५६	१०२	-	४७	३०	-	९१	३१३

पुढे चालू....

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	एकूण दिलेली कर्ज [अल्प, मध्यम, दीर्घ मुदतीची]		येणे कर्ज [अल्प, मध्यम, दीर्घ मुदतीची]		एकूण कर्जाची थकबाकी [अल्प, मध्यम, दीर्घ मुदतीची]		तीन वर्षांपेक्षा कमी वर्ष कर्जाची थक- बाकी		तीन वर्षांपेक्षा अधिक वर्ष कर्जाची थक- बाकी	
		कर्जदार	कर्जाची रक्कम	बाकी असलेले सभासद	रक्कम	थकबाकी दार	रक्कम	थकबाकी दारांची संख्या	रक्कम	थकबाकी दारांची संख्या	रक्कम
१	२	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
	जिल्हा एकूण	१३२	११९	२१३	२६३	१०१	२३४	१०१	२३४	-	-
१.	वर्धा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
२.	सेलू	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
३.	समुद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
४.	हिंगणघाट	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
५.	देवळी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
६.	आर्वा	७	७	८	८	१	१	१	१	-	-
७.	आष्टी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
८.	कारंजा	१२५	११२	२०५	२५५	१००	२३३	१००	२३३	-	-

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यांतील प्राथमिक कृषी सहकारी संस्थांनी दिलेली पिके कर्ज १९९२-९३ वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा.

[स्पये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	एकूण	अन्नधान्ये									
			गहू	भात	ज्वार वर्गीय धान्ये [ज्वारी, बाजरी, मका इत्यादी]	डाळी	इतर	कापूस	गळीताची धान्ये	उस	ताग व मेहटा	इतर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१.	वर्धा	५७०५	९५	-	२२०३	-	३१	३२०७	२०	१४९	-	-
२.	सेलू	८१०८	१३३	-	१८७२	-	-	५३६६	६१५	१२२	-	-
३.	समुद्रपूर	७३२१	९४	-	२६३०	-	११७	४३२५	१६५	-	-	-
४.	हिंगणघाट	७१४६	-	२१९	-	२७३०	-	३८४५	१५१	२०१	-	-
५.	देवळी	६३२४	५१	-	२२०१	-	-	३७३०	१२३	२१९	-	-
६.	आर्वी	८६९१	२४५	-	४३४७	-	-	३७८९	१७	८७	-	२०६
७.	आड्टी	३४४०	-	-	१२०२	-	-	२१५८	८०	-	-	-
८.	कारंजा	५४२५	१२६	-	१६७०	-	-	३५२४	१०५	-	-	-
जिल्हा एकूण		५२१६०	७४४	२१९	१६१२५	२७३०	१४८	२९९४४	१२६६	७७८	-	२०६

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्हयांतील शेतकरी सेवा संस्थाना दिलेली पिक कर्जे ३१ मार्च, १९९३ ला

संपणा-या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा.

[स्पष्टे हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	अन्नधान्ये										
		स्कूण	गहू	भात	ज्वार, वर्गीय धान्य, ज्वारी, बाजरी, मका	ढाळी	इतर	कापूस	गळीतगुची धान्य	ऊस	ताग व मसुटा	इतर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३

जिल्हा स्कूण

तालुका

१. वर्धा.

२. सेलू

३. समुद्रपूर

४. हिंणघाट

५. देवळी

६. आर्वी

७. आष्टी

८. कारंजा

नि. रं. क.

टीप :- वर्धा जिल्हयांत शेतकरी सेवा संस्था नसल्यामुळे माहिती निरंक आहे.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील आदीवासी सहकारी संस्थांनी दिलेली विक कर्ज ३१.३.१९९३ ला संपणा-या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा

[समये हजारात]

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	अन्नधान्ये										
		रकूण	गहू	भात	ज्वार वगैरे धान्ये [ज्वारी, बाजरी, मका, हत्यादी]	डाळी	इतर	कापूस	गळीताची धान्ये	ऊस	ताण व फटा	इतर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा रकूण	८६	-	-	३०	-	-	५६	१०	-	-	-
१.	वर्धा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
२.	सेलू	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
३.	समुद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
४.	हिंगणघाट	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
५.	देवळी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
६.	आर्वी	७	-	-	३	-	-	५	-	-	-	-
७.	आष्टी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
८.	कारंजा	७९	-	-	१८	-	-	५१	१०	-	-	-

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यांतील विंगर कृषि पत संस्थांचे कार्य ३१.३.१९९३ ला संपणा-या वर्षाकरीता

जिल्हा - वर्धा

[रुपये हजारात]

अ.क्र.	संस्थांचे प्रकार	संस्था [संख्या]	संप्राप्तद	भाग भांडवल [रुपये]	राखीव व इतर निधी [रुपये]	देवी [रुपये]	खेळते भांडवल [रुपये]	कार्य			
								अग्रिम	वसूल झालेले [रुपये]	येणे [रुपये]	थकीत [रुपये]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
<u>प्राथमिक सहकारी बँका</u>											
१.	नागरी बँका	३	१८६९१	८४६३	८३२६	१४६६२५	१८६७४७	५८७२९	५३५८०	८४२३८	१६६६०
२.	कर्मचारी पतपेढी व इतर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<u>इतर विंगर येती</u>											
१.	नागरी बँका	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
२.	कर्मचारी पतपेढी	२०	१६४९८	३५०८२	६०६२	७९८३	८०९४३	५२४२६	५१७५३	७०६६१	१४२१९
३.	इतर [नागरी पतपेढी]	३०	८९१५	१५२०	३३३	७३८४	१३३८४	१०६९५	८५४१	९५५५	२३७५

आधार :- जिल्हा उपरिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्थांचे कार्य ३१.३.१९९३ ला संपणा-या वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा

[स्पष्टे हजारात]

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	संस्थांची संख्या	संस्थांदा- ची संख्या	खेळो भांडवल	खरेदीची किंमत			विक्रीची किंमत			कृषी उत्पन्नाची विक्री [अडते व भालक म्हणून]		
					कृषी उत्पादन	शेतीच्या गरजेच्या वस्तू	उपभोग्य वस्तू	भालक म्हणून	अडत्या म्हणून	रकून	भात व तांदूळ	गहू	इतर अन्न धान्ये
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
जिल्हा पणन संस्था					नि. रं. क्र.								
रकून प्राथमिक पणन संस्था	१२	१०८१३	६११५४	५३४७३०	४७४३७	३२०७५	८५२८६	५३०३२६	६१५६१२	-	-	२५२१	
१. वर्धा	१	६५६	७८५५	८२६१६	१०६२९	८०६७	१९०८७	८२६१६	१०१७०३	-	-	३४०	
२. सेलू	३	८३७	७८१७	६८३८८	५४६३	३७७०	८९३०	६८३८८	७७३१८	-	-	५२१	
३. समुद्रपूर	१	३३९५	८८३५	७३६२५	१३०३	१५८३	३२९९	७३६२५	८६२३४	-	-	३५६	
४. हिंणघाट	१	१५७८	९६१३	१०७४०६	४३२९	४७२८	९९६६	१०७४०६	११७३७२	-	-	३१२	
५. देवळी	१	११९८	५८०१	८४२४२	१९२१	४४५५	६५४७	८४२४२	९०७८९	-	-	३५१	
६. आर्वा	३	१३२६	१२५४१	६१५८६	१६५६६	६६९०	२६९८०	५७१८२	८४१६२	-	-	४७८	
७. आस्टी	१	१३६१	५७०५	३२७८३	१३७१	६०१	२६२९	३२७८३	३५४१२	-	-	८२	
८. कारंजा	१	५६२	२९८७	२४०८४	५९५५	२१८१	७८४८	२४०८४	३१९३२	-	-	८१	

पुढे चालू...

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	कापूस	गळीताची धान्ये	डाळी	हतर	स्कूण	शेततीला आवश्यक वस्तूची विक्री [अटले व भालक म्हणून]					उपभोग्य वस्तूची विक्री
							खते	विभागे	कुर्णी अपजारे	हतर	स्कूण	
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
जिल्हा पण संस्था							नि. रं. क्र.					
	स्कूण प्राथमिक पण संस्था	५२७८०५	४४०४	-	-	५३४७३०	३२६७४	४७४७	१९१६	८२५४	४७५२१	३३२२१
१.	वर्धा	८२२७६	-	-	-	८२६१६	६८३०	११२५	१०६२	१७७८	१०८०२	८२८५
२.	सेलू	६७८६७	-	-	-	६८३८८	४१२६	६७२	-	९१	४२६६	३२६४
३.	समुद्रपूर	५३२६२	-	-	-	५३६२५	१३३२	९३	७७	१०१	१६०३	१६२६
४.	हिंगणघाट	१०७०९४	-	-	-	१०७४०६	२८२५	४४०	१०४	१६१८	४२८७	४२७२
५.	देवळी	८३८९१	-	-	-	८४२४२	१८२६	४०	८६	७२	२१०१	४४४६
६.	आर्षी	५६७७४	४४०४	-	-	६१५८६	१०५६६	८१२	४११	३९८४	१५७७३	६८०३
७.	आष्टी	३२७०१	-	-	-	३२७८३	१४७५	४६१	-	-	१२३६	६२३
८.	कारंजा	२४००३	-	-	-	२४०८४	३५५४	१०२७	१६२	६०३	५४२३	२४२५

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्था यांचे कार्य २१.३.९३ ला
संपणा-या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा. [समये हजारात]

अ. क्र.	संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या	सभ्यसंदांची संख्या	भाग भाडवळ [रु.]	राखीव व इतर निधी [रु.]	खेळते भाडवळ
१	२	३	४	५	६	७
१. उत्पादक संस्था						
१.१	साखर कारखाने	२	११०८४	७३८३५	८३३२३	८८०८७
१.२	इतर शैती प्रक्रीया संस्था	२१	११७६५	९२७१	१९६०२	३७९७९
१.३	विनकर संस्था	१२	१६७६	१०९१	३५१	१२४१
१.४	तुत गिरण्या	५	१३५५४	१८५१०८	११३३१८	१३७२९३
१.५	इतर औद्योगिक संस्था	६३	९५२९	२९९६	१०२८	१३८३१
१.६	दुग्ध व्यवसाय संस्था	२९३	१२२५१	१४५८	३८०५	९९७५
१.७	दुग्ध व्यवसाय संघटना	१	१८०	२२	१०८३	६७०३
१.८	मत्स्य व्यवसाय संस्था	३१	२१५६	९३	३२	४३०
१.९	शैती संस्था	१	११	२	—	—
१.१०	उपसा जलसौचन संस्था	५	१६७	६१	—	३९९
१.११	वन कामगार संस्था	१६	१४६८	३८	४८५९	१०४४२९
१.१२	इतर	१६	१४७१	३१५३	२२	३६४५
२. सामाजिक सेवा संस्था						
२.१	ग्राहक भांडारे	६५	१७००७	११२०	७७७	३५४७
२.२	गृहनिर्माण संस्था	१२४	७५४४	९४७६	१९१८	४८९४८
२.३	कामगार कंत्राटदार संस्था	५८	४०६०	२९७	१७०१	५०२१
२.४	परिवहन संस्था	८	१२०	१९	६	३७८
२.५	इतर	१९	१२०८	५३	९७९	१२९७

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

तपसा क्रमांक ६. १४

जिल्हय. तील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्था यांचे महत्त्वोच
कार्य ३१.३.९३ ला संपणा-या कार्याकरीता
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	संस्थेचा प्रकार	बाब	परिमाण	साधन
१	२	३	४	५
१.	साखर कारखाने	अ] गाळलेल्या उसाचे वजन ब] गाळलेल्या उसाची किंमत क] उत्पादीत साखरेचे वजन ड] उत्पादीत साखरेची किंमत	हजार टन लाख रुपये हजार टन लाख रुपये	१०५ ३२५.९१ ११ ८७८.९७
२.	विणकर सहकारी संस्था [हातभाग व यंत्रभाग]	अ] चालू हातभाग ब] सुत खरेदी क] उत्पादन ड] विक्री	संस्था लाख रुपये -" -"	१०३ ४.६५ ५.३८ ९.१४
३.	सुत गिरण्या	अ] पात्यांची संख्या ब] उत्पादीत सुत	संख्या १०० हजार टन	४.६१ २.८७
४.	इतर औद्योगिक संस्था	अ] कच्चा भाग खरेदी ब] उत्पादन क] विक्री	लाख रुपये -" -"	०.६४ १.७४ २.१३
५.	दुग्ध व्यवसाय संस्था	अ] खरेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाखांमध्ये -"	५३८.९५ ५६५.०१
६.	दुग्ध व्यवसाय संघटना	अ] खरेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाख रुपये -"	४९१.२८ ५०२.३०
७.	मत्स्य व्यवसाय संस्था	अ] पकडलेल्या माशांची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाख रुपये -"	४.३२ ८.५४
८.	मत्स्य व्यवसाय केंद्र	अ] पकडलेल्या माशांची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाख रुपये -"	०.९८ १.५९
९.	शेती संस्था	अ] कसलेले क्षेत्र ब] उत्पादन	१०० हेक्टर लाख रुपये	०.३२ ०.३८
१०.	उपसा जलसिंचन संस्था	अ] भिजलेले क्षेत्र	हेक्टर	०.२६
११.	वन कारागार संस्था	अ] दिलेली काणे ब] वन उत्पादनाची किंमत	संख्या लाख रुपये	निरंक निरंक
१२.	घाऊक ग्राहक भांडारे	अ] खरेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाख रुपये -"	६.७३ १४.२६

पुढे चालू....

तक्ता क्रमांक ६.१४ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५
१३.	प्राथमिक ग्राहक भांडारे	अ] खरेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाख रुपये "-	१६१.८६ १६३.४८
१४.	गृह निर्माण संस्था	अ] बांधलेल्या घरांची किंवा गाळ्यांची संख्या	संख्या १००	११
१५.	कामगार कंत्राटदार संस्था	अ] वर्षात हाती घेतलेली कामे ब] हाती घेतलेल्या कामांची अंदाजीत किंमत क] दिलेली मंजुरी	संख्या लाख रुपये "-	१९१ १५६.९७ १०९.०६

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील नियंत्रीत बाजारपेठेची तालुकावार माहिती ३०.९.९३ ला संपणा-या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

[परिमाण टनामध्ये]

[मूल्य हजार रुपये]

अ.क्र.	तालुका	बाजारपेठेचे नाव	बाजारपेठेचा प्रकार	उपबाजारपेठेची संख्या	वार्षिक आवक											
					१. भात		२. तांदूळ		३. गहू		४. चवारी		५. काजरी		६. कापूस	
					परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य	परिमाण	मूल्य
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
जिल्हा एकूण				१०	-	-	-	-	७८०	३५२९	१३६९२	३२७२४	४	१३	७९९१७	७२८९१३
तालुका																
१.	वर्धा	वर्धा	कृषी	-	-	-	-	-	४८४	२०९४	२८५७	६८३५	३	९	१४००१	१२१४०६
२.	सेलू	सिंदी	उत्पन्न	१	-	-	-	-	२	९	३८२४	९१६१	-	-	११२८३	१०३४००
३.	समुद्रपूर	-	बाजार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
४.	हिंगणघाट	हिंगणघाट	समिती	२	-	-	-	-	२७३	१३४१	६५	९५	-	-	२७१५४	२४४५५५
५.	देवळी	पुलगांव		२	-	-	-	-	२०	८२	१४३८	३४३२	१	४	१२८४६	१२२८३०
६.	आर्वा	आर्वा		२	-	-	-	-	१	३	३९३१	९४३६	-	-	९२०४	८२३७६
७.	आष्टी	आष्टी		३	-	-	-	-	-	-	१५७७	३७७५	-	-	५२२९	४९३४६
८.	कारंजा	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

अ.क्र.	तालुका	बाजार पेठेचे नाव	बाजार पेठेचा प्रकार	उप बाजार पेठेची संख्या	वार्षिक अहवाल											
					७. तूर		८. मूग		९. मोट		१०. चना		११. उडिद		१२. कुलथी	
					परि माण	मुल्य	परि माण	मुल्य	परि माण	मुल्य	परि माण	मुल्य	परि माण	मुल्य	परि माण	मुल्य
१	२	३	४	५	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९
जिल्हा स्वरूप				१०	७५८४	७४४६८	६	५३	-	-	९८४	९२५७	३५	२६१	-	-
तालुका																
१.	वर्धा	वर्धा	कुषी	-	१५५३	१५७०९	-	-	-	-	२४५	१९००	१	४	-	-
२.	सेलू	सिंदी	उत्पन्न	१	११	१०३	-	-	-	-	२	११	-	-	-	-
३.	सभ्रुद्रपूर	-	बाजार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
४.	हिंगणघाट	हिंगणघाट	समिती	२	५१५०	५०६८३	२	१७	-	-	६८३	६९५४	३३	२५०	-	-
५.	देवळी	पुलगांव		२	२२४	२११७	४	३६	-	-	१५	१०८	-	-	-	-
६.	आर्वी	आर्वी		२	६४६	५८५६	-	-	-	-	३९	२८४	१	४	-	-
७.	आष्टी	आष्टी		३	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
८.	कारंजा	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

तक्ता क्रमांक ६.१५ [पुटे चालू]

- १२३ -

अ. क्र.	तालुका	बाजार पेचे नाव	बाजार पेचा प्रकार	उप बाजार पेची संख्या	वार्षिक आवक											
					१३. तूर डाळ	१४. जवस	१५. गुंगफल्ली	१६. तीळ	१७. सोयाबीन	स्कूण	परि माण	मुल्य	परि माण	मुल्य	परि माण	मुल्य
१	२	३	४	५	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१
जिल्हा स्कूण				१०	-	-	४१	८५०	११०	१०७९	४८५	६७८०	१०१३५	७५७१६	११३६०३	९३३४४३
तालुका																
१.	वर्धा	वर्धा	कृषि	-	-	-	-	-	५७	५८७	७	१०४	४१७	३७९१	१९६२५	१५६४३९
२.	सेलू	सेलिंदी	उत्पन्न	१	-	-	-	-	-	-	-	-	५९	३४५	१५१८१	११३०२९
३.	समुद्रपूर	-	बाजार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
४.	हिंगणघाट	हिंगणघाट	समिती	२	-	-	४१	८५०	-	-	७७८	६६७६	९४९६	७१२४५	४३४०५	३८२६६६
५.	देवळी	पूलगांव		२	-	-	-	-	-	-	-	-	७	४६	१४५५५	१२८६४५
६.	आर्वी	आर्वी		२	-	-	-	-	-	-	-	-	१०२	८८९	१३९२४	९८८५१
७.	आष्टी	आष्टी		३	-	-	-	-	५३	४९२	-	-	५४	४००	६९१३	५४०१३
८.	कारंजा	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६. १६

जिल्ह्यातील सावकारांची संख्या आणि त्यांनी दिलेली कर्ज ३१ मार्च, १९९३
संपणा-या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा [स्पष्टे हजारत]

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	सावकारांची संख्या	व्यापा-यांना दिलेले कर्ज	व्यापा-या व्यतिरिक्त दिलेले कर्ज	एकूण [४+५]
१	२	३	४	५	६
	जिल्हा एकूण	८०	२७४२	३०२७०	४०७४२
	तालुका				
१.	वर्धा	३०	१४२	२३२१३	२३३५५
२.	सेलू	१०	-	२११५	२११५
३.	समुद्रपूर	१	-	-	-
४.	हिंगणघाट	१२	२६३७	१४२८	११०६५
५.	देवळी	१६	-	३८१४	३८१४
६.	आर्वी	७	-	२७	२७
७.	आष्टी	-	-	-	-
८.	कारंजा	४	-	३०३	३०३

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

सार्वजनिक संस्थांनार्फत उपलब्ध असलेल्या वैद्यकीय सुविधांची
तालुकावार माहिती १९९२ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	संस्था						खाटांची संख्या			उपचार केलेले आंतररुग्ण [शेकड्यात]			उपचार केलेले बाह्यरुग्ण [शेकड्यात]		
		रुग्णा- लय	दवा- खाने	सती- गृहे	पथ- शुभ्र आरोग्य- केंद्र	डॉक्टर- ख वह	परिचा- रिका	एकूण	त्यापैकी	स्त्रिया	मुला	पुरुष	स्त्रिया	मुले	पुरुष	स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
	जिल्हा एकूण	९	४३	११	२७	१७१	५२५	१४५८	५३४	६२	८२६	७०९	४६१	३७२५	३५७२	३४९८
	तालुका															
१.	वर्धा	२	२	१	४	६२	२३३	६४१	१८४	२५	३९९	४०६	२७८	११५५	१०५९	९९६
२.	सेलू	१	४	२	५	१२	४९	१०८	५१	५	४०	१४	६	३४२	३२२	४२१
३.	समुद्रपूर	-	३	१	३	१०	२७	१८	१२	-	४	२	१	८९	११६	१०४
४.	हिंगणघाट	२	८	२	३	२८	६९	२४१	८७	१२	२७१	२२८	१३७	६३६	६४५	४४०
५.	देवडी	२	५	२	५	२४	५९	२१४	९१	१०	४४	१७	९	५६६	५११	५३६
६.	आर्वी	१	५	२	३	१५	३३	१०८	५२	५	२०	१२	७	२४६	२१७	२६७
७.	आष्टी	-	७	-	२	१०	१९	१२	८	-	६	२	२	२०४	२७७	२७७
८.	कारंजा	१	६	१	२	१०	३७	११६	४९	५	४२	२८	२१	४५७	४३२	४५७

आधार :- १) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

२) जिल्हा शल्य चिकित्सक, वर्धा.

नोंदणी केलेल्या जन्म व मृत्यूंची संख्या १९९० व १९९१ या वर्षांकरिता.

जिल्हा - वर्धा

अनु. क्र.	जिल्हा / तालुका	एकूण ग्रामीण नागरी/वर्ध	नोंदलेल्या जन्मांची संख्या			नोंदलेल्या मृत्यूंची संख्या			बाल मृत्यूंची संख्या			
			पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	
१.	जिल्हा एकूण	एकूण	९०	१२०४२	१०९८६	१३७२८	३१६७	२५२२	५६८९	३१५	२१९	५३४
		९१	११४२३	१०३९८	२१८३१	३३६९	२९२५	६५९४	३२४	२७८	६०२	
		ग्रामीण	९०	७०११	६३५६	१३३६७	२२२७	१९१७	४१४४	१९०	१६३	३६०
		९१	६५५६	६०२८	१२५८६	२६८९	२२५४	४९४३	२१८	२०४	४१४	
		नागरी	९०	५०३१	४६३०	९६६१	९४०	६०५	१५४५	११८	५६	१७४
		९१	४८६७	४३६८	९२३५	९८०	६७१	१६५१	११४	७४	१८८	
१.	वर्धा	एकूण	९०	३७७४	३४५५	७२३९	९५१	७००	१६५१	१३१	६०	१९१
		९१	३४९०	३२१०	६७०१	१०६८	८०१	१८६२	१०६	६५	१७२	
		ग्रामीण	९०	१५२३	१४२३	२९४६	४९१	३७३	८६४	४१	२३	६४
		९१	१३४४	१२६०	२६०४	५६५	४२१	९८६	२४	२१	४५	
		नागरी	९०	२२५१	२०३२	४२८३	४६०	३२७	७८७	७०	३७	१२७
		९१	२१४६	१९५०	४०९६	५०३	३८०	८८३	८३	४४	१२७	

७.२ [मुठे चालू]

- १२७ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
२.	मेनु	सकूण	१०	७७६	६८४	१४६०	२४९	१८९	४३८	१७	१५	३२
			११	६३६	५६३	११९९	२८४	२२४	५०८	१५	१३	२८
	ग्रामीण	१०	७७६	६८४	१४६०	२४९	१८९	४३८	१७	१५	३२	
		११	६३६	५६३	११९९	२८४	२२४	५०८	१५	१३	२८	
	नागरी	१०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		११	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	समुद्रपुर	सकूण	१०	८२८	७२३	१५५१	२५७	२२९	४८५	१९	३२	५१
			११	८०७	६९६	१५०३	३२८	२८९	६१७	३४	२३	५७
	ग्रामीण	१०	८२८	७२३	१५५१	२५७	२२९	४८५	१९	३२	५१	
		११	८०७	६९६	१५०३	३२८	२८९	६१७	३४	२३	५७	
	नागरी	१०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		११	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	हिंगणघाट	सकूण	१०	२१०५	१९७८	४०८३	५३०	४३७	९६७	५७	५४	१११
			११	२०२६	१८८७	३९१३	५०२	५१०	१०८६	४२	७२	११४
	ग्रामीण	१०	२४९	९१२	१८६१	३२६	३१७	६४३	३६	३६	७२	
		११	९०७	८७६	१७८३	३६३	३५८	७२१	२९	४८	७७	
	नागरी	१०	११५६	१०६६	२२२२	२०४	१२०	३२४	२१	१८	३९	
		११	१११९	१०११	२१३०	२१३	१५२	३६५	१३	२४	२७	

मुठे चालू .....

५. २ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
५. देवळी	एकूण	२०	१५४१	१४६७	३००८	३८२	३०६	६२५	१३	१२	२५
		२१	१५४२	१३५६	२८२८	४६२	३२२	७२१	३८	२४	६२
	ग्रामीण	२०	६३२	६१३	१२४५	२१५	१२६	४११	८	११	१२
		२१	६६८	६०८	१२६८	२२०	२२४	५१४	२५	१२	४४
	नागरी	२०	२०२	८५४	१७६३	१७४	११०	२८४	५	१	६
		२१	८७४	७५६	१६३०	१७२	२८	२७७	१३	५	१८
६. आर्वी	एकूण	२०	१६४१	१५५१	३१२२	४०५	३०१	७०६	४७	२४	७१
		२१	१६०३	१४७२	३०८२	४३६	३४४	७८०	३५	४२	७७
	ग्रामीण	२०	२२६	८७३	१७२२	३०३	३५३	५५६	४५	२४	६२
		२१	८७५	८२८	१७०३	३५१	३०३	६५४	३०	४१	७१
	नागरी	२०	७१५	६७८	१३२३	१०२	४८	१५०	२	—	२२
		२१	७२८	६५२	१३७२	८५	४१	१२६	५	—	६
७. आळटी	एकूण	२०	५६६	४७१	१०३७	१५२	१४३	३०२	१०	१०	२०
		२१	६०५	५७०	११७५	२१२	१८६	४०५	२७	१४	४१
	ग्रामीण	२०	५६६	४७१	१०३७	१५२	१४३	३०२	१०	१०	२०
		२१	६०५	५७०	११७५	२१२	१८६	४०५	२७	१४	४१
	नागरी	२०	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		२१	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
एकूण	९०	८११	६५७	१४६८	२२७	२१७	४४४	२१	१२	३३		
	९१	७१४	६३७	१३५१	२८९	२४९	५३८	२६	२५	५१		
३.८. कांरंजा	ग्रामीण	९०	८११	६५७	१४६८	२२७	२१७	४४४	२१	१२	३३	
		९१	७१४	६३७	१३५१	२८९	२४९	५३८	२६	२५	५१	
नागरी	९०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	९१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- उपसंचालक, आरोग्य सेवा, राज्य आरोग्य माहिती व जिवन विपथक जांकरेवारी केंद्र, मुंबई.

विविध कारणानुसार मृतांची संख्या १९९० व १९९१ या वर्षाकरिता
जिल्हा वर्धा.

वर्ष	हिवताप	पटको	देवी	क्षय	न्युनो- निया	अभांश अतिसार व गॅस्ट्रो	हृदय विकार	विषम- जार	कर्क रोग	श्वसन संबंधी रोग	आत्म- हत्या	अपघात रहदारी वाह- तुकी	इतर अपघात	इतर कारणे	सकून भुज्यु
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
१९९०	—	४	—	९७	४७	४६	१६८	२१	८१	३५०	८३	२४	२८४	४४८४	५६०९
१९९१	—	३	—	११६	६९	४५	१६९	२०	८४	३७६	११२	३०	२९३	५२७७	६५९४

आधार :- उपसंचाल, आरोग्य सेवा, राज्य आरोग्य भाहीती व जिवण विषयक आकडेवारी केंद्र, पुणे.

माता बाल संगोपन कार्यक्रमांतर्गत लस टोळणी - १९९२-९३ वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	स्कूण ग्रामीण नागरी	त्रिगुणी लस तिसरो डोझ डी.डी.टी.	पोलीओ	बी.टी.जी.	गोवर	विदगुणी [डी.टी.]	विषाज्वर	धनुवार्त लस १० वर्ष	१६ वर्ष	गरोदर स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा	ग्रामीण	२१०६१	२१००६	२०१८९	२०९८२	२०१२७	-	१९२१५	१८६८६	१९८४२
	स्कूण	नागरी	७५२५	७३५८	९३७७	६६९७	५६०२	-	६२११	५४२८	७६७५
		स्कूण	२८३८६	२८३६४	२९५६६	२७६७९	२५७२९	-	२५४१६	२४०४१	२७५१७
	<u>तालुका</u>										
१.	वर्धा	ग्रामीण	३२०६	३१९६	२९८४	३२४०	३१८३	-	३०७६	२६११	३०७५
		नागरी	३४२०	३४५३	५२५५	३२२८	२७९८	-	२८४४	२५६७	४२९२
		स्कूण	६६२६	६६४९	८२३९	६४६८	५९८१	-	५९२०	५१७८	७३६७
२.	सेलू	ग्रामीण	३०७७	३०७८	२९४०	३०८०	३०६५	-	२७६६	२८०९	२६७८
		नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		स्कूण	३०७७	३०७८	२९४०	३०८०	३०६५	-	२७६६	२८०९	२६७८
३.	समुद्रपुर	ग्रामीण	२४६३	२४१४	२४६०	२४५१	२४९३	-	२२६५	२०६७	२३८७
		नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		स्कूण	२४६३	२४१४	२४६०	२४५१	२४९३	-	२२६५	२०६७	२३८७

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
४.	हींगणघाट	ग्रामीण	२२८८	२२१५	२७२७	२८३३	२२८१	-	३०३६	२५६८	२८०४
		नागरी	१२५३	१२५५	२१०५	१६४२	१७४०	-	१२८२	१४११	१८४७
		एकूण	४२४१	४८७०	४२०२	४४८२	४७२१	-	५०२५	३२७९	४६५१
५.	देवळी	ग्रामीण	३०६८	३०४२	२२६६	३०७५	३००२	-	२८४५	२४४६	२७२३
		नागरी	१००८	१००६	१२१७	१०२६	३६५	-	७२७	७०५	७६४
		एकूण	४०७६	४०५५	४१८३	४१०१	३३६७	-	३५७२	३१५१	३५५७
६.	आची	ग्रामीण	२५३८	२५३७	२३१२	२६१५	२४२६	-	२२०२	२३८०	२४४३
		नागरी	२४४	२४४	८००	७२४	६२२	-	६४८	७६२	७७२
		एकूण	३४८२	३४८१	३११२	३४०९	३१२५	-	२८५०	३१४२	३२१५
७.	आष्टी	ग्रामीण	१७५२	१७४८	१७७०	१६४८	१४१६	-	१२७४	१४३२	१३२७
		नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		एकूण	१७५२	१७४८	१७७०	१६४८	१४१६	-	१२७४	१४३२	१३२७
८.	कारंटा	ग्रामीण	२०६२	२०६२	१२५३	२२२२	१७६१	-	१७१२	१६०८	२२३८
		नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		एकूण	२०६२	२०६२	१२५३	२२२२	१७६१	-	१७१२	१६०८	२२३८

टीप :- विद्यार्थ्यांच्या संख्येचा कार्यक्रम मागोल ५ वर्षापासून बंद करण्यात आला असल्यामुळे त्यासंबंधीची आकडेवारी देण्यात आलेली नाही.

आधार :- जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

जिल्ह्यातील कुटुंब नियोजन केंद्रांची संख्या [११.३.१९९३ रोजीची]
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	एकूण ग्रामीण/ नागरी	३१ मार्च रोजी असलेल्या केंद्रांची संख्या	निर्बीजीकरण केलेल्यांची संख्या		एकूण संख्या	लुप पध्दती [आय. युडी. सी] संख्या	जननक्षम जोडण्यांची संख्या
				पुरुष नसबंदी	स्त्रियांची नसबंदी			
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा एकूण	एकूण	३४	२७०	८२९२	८५६२	७४८६	१४०१५७
		ग्रामीण	२७	१६३	५७१३	५८७६	५५८०	१०९७१९
		नागरी	७	१०७	२५७९	२६८६	१९०६	३०४३८
	तालुका							
१.	वर्धा	एकूण	७	६७	२४०४	२४७१	१७७२	२९२४१
		ग्रामीण	४	१८	८०८	८२६	७६०	१९०७७
		नागरी	३	४९	१५९६	१६४५	१०१२	१०८६४
२.	सेलू	एकूण	५	१२	८५५	८८१	८३२	१७७९२
		ग्रामीण	५	१२	८५५	८६७	८३२	१७७९२
		नागरी	-	४	-	४	-	-
३.	सभद्रपूर	एकूण	३	४१	६७३	७१४	६५०	१४०८३
		ग्रामीण	३	४१	६७३	७१४	६५०	१४०८३
		नागरी	-	१६	-	-	-	-
४.	हिंगणघाट	एकूण	५	११	१२६५	१२७६	१०८४	२३७९५
		ग्रामीण	३	-	८०७	८०७	६५६	१६२४८
		नागरी	२	११	-	४६९	४२८	७५४७

पुढे चालू...

तज्ज्ञा क्रमांक ७.५ [पुढेयालू]

- १३४ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९
५.	देवळी	सकूण	६	२०	१०८८	११०२	१०५०	१४८०७
		ग्रामीण	५	१७	८२०	८३७	८११	७८३२
		नागरी	१	४	२६८	२७२	२३९	६९७५
६.	आर्वी	सकूण	४	६०	२६८	१०२८	९७२	११८०८
		ग्रामीण	३	१७	७११	७२८	७४५	१४७५६
		नागरी	१	३२	२५७	२९६	२२७	५०५२
७.	आठ्ठी	सकूण	२	३८	४५७	४९५	४८२	८७३७
		ग्रामीण	२	३८	४५७	४९५	४८२	८७३७
		नागरी	-	-	-	-	-	-
८.	कारंजा	सकूण	२	२०	५८२	६०२	६४४	१११९४
		ग्रामीण	२	२०	५८२	६०२	६४४	१११९४
		नागरी	-	-	-	-	-	-

टीप :- देवळी मधील देवळी व सेलू मधील सिंदो या शहरो विभागाची जननक्षम जोडप्यांची संख्या ग्रामीण विभागात समाविष्ट केलेली आहे.

आधार :- जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

१९९१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार साक्षरता

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	जिल्हा/तालुका	एकूण	साक्षरांची संख्या [हजार]		साक्षरतेची टक्केवारी		एकूण	
			पुरुष	स्त्रीया	पुरुष	स्त्रीया		
१	२	३	४	५	६	७	८	
	जिल्हा एकूण	एकूण	३६७	२६८	६३४	७८.३३	६१.०२	६९.९५
		ग्रामीण	२५५	१७९	४३३	७४.५८	५५.६३	६५.३९
		नागरी	११२	८९	२०१	८८.४२	७५.७५	८२.३३
१.	तालुका वर्धा	एकूण	१९१	६९	१६०	८२.४५	६८.४०	७५.७२
		ग्रामीण	४८	३४	८२	७५.८९	५८.३४	६७.४७
		नागरी	४३	३५	७८	९१.२९	८२.०५	८६.८७
२.	तेलू	एकूण	३७	२६	६३	७४.२०	५५.४९	६५.१३
		ग्रामीण	३३	२३	५६	७३.३९	५४.३७	६४.१६
		नागरी	४	३	७	८१.४४	६५.५८	७३.८४
३.	समुद्रपूर	एकूण	३२	२१	५४	७४.३१	५२.८५	६३.९३
		ग्रामीण	३२	२१	५४	७४.३१	५२.८५	६३.९३
		नागरी	—	—	—	—	—	—
४.	हिंगणघाट	एकूण	६५	४८	११३	८०.५४	६२.९०	७१.९५
		ग्रामीण	३५	२४	५८	७५.०५	५४.२३	६४.८६
		नागरी	३१	२४	५५	८७.७७	७४.६१	८१.४१
५.	देवळी	एकूण	५०	३७	८७	७९.४४	६१.८४	७०.९३
		ग्रामीण	३०	२१	५१	७४.७८	५६.९४	६६.१०
		नागरी	२१	१५	३६	८७.२१	७०.२८	७९.११
६.	आर्वी	एकूण	४५	३२	७७	७७.१२	५९.१२	६८.३६
		ग्रामीण	३१	२१	५२	७३.८८	५४.३५	६४.३८
		नागरी	१४	११	२५	८५.४७	७१.४१	७८.६१
७.	आष्टी	एकूण	२२	१६	३८	७५.२८	५९.५९	६७.७१
		ग्रामीण	२२	१६	३८	७५.२८	५९.५९	६७.७१
		नागरी	—	—	—	—	—	—
८.	कारंजा	एकूण	२५	१७	४२	७३.४२	५४.५४	६४.२२
		ग्रामीण	२५	१७	४२	७३.४२	५४.५४	६४.२२
		नागरी	—	—	—	—	—	—

टीप :- आकडे पुर्णार्कांत केल्याने बेरजा चुकतील असे नाही.
 आधार :- १९९१ जनगणना प्रकाशनातील उपलब्ध माहिती.

शैक्षणिक संस्था, शिक्षकांची व विद्यार्थ्यांची संख्या वर्ष १९९०-९१

जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	शैक्षणिक संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या	शिक्षक		विद्यार्थ्यांची एकूण संख्या
			एकूण	प्रशिक्षित	
१	२	३	४	५	६
अ]	पूर्व प्राथमिक शाळा	२	४२ [४२]	३६ [३६]	१५०४
ब]	प्राथमिक शाळा				
	१] एक शिक्षणी शाळा	२६०	२८४ [३५]	२७५ [३४]	६५०४
	२] कनिष्ठ प्राथमिक शाळा	५१६	१९१८ [७६१]	१८५४ [७२८]	७९०५२
	३] उच्च प्राथमिक शाळा	२९१	१६३७ [४६८]	१५४७ [४१०]	५५६३०
	एकूण [ब] १+२+३	१०००	३८३९ [१२६४]	३६७६ [११७२]	१४११८६
क]	माध्यमिक शाळा	१३७	१६१५ [४३९]	१५०८ [४१६]	५१४३०
ख]	उच्च माध्यमिक शाळा	५५	१६७६ [३१०]	१६३६ [२९९]	६०२८९
ग]	सामान्य शिक्षणाचे महाविद्यालये [कला / शास्त्र / वाणिज्य]	१२	३५२ [५६]	-	१४३३२
	एकूण	१२१२	७५२४ [२१११]	६८५६ [१९२३]	२६८७४१

टीप :- कंसातील आकडे स्त्री शिक्षकांची संख्या दर्शविताने.

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची इतर विहाय संख्या
आणि भागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची पूर्ववारी ३०.९.१९९० रोजीची
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	शैक्षणिक स्तर	संस्थेतील विद्यार्थ्यांची संख्या									
		पूर्व प्राथमिक		प्राथमिक		माध्यमिक		सामान्य शिक्षणाची महाविद्यालये		एकूण	
		एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	पूर्व प्राथमिक	१५०४	६८६	३५७१	१५३४	२६	१५	-	-	५१०१	२२३५
२.	इयत्ता १ ते ४	-	-	११६९९०	५६७४५	४७४	२२१	-	-	११७४६४	५६९६६
३.	इयत्ता ५ ते ७	-	-	२०६२५	९९३२	४५६९१	२१८३५	-	-	६६३१६	३१७६७
४.	इयत्ता ८ ते १०	-	-	-	-	५४९५४	२५६२७	-	-	५४९५४	२५६२७
५.	इयत्ता ११ ते १२	-	-	-	-	१०५७४	५००४	५९२१	२०९२	१६४९५	७७२६
६.	उच्च माध्यमिक स्तर	-	-	-	-	-	-	८४११	३३४२	८४११	३३४२
	एकूण	१५०४	६८६	१४११८६	६८२११	१११७१९	५२७०२	१४३३२	५४३४	२६८७४१	१२७०३३

पुढे चालू ....

अ.क्र.	शैक्षणिक स्तर	नागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची संख्या							
		अनुसूचीत जाती		अनुसूचीत जमाती		अंतर नागासवर्गीय		एकूण नागासवर्गीय	
		एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली
१	२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
१.	पुर्व प्रथमिक	१२६५	४५६	४४४	१९३	१९८०	९१३	३६८९	१५६२
२.	इयत्ता १ ते ४	२१९३७	१०८८२	२३०५९	११२६४	६३४२९	३०८१८	१०८४२५	५२९३४
३.	इयत्ता ५ ते ७	१२६३५	५९५०	१०६२३	५१४२	३९०२५	१९०१५	६२२८३	३०१०७
४.	इयत्ता ८ ते १०	११४८३	५२६०	६७४८	२८८४	३०५५८	१४५८६	४८७८९	२२७३०
५.	इयत्ता ११ ते १२	३६४०	१५६२	१०५१	३५४	९६९३	४२२८	१४३८४	६१४४
६.	उच्च माध्यमिकनंतर	१७७९	६२२	३३९	१०५	५६०५	२१९२	७७२३	२९१९
	एकूण	५२७३९	२४७३२	४२२६४	१९९४२	१५०२९०	७१७५२	२४५२९३	११६४२६

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

इतर प्रकारच्या शिक्षण संस्था १९१०-११ [३० सप्टेंबर १९२० अखेरची] चा वर्धाकारता
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र.	संस्थाचे प्रकार	संस्थाची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या					
			सागासवर्गीय जाती		सागासवर्गीय जमाती		इतर सागासवर्गीय जाती	
			एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१.	[x] शिक्षण विषयक पदवी महाविद्यालय	३	२३	१०	६	३	५१	३४
२.	विधी पदवी महाविद्यालय	-	-	-	-	-	-	-
३.	वकीलिय महाविद्यालय	१	४७	२३	६	६	६४	३३
४.	आयुर्वेदिक महाविद्यालय	-	-	-	-	-	-	-
५.	अभियांत्रिकी महाविद्यालय	-	-	-	-	-	-	-
६.	इतर	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
	अ) तंत्र निकेतन							
	ब) अ.व.टी.आय							
	क) डी.एड	५	८४	२६	१९	६	१९१	८१
	ड) जी.सी.डी	-	-	-	-	-	-	-

[x] यात बी.एड. व बी.पी.एड. कॉलेज चा समावेश आहे.

अ. क्र.	संस्थाचे प्रकार	संस्थाची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या				एकूण शिक्षण			
			एकूण भागासवर्गीय जाती		बिगर भागासवर्गीय जाती		एकूण	शिक्षिका		
			एकूण	मूली	एकूण	मूली	एकूण	मूली		
१	२	३	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१.	शिक्षण विषयक पदवी महाविद्यालय	३	८२	४६	१६४	६१	२४६	१०७	१६	९
२.	विधो पदवी महाविद्यालय	-	-	-	-	-	-	-	-	-
३.	वैकीय महाविद्यालय	१	११७	६२	२७९	१४१	३२६	२०३	७९	११
४.	जायवैदिक महाविद्यालय	-	-	-	-	-	-	-	-	-
५.	अभियांत्रिकी महाविद्यालय	-	-	-	-	-	-	-	-	-
६.	इतर	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
	अ) तंत्र निकाशन									
	ब) जाय. टी. आय.									
	क) डा. एड.	५	३२४	१९३	५०	२०	३४४	१३३	३६	१३
	द) जी. टी. टी.	-	-	-	-	-	-	-	-	-

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

शासक द्या. आ. मसलेस. वि. अध्यापिका. प्रिण्टारी भोफत. शिक्षणिक सवलत
जिल्हा - वर्धा.

वर्ष	लाभाध्याची संख्या								
	माध्यमिक	कनिष्ठ महावि. लये [११ वी व १२ वी]	उच्च शिक्षण [महावि. लयीन]	अभियांत्रिकी	वैद्यकीय	इतर महावि. लये	इतर संस्था	सूचना	प्रत्यक्ष खर्च [रु. हजारात]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१९८९-९० [प्रत्यक्ष]	४२१४७	३७७६	२४१७	-	१२६	-	१४८६	४९२४२	१५५२
१९९०-९१ [प्रत्यक्ष]	९३४८९	७४३७	५९७३	-	-	-	५६८८	११२५८९	६६३३
१९९१-९२ [प्रत्यक्ष]	३७८५५	७४७९	१७६१५	-	-	-	१९२३	६४८७२	३१५८

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

प्राथमिक शिक्षावरील खर्च [१९९१-९२] वारिकरीता
जिल्हा - वर्धा.

[समये हजारात]

क्र. प्र.	यंत्रणा	पोजनेतर				पोजनेतरे				एकूण			
		आवर्ती	बांधकाम अनुदाना- व्यतिरिक्त अनावर्ती खर्च	बांधकाम अनुदाना- व्यतिरिक्त अनावर्ती खर्च	एकूण	आवर्ती	बांधकाम अनुदाना- व्यतिरिक्त अनावर्ती खर्च	बांध- काम	एकूण				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१.	जिल्हा परिषद	११८७२०	—	—	११८७२०	४२१६	—	४००	४६१६	१२२९३६	—	४००	२२३२३६
२.	नगर परिषद (x)	—	१११७७७	—	१११७७७	—	७७५	—	७७५	—	११२५५२	—	११२५५२
३.	कडक मंडळ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	महानगरपालिका	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
५.	बांधकामे अनुदाना व्यति- रिक्त इतर खर्च	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
एकूण खर्च		११८७२०	१११७७७	—	२३०४९७	४२१६	७७५	४००	५३९१	१२२९३६	११२५५२	४००	२३५८८८

टोप (x) म. न. पा. / न. पा. / कडक मंडळ यांची नागपूर विभागाची स्वीकृत माहिती दिली आहे. जिल्हा निहाय माहिती उपलब्ध नाही. तसेच ही माहिती आवर्ती व अनावर्ती खर्च अशी वेगवेगळी उपलब्ध नसल्याने ही माहिती संघ्यावर दिली आहे.

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

जिल्ह्यातील व्यवसाय भागवर्तन [कनिष्ठ महाविद्यालये] व तांत्रिक
शाळा [आंगण ते पारावी]
जिल्हा - वर्धा.

अ.	बाब	परिमाण	वर्ष १९२२-२३
१	२	३	४
१.	शाळांची संख्या	संख्या	१९
२.	<u>पटावरील संख्या</u>		
	अ) मुले	संख्या	४५७३
	ब) मुली	"	८३०
	एकूण [अ+ब]	"	५४०३
३.	एकूण खर्च	स्मर्यांत	२१,०४,८९९

आधार :- जिल्हा व्यावसायिक शिक्षण प्रशिक्षण अधिकारी, वर्धा.

जिल्ह्यातील प्रौढ शिक्षण केंद्रे १९९२-९३ वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	प्रौढ शिक्षण केंद्राची संख्या	पटावरील उमेदवारांची संख्या
१	२	३	४
१	जिल्हा स्तूण		
१.	वर्धा.		
२.	तेलू		
३.	तमुद्रपूर		
४.	डिंगणघाट		
५.	देवळी		
६.	आंबा		
७.	आष्टी		
८.	कौरजा		

टीप :- मार्च, ९२ पासून जिल्हा १००% साक्षर झाल्यामुळे १९९२-९३
या वर्षी प्रौढ शिक्षण केंद्रे जिल्ह्यात स्थापन करण्यांत
आली नव्हती.

आधार :- जिल्हा प्रौढ शिक्षण अधिकारी, वर्धा.

शिक्षणकरिता प्रशिक्षण संस्था वर्ष - १९९०-९१.

जिल्हा - वर्धा.

स. क्र.	ताब	परिमाण	माहिती
१	२	३	४

१. शिक्षणकरिता प्रशिक्षण संस्थाची संख्या

अ] पदवीस्तर	संख्या	३
ब] पदवीपूर्व स्तर	"	५
क] शाळा स्तर	"	-

२. पटावरील संख्या

अ] पदवीस्तर	संख्या	२४६
ब] पदवीपूर्व	"	३४४
क] शाळा स्तर	"	-

३. खर्च

	समवे	३१/८/९०	३१/८/९१	३१/८/९०
अ] पदवीस्तर	"	उ.ना	उ.ना	उ.ना
ब] पदवीपूर्व स्तर	"	६८५४४६	९४२९८८	११०६२४९
क] शाळा स्तर	"	-	-	-

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

रेल्वे मार्गाची लांबी [३१ मार्च १९९३ अखेर]

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	रेल्वे मार्ग	लांबी किलोमीटर मध्ये
१.	२.	३.
१.	<u>ब्रॉड गेज</u>	
	१] एकेरी	६५
	२] दुहेरी	२२५
	३] तिहेरी व अधिक	७०
२.	मीटर गेज	—
३.	नॅरो गेज	३७
एकूण रेल्वे मार्ग		३२७

टीप :- १] एकेरी :- यांत गुलगांव मिलीटरी सायडिंग मिळवली आहे.

२] दुहेरी :- यात डबल लाईन धरून एकूण लांबी दिली आहे.

३] तिहेरी :- यांत दुहेगांव, वर्धा, वर्धापूर्व, सेवाग्राम, सेलूरोड, सिंदी, भुगांव, सोनेगांव, वाधोली व हिंगणघाट इत्यादी स्टेशन मधील यार्ड ट्रॅक लाईन्स धरल्या गेल्या आहेत.

आधार :- आगीय व्यवस्थापक, मध्ये रेल्वे, नागपूर.

रेल्वे स्थानकांची तालुकावार यादी [३१ मार्च १९९३ या दिवशीची]

जिल्हा - वर्धा

अनु. क्रमांक	तालुका	रेल्वे स्थानकाचे नांव	रेल्वेचा प्रकार	रेल्वेचे क्षेत्र विभाग
१.	२.	३.	४.	५.
१]	वर्धा	१] वर्धा २] वर्धा पूर्व ३] लेवाग्राम ४] भुगांव ५] दहेगांव ६] सोनेगांव	बॉर्ड गेज — " — — " — — " — — " — — " — — " —	मध्ये रेल्वे — " — — " — — " — — " — — " — — " —
२]	सेलू	७] सेलू रोड ८] सिंदी ९] तुळजापूर	— " — — " — — " —	— " — — " — — " —
३]	समुद्रपूर	—	—	—
४]	दिंगणवाट	१०] दिंगणवाट ११] वाघोली १२] नागरी १३] येनोर	बॉर्डगेज — " — — " — — " — — " —	— " — — " — — " — — " —
५]	देवळी	१४] पुलगांव १५] कवठा	— " — — " —	— " — — " —
६]	आर्वी	१६] आर्वी १७] गिस्ळ १८] रोहणा १९] पांचगांव २०] रुयगांव २१] लोस्टा	नेरोगेज — " — — " — — " — — " — — " — — " —	— " — — " — — " — — " — — " — — " — — " —
७]	आष्टी	—	—	—
८]	कारजा	—	—	—

आधार :- रेल्वे वेळापत्रक, नागपूर.

प्रकार व पृष्ठभागानुसार रस्त्यांची लांबी [३१ मार्च, १९९३ अखेर]

जिल्हा - वर्धा.

[लांबी किलोमीटर मध्ये]

अ.क्र.	वर्गीकरण	विगर नगरपालिका रस्ते	नगरपाली
१	२	सार्वजनिक बांधकाम	जिल्हा परिषद
३	४	५	६

१. प्रकारानुसार

१] राष्ट्रीय महामार्ग	१०८	-	१०८	-
२] राज्य महामार्ग				
अ] प्रमुख राज्यमार्ग	६७	-	६७	-
ब] इतर राज्य महामार्ग	४७०	-	४७०	-
३] प्रमुख जिल्हा रस्ते	४४७	१२४	५७१	-
४] इतर जिल्हा रस्ते	८९	३५७	४४६	-
५] खेड्यातील रस्ते [योजना अंतर्गत]	६३	९०२	९६५	-
६] इतर रस्ते [योजनेतर]	४९	४४	९३	२८६
सकूण	१२९३	१४२७	२७२०	२८६

२. पृष्ठभागानुसार

१] तिभेट कॉफीट	-	-	-	-
२] डांबरी	७१०	३०	७४०	७६
३] खडीचा/पक्का रस्ता	५३४	९७२	१५०६	१४२
४] इतर भास वापरून केलेले	४९	४२५	४७४	६१
सकूण	१२९३	१४२७	२७२०	२८६

आधार :- १] कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, वर्धा.

२] कार्यकारी अभियंता, जिल्हा परिषद, वर्धा.

३] सर्व नगरपालिका, वर्धा.

वापरांत असलेल्या मोटार वाहन संख्या ३१ मार्च १९९३ अखेर

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	वाडी	मोटर वाहनांची संख्या
१	२	३
१.	मोटर सायकली	२०२४७
२.	मोटर जिप्स/स्वैचम वॅगन	१६६५
३.	टॅक्सी कॅबज	८७
४.	स्वयंचलीत रिक्शा	३७६
५.	स्टेट कॉरेज	
	१] डिझेल वर चालणा-या	२२२
	२] पेट्रोलवर चालणा-या	-
६.	अ] डिझेलवर चालणा-या	-
	ब] पेट्रोलवर चालणा-या	-
७.	मालमोटारी खाजगी वाहने	
	अ] डिझेलवर चालणा-या	१३१
	ब] पेट्रोलवर चालणा-या	६
	मालमोटारी सार्वजनिक वाहने	
	अ] डिझेलवर चालणा-या	७०३
	ब] पेट्रोलवर चालणा-या	३४
८.	रणवाहीका	१७
९.	शाळेच्या बसेस	४
१०.	खाजगी सेवा देणारी वाहने [अनुदान]	१८
११.	जोड वाहने	४१०
१२.	ट्रॅक्टर	३९६
१३.	हतर	४
	एकूण वाहने	२४३२१

आधार :- प्रादेशिक परिवहन अधिकारी, नासूर.

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन मंडळाची [प्रवास] वाहतूक आकडेवारी १९९२-९३ वर्षाकरीता

जिल्हा - वर्धा.

उपक्रमाचे नांव	वर्षाखेरीज भागर्ची संख्या	भागर्ची संख्या लांबी कि.मी.	भागर्ची संख्या लांबी कि.मी.	वर्षातील अस्तीत्वात असलेल्या बसगाड्यांची संख्या	रस्त्यावर धावणा-या बसगाड्यांची दैनिक सरासरी संख्या	प्रवाशांची दैनिक सरासरी [लाखात]	वाहतूकीमुळे वर्षात मिळालेले उत्पन्न [रु. हजारोंत]	दर प्रवाशाच्या मिळालेले सरासरी प्रतिदिन उत्पन्न [पैसांमध्ये]
१	२	३	४	५	६	७	८	९
महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, वर्धा विभाग, वर्धा.	३२६	१६५८.०	५०.९	३२८	१८६	०.९३	१५८३०२	४७२

आधार :- वित्तीय निष्पत्ती, महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, वर्धा.

हत्वाच्या रस्त्यावरील वाहतूक गणना १९९२ या वर्षाकरीता [वाहतूक गणना दि. १७.१२.९२ ते २३.१२.९२]
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	गणना स्थानाचे ठिकाण		पुढील बागाचा प्रकार	रस्त्याची रुंदी [मीटर]	जलदगती वाहने					मंदगती वाहने			एकूण [११ ते १३]	वर दिवशी तरा मारी वाहने [म. टना.]
	लांबी कि. मी.	जवळचे शहर/छेडे			कार्ट, जिप्स व टिनचाकी	बस गाड्या	माल मोटार [ट्रक व टॅक्सी]	मोटार सायकली व स्कूटर्स	एकूण [६ ते ९]	जनावरा कडून आलेली जाणारी	सायकल व कॅली [रिक्शा]	एकूण [११ ते १३]		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५

नागपूर हैद्राबाद मार्ग रा. म. क्र. ७

१.	५०/६	कांदळी	डांबरी	७.००	२४१	१६५३	१५८७८	१५५	१८६२७	४३	२७५	३४२	६६०	१८६७६ [६३५३ प. का. यु]
२.	७८/०	नांदगांव	डांबरी	७.००	८४६	१३८४	१७२७०	३०७	१९८०७	१४१	१३३०	४२	१५१३	१९९५१ [१६८६८ प. का. यु]

नागपूर बोरी अर्धापूर तुळजापूर, मार्ग प्रमुख राज्य महा-मार्ग क्र. ३

नागपूर-वर्धा मार्ग

३.	७३/०	नालवाडी	डांबरी	५.५०	८७८	२९४	१२८४	१९७०	४४२६	२३६	१०८४	-	१३२०	१६८७५
		वर्धा-देवळी मार्ग												
४.	८४/०	सालोड	डांबरी	५.५०	९३८	२५८	१३१८	६४१	३१५५	३९६	८९८	५	१२९९	१६९८८
		देवळी शिरपूर मार्ग												
५.	११२/०	शिरपूर	डांबरी	५.५०	२३३	१७१	५८८	१४६	११३८	७९	१५२	-	२३१	७७१६

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
आर्वी देऊराडा मार्ग राज्य भंडा मार्ग क्र. २४१.														
६.	०/६००	आर्वी जवळ	डांबरी	३.७०	१०८	३३	२३१	१४४	४८६	१४२	२७४	-	४२३	२६३२
अमरावती पुलगांव हिंणघाट मार्ग राज्य भंडा मार्ग क्र. २४३														
हिंणघाट वायागांव मार्ग														
७.	१३/६००	घोत्रा चौरस्ता	डांबरी	३.७०	३७६	७२	५२३	३५१	१४००	१४५	३४३	-	४२८	७०७५
वायागांव देवळी मार्ग														
८.	२५/०	वायागांव छेडे	डांबरी	३.७०	११५०	१४०	८३४	१६६	२२२०	१५०	३०६	-	४५६	१०७६१
देवळी दहेगांव मार्ग														
९.	३२/०	देवळी	डांबरी	३.७०	१२८	१००	५५०	२८०	११२८	१४२	८४६	-	२८८	६६७०
दहेगांव पुलगांव अमरावती मार्ग														
१०.	६४/२००	पुलगांव [शहर]	डांबरी	३.७०	७२०	१४२	७२२	६२४	२२७८	५५४	१८४०	४	३३२८	१०००३
अमरावती नाका														
पुलगांव आर्वी वरुड मूलतः राज्य भंडा मार्ग क्र. २४४ [पुलगांव आर्वी आष्टा मार्ग]														
११.	३१/०	खुबगांव	डांबरी	३.७०	३७२	२३	६८६	४५२	१६०३	५५२	१६५०	-	२२०२	७८०८
तेढेगांव आष्टी मार्ग														
१२.	५२/००	आष्टी	डांबरी	३.७०	२८२	६५	४१२	६०४	१३७७	७१२	८२८	-	१५४०	६२२७
रोहणा पिंपळखुटा मार्ग														
१३.	०/४००	रोहणा [छेडे]	खडीचा	३.७०	१०२	१५	१७१	२६	३२१	११२	११३	-	२३२	१८२३

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
<u>वाढोणा कारंजा मार्ग</u>														
१४.	११/०	वाढोणा[खेडे]	डांबरी व खडीचा	३.७०	३९	२०	१२२	५९	२४०	१४७	२१७	५	३६९	१६२५
<u>कारंजा जलालखेडा मार्ग</u>														
१५.	२४/८००	कारंजा जवळ	डांबरी व खडीचा	३.७०	१३२	४४	१२८	१२५	४२९	१७२	१५१	-	४२३	२१५१
<u>खंरागणा कोटांबी सावरगांव चिचोली मार्ग राज्य महामार्ग क्र. २४७</u>														
<u>खंरागणा कोटांबी मार्ग</u>														
१६.	०/०	खंरागणा[मोडे]	डांबरी	३.७०	१३९	४३	३०१	१३५	६१८	१५२	१५९	-	३१२	३३२७
<u>नागपूर उडिंगणी भांजी विरुळ मार्ग राज्य महामार्ग क्र. २५५</u>														
१७.	८/८००	मांडवा खेडे	खडीचा व डांबरी	३.७०	१३६	१३	३०७	१५०	६०६	३३३	५८९	१६	९३८	३४१२
<u>सेलू हिंगणी बोरधरण मार्ग</u>														
१८.	२/२००	घोराड[खेडे]	डांबरी	३.७०	८४०	३८	४७८	७४९	२१०५	५५१	८०८	-	१३५९	६६९५
<u>आर्वी वर्धा वायगांव राळेगांव घाटजी राज्य महामार्ग क्र. २५७</u>														
<u>आर्वी वेडोणा वर्धा मार्ग</u>														
१९.	११/०	वेडोणा	डांबरी	३.७०	३८७	९३	६७९	४३९	१५९८	५७८	१७८५	-	२३६३	७८३०
<u>आर्वी वर्धा मार्ग</u>														
२०.	५२/०	पिपरी[खेडे]	डांबरी	३.७०	८८१	१२५	५४९	१३७६	२९३१	३२७	२७८७	१	३११५	७६६४

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
<u>वर्धा वायगांव भाग</u>														
२१.	५७/४००	बोरगांव[नाका]	डांबरी	३.७०	६८२	४७२	७८३	११२१	३०५८	३८२	४५२७	१००	५००२	१३१५२
<u>वायगांव कावती भाग</u>														
२२.	७५/००	कावगांव[खे]	खडीवा	३.७०	१३६	७२	१७२	३२४	७८८	८४३	११३६	१०४	३०८६	३५३५
<u>दुलगांव वर्धा समुद्रपूर गिरड उमरेड भाग राज्य महाभाग क्र. २५८.</u>														
<u>वर्धा तेवः ग्राम भाग</u>														
२३.	१/२००	रेल्वे क्रांती ग जवळ, वर्धा	डांबरी	५.५०	१४२२	१३१	५४६	२३२५	४५७१	१०३	३५७१	९	३६८३	२८६७
<u>तेवाग्राम भां गांव वर्धा.</u>														
२४.	१/००	तेवाग्राम	डांबरी	३.७०	१५६	३६	५८३	४२८	१२७३	२७२	७८७	४	१०००	५२६६
<u>तेवाग्राम समुद्रपूर गिरड भाग</u>														
२५.	५२/६००	गिरड[खे] जवळ	डांबरी	३.७०	१८२	५५	२२४	२४५	७७६	२४५	१०१	-	३४६	४०५५
<u>समुद्रपूर जाम धरोरा चंद्रपूर भाग</u>														
२६.	०/२००	समुद्रपूर जवळ	डांबरी	३.७०	४३७	२८	३४३	३७८	१२५६	२००	१०३४	-	१२३४	५५२८
<u>आस्टी मोर्गा रस्ता प्र.जी. भाग क्र. १</u>														
२७.	०/०१	आस्टी	डांबरी व खडीवा	३.७०	२५	२७	२३१	३२२	६८२	३६२	२३२	-	६०८	३२७५

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
साहूर भाणीकवाडा रस्ता प्र. जि. मार्ग क्र. ५														
२८.	०/०	साहूर	खडीचा	३.७०	१०८	१२	१४१	१४८	४०९	४२५	१६६	-	६६१	२३६७
सुकळीबाई बांगडापूर-मार्ग प्र. जि. मार्ग क्र. ७														
२९.	०/०	सुकळीबाई	डांबरी व खडीचा	३.७०	१६६	२४	३६०	२७०	८२४	४३४	७२५	१	११६०	४४२६
वर्धा वायफळ रसुलाबाद प्र. जि. म. क्र. ११														
३०.	०/०	सिंदी भेडे	डांबरी व खडीचा	३.७०	३४६	३७	२१५	६८७	१२८५	२६३	८२९	१५	११०७	३५४९
पुलगांव नाचनगांव सिरपुर मार्ग														
३१.	१३/४००	इजाळा	डांबरी	३.७०	१०२	२४	२४५	१९०	४९१	४८७	६७०	१	११५८	२१०२
देवळी आगरगांव मार्ग प्र. जि. मा. क्र. १३														
३२.	१०/०	आगरगांव	खडीचा	३.७०	४०	१६	१७१	६८	२७५	१८९	२२७	३	४१६	१९३५
देवळी अंदोरी मार्ग प्र. जि. मार्ग. क्र. १४														
३३.	१३/४००	वाडखेडा चोरस्ता	खडीचा	३.७०	१११	२८	१९९	२०६	५४४	३२६	३४९	-	६७५	२९४६
वणी गिरोली मार्ग प्र. जि. मा. क्र. १५														
३४.	०/०	गिरोली [खेडे]	खडीचा	३.७०	४८	३	२४६	२२८	५०५	३२५	३३०	-	६५५	२५५६
हिंगणी आंभगांव मालेगांव प्र. जि. मा. क्र. १६														
३५.	०/४००	हिंगणी	खडीचा	३.७०	३४५	१७	३८४	४२०	११६६	२८७	६७७	-	९६४	४४८९
येळाकेळी तेलू मार्ग प्र. जि. मा. क्र. १८														
३६.	०/०	येळाकेळी	डांबरी	३.७०	३४९	१३	३८७	३६०	११०९	३९१	९२३	-	१३१४	४८५२

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
तिंदी ते कांदळी मार्ग प्र. जि. भा. १९														
३७.	०/०	तिंदी	डांबरी व खडीचा	३.७०	९२	१०	४००	४६८	९७०	६८३	११२३	-	१८०६	४५४२
सेलू सोनेगांव रेल्वे स्टेशन प्र. जि. भा. २०														
३८.	७/६००	वधाडा [खेडे]	डांबरी व खडीचा	३.७०	९४	९	१३९	१७५	४१७	३३३	७४२	-	१०७५	१७७१
सेवाग्राम आष्टा मार्ग प्र. जि. भा. क्र. २१														
३९.	०/०	बरबडी	सेवाग्राम खडीचा	३.७०	३३	८	२४९	७४	३६४	६९	३३४	-	४०३	२२९८
बखडी गोजी मार्ग प्र. जि. भा. क्र. २३														
४०.	०/२००	रेल्वे क्रांतिंग जवळ	डांबरी व खडीचा	३.७०	२३४	२४	५०५	५९९	१३६२	७३	१४४७	२	१५२२	५३७४
सेवाग्राम खंरागणा [गोटे] प्र. जि. भा. क्र. २४														
४१.	०/२००	सेवाग्राम	डांबरी	३.७०	२८५	२१	२०६	३७८	८९०	२६६	९६२	७	१२६५	३७६०
हिंगणघाट नंदोरी मार्ग प्र. जि. भा. क्र. २७														
४२.	०/०	हिंगणघाट	डांबरी	३.७०	१९६	३९	२२०	५९८	१०५३	४६४	२२४५	-	२७०९	३८७७
लहान आर्वी-अंतोरस प्र. जि. भा. क्र. ३														
४३.	०/४००	लहान आर्वी	खडीचा	३.७०	१६५	३०	२९०	२८२	७६७	२८३	४०८	-	६९१	३०२६
पुलगांव दहेगांव बाभुळगांव मार्ग प्र. जि. भा. क्र. २३														
४४.	०/८००	पुलगांव	खडीचा	३.७०	२६१	६	५०२	२९४	१०६३	१९२	१३६५	-	१५५७	४९८५

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
<u>सुकळीबाई वापंगव बांगडापूर रस्ता प्र. जि. मा.</u>														
४५.	०/०	सुकळीबाई गावाजवळ	खडीचा	३.७०	६६	४	१०२	२२-	२७८	१२२	११२	६	२४०	१२००
<u>वर्धा शहरातील रस्ते इतर जिल्हा मार्ग कचेरी ते कारागृह रस्ता.</u>														
४६.	०/०	जिल्हा कचेरीजवळ	डांबरी	३.७०	५५४	१६२	३१२	१२८७	२३२२	२७	२७१३	१८	२३२२	६२६२
<u>गोल तडक ते गांधी पुतळा</u>														
४७.	०/८	पोस्ट आफीतजवळ	डांबरी	३.७०	१२७५	१३५	४२२	१७२०	३६२२	२६०	३०२५	७६	३३६१	२२२५
<u>सांगवी पालोती सुकळी उबार</u>														
४८.	०/०	सांगवी गावाजवळ	खडीचा	३.७०	१६१	४८	२२५	३५२	७२४	२७	८७७	६	११०	२६५०
<u>पिंपरी कार ता साटोडा ग्रामीण मार्ग</u>														
४९.	०/०	पिंपरी गावाजवळ	खडीचा	३.७०	९८	२	८३	५३५	७१८	१००	९५२	८०	११४२	१२२५
<u>नालवाडी साटोडा महाकाळ रस्ता [ग्रामीण रस्ता]</u>														
५०.	०/०	नालोडी गावाजवळ	खडीचा	३.००	७८	२	९४	५३३	७०७	१०२	१५७४	१२१	१८६७	१४००
<u>केळसर जोड रस्ता</u>														
५१.	१/०	दहेगांवजवळ अंशत	डांबरी	३.७०	९५	४	१२१	११२	२३२	१११	२५४	-	३६५	१६६६
<u>समुद्रपूर गिरोली रस्ता इतर जिल्हा मार्ग</u>														
५२.	०/०	समुद्रपूर	डांबरी	३.७०	६३	२	८९	१४७	३०१	१८५	३००	-	४८५	१०८८

तस्ता क्रमांक २.५ [पूटे चालू]

२५८ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
<u>बोरी तालई भाग</u>														
५३.	०/०	बोरीजवळ डांबरी		३.००	५३	६	२४	७८	२३१	१४६	२१२	-	३५८	११२६
<u>आष्टी खडी सिरसोली रस्ता</u>														
५४.	०/०	आष्टी खडीया		३.७०	२८	४	२५	५०	१७७	३३७	१३६	-	४६३	१२१०
<u>राष्ट्रीय महामार्ग क्र. ६ तै कारंजा जोडरस्ता</u>														
५५.	०/०	खडीया		३.००	२२९	-	२५	२२१	५२५	२५९	३४३	-	६०२	१५२०
<u>जुना हिंगणघाट पोहणा रस्ता</u>														
५६.	०/०	रेल्वेगाटका डांबरी		३.७०	४८४	१	१६२	४६८	१११५	३००	१४४२	१२	१००१	२५८८

आधार :- अधिकार अभियंता, विशेष प्रकल्प मंडळ, नागपूर.

पोस्ट, तारघरे, दूरध्वनीसेवा व दूरदर्शन संघ यांची ३१ मार्च, २३ अखेरची आकडेवारी
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	पोस्टांची संख्या	तारघरांची संख्या	पत्रपेट्यांची संख्या	पोस्टमनांची संख्या		दूरध्वनीची संख्या	पोस्टाची सुविधा असलेल्या गावांची संख्या	शासनाने वाटप केलेल्या दूरदर्शन संचाची संख्या
				नियमित आस्थापना	नियमित आस्थापने व्यतिरिक्त			
१	२	३	४	५[अ]	५[ब]	६	७	८
१.	१८५	११[२१]	२०७	२५१	—	५५५१	१७२	३४

टीप :- रकाना क्र. ३ मधील कसातील आकडेवारी टेलीफोन व्दारे तार केल्या जाणा-या केंद्राची आहे.

आधार :- १) अधीक्षक डाकघर, वर्धा विभाग, वर्धा

२) उपविभागीय अधिकारी, तारघरे, वर्धा.

३) विभागीय अभियंता, ग्रामीण ध्वनीक्षेपण संचालनालय, विभागीय कार्यालय, नागपूर.

तज्जा क्रमांक १०.१

- १६० -

स्थानिक संस्थांचे उत्पन्न व खर्च

[वर्ष १९९२-९३]

जिल्हा :- वर्धा.		[रु लाखात]		
बाब	ग्रामपंचायत	जिल्हा परिषद	नगरपरिषद	
१	२	३	४	
संख्या	५०५	१	६	
अ] प्राप्ती				
१] सुस्वातीची शिल्लक	३२.१३	५७६.५३	६५.०९	
२] अनुदान व वर्गणी	१०.९२	२५७६.९३	४०४.५७	
३] चालु वर्षातील उत्पन्न	११६.५३	१५६.२२	५८४.२९	
एकूण प्राप्ती	१५९.६५	३३०९.६८	१०५३.९५	
ब] खर्च				
१] चालु वर्षाची खर्च	१२२.७६	३७३५.३७	१०२१.८७	
२] अखेरची शिल्लक	३६.८९	५४४.३१	३२.०८	
एकूण खर्च	१५९.६५	३३०९.६८	१०५३.९५	

आधार :- जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय, वर्धा.

ग्राभपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च १९९२-९३ वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा

[रुपये हजारत]

अ. क्र.	जिल्हा/ पंचायत समिती	ग्राभपंचायती व गट ग्राभ पंचायतीची संख्या	सुरवातीची शिल्लक	उत्पन्न								
				सहाय्यक अनुदाने शासकीय	अंशदान इतर	देणगी	कर	शुल्क	इतर	एकूण ५ ते ११	एकूण ४+१२	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
जिल्हा एकूण												
	पंचायत समिती	५०५	३२१३	५२७	५०२	३६७५	६८६	५६६७	-	१४२५	१२७५२	१५९६५
१.	वर्धा	७२	४९३	१४४	९२	८४४	-	१२७२	-	२९४	२६४६	३१३९
२.	सेलू	६२	३२७	९५	२८	४८९	७४	७३०	-	१८३	१५९९	१९२६
३.	समुद्रपुर	६९	३६३	६५	६१	३६५	९७	९०६	-	६०	१५५४	१९१७
४.	हिंगणघाट	७६	८३०	७७	७०	५६७	१४८	६३२	-	२३२	१७२६	२५२६
५.	देवळी	६३	२२७	३७	७४	४०६	१५७	७९७	-	९०	१५६१	१७८८
६.	आर्षी	६७	५०	६५	७६	३२९	७२	४५३	-	१३७	११५२	१२०२
७.	आष्टी	३७	६९७	५८	३४	५६५	९१	४४०	-	३४२	१५३०	२२२७
८.	कारंजा	५९	२२६	३६	६७	३१०	४७	४३७	-	८७	९८४	१२१०

पुढे चालू....

अ. क्र.	जिल्हा/पंचायत समिती	आरोग्य सेवा	सार्वजनिक बांधकाम	सामाजिक व नैतिक सुध्दा	प्रशासन	समाज कल्याण	पशुधनाचे संवर्धन	जमीन महसुलाची वसुली व देखभाल	इतर	एकूण खर्च [१४ ते २१]	अखेरची शिल्लक [२३ - २२]
१	२	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
	जिल्हा एकूण										
	पंचायत समिती	३१४६	३८५८	९९०	३९३३	३००	३७	-	१२	१२२७६	३६८९
१.	वर्धा	५६३	८५७	२२७	८०४	१३५	३	-	-	२४८८	६५१
२.	सेलू	५२३	३४२	६६	६२४	२४	२३	-	२	१६०४	३२२
३.	समुद्रपूर	३९८	४९०	१३३	४०६	-	-	-	-	१४१६	५००
४.	हिंगणघाट	३८२	५४४	१४३	५७६	-	-	-	-	१६४५	९११
५.	देवळी	४४६	६५८	११४	४४२	७	-	-	-	१६६७	१२४
६.	आची	१९४	४६५	१०२	३३०	३८	७	-	२	११३८	६२
७.	आळटी	२६९	३७१	१६२	४२१	८४	१	-	८	१३१६	९११
८.	कारंजा	३७३	२३१	५४	३३०	१२	३	-	-	१००२	२०८

आधार :- उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी [ग्रामपंचायत] जिल्हा परिषद, वर्धा.

जिल्हा परिषदेचे बाबदार उत्पन्न खर्च १९९२-९३ वर्षाकरीता

जिल्हा - वर्धा.

[समये हजारात]

अ. क्र.	लेखा विषय	प्रत्यक्ष १९९०-९१	सुधारित १९९१-९२	अंदाज १९९२-९३
१	२	३	४	५
१. जमा				
स्वनिर्मित उत्पन्न				
	अ) स्थानिक उपकर मुद्रांक शुल्कासह	४४४१	२२१८	३३५८
	ब) शिक्षण	२२३	२२७	२२३
	क) कृषी	३२	५	६
	ड) इमारत व दळणवळण	१०५५	११८	१३२
	इ) इतर	१५१९	१८०९	२०४७
	एकूण	७२७०	४३७७	५७६६
२. शासकीय अनुदाने				
	अ) सद्यतक अनुदान	१६६३२३	१८४२४७	१६९८०५
	ब) आस्थापना अनुदान	४५९६९	५२३२२	५४०४५
	क) योजना अंतर्गत योजनेसाठी अनुदान	२५७१३	७१५३०	२९१७३
	ड) शासकीय अखर्चीत रक्कम [-]	३३४२	—	—
	इ) इतर	८१६३	१८२७१	४६७०
	एकूण शासकीय अनुदाने	२४२८२६	३२६३७०	२५७६९३
३. कर्जे				
	अ) कर्ज व अग्रीम [बिन व्याजी कर्ज]	२७२६	७५	७५
	ब) ठेवी व अग्रीम	५५००८	३००६३	९७८१
	क) वित्त प्रेषण	१५२५४०	—	—
	एकूण	२०९२८४	३०१३८	९८५६
	आरंभिकी शिल्लक	२८७१८	५७८१५	५७६५३
	सकंदर जमा	४८८०९८	४१८७००	३३०९६८

पुढे पोल....

तक्ता क्रमांक १०.३ (पुढे चालू)

- १६४ -

१	२	३	४	५
२. खर्च				
अ) कृषि		७७५	१६६८०	४५०
ब) सामान्य प्रशासन		३७७४०	४७२२४	४२०३२
क) शिक्षण		१०८४८९	१४३७०३	१२०९०३
ड) वारकोय		२२०९३	२७१२२	२०६२९
ए) पशुसंवर्धन		४२७३	४५६५	५०५५
फ) इभारती व दळणवळण		१५९४५	१५९७३	१४९०३
ग) समाज कल्याण		५६५३	६१२२	६८७६
घ) सिंचन		१६०४९	३४८२७	२१३५३
म) इतर		२४२०४	३५२२९	२४६००
एकूण		२३५२२१	३३१५८५	२६३८०१
३. कर्जे				
अ) कर्जे व अग्रीम		—	—	५०
ब) ठेवी व अग्रीम		४३५१३	२२४६२	९६८६
क) वित्त प्रेषण		१५१५५०	—	—
ड) इतर		—	—	—
एकूण		१९५०६३	२२४६२	९७३६
अखेरची शिल्लक		५७८१४	५७६५३	५७४३१
एकंदर एकूण खर्च-अखेरची शिल्लक		६८८०९८	४१८७००	३३०९६८

टीप :- जिल्हा परिषदेने स्वतःचे उत्पन्नाचा प्रत्यक्ष आढावा घेतल्यानंतर कमी किंवा जास्त खर्च/उत्पन्न निर्दिशिले येतो.

आधार :- मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

सन् १९६०-६१

- १६५ -

नगरपालिकेचे उत्पन्न व खर्च १९६२-६३ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

[सर्वे हजारत]

अ. क्र.	नगरपालिकेचे नांव	सुरवातीची शिल्लक	उत्पन्न					नगरपालिकेच्या मालभूतपासून मिळालेला महसूल	इतर	एकूण उत्पन्न [१०+११+१२]	
			अनुदाने	वर्गणी	नगरपालिकेचे दर व कर	घरे व जमीनी वावरील कर	इतर				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा बेरीज	६५०९	३२०२४	१७३३	३११८७	८५१७	११४८	४०८५२	२२७८	१४९९९	१०५३९५
१.	वर्धा	१२८२	१२१९६	२५	१४१३९	४१४९	१०७	१८३९५	४९१	८०३७	४०४२६
२.	द्वेवळी	४८९	२५३०	—	८६८	१३७	२३	१०२८	२७१	१६७	४४८५
३.	पुलगांव	१३६२	५०४३	—	२९३१	१०६२	८२२	४८१५	२२८	३३३	११७८१
४.	सिंदी	१०७३	२९४०	—	९२७	११३	१६५	१२०५	१२७	२७२	५६१७
५.	आर्वी	२२	५७६६	—	२२०५	८१२	१७	३६३४	२६०	९१९	१०६२१
६.	हिंगणघाट	२२८१	१०५२९	१७०८	९५१७	२२४४	१४	११७७५	९०१	५२७१	३२४६५

पुढे घालू....

अ. क्र. नगरपालिकेचे नांव		खर्च								
१	२	३ सामान्य प्रशासन	४ करवतुलीचा खर्च	५ सार्वजनिक सुविधा	६ सार्वजनिक आरोग्य व सोयी	७ सार्वजनिक बांधकाम	८ शिक्षण	९ इतर	१० एकूण खर्च	११ अखेरची शिल्लक
जिल्हा बॅरॉज	७९८:	८९७५	२६९२	३०७९५	७१४४	२०७८२	२३८०३	१०२१८७	३२०८	
१. वर्धा.	४५७१	२९६३	१५००	१२४९६	२५५३	६३९६	९४९८	३९९७७	४४९	
२. देवळी	७३४	८२३	६६	७४८	६७८	९१८	११९	४१५६	३२९	
३. पुलगांव	४१७	१०६८	१५५	४२३७	६००	२०७१	२७७२	११३२०	४६१	
४. सिंदी	६००	५२२	९७	१११४	२०९	१६८०	७७२	४९९४	६२३	
५. आर्वी	६१४	१२०४	१३९	३३५०	५२४	३१६७	१६१४	१०६१३	९	
६. हिंगासाट	१०५०	२३३५	७३५	८८५०	२५८०	६५५०	९०२८	३११२८	१३३७	

आधार :- जिल्ह्यातील सर्व नगरपालिका.

पहानगरपालिका/नगरपरिषद क्षेत्रातील इमारतीचा वापरानुसार संख्या व त्यापैकी निवासेतर
उपयोग असणाऱ्या इमारती अगर त्यांच्या भागांमध्ये चालणारे उद्योग/व्यवसायासंबंधी माहिती
[वर्ष -१९८३ - ८४]

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	तपशिल	नगरपरिषद					
		वर्धा	देवळी	सिंदी	पुलगांव	आर्वी	हिंगणघाट
१	२	३	४	५	६	७	८
इमारतीच्या वापरानुसार संख्या							
१.	निवासी	८४५४	१५४२	१३५२	३७६९	३९४६	६२६६
२.	निवासेतर	११८४	३००	२२९	५२०	१३२०	९९६
३.	मिश्र	९५९	१४९	११६	४३६	३७५	३२३
४.	एकूण	१०५९७	१९९१	१०९७	४७२५	५६४१	७५९५
निवासेत्तर इमारतीमध्ये चालणारे महत्वाचे उद्योग व्यवसाय							
१.	पिठाची गिरणी	७१	१३	७	२८	२८	६०
२.	बेकरी	१०	२	—	१	५	३
३.	बर्फाचा कारखाना	१	—	—	—	३	—
४.	शिवन काम	१३९	३३	२०	६४	७७	३९
५.	धोंगडे तयार करणे	—	—	—	—	—	—
६.	बुरड काम	—	१	१	१	—	—
७.	प्रिंटींग प्रेस, बुक बार्डिंग, डेरॉक्स नेटर, टायपिंग करणे.	३५	३	१	८	५	१२
८.	साबन व धुलाई पावडर कारखाना	४	—	—	—	—	—

पुढे चालू...

१	२	३	४	५	६	७	८
९.	टाईल्स, सिमेंट किंवा दगडी जाती बनविणे.	२	-	-	-	-	-
१०.	लेथ काम	१	-	-	-	४	-
११.	सोनार काम	४४	४	५३	६	१४	२७
१२.	गॅस विक्री	१	-	-	-	-	-
१३.	डेअरी	१७	१	-	१२	२४	२
१४.	पानपडटी दुकान	४६	६	-	१५	३४	२२
१५.	धान्य व किराणा दुकान	३२६	५७	५५	१७७	१९४	२६०
१६.	दारुचे दुकान	४	-	१	१	१	२
१७.	फळे व भाजीपाला दुकान	५	-	१	२	७४	१४
१८.	कापड दुकान	८६	१०	१२	३७	७४	७३
१९.	जनरल स्टोअर्स [कॅटलरी दुकान]	२७	-	-	११	४०	१२
२०.	धोबेघाट दुकान	३५	३	६	३	८	१५
२१.	पेट्रोल पंप	६	-	-	-	१	२
२२.	फळे व हार तसेच इतर साभान विक्री	२	-	-	-	-	-
२३.	मोटार व मोटार सायकल विक्री	१	-	-	-	-	-
२४.	हॉटेल व लॉज	१११	२५	२०	४६	८१	७९
२५.	वस्तीगृहे	-	१	-	१	१	-
२६.	गोदाम	३८	१	१०	२६	२८	२२
२७.	सायकली व गॅसबत्या भाड्याने देणे	६५	-	-	१	-	-

तपता क्रमांक: १०.५ [पुढे चालू]

- १६९ -

१	२	३	४	५	६	७	८
२८.	वैद्यकीय सेवा	२२	-	-	-	५	१
२९.	गुरांघा दवाखाना	-	१	-	-	-	-
३०.	दवाखाना	७८	८	१३	२९	२६	४०
३१.	सिनेमा व नाट्य गृहे वगैरे	७	-	-	३	४	१
३२.	वाचनालय, व्यायाम शाळा इतर खेळाची केंद्रे [बॅन्डपार्टी वगैरे]	१४	२	२	३	८	२०
३३.	फोटो स्टुडीओ	७	३	-	-	३	३
३४.	सलून	५७	६	६	३१	३५	३०
३५.	लॉन्ड्री	४१	४	२	१८	१४	२१
३६.	इलेक्ट्रीशियन	-	-	-	-	-	-
एकूण		१३६३	१८४	१६६	५२०	७८६	७४०

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

विविध विकास शाखाखाली झालेला योजनांतर्गत खर्च १९९२-९३ वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा.

[रु. लाखात]

अ. क्र.	विकास शीर्ष	जिल्हा पातळीवरील योजनांवर झालेला खर्च			
		जिल्हा वार्षिक योजना [बिगर आदि- वासी, आदि- वासी वधादि- वासी क्षेत्राबाहेर रील आदिवासी योजना भिन्न]	स्टेजपूल	अनुषंग	एकूण
१	२	३	४	५	६
[एक]	<u>कृषि व संलग्न सेवा</u>				
	१. पीक संवर्धन	२२.४३	-	-	२२.४३
	२. फलोत्पादन	१९.३८	-	-	१९.३८
	३. मृद व जलसंधारण	५२.८०	५०.०१	-	१०२.८१
	४. पशुसंवर्धन	५.४४	-	-	५.४४
	५. दुग्ध व्यवसाय विकास	१.२५	-	-	१.२५
	६. भत्तय व्यवसाय	६.४३	-	-	६.४३
	७. वने	१४.२६	-	-	१४.२६
	८. पणन, कोनारे व वखारी	-	-	-	-
	९. सहकार	९.९५	-	-	९.९५
	[एक] एकूण कृषि व संलग्न सेवा	१३१.९४	५०.०१	-	१८१.९५
[दोन]	<u>ग्रामीण विकास</u>				
	१. स्काटिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम	६४.६२	-	-	६४.६२
	२. अवर्षण प्रवण क्षेत्र कार्यक्रम	-	-	-	-
	३. जवाहर रोजगार योजना	७५.३९	-	-	७५.३९
	४. रोजगार हमी योजना	४५.८४	-	-	४५.८४
	५. जमिन सुधारणा	१.६८	-	-	१.६८
	६. सामूहिक विकास	५.७५	-	-	५.७५
	[दोन] एकूण ग्रामीण विकास	१९३.२८	-	-	१९३.२८
[तीन]	<u>पाटबंधारे व पुर नियंत्रण</u>				
	१. लघु पाटबंधारे	११७.६५	१९६४.५२	११९.७३	२२०१.९०
	२. जलप्रदाय क्षेत्राविकास कार्यक्रम	-	-	-	-
	३. आवाकड विकास	१२.००	-	-	१२.००
	४. पुर नियंत्रण कामे	-	-	-	-
	[तीन] एकूण पाटबंधारे व पुर नियंत्रण	१२९.६५	१९६४.५२	११९.७३	२२१३.९०

पुढे चालू....

१	२	३	४	५	६
[घार] विद्युत विकास		११.८७	-	-	११.८७
[बाब] उद्योग व खाणकाम					
१. पॉलि व मध्यम उद्योग		-	-	-	-
२. ग्रामीण व लघु उद्योग		३३.२९	-	-	३३.२९
[सहा] वाहतूक व वळणवळण					
१. पोलीस तहान बंदरे		-	-	-	-
२. अंतर्देशीय जलवाहतूक		-	-	-	-
३. रस्ते विकास		७९.१२	१२.७६	२३.६२	११५.५०
[सात] सामान्य आर्थिक सेवा					
१. पर्यटन		-	-	-	-
[आठ] सामाजिक व आणित सामुहिक सेवा					
१. सामान्य शिक्षण		७५.७५	-	१०.००	८५.७५
२. क्रीडा व युवक कल्याण		२.५०	-	-	२.५०
३. कला व संस्कृती		०.०२	-	-	०.०२
४. तांत्रिक शिक्षण		२.२९	-	-	२.२९
५. वैकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये		-	-	-	-
६. आरोग्य सेवा		२७.१५	-	२६.७८	५३.९३
७. पाणी पुरवठा व स्वच्छता		२९.८०	३७.४०	-	६७.२०
८. गृहनिर्माण		२.६४	-	-	२.६४
९. नगर विकास		२३.०८	-	-	२३.०८
१०. माहिती व प्रसिध्दी		-	-	-	-
११. भागासवर्गीयांचे कल्याण		२१.०६	-	-	२१.०६
१२. कामगार व कायगार कल्याण		८.५५	-	-	८.५५
१३. समाज कल्याण		४.१२	-	-	४.१२
१४. पोषण		५.७३	-	-	५.७३
[आठ] कृण सामाजिक व सामुहिक सेवा		१२६२.६९	३७.४०	३६.७८	३३६.८७
[एक ते आठ] जिल्हा बेराज		१२१.८४	२०६४.६९	१८०.०३	३१६६.५६

टीप :- (*) पांत भोटे व मध्यम प्रकल्पाचा समावेश आहे.

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

योजना खालील महत्वाची भौतिक साधने १९९२-९३ वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र.	विकासाचे/उपशिक्षण	जा.ब.नं.	परिमाण	भौतिक साधने
१	२	३	४	५
जट-१ कृषि व संलग्न सेवा				
१.	पिक संवर्धन	१. तालुका बिजगुण क्षेत्र विकास १. कु.प. निवासस्थाने	संख्या	१
		२. सधर कापूस विकास कार्यक्रम १. फेरोपत्र टप्पे	संख्या	३७
		२. तुषार संघ	संख्या	७
		३. पिक संरक्षण अवजारे	संख्या	५७२
		३. तेजबिया उत्पादन कार्यक्रम. १. जिवाणसंवर्धन	संख्या	१७०५०
		२. तुषार संघ	संख्या	३३
		३. अवजारे वाटप	संख्या	४४
		४. पिक संरक्षण	हेक्टर	३०३
		५. प्रात्यक्षिके	हेक्टर	१८७
		६. मिनिफिट	संख्या	१३००
		४. भागासवर्गीय व स्वबोधदांना दारिद्र्य रेषेच्या वर आणण्यासाठी विशेष सहाय्य योजना [वि. घ. यो] १. लघुसिंचन लाभार्थी	संख्या	११२
		२. निविडठा लाभार्थी	संख्या	१०२
		५. तुषार व तिबक सिंचन १. तिबक संघ	संख्या	३५
२.	<u>फलोत्पादन</u>	६. अल्पभूधारक व सिंभान्तिक शेतक-यांना फलोत्पादन विकासासाठी भांडवली अनु. [अ] कर्जाशी निगडित अनुदान १. लाभार्थी	हेक्टर	३१
		७. बागायती रोप भाक्याचे बळकटीकरणे योजना १. कलम/रोपे	हजारात	१३९
		८. गावठी बोर, आंबा व काजू झाडाचे सुधारित जातीत स्मांतर करणे. १. बोर	संख्या	२०१७८
		९. फलोत्पादन रोपसंरक्षण [केंद्र पुरस्कृत] १. क्षेत्र	हेक्टर	१९६५

१	२	३	४	५
३.	<u>भूद व जलसंधारण</u>	१०. भूदसंधारण, बांध घालणे, मजणीकरण करणे व उतरावर संभतल घालणे इ. उपाया वदारे जमिनीचा विकास करणे. १. पु. सं. ची कामे [सी. बी. व]	संख्या	५२८०
४.	<u>पशुसंवर्धन</u>	११. पशुवैद्यकीय महाविद्यालयातील आदिवासी विद्यार्थ्यांना विधिवेत्त देणे १. प्रशिक्षणार्थी	संख्या	१
		१२. तोंडाचे व पायाचे रोगांवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी अर्थसहाय्य. १. लेस भागा	संख्या	२१८८०
		१३. संकरीत कालवडी जोपासण्यासाठी सहाय्य [दुग्ध विकास कार्यक्रम] १. संकरीत कालवडी वाटप	संख्या	१५५
		१४. प्रसिध्दी व सामुहिक प्रचार १. मेळावे २. मोडिम	संख्या संख्या	८ २०
५.	<u>दुग्ध व्यवसाय विकास</u>	१५. दुग्ध उत्पादन/दुग्ध व्यवसाय संघ/महासंघ यांना व्यवसाय व्यवस्थापने साठी अर्थसहाय्य [अ] व्यवस्थापना साठी अर्थसहाय्य. १. दुग्ध विकास संस्था २. प्रशिक्षणार्थी	संख्या संख्या	७ २५
		१६. भाकडे/गाभण म्हशींचा पुरवठा [वाहतुक व खाद्य अनुदानासह] १. भाकडे/गाभण म्हशी	संख्या	१०
		१७. त्रिविष्टा कार्यक्रम आदिवासी/अनु. जाती/जमाती तसेच दुर्बल घटकांतील कुटुंबांना प्रशिक्षण देण्याचे कार्यक्रम १. खावटी अनुदान	संख्या	२९
		१८. मुंबईच्या तबेच्यातील एक वर्ष वयाच्या उच्च पैदास क्षमतेच्या परड्यांचा पुरवठा/वाटप. १. पारड्या	संख्या	९६
६.	<u>भत्सय व्यवसाय विकास</u>	१९. भत्सयबीज उत्पादन क्षेत्राची स्थापना १. भत्सयबीज उत्पादन	संख्या	१२

१	२	३	४	५
	२०.	भच्छीमार यवकांना प्रशिक्षण		
		१. उभेदवार	संख्या	२४
	२१.	उवरुध्द पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन		
		१. मत्स्यबीज संयंत्र	लाख	३३
		२. मत्स्योत्पादन	मे. टन	११००
	२२.	मत्स्यव्यवसाय उपयोगी आवश्यक साधुगीच्या खरेद साठी सहाय्य		
		१. नायलॉन	किंचटल	३००
	२३.	भच्छीमारांना विमाहप्ता अरण्याकरिता अर्दान.		
		१. सभासद	संख्या	३६६
५. वने	२४.	आद्योगिक व व्यापारी उद्योगांसाठी लागणा-या वन झाडांच्या जातीच्या लागवडीची योजना		
		१. पंचम वर्ष कामे	हेक्टर	१८५
		२. चतुर्थ वर्ष कामे	हेक्टर	१२०
		३. तृतीय वर्ष कामे	हेक्टर	-
		४. द्वितीय वर्ष कामे	हेक्टर	१२५
		५. प्रथम वर्ष कामे	हेक्टर	१६०
		६. रोपवन पूर्ण	हेक्टर	७१
	२५.	निवृद्ध वनाचे पुननिर्माण		
		१. पंचम वर्ष कामे	हेक्टर	२६
		२. चतुर्थ वर्ष कामे	हेक्टर	१५०
		३. तृतीय वर्ष कामे	हेक्टर	१५०
		४. द्वितीय वर्ष कामे	हेक्टर	-
		५. प्रथम वर्ष कामे	हेक्टर	८०
		६. रोपवन पूर्ण	हेक्टर	११
	२६.	किरकोळ जंगल उत्पादनाचा विकास		
		१. पंचम वर्ष कामे	हेक्टर	५
		२. चतुर्थ वर्ष कामे	हेक्टर	४
		३. तृतीय वर्ष कामे	हेक्टर	७
	२७.	संयंत्र साधने सांपातारांचा विकास		
		१. पंचम वर्ष कामे	हेक्टर	२१९
		२. चतुर्थ वर्ष कामे	हेक्टर	१७
		३. तृतीय वर्ष कामे	हेक्टर	२१
		४. द्वितीय वर्ष कामे	हेक्टर	१३
		५. प्रथम वर्ष कामे	हेक्टर	२४
		६. रोपवन पूर्ण कामे	हेक्टर	२५

१	२	३	४	५
८. सहकार	२८. लहान शेतकरी-पत्नी वध्याजाफरीला अर्थसहाय्य.	१. सनासद	संख्या	१००१
	२९. प्राथमिक सह. ग्राहक आंडाराना भागभांडवल/अनुदान	१. संख्या		३
	३०. ग्रामीण भागात ग्राहकीपयोगी वस्तूचे वितरण	१. संख्या	संख्या	५
	३१. उत्पादन प्रोत्साहन योजना	१. लाभार्थी शेतकरी	संख्या	६२५३
गट दोन: ग्रामीण विकास				
१०. एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम.	३२. एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम	१. लाभार्थी	संख्या	३८०७
	३३. अवाहर रोगार योजना	१. मुख्य दिवस	लाख	१७.५६
१३. जमीन सुधारणा	३४. अतिरिक्त जमीन दिलेल्या अभिहस्तांकिताना अर्थसहाय्य देणे.	१. लाभार्थी	संख्या	५६
	३५. दुमाला जमानी परत करण्यासाठी अर्थसहाय्य		संख्या	१९
१४. सामुहिक विकास	३६. केंद्रीय सहाय्यातील ग्रामीण सफाई कार्यक्रम.	१. भलपात्र	संख्या	३०९
	३७. ग्रामीण सफाई कार्यक्रम.	१. भलपात्र लाभार्थी	संख्या	१४४
गट तीन: पाटबंधारे व पुर पत्रिका				
१६. लघु पाटबंधारे	३८. लघु पाटबंधारे योजना [स्थानिक क्षेत्र]	१. लघुसिंचन तलाब	संख्या	७
		२. पाणर तलाब	संख्या	१०
	३९. ७०२ लघु पाटबंधारे [राज्यक्षेत्र]	१. सिंचन तलाब	संख्या	२
१८. आयाकट विकास	४०. आयाकट विकास	१. शेतचारी	संख्या	२२६
		२. शेतजाली	हेक्टर	८४६
		३. बांधकाम	हेक्टर	८१२
		४. पक्के बांध	हेक्टर	३३३

१	२	३	४	५
---	---	---	---	---

गट चार: विपुल विकास

४१. सामान्य विकास				
१. दिवे	संख्या		४१०	
२. डी. एल. एफ	संख्या		४३२२	
३. आय.पी.	संख्या		-	
४२. पध्दती सुधारणा				
१. एच. टी. लाईन	कि. मी		६.००	
२. एल. टी. लाईन	कि. मी		२.४०	
३. झालमहोमर के. व्ही. एल.	संख्या		२३	

गट पांच: उद्योग व खाणकाम

२२. ग्रामीण व लघु

उद्योग

४३. सुशिक्षित बेरोजगारांसाठी आज भांडवल अर्थसहाय्य				
१. लाभार्थी	संख्या		६५	
४४. जिल्हा उद्योग केंद्र छोटा उद्योग धारकाकरिता कर्ज योजना				
१. लाभार्थी	संख्या		१३	
४५. उद्योगज्यकता प्रशिक्षण कार्यक्रम				
१. प्रशिक्षणार्थी	संख्या		७५	
४६. जिल्हा पातळीवरील लघु उद्योजकांना पुरस्कार				
१. लाभार्थी	संख्या		२	
४७. सुशिक्षित बेरोजगारांसाठी प्रशिक्षण कार्यक्रम				
१. लाभार्थी	संख्या		८८	
४८. दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबांना जनता साडी व धोतर संचाचे सवलतीच्या दरात वाटप				
१. ग्रामीण साडी-धोती संच	संख्या		२१०००	

गट सहा: वाहतूक व दळणवळण

२५. इस्ते विकास

गट सात: सामाजिक व साम-
हिक सेवा

२७. सामान्य
शिक्षण

४९. प्रशिक्षण शाळेत बालाड्या सुरु करणे				
१. बालवाड्या विद्यार्थी	संख्या		२२८	
५०. जिल्हा स्तरावरील बालभवना करिता अनुदान				
१. बालाड्या	संख्या		१	

१	२	३	४	५
५१.	भुलीची पत्रसंख्या वाढविण्याकरिता प्राथ. शिक्षकांना उत्तेजनार्थ पारोतोष्के	१. पारोतोष्के	संख्या	४२
५२.	शाळा समुहाचा विकास करणे.	१. शाळा	संख्या	१५
५३.	प्राथमिक शाळातून पुस्तक पेट्या उघडणे	१. विद्यार्थी	संख्या	२७१०
५४.	अशासकीय वित्त माध्यमिक शाळा उघडणे व अनुदान तत्वावरील माध्यमिक शाळा अनुदान तत्वावर आणणे.	१. शाळा	संख्या	२
५५.	माध्यमिक शाळातून पुस्तकपेट्या	१. विद्यार्थी	संख्या	१७३६
५६.	आर्थिक दृष्ट्या नागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक सवलती	१. विद्यार्थी	संख्या	३९६५
५७.	झारावी पर्यंतच्या भुलींना मोफत शिक्षण	१. विद्यार्थी	संख्या	१३८८
५८.	प्राथमिक शाळांच्या झारातीच्या बांधकामासाठी जि. प्रा. वि. प्राथी करणाना अनुदान	१. बांधकाम	संख्या	१९
५९.	बिनाअनुदानात शैक्षणिक संस्थेत शिक्षणा-या आर्थिकदृष्ट्या नागास-लेल्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक सवलती व संनिष्पेत वाढ करणे.	१. विद्यार्थी	संख्या	१८८०
६०.	दुर्बल वर्गातील भुलींना शा. नि. योतपणे येण्यासाठी अतिरीक्त भत्ता	१. विद्यार्थी	संख्या	१३७५८
६१.	शा. सैनिकांच्या भुलांभुलीसांठी शैक्षणिक सवलती.	१. विद्यार्थी	संख्या	४९
२२.	<u>कला व संस्कृती</u>	सार्वजनिक ग्रंथालयांना सहाय्य अनुदान देणे	१. ग्रंथालय	संख्या १
३२.	<u>आरोग्य सेवा</u>	६३. विल्हा रुग्णालये व दवाखाने यातील		

१	२	३	४	५
		सुविधा मध्ये वाढ [शिक्षणोत्तर व जिल्हा रुग्णालयात गुप्तरोग चिकीत्सा केंद्र स्थापन करणे]		
		१. खाटा	संख्या	१२५
	६४.	प्राथमिक आरोग्य केंद्र उपकेंद्र ग्रामीण रुग्णालये बांधकामाचा अनुषंग		
		१. सबसेटर बांधण	संख्या	२३
		२. प्रा.आ. केंद्र	संख्या	१
		३. कर्मचारी निवास स्थान	संख्या	४
३३.	<u>ग्रामीण पाणी</u>	६४. ग्रामीण जलनिःसारण/रस्त्यावरील गटारे		
	<u>पुरवठा व स्व- छेता.</u>	१. नाल्या मिटर बांधकाम	संख्या	१०३४
३४.	<u>गृहनिर्माण</u>	६६. छेयातीन गावठाणांचा विस्तार व घरे बांधण्यासाठी जागेचा तरतूद		
		१. गावठाण	संख्या	३
३५.	<u>नगर विकास</u>	६७. नगर परिषदांना आर्थिक सहाय्य		
		१. नगर पालिका	संख्या	४
		६८. गचीछ वस्ती सुधारणा कार्यक्रम		
		१. लोकसंख्या	हजारात	६८२
३६.	<u>भागासवर्गीयांचे</u>	६९. भागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण शु. क व परिक्षा शुल्क देणे.		
	<u>कल्याण</u>	१. कर्मचारी विद्यार्थी	संख्या	९१३
		७०. मा.प.म. शाळांमध्ये शिक्षणा-या भागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षणवृत्ती देणे		
		१. विद्यार्थी	संख्या	६६८
		७१. औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील भागास- वर्गीय विद्यार्थ्यांना विद्यादेतन देणे		
		१. विद्यार्थी	संख्या	५०
		७२. विपुस्त जाती व अटकग जमाती साठी भारत सरकार शिक्षणवृत्ती		
		१. विद्यार्थी	संख्या	८६
		७३. भागासवर्गीय अंगवोरी कवेळ व जी.आय. शिंदे गवती अपरी असवि- ण्यासाठी व्यक्तीगत आर्थिक सहाय्य		
		१. लाभार्थी	संख्या	३०

१	२	३	४	५
		७४. आगासवर्गीय सहकारी गृहनिर्माण संस्थास वित्तीय सहाय्य देणे		
		१. सहकारी संस्था	संख्या	१
		७५. हरीजन वस्त्यांची सुधारणा		
		१. हरीजन वस्त्या	संख्या	५
		७६. आंतरजातीय विवाहास प्रोत्सा- हन देणे.		
		१. जोडपे	संख्या	१५
		७७. आदिवासी विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क देणे		
		१. विद्यार्थी	संख्या	२०१
		७८. अनु. जातीकरीता पंपसंच बसविणे		
		१. पंपसंच	संख्या	३१
३८. काळंगार व काळंगार कल्याण		७९. संजय गांधी स्वावलंबन योजना		
		१. लाभार्थी	संख्या	५१३
३९. सतज कल्याण		८०. स्त्रियांसाठी पुरस्कृत योजना आणि निरीक्षित स्त्रियांसाठी विविध व्यवसायातील व्यावसायिक शिक्षण व प्रशिक्षण		
		१. लाभार्थी	संख्या	८०
		८१. महिला विद्याना सहाय्यक अनुदान स्वयंरोजगार योजनेखालील व्यक्तीस अनुदान		
		१. ग्रंथक	संख्या	४२
		८२. निराश्रित मुलांसाठी संस्थाबाह्य सेवा आणि सदनाला सहाय्य अनुदान		
		१. लाभार्थी	संख्या	५०
		८३. निराश्रित मुलांची काळजी घेणे व त्यांना संरक्षण देणे		
		१. लाभार्थी	संख्या	२५
		८४. ७ वी व ८ वी पर्यंतच्या शारी- रिकदृष्ट्या अपंग विद्यार्थ्यांना राज्य शिष्यवृत्ती		
		१. विद्यार्थी	संख्या	८०
४०. पोषण		८५. शालेय आहार कार्यक्रम [दुपारचे जेवण]		
		१. विद्यार्थी	लाखात	०.१३

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

रोजगार हमी योजना १९९२-९३ य वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	कामाचा प्रकार	नियोजित कामाची संख्या	मंजूर केलेल्या कामाची संख्या	सुरु केलेल्या कामाची संख्या	पूर्ण केलेल्या कामाची संख्या	मध्येच बंद केलेल्या कामाची संख्या	कामासाठी केलेली तदतुद [हजार रुपये]	कामावर झालेला एकूण खर्च [हजार रु.]	रोजगार निर्भरिती मनुष्य दिवस [लाखात]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	सिंचन	४६४	-	२	१२	३७	१२४७७	१४६७	०.३१
२.	मुदतंधारण सुविकास	७०	२९	१२	-	४५	२८०९	३२७	०.२०
३.	वनिकरण	१२२	२०	२४	३१	१२	६२४०	११०७७	५.५९
४.	रस्ते व इतर	१२७	४	२३	८	१०८	८७१३	५४६५	१.९१
एकूण		७८३	५३	६१	५१	२०२	३७२३९	१८३३६	८.०१

टीप :- तालुकावार माहिती उपलब्ध नसल्यामुळे जिल्ह्याची माहिती कामाच्या प्रकारानुसार दिलेली आहे.

आधार :- उपजिल्हाधिकारी, [रो.ह.यो.] वर्धा.

रोजगार हनी योजनेखालां घेतलेली कामे, त्यावरील रोजगार व खर्च
सन १९९२-९३ वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	माहिती	खर्च रु. लाखात		अनुष्य दिवस	रोजगार हनी योजने खालील कामाची संख्या
		प्रत्यक्ष	संचित		
१	२	३	४	५	६
१.	एप्रिल, १९९२	१०.९२	१०.९२	६९०००	३५७
२.	मे, ९२	२०.२७	३१.१९	८४०००	३७२
३.	जून, ९२	२२.५८	५३.७७	८५०००	४०४
४.	जुलै, ९२	१७.८८	७१.६५	८६०००	४०४
५.	ऑगस्ट, ९२	१९.८४	९१.४९	९२०००	४०९
६.	सप्टेंबर, ९२	१७.९१	१०९.४०	८२०००	४०६
७.	ऑक्टोबर, ९२	१५.९२	१२५.३१	७७०००	४०६
८.	नोव्हेंबर, ९२	१०.९१	१३६.२२	४६०००	४०६
९.	डिसेंबर, ९२	१३.३६	१४९.५८	३७०००	३७८
१०.	जानेवारी, ९३	८.४६	१५८.०५	४२०००	३७८
११.	फेब्रुवारी, ९३	७.०१	१६५.०५	४४०००	३८०
१२.	मार्च, ९३	१८.३०	१८३.३६	५७०००	३३६

टीप :- स्तंभ ६ मध्ये गेल्यावर्षीच्याही रो. ह. यो. खालील कामाची संख्या समाविष्ट आहेत.

आधार :- उपजिल्हाधिकारी [रो. ह. यो.] वर्धा.

पिण्याच्या पाण्याच्या सोई व टंचाई संबंधी केलेल्या उपाय योजना १९९२-९३ वर्षाफरीता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	तालुका जिल्हा	वस्तीच्या एकूण गावांची संख्या [१९९१ चे जनगणनेनुसार]	गावातील वाड्या वस्त्यांची संख्या	बाराही महिने पुरेसे पाणी उपलब्ध असलेल्या गावांची संख्या / त्याखालील वाड्या वस्त्यांची संख्या		पिण्याच्या पाण्याची टंचाई असलेली गावे व त्यासाठी केलेली उपाय योजना					इतर साधनाची पुरवठा होणा-या			
				गावांची संख्या	वाड्या/ वस्त्यांची संख्या	गावांची संख्या	गावातील वाड्या वस्त्यांची संख्या	टँकर ची संख्या	गावांची संख्या	गावातील वाड्या व वस्त्यांची संख्या	गावांची संख्या	गावातील वाड्या व वस्त्यांची संख्या	गावांची संख्या	गावातील वाड्या व वस्त्यांची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१.	वर्धा	१०६	-	८६	-	२	-	१	२	-	२	१६	-	-
२.	सेलू	१३०	-	८०	-	१	-	१	१	-	२	४८	-	-
३.	समुद्रपूर	१६६	-	१२१	-	१	-	१	१	-	१	४३	-	विहीरी खोल करणे
४.	हिंणघाट	१२५	-	९५	-	२९	-	३	१	-	१	-	-	-
५.	देवली	१०६	-	६३	-	६	-	२	१	-	१	३६	-	७७ विहीरींचे गाळ काढणे
६.	आर्वी	१५२	-	८४	-	४०	-	४	६	-	१	२२	-	१४ गावातील विहीरीचे गहण
७.	आडटी	८२	-	६०	-	२१	-	६	१	-	१	-	-	-
८.	कारंजा	१००	-	६२	-	२४	-	१३	-	-	-	१४	-	-
जिल्हा एकूण		९६७	-	६५१	-	१२४	-	३१	१३	-	९	१७९	-	-

आधार :- वर्धा जिल्ह्यातील सर्व पंचायत समिती व तहसील कार्यालये.

संकरात व अधिक उत्पादन देणाऱ्या पिकांच्या जाती व त्याखालील आलेले क्षेत्र १९९२-९३.

[क्षेत्र - हेक्टर मध्ये]

अ. क्र.	तालुका	अधिक उत्पादन देणारी पिके:			संकरात पिके			सुधारीत पिके				
		भात	गहू	रूण	ज्वारी	कापूस	रूण	भात	ज्वारी	कापूस	सुणधान्ये	एर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा रूण	१२५०	१६८००	१८०००	८०५६३	६२१०४	१४२६६७	२१२२	२००	६९४०६	१२१८	५४२८९
१.	वर्धा.	११०	१२९६	१४०४	११०२९	७१९६	१८९२५	५२९	-	७०७८	१२९	९१४७
२.	तेहू	-	२२२५	२२३५	१०२७७	९०५२	१९३२९	-	-	८७९६	-	५२६८
३.	तुळशी	२८०	३८००	४०८०	१०९२३	१२१००	२३०२३	५१०	१८५	१२६८०	२५	१००२७
४.	हिंगणघाट	२१०	३९२६	४१३६	१०५९३	१३६००	२४१९३	२१५	१५	१२७८१	५०	१०२४०
५.	देवडी	२३०	१४५०	१६१०	८६९०	७४००	१६०९०	२१८	-	८९१३	१६५	७४८२
६.	आदी	१२०	२१५०	२२५०	१४८९८	८५००	२३३९८	२३३	-	१०८९५	४३१	६६३३
७.	आदी	१०१	२७१	४७१	४७९६	१०००	५७९६	१९२	-	३३८८	२५६	२५६०
८.	आदी	१५१	१५८२	१७३२	८६५७	३२५६	११९१३	५२५	-	४८७५	१६३	२९०२

... सुट

अ. क्र. तालुका		सुधारित पिके											
१	२	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
		भूमि	ठडीद	इतर कटानिये	हरबरा	भूमिग	तीळ	तोयाबाज	जवत	सुर्यफूल	करटई	उतर गळोतः पिके	एकूण
जिल्हा एकूण		२५२०	३३५०	५८००	१९६०३	११७१९	९२९२	५०३००	३२००	७००	-	२०९	२३३९२८
१. वर्धा.		२६०	१९०	७७०	९४३	४०१	४२४	३७३४	३२	१५०	-	-	२३४८७
२. सेलू		२२५	३४०	५८०	१२००	२६७	२०	१८७३	-	३५	-	-	१८६०४
३. समुद्रपूर		४४०	६८०	७७०	५९६०	१३४	४११२	१६३२५	१५००	५०	-	८०	५३४७८
४. हिंगणघाट		५८०	४००	७६०	४२००	८२	३५२८	१०१९५	१३०९	९०	-	२५	४४४७०
५. दे.ळी		२३०	२८०	४३०	२२००	११३६	७७०	२७१५	२१०	२०	-	१०२	२४८७१
६. आर्वी		४०५	५६०	८९५	१८५०	२२३१	२०१	२९२५	१०	३००	-	-	२७५९९
७. आडली		११०	३७०	६९०	१२४९	४२२५	११७	३३२५	-	२५	-	-	१६५०७
८. आरं		२७०	५३०	९०५	२००१	३२४३	१२०	२२०८	१३९	३०	-	२	२४९१२

आधार :- कृषी विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

जिल्ह्यातील रासायनिक खाते वाटप १९९२-९३ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	रासायनिक खाते वाटप [मे. टनात]		एकूण	शेरा
		नियमित संस्थांकडून	खाजगी संस्थांकडून		
१	२	३	४	५	६
१.	जिल्हा एकूण	१७, ५५२	४८, ६१०	६६, १६२	
१.	वर्धा	२, ८१९	१३, १९५	१६, ०१४	
२.	सेलू	२, १७५	४, ९५७	७, १३२	
३.	समुद्रपूर	२, ०२७	८, २१८	१०, ३२५	
४.	हिंगणघाट	२, २४०	१०, ३५४	१२, ५९४	
५.	देवळी	२, २१४	४, ९१०	७, १२४	
६.	आर्वा	३, ५२२	३, ९६२	७, ४८४	
७.	आब्ढी	१, २७७	१, २२२	२, ५०६	
८.	कारंजा	१, २८५	१, ६२५	२, ९१०	

आधार :- कृषी विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

जिल्ह्यातील साखर कारखाने १९९२-९३ या वर्षाकरिता.
जिल्हा - वर्धा.

क्र.	तालुका	साखर कारखान्याचे नाव	सहकारी/खाजगी	दररोजची गतीत क्षमता [मे. टन]	प्रत्यक्ष झालेले पाऊस [मे. टन]	साखरेचे उत्पादन [मे. टन]
१	२	३	४	५	६	७
१.	वर्धा	—	—	—	—	—
२.	तेलू	महात्मा सहकारी साखर कारखाना, मर्धादित, चामरी जिल्हा वर्धा.	सहकारी	१२५०	१०८९७२	११४५१
३.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—
४.	हिंगणघाट	—	—	—	—	—
५.	देवळी	—	—	—	—	—
६.	आर्वी	—	—	—	—	—
७.	आन्डी	—	—	—	—	—
८.	गरंजा	—	—	—	—	—
जिल्हा एकूण		—	—	१२५०	१०८९७२	११४५१

- टीप :- १) जिल्ह्यांत संदर्भित वर्धात २ साखर कारखाने आहेत. मात्र त्यापैकी एका साखर कारखान्याची नोंदणी झाली असून उत्पादन सुरू नाही.
२) बागीच वडी अर्जांनाभुळे उन्हाचे उत्पादन कमी झाले. परिणामतः साखरेचे उत्पादन कमी.
आधार :- कार्यकारी मॅगाजक, महात्मा सहकारी साखर कारखाना मर्धादित चामरी ता. तेलू, जि. वर्धा.

तत्ता क्र. ११.२

- १८७ -

दुग्ध संस्थाची संख्या १९९२-९३ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	दुग्ध सहकारी संस्थाची संख्या	एकूण संस्थांची संख्या	गोळा केलेले दुग्ध		शितगुहांची संख्या	शितगुहांची क्षमता [००० लिटर.]
				एकूण दुग्ध [००० लिटर]	प्रतिदिन सरासरी [००० लिटर]		
१	२	३	४	५	६	७	८
	जिल्हा एकूण	२९२	१३५८६	८१००	३०	३	१००
१.	वर्धा	६९	३२३५	१६००	६	१	-
२.	सैलू	४०	२४९०	१४००	५	-	-
३.	समुद्रपूर	१५	५१४	७५	-	-	-
४.	डिंगणघाट	१५	७५८	७५	-	-	-
५.	देवळी	२५	१३३५	२१००	८	-	-
६.	आर्धी	६९	३२३६	१४००	५	१	५०
७.	आळटी	५	१५९	१५०	१	-	-
८.	कारंजा	५२	१८७९	१३००	५	१	५०

टीप :- आळटी, कारंजा व समुद्रपूर येथील सहकारी संस्था अनुक्रमे ४, १ व ३ बंद झालेल्या आहेत.
तसेच समुद्रपूर येथील शितगृह बंद आहे.

आधार :- जिल्हा दुग्ध विकास अधिकारी, वर्धा.

अवर्षण प्रवण कार्यक्रमाची प्रती [१९९२-९३] या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा.

जिल्ह्यातील कार्यक्रमाजंतर्गत १] केंद्र पुरस्कृत
जिल्ह्यातील तालुक्याची २] राज्य पुरस्कृत निरंक
संख्या ३] एकूण

अ. क्र.	विकास शर्ष	उपलब्ध झालेली आर्थिक तरतूद [रु. लाखात]	झालेला खर्च [रु. लाखात]	खर्चाची व्यवस्था	भौतिक साधनांचा तपशील बाब	परिधान	लक्ष	साध्य	साधनांची व्यवस्था
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०

नि. रं. क.

टीप :- वर्धा जिल्ह्यात संदर्भित वर्षाकरिता अवर्षण प्रवण कार्यक्रम राबविण्यात आलेला नाही. कारण वर्धा जिल्ह्यातकरिता ही योजना लागू करण्यांत आलेली नाही.

आधार :- जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, वर्धा.

जिल्ह्यातील एकात्मिक आदिवासी विकास कार्यक्रमाची प्रगती, त्यावरील तरतूद व खर्च १९९२-९३ वर्षाकरिता.

कार्यक्रमाखाली अतणा-या

१] ता.कुवांची संख्या	=	४
२] गा.ांची संख्या	=	६४
३] स्कूण लोकसंख्या	=	२७९०६
[१९८१ जनगणने प्रमाणे]		
४] अनुसूचित जमातीची	=	१५३१०
[लोकसंख्या १९८१]		

[रु. लाखात]

वर्ष व उप-वर्ष

१९९२-९३

साधी झालेली
तरतूद

मध्ये झालेला
खर्च

उक्तेवारी

[एक] कृषि व संलग्न सेवा

१] पीक संवर्धन	०.१५	०.१५	१००
२] फलोत्पादन	०.०३	०.०३	१००
३] भूद व जलसंधारण	-	-	-
४] पशु संवर्धन	०.८७	०.८६	९९
५] दग्ध व्यवसाय विकास	०.११	०.११	१००
६] मत्स्य व्यवसाय	०.१३	०.१३	१००
७] वने	-	-	-
८] पंचन, ओतारे व वखारी	-	-	-
९] सडकार	०.२०	०.२०	१००
एकूण [एक]	१.४९	१.४८	९९

[दोन] ग्रामीण विकास

१] एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम	१२.७३	१३.४१	१०५
२] अवर्धन प्रवर्ण क्षेत्र कार्यक्रम	-	-	-
३] जवाहर रोजगार योजना	९.७०	९.७०	१००
४] रोजगार ह्यी योजना	-	-	-
५] जमीन सुधारणा	०.५४	०.५४	१००
६] सामुहीक विकास	-	-	-
एकूण [दोन]	२२.९७	२३.६५	१०३

[तीन] पाटबंधारे व पूर नियंत्रण

१] लघू पाटबंधारे	-	-	-
२] जलप्रदाय क्षेत्र विकास कार्यक्रम	-	-	-
३] आधाकट विकास	-	-	-
४] पूर नियंत्रण कार्य	-	-	-
एकूण [तीन]	-	-	-

तक्ता क्रमांक ११-११ (पुढे चालू)

- ११० -

१	२	३	४	५
[चार:]	विद्युत विकास	४.२२	५.५४	१३१
[पांच:]	उद्योग व खाणकाम			
	१] भोडे व मध्यम उद्योग	-	-	-
	२] ग्रामीण व लघु उद्योग	०.३४	०.१८	५३
	सूण [पांच]	०.३४	०.१८	५३
[सहा:]	वाहतुक व दळणवळण			
	१] भोठी व लहान बंदरे	-	-	-
	२] अंतर्देशिय जलवाहतुक	-	-	-
	सूण [सहा]	-	-	-
[सात]	सामान्य आर्थिक सेवा			
	१] पर्यटन	-	-	-
[आठ:]	सामाजिक आणि सामुहिक सेवा			
	१] सामान्य शिक्षण	१.०३	८.२३	११
	२] क्रीडा व युवक कल्याण	-	-	-
	३] कला व संस्कृती	-	-	-
	४] तांत्रिक शिक्षण	-	-	-
	५] वैकीय शिक्षण व औसधी द्रव्ये	-	-	-
	६] आरोग्य सेवा	-	-	-
	७] ग्रामीण पाणी पुरवठा व स्वच्छता	-	-	-
	८] गृहनिर्माण	-	-	-
	९] नगर विकास	०.५६	०.५६	१००
	१०] भाहीती व प्रसिध्दी	-	-	-
	११] भागावर्गीयांचे कल्याण	११.२८	२.६८	८६
	१२] कामगार व कामगार कल्याण	१.०३	१.०३	१००
	१३] समाज कल्याण	-	-	-
	१४] पौष्ण	१.७४	०.८२	४७
	सूण [आठ]	६५.२६	६२.११	१७
[नऊ]	व्हाडा योजनेखालील तरतूद	उ.ना	उ.ना	-
[दहा]	न्युक्ता असलेले बजेट	उ.ना	उ.ना	-

आधार :- १] जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

२] एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प अधिकारी, नागपूर.

वीस कलमी कार्यक्रम १९९२-९३ वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा.

क्र.	बाब	परिमाण	उद्दिष्टे	साधन
१.	अ] सकात्मोक ग्रामीण विकास कार्यक्रम १. जुने लाभार्थी २. नवि लाभार्थी	लाभधारकांची कुटूंब संख्या कुटूंब संख्या	१५९ ३८००	१५९ ३८०७
	ब] जवाहर रोजगार योजना	लाख मनुष्य दिवस	१९.४२	१७.५५
	क] लघु उद्योग स्थापन करणे	संख्या	१६६	१७१
५.	अतिराक्त जमिनीचे वाटप	हेक्टर	१८२	२१८
५.	ब] अतिराक्त जमिनीचे वाटप	लाभधारक कुटूंब संख्या	१६४	१६४
६.	वेळबिगाराचे पुनर्वसन	संख्या	-	-
७.	पिण्यासाठी स्वच्छ पाणी	खेड्याची संख्या	५	७
८.	शुलांना रोग प्रतिबंधक लस टोष्णे	संख्या	२८७५०	२८७७५
९.	अ] कुटूंब नियोजन शस्त्रक्रिया	संख्या	८५००	८७०६
१०.	अ] अनु. जातीच्या कुटूंबांना सहाय्य	संख्या	२४९७	२२६१
	ब] अनु. जमातीच्या कुटूंबांना सहाय्य	संख्या	११३३	११४९
११.	अ] घरासाठी जमिना देणे	भूखंड संख्या	५७०	५७०
	ब] घर बांधणी साठी असाहाय्य	भूखंड संख्या	५७०	५७०
	क] इंदीरा आवास योजना झोपड्या वाटणे.	संख्या	१२५	१२५
	ड] कमी उत्पन्न गटासाठी घर बांधणी	संख्या	-	-
१५.	गलीच्छ वस्ती सुधारणा	लाभार्थी संख्या	६८२	६८२
१६.	झाडे लावणे	संख्या लाखात	३५.००	५६.२९
१७.	अ] खेड्याचे विदुतीकरण	खेडी संख्या	१०२१	१०२१
	ब] पंप संचाचे विदुतीकरण	पंप संख्या	१००	१०८३
	क] सुधारीत चुली	संख्या	२१५६	२३३३
	ड] बायोगॅस संयंत्र वसविणे	संख्या	४००	४२५

टीप :- कलम क्र. २ ते ४, १०, १२, १३, १८, २० यांत सगळीं विष्टे नाहीत.

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

जिल्हा अंश ११.१३

- ११२ -

विशेष घटक योजना [वर्ष १९९२-९३ करिता]

जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	मुख्य विकास शिर्ष	उपलब्ध झाले आर्थिक तरतूद [रु. लाखात]	झालेला खर्च [रु. लाखात]	खर्चाची टक्केवारी
१	२	३	४	५
१.	कृषि व संलग्न सेवा	३४.४९	३७.०३	१०७.३६
२.	ग्रामिण विकास	३५.२१	३५.७७	१०१.५९
३.	साठ्यांधारे व पर नियंत्रण	१५०.९४	१५०.९४	१००.००
४.	वित्त विकास	१०.५०	९.४१	८९.६१
५.	उद्योग व खाणकाम	३.००	१.९९	९९.५०
६.	वाहतूक व दळणवळण	३.४९	३.०८	८९.६०
७.	सामान्य आर्थिक सेवा	-	-	-
८.	सामाजिक व सांस्कृतिक सेवा	३०.१०	३१.७९	१०५.६६
जिल्हा स्तरावरील प्रमुख विकास शिर्ष		२६६.८३	२६९.०१	१००.८२

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

जिल्हय चा स्थानिक विकास कार्यक्रम - संदर्भ वर्ष १९९२-९३

[रुपये हजारात]

अ.क्र.	विधानसभा मतदार संघाचे नांव	मतदार संधाला मंजूर तरतूद	मंजूर कामांची संख्या			मंजूर कामांची अंदाजित किंमत	संदर्भ वर्षात झालेला एकूण खर्च.
			जुनी [अपूर्ण] कामे	संदर्भ वर्षातील नवीन कामे	एकूण		
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	वर्धा	३०००	१२	६१	७३	४५६३	२९०४
२.	देवळी	३०००	१२	५६	६८	४३७७	२९७५
३.	आर्वी	३०००	१३	५६	६९	४६५४	३०६२
४.	हिंगणघाट	३०००	१५	५९	७४	४५६४	२९९४
जिल्हा एकूण		१२०००	५२	२३२	२८४	१८१५८	११९३५

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १२.१

जिल्हा कृषि विभागाच्या सरासरी घाऊक किंमती - १९९२-९३ वर्षांकरिता.

जिल्हा - वर्धा. [प्रति क्विंटल मूल्य समयात]

अ. क्र.	भावाचे वर्णन	प्रकार	महिने												
			जुलै, ९२	ऑगस्ट	सप्टें.	ऑक्टो.	नोव्हें.	डिसें.	जाने, ९३	फेब्रु.	मार्च	एप्रिल	मे	जून, ९३	वर्धाची सरासरी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	
१.	गहू	हावरा	५०६	५२०	४६२	४५६	४८४	४९०	४२५	४८८	४३३	४३२	४३५	४११	४६२
२.	तुर	पांढरी	११८९	११२२	८९४	९२४	९०१	९२४	१०१६	१०३८	९५८	९९८	१०१२	९८३	९३१
३.	सुईमिंग	—	९७१	९७३	८९५	६३४	७३०	९५८	१०१२	८९७	९००	९३७	९३७	९६०	९००
४.	सुगे	हिरवा	७६१	७२७	७२३	६४६	७३०	७३०	१०५४	९१९	९१०	९४७	९३५	९३१	८३४
५.	चना	देशी	६७५	६३७	६८०	६६५	८४२	६८१	८००	८१५	६९६	७२६	७९५	८६६	७४०
६.	बाजरा	—	३३४	४५९	४४०	३४२	३९९	३०७	२८५	२६६	३४७	३५७	३५७	३६३	३१३
७.	तिळ	बोरीया	१६२९	१५९०	१४३१	१२१४	१०८३	१२३६	१३६०	१३५९	१३५३	१३०७	१३१४	१३४७	१३५२
८.	ज्वारी	हायब्रीड	३८८	३६९	२९८	२५२	२२६	२३०	२२५	२०८	१९१	१९४	१८५	१७२	२४४
९.	जवस	मध्यम	१४७८	१५०८	१३१४	१२०१	१०५०	१२४१	११६२	१०६२	१३५५	१३२५	११७२	११९८	१२५५
१०.	कापूस	—	सुपर	स्फ. अ. क्यु.	फुअर	रकस	के								
	स्य-४		९६०	९६०	८६०	४००	२३०								
	सम. सी. यु. ५		९५२	९३३	८७२	४००	२३०								
	श्ल. १४७		८८५	८७८	७९५	४००	२३०								
	१००७		९०९	८९९	८१९	४००	२३०								

आधार :- सर्व कृषि उत्पन्न बाजार समिती, वर्धा जिल्हा.

जिल्हा मुख्यालय किाणच्या महत्त्वाच्या वस्तुच्या किरकोळ किंमती १९९२ या वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	भागाचे वर्णन	गुणवत्ता व प्रकार	परिमाणु	मासिक सरासरी किरकोळ किंमती												वर्षाची सरासरी	
				जाने	फेब्रु	मार्च	एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट	सप्टे	ऑक्टो	नोव्हें	डिसे		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	
धान्ये																	
१.	तांदूळ उत्तम	लुचई नं. १	कि. ग्रा.	९.२०	९.२५	९.००	९.००	९.००	९.००	९.००	९.००	९.००	९.००	९.००	९.००	९.०३	
२.	तांदूळ मध्यम	— नं. २	—	६.५०	६.५०	६.५०	६.५०	६.००	६.००	६.००	६.००	६.५०	६.५०	६.५०	६.५०	६.३३	
३.	तांदूळ जाडी	— नं. ३	—	६.५०	६.५०	६.५०	६.५०	७.००	७.००	७.२५	७.२५	७.२५	७.२५	७.२५	७.००	६.९३	
४.	गहू मध्यम	चावल काटा	—	५.१०	५.५०	५.००	५.२०	५.२५	५.२५	५.५०	६.००	६.००	५.२५	५.२५	५.००	५.३३	
५.	गहू हावरा	हावरा	—	५.६०	६.००	५.३७	५.२५	५.२५	५.२५	५.२५	७.१५	५.७५	५.५०	५.५०	५.२५	५.६३	
६.	गहू आटा	हावरा	—	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	
७.	ज्वारी पांढरी	नं. १	—	४.००	४.००	४.००	उ.ना	उ.ना	२.७०	५.४०	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	४.०२	
८.	ज्वारी पिवळी	नं. ५	—	३.६४	३.७५	३.९४	४.५०	४.५०	४.५०	४.५०	४.००	४.२०	४.००	३.००	३.००	३.९६	
९.	ज्वारी जाडी	स्थानिक	—	१.२०	१.२०	१.२०	१.२०	१.२०	१.२०	१.२०	१.२०	१.२०	१.२०	१.२०	१.२०	१.२०	
१०.	डाळी																
१०.	हरभरा	देशी	—	८.४०	९.००	८.००	८.००	८.५०	८.००	८.४०	९.००	९.००	९.००	९.००	९.५०	८.६५	
११.	हरभरा डाळ	गावरानी	—	९.३०	९.५०	९.००	९.२५	९.५०	९.००	९.६०	११.००	११.००	१०.५०	१०.५०	११.००	९.९२	
१२.	तूर डाळ	—	—	१८.२०	१६.७५	१६.२५	१६.५०	१७.००	१७.००	१७.००	१७.००	१७.००	१६.००	१६.००	१७.००	१६.८०	
१३.	उडीद डाळ	—	—	१०.२०	१०.७५	१०.००	१०.००	१०.४०	१०.५०	१०.४०	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	११.०२	
१४.	भुंग डाळ	—	—	११.२०	१२.००	१२.२५	१२.००	१२.००	१५.००	१५.००	१६.००	१५.२५	१२.४०	१२.००	१२.००	१३.१५	

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१५. मुर डाळ	गाधरानी	कि. ग्रॅ.	१३.८०	१३.७५	१३.७५	१३.००	१३.३०	१४.००	१४.००	१३.००	१३.५०	१४.००	१३.००	१३.००	१३.००	१३.५०
साखर व गुळ																
१६. साखर	सी	-"	९.००	९.०५	९.००	९.००	९.७६	९.८५	१०.५६	१०.४५	१०.५०	१०.५०	१०.५०	१०.५०	१०.००	९.८४
१७. गुळ	पणपडी	-"	१०.००	९.३५	९.००	९.००	९.७०	१०.००	११.३०	१२.००	१२.००	१२.८०	१२.००	१२.००	१२.००	१०.७५
तेल व खनिज																
१८. सूर्यगाचे तेल	गुजरात	-"	४१.६०	४०.३५	३८.००	३८.००	३८.००	३६.५०	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३६.५०	३८.१५
१९. पान तेल	स्वस्त धान्य कुं	-"	२१.००	२५.५०	३०.००	३०.००	३६.००	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	२८.८७
२०. पनस्पती तेल	सूर्यखी	-"	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४३.००	४६.००	४६.००	४६.००	४६.००	४६.००	४६.००	४६.००	४६.००	४६.१३
२१. दूध [शुध्द]	म्हशीचे	लिटर	८.००	८.००	८.००	८.००	८.४०	९.००	९.००	९.००	९.००	९.००	९.००	९.००	९.००	८.६१
भापे व भास																
२२. बक-वाचे भास	स्थानिक	कि. ग्रॅ.	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४१.००	४४.००	४४.००	४४.००	४४.२५	४५.६०	४८.००	४८.००	४२.९०
२३. भाते ताजे	कथला	-"	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००
२४. अंडी	विदेशी	१ डझन	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	११.८०	११.५०	१२.००	११.५०	१२.००	१२.८०	१३.००	१३.००	१३.००	१२.१३
भासाल्याचे पदार्थ																
२५. मीठ	पांढरे	कि. ग्रॅ.	१.००	१.००	१.००	१.००	१.००	१.००	१.००	१.००	१.००	१.००	१.००	१.००	१.००	१.१४
२६. हळद	वायगांव	-"	३२.००	३१.५०	३२.००	३५.००	४०.००	४३.७५	४७.६०	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४८.००	४१.८२
२७. सुक्या निरच्या	भिव्यापुरी	-"	५०.००	४५.००	४८.००	४९.००	५०.८०	५४.००	५५.२०	५६.००	५२.००	५६.६०	५४.७५	५८.२५	५९.१३	

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
भाजीपाला																
२८.	ताडे	पहाडी	किं.	३.००	३.००	४.००	४.००	४.००	४.५०	५.००	५.००	४.२५	४.००	४.००	४.००	४.०६
२९.	काटे	नामोक	"-	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	३.५०	४.००	४.००	४.००	४.००	३.५०	४.००	३.०८
फळे																
३०.	केळी	स्थानिक	इ.म	३.७०	४.००	४.००	४.००	१०.००	६.००	५.२०	५.००	४.५०	४.४०	४.५०	५.००	५.०२
पेय																
३१.	चहा	बुक नॉ.	कि.गॅ.	६४.५०	६४.५०	६४.५०	६४.५०	६४.५०	६४.५०	६४.५०	६४.५०	६४.५०	६४.५०	६४.५०	६४.५०	६४.५०
३२.	काँपी	पावडर	"-	४५.००	४५.००	४५.००	४५.००	४५.००	४५.००	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	४५.००
जखण व दोज																
व दिवाबत्ती																
३३.	राकिल	--	लिटर	२.७४	२.७४	२.७४	२.७४	२.७४	२.७४	२.७४	२.७४	२.७८	२.७८	२.७८	२.७७	२.७५
३३.	कोळसा	लोणारी	४०	२००.००	२००.००	२००.००	२००.००	२००.००	२००.००	२००.००	२००.००	२००.००	२०८.००	२२०.००	२२०.००	२.७५
३५.	पाडी पेटी	चाबो	१ नग	०.३०	०.३०	०.३०	०.३०	०.३०	०.३०	०.३०	०.३०	०.३०	०.३०	०.३०	०.३०	०.३०
३६.	ताकूड	आडजात	४०कि.	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	४०.४०	४४.००	४४.००	३६.२०
रूपडे																
३७.	ताडी फा.	तोनापुरी	१नग	७५.००	७५.००	७५.००	७७.५०	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	७५.००	७५.००	८७.६०	९०.००	७२.१६
३८.	कोटींग	गहेट	मीटर	११५.००	११५.००	११५.००	११८.७५	१२५.००	१२५.००	१२५.००	१२५.००	१२५.००	१२५.००	१३२.००	१३५.००	१२३.४३
७१ से. मी. मील																
३९.	ब्लावूज	पीत	७०	३५.००	३५.००	३५.००	३५.५०	३६.००	३६.००	३६.००	३६.००	३६.००	३६.००	४२.७५	४५.००	३७.०२
पीत ममी.																
४०.	सटांग	एयेस	मी.	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.५०	३३.००	३२.१२
मील																

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	
मांडी																	
४१. पितळी	मंडारा	किलो	११०.००	११०.००	११०.००	११०.००	११८.००	१२०.००	१२०.००	१२०.००	१२०.००	१२०.००	१२०.००	१२०.००	१२०.००	१२०.००	१२६.५०
वापरातील																	
संकीर्ण वस्तू																	
४२. ध्यावा	५०१	१नग	२.४०	२.४०	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	२.२०
साबण	बार																
४३. अंगाचे	हनाम	१वडी	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.२०	५.२०	५.२०	५.३०	५.३०	५.३०	५.५०	५.५०	५.१०	
साबण																	
४४. पान	कपुरी	१०० नग	४.८०	७.५०	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	७.६०	६.००	६.५०	७.३६	
४५. सुपारी	तीस्रो	कि.ग्रे	७२.००	७२.७५	८०.००	८०.००	८२.००	८२.००	८२.२०	८४.००	८४.००	८४.००	८४.००	८२.००	८२.००	८२.३२	
	मरडा																
४६. तंबाखू	पट्टा	-	१८.००	१८.००	१४.००	१८.००	१८.००	१८.००	१८.००	१८.००	१८.००	१८.००	१८.००	१८.००	१८.००	१८.००	१८.००
४७. सिगारेट	पनामा	१०नग	३.७५	३.७५	४.६८	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	४.७६
४८. बिडी	४३ न.	२५नग	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५	२.१५
४९. केस तेल	मध्यम	१ डाटल	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०
	टाटा																
५०. मुद्रणासाठी	गिल	कि.ग्रे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	कागद																

टीप :- उ.ना = उपलब्ध नाही.

आधार :- जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय, वर्धा.

रायपूर केंद्रातील कामगारांचे ग्राह्य किंमतीचे निर्देशांक १९२२-२३
जिल्हा - वर्धा.

[पायाभूत वर्ष १९८२ = १००]

अ.क्र.	महिना	वर्ष	अन्न	पान सुपारी तंबाखू त्यादी	बंध व द्विभाबत्ती	घरे	कापड, बिजाना व पादत्राणे	संकीर्ण	सर्वसाधारण निर्देशांक
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
	स्कूण सरासरी	१९२१-२२	२३२	२२६	२४०	२८३	१७७	२१७	२३०
१.	एप्रिल	१९२२	२४६	२३८	२४३	३०२	१९०	२३३	२४६
२.	मे	"	२५४	२३६	२४४	३०२	१९१	२३३	२५१
३.	जून	"	२५२	२३२	२४२	३०२	१९१	२३५	२५४
४.	जुलै	"	२४३	२६४	२५८	३०३	१९४	२३८	२६४
५.	ऑगस्ट	"	२७०	२५५	२५८	३०३	१९४	२४०	२६३
६.	सप्टेंबर	"	२७०	२५१	२५२	३०३	१९४	२४४	२६३
७.	ऑक्टोबर	"	२६१	२४२	२६०	३०३	१९५	२४५	२५८
८.	नोव्हेंबर	"	२५४	२५०	२६०	३०३	१९५	२४२	२५६
९.	डिसेंबर	"	२५०	२४८	२६०	३०३	१९५	२५०	२५४
१०.	जानेवारी	१९२३	२४५	२४६	२६१	३२३	१९७	२५६	२५५
११.	फेब्रुवारी	"	२५०	२५२	२६१	३२३	१९८	२५२	२५८
१२.	मार्च	"	२५२	२५१	२६१	३२३	२००	२६१	२५२
	वार्षिक सरासरी	१९२२-२३	२५७	२४२	२५६	३०८	१९४	२४५	२५७

आधार :- कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, कॉमर्स सेंटर, तांडेदेव, मुंबई - ४०० ०३४.

जिल्हय तील पोलीस दलाची एकूण संख्या १९९२-९३ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	वाच	एकूण
१.	पोलीस दलाची संख्या	
	अ) अधीक्षक	१
	ब) सहाय्यक अधीक्षक	-
	क) उपअधीक्षक	४
	ड) निरीक्षक	८
	ई) उपनिरीक्षक	६१
	फ) जमादार [सहाय्यक उपनिरीक्षक]	६०
	ग) हवालदार	२५३
	घ) शिपाई	८५२
	च) इतर कर्मचारी [कायदेलस कर्मचारीसह]	४२
	एकूण पोलीस दलाची संख्या	१२८१
२.	पोलीस ठाणे	१५
३.	ऑज्ड पोस्ट	५
४.	सब पोस्ट	-
५.	लॉकअप्स	१४
६.	पोलीस स्टेशन/ऑज्ड पोस्ट/उपऑज्ड पोस्ट असलेल्या ठाणांची संख्या	२४
७.	पोलीस दलाचा एकूण खर्च [कमये लाखात]	४४०

आधार :- १) जिल्हा पोलीस अधीक्षक, वर्धा

२) पोलीस अधीक्षक, द. म. पू. आणि पश्चिम रेल्वे, नागपूर.

गुन्हासंबंधी आकडेवारी १९९२ वर्षाकरिता.

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	गुन्ह्याचे प्रकार	प्रकरणांची संख्या [४-६]	चौकशी चालू असलेली प्रकरणे	भागील वधाची कोर्टात चालू असलेली प्रकरणे	न्यायालयात धुत चौकशी करणारा शास्त्री दिलेली प्रविष्ट केलेली प्रकरणे	न्यायालयाने काढून टाकलेली शिक्षा जामीन दिलेल्या सह निकालीत काढलेली प्रकरणे	निर्दोष म्हणून सोडलेली प्रकरणे	दोषी असलेली प्रकरणे	वधाच्या शेवटी न्यायालयातील प्रलंबात प्रकरणे
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	दखलपात्र गुन्ह्यात भरत करणे	-	-	-	-	-	-	-	-
२.	दखलपात्र गुन्ह्याबाबत कट करणे	-	-	-	-	-	-	-	-
३.	सार्वजनिक शांतता सुरक्षितता व नाश याबाबतचे गुन्हे	२४१	४०	६६९	२०१	८७	३२	२०	१२२५
४.	व्यक्ती विषयक गंभीर गुन्हे	१२२५	१६०	४४२२	१०६५	७०८	३५४	१४१	६१०७
५.	व्यक्ती आणि मालमत्ता विषयक किंवा मालमत्ता विषयक गंभीर गुन्हे	३३६	१०९	१०८३	२२७	३०५	२२९	३४	१३६०
६.	व्यक्ती विषयक फिरकोळ गुन्हे	२३६	३३	५५८	२०३	९५	१९	४३	११७९
७.	मालमत्ता विषयक फिरकोळ गुन्हे	६६७	२५७	२८५४	४१०	२४०	११५	७७	३७११
८.	वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोड खालील इतर गुन्हे	४२०	५५	५५६	३६५	१६४	४१	५७	१९३०
एकूण १ ते ८		३१२५	६५४	१०१४२	२४७१	१५९९	७९०	३७२	१५५१२

पुढे चालू.....

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१३. घर नमुद न केलेले नंतर गुन्हे									
अ) विशेष विं. स्थानिक कायदा खालील दखल पात्र करलेली गुन्हे.	६८५४	७३५	३१८८२	७३१६	३८२५	९३४	२३८२	४७७५९	
ब) बी. च. ओ. आर. १९४७ च्या कायदाखालील गुन्हे	—	—	—	—	—	—	—	—	
एकूण बेरी	९९७९	१३७९	४२०२४	९७८७	५४९६	१७२७	२७५४	६३२७९	

आधार :- जिन्हा पोलीस अधीक्षक, वर्धा.

तुरुंगात दाख केलेले गुन्हेगार १९९२-९३ वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	बाब	पुरुष	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५
१.	रेल्वे अधिनियम	१४६	-	१४६
२.	मुंबई पोलीस अधिनियम	३२२	५	३२७
३.	मुंबई दारुबंदी अधिनियम	१२३८	२१	१२५९
४.	सी.आर.पी.सी. अधिनियम	४११	५	४१६
५.	चोरी व घरफोडी	४९०	१	४९१
६.	खोटे वस्तु-सेवज व फसवणूक	२२	-	२२
७.	खून	३३३	१२	३४५
८.	डाके व दरोडे	७१	-	७१
९.	हल्ला व दुखापती करणे	४५	-	४५
१०.	फस लावून पळविणे व बलात्कार करणे	६६	३	६९
११.	लष्करी गुन्हे	-	-	-
१२.	इतर	९०९	३८	९४७
	एकूण	४०५३	८५	४१३८

आधार :-अधिक्षक, जिल्हा कारागृह, वर्धा.

तुरुगांत दाख झालेल्या गु-हेगारये वयोगटादुसार व वैक्षणिक पात्रतेनुसार
वर्गीकरण १९९२-९३ वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	दाख	पुरुष	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५
१.	<u>१८ वर्षाखाली</u>			
	१.१ अशिक्षीत	४१	१	४२
	१.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	१८	-	१८
	१.३ वाचता व लिहीता येणारे	११४	-	११४
२.	<u>१८ ते २१ वर्ष</u>			
	२.१ अशिक्षीत	१५२	१	१६०
	२.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	५२	-	५२
	२.३ वाचता व लिहीता येणारे	४८२	२	४८४
३.	<u>२२ ते ३० वर्ष</u>			
	३.१ अशिक्षीत	५०२	१४	५१६
	३.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	११३	-	११३
	३.३ वाचता व लिहीता येणारे	१३४६	१८	१३६४
४.	<u>३१ ते ४० वर्ष</u>			
	४.१ अशिक्षीत	२३५	२१	२५६
	४.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	१०५	-	१०५
	४.३ वाचता व लिहीता येणारे	५८४	२	५८६
५.	<u>४१ ते ६० वर्ष</u>			
	५.१ अशिक्षीत	१२१	१५	१३६
	५.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	१४	-	१४
	५.३ वाचता व लिहीता येणारे	१५४	-	१५४
६.	<u>६१ वर्षावरील</u>			
	६.१ अशिक्षीत	११	४	१५
	६.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	-	-	-
	६.३ वाचता व लिहीता येणारे	५६	-	५६
७.	<u>एकूण</u>			
	७.१ अशिक्षीत	१०६९	५६	११२५
	७.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	३०२	-	३०२
	७.३ वाचता व लिहीता येणारे	२६८२	२२	२७०४

आधार :- अधिसूच, वर्धा जिल्हा कारागृह, वर्धा.

दिवानी व फौजदारी न्यायालयात निकालात काढलेली कासे १९९२-९३
या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

दिवानी				फौजदारी			
मुळ		अपील		मुळ		अपील	
नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण
१	२	३	४	५	६	७	८
१९६८	१३३८	१२३	१५२	११३३	१२,४८७	२०	९९६

टीप :- १) कोटाची संख्या वाढल्यामुळे कॉलम नं. २, ६, ८ या रकान्यातील आकड्यांत वाढ झालेली आहे.

आधार :- जिल्हा व तत्र न्यायधिका, वर्धा.

बँक कार्यालये, वर्गीकृत बँकांची संस्था, त्यांच्या ठेवी व कर्जे १९९२-९३ वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	बँकांची कार्यालये असलेली गावे व शहरे	बँकेतील कर्मचा-यांची संख्या	वर्गीकृत बँकांची संख्या	वर्गीकृत बँकांची कार्यालय संख्या	वर्गीकृत बँकांच्या ठेवी [लाख रुपये]	वर्गीकृत बँकांच्या आगाऊ रकमा [लाख रुपये]	सहकारी बँकांची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा सकूण	६०	१४५६	११	७२	१५२२३	९३५५	४८
	तालुका							
१.	वर्धा	१२	५३६	११	१९	उ.ना	उ.ना	९
२.	सेलू	९	१०६	४	८	उ.ना	उ.ना	७
३.	समुद्रपूर	८	१०१	३	६	उ.ना	उ.ना	६
४.	हिंगणघाट	७	२२३	५	९	उ.ना	उ.ना	७
५.	देवळी	८	१७८	५	९	उ.ना	उ.ना	५
६.	आर्वी	७	२००	६	१०	उ.ना	उ.ना	७
७.	आष्टी	४	५६	२	४	उ.ना	उ.ना	३
८.	कारंजा	५	५६	३	५	उ.ना	उ.ना	४

टीप :- १) सेवा विवृत्ती भूळे कर्मचा-यांची रिक्त पदे भरण्यांत आलेली नाहीत. त्याभूळे कर्मचारी संख्येमध्ये घट झाली आहे.
२) सन १९९१-९२ या वर्षापेक्षा ठेवी व आगाऊ रकमा कमी झाल्याने रकमाना क्र. ७ व ८ मधील संख्या कमी आहे. स्तंभ ७ व ८ ची माहिती तालुका निहाय उपलब्ध नाही.

आधार :- १) जिल्हा अग्रणी बँक, बँक ऑफ इंडिया, वर्धा.

२) सहकारी बँकेचे कार्यालय, वर्धा.

तपता क्रमांक १४.२

- २०७ -

संयुक्त भांडवली संस्था

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	रोजीची स्थिती	भाग भांडवल असलेल्या मर्यादित संस्था	सार्वजनिक खाजगी	हमीव्दारे मर्यादित असलेल्या आणि नफ्यासाठी कामन करणा-या संस्था	सार्वजनिक खाजगी	एकूण
१	२	३	४	५	६	७
१.	३१.३.१९९३	३	३४	१	—	३८

आधार :- कंपनी व्यवहार खाते, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

तस्ता क्रमांक १९१३

- २०८ -

उत्तरविलेख्या वीमापत्रांची संख्या व विम्यांची रक्कम १९२२-२३
या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	वर्ण	परिमाण	वर्ष १९२२-२३
१	२	३	४
१.	शाखा	संख्या	३
२.	उत्तरविलेखी विभापत्रे	संख्या	१३८२५
३.	द्वयगत विभापत्रे	संख्या	उ. ना
४.	विम्यांची रक्कम	रु. हजारात	४५००००

आधार :- प्रबन्क [योजना] भारतीय जीवन ववमा निगम, नागपूर
मंडळ कार्यालय, नागपूर.

चित्रमटगृहे व व्हिडीओ केंद्रा विषयी आकडेवारी १९९२-९३ वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	कायम स्वस्थाची चित्रमटगृहे		फिरती चित्रमटगृहे		सरकारमान्य व्हिडीओ केंद्र		दोन्ही बाडी करीता वसूल केलेला करमणूक कर [स्मथे]
		संख्या	प्रत्येक खेळ-साणी असलेली आसन क्षमता	संख्या	प्रत्येक खेळ-साणी असलेली आसन क्षमता	संख्या	प्रत्येक खेळ-साणी असलेली आसन क्षमता	
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा स्तर	१०	५१६७	६	१८३०	२२	१२५२	५७, ५२, १४२
	तालुका							
१.	वर्धा	४	३५००	-	-	५	१९६	३३, ७३, १०४
२.	सेलू	-	-	१	३००	७	३५०	१, ०२, ७०२
३.	समुद्रपूर	-	-	-	-	१	४५	७, २४८
४.	डिंगणघाट	२	१४१०	-	-	३	१३३	१०, १०, ५४७
५.	देवळी	३	१५२२	२	६००	४	१२०	४, ५१, ६८३
६.	आदी	१	७३५	१	४०५	४	१८३	७, १३, ४६६
७.	आष्टी	-	-	१	२२५	४	१८५	८५, ०९८
८.	कारंजा	-	-	१	३००	१	४०	१५, ३८७

टीप :- १] तालुका वर्धा तसेच सेलू येथील अन्व. २ व १ व्हिडीओ सिनेमागृहे बंद झालीत.

२] तसेच तालुका कारंजा येथील टूरिंग टॉकीज बंद झाल्यामुळे करमणूक करगत कारंजा तालुक्यामध्ये घट झालेली आहे.

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

जिल्ह्यातील पोसा केलेली अल्पबचत गुंतवणूक खातेदारांची संख्या

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	योजना	१९९२-९३ अखेरीस		१९९१-९२ मधील		
		एकूण खातेदारांची संख्या	दोबळ	नफट्टे	दोबळ	नफटा
१	२	३	४	५	६	७
१.	टपाल कार्यालय बचत खाते	४३, ३५८	८५१. ८१	२३. ६१	७८९. १०	५६. २४
२.	संचित सुवर्ण नेव	५१७	५. ९४	[-]४. ११	५. ६६	[-]५. ३९
३.	पुररावती नेव	८९, १६०	६७६. १०	१९५. ३०	७८२. २६	२१२. ६७
४.	समृद्ध नेव [१, २, ३ व ५ वर्षांचे]	२, ६१८	२७. ९०	३. ५५	१२८. ५५	३२. ३१
५.	सार्वजनिक शिस्त निवड निधी [टपाल खाते]	२९८	४. ६०	४. ६०	१३. ५६	१२१. २६
६.	सार्वजनिक शिस्त निवड निधी [स्टेट बँक]	१, २६३	९९. १८	७९. १२	१२१. २६	१३. ५६
७.	राष्ट्रीय बचत प्रोग्रामचे २ ते ८ मालिका.	—	११४. ९४	[-]१३४. ४४	१५८. २५	[-]११९. ७४
८.	सिंदिरा विकास पत्रे	—	१०१. १०	१७. ७२	५३. ३४	[-] २६. ०५
९.	विज्ञान विकास पत्रे	—	४२०. २२	४०२. ३३	५६७. १५	५१६. २८
१०.	आयक प्राप्त योजना	२, ८१४	५८. २०	५८. २०	१०६. ७५	८३. ५६
११.	राष्ट्रीय बचत योजना, ९२	१२८	११७. ३५	११४. ८०	११. ४२	२. ७४
१२.	सांख्यिक सुरक्षा पत्रे	—	—	—	—	—
१३.	इतर सर्व योजना	—	—	[-]३. ८७	—	[-]३. ८९
एकूण		१, ४०, १५६	२५३७. ३४	७५६. ८८	२७३७. ३०	७७१. १५

टोप :- १] राष्ट्रीय बचत योजना १९८७ हा बंद झालेली आहे. व त्या ऐदजी राष्ट्रीय बचत योजना, ९२ सुरु झाली.
 २] जिल्ह्यातील अल्प नफटीचे लक्ष ७५० लाख रु. [१९९१-९२ वर्षाकरीता]
 ३] जिल्ह्यातील अल्प बचतीचे लक्ष ७५० लाख रु. [१९९२-९३ वर्षाकरीता]

आधार :- सहाय्यक संचालक अल्पबचत शाखा, जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

तालुकावार गोळा केलेला जमीन महसूल १९९२-९३ वर्षाकरीता

जिल्हा - वर्धा.

[सम्ये हजारांत]

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	पाल वर्षाची जमीन महसुलाची एकत्रीत भागणी [पूर्वीच्या वर्षाची जमीन रकम सोडून]	एकत्रीत जमीन महसुलाची थकबाकी [अधिकत व अनाधिकत]	एकत्रीत जमीन महसुलाची एकूण भागणी	सुट	निलंबित वसुली	वसुलीस पात्र	प्रत्यक्ष वसुली	खातेदारांची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
	जिल्हा एकूण	८३७	९६	९३३	६	-	९२७	९५१	१८१९२१
१.	वर्धा	१२६	-	१२६	-	-	१२६	१४८	३७६२५
२.	सेलू	११५	३०	१४५	६	-	१३९	११५	१९२१२
३.	तमुद्रपूर	१०८	१९	१२७	-	-	१२७	१३५	२४७७४
४.	हिंगणघाट	१२३	-	१२३	-	-	१२३	१२४	२७७६९
५.	देवडी	१०९	-	१०९	-	-	१०९	१३३	१७०३३
६.	आर्वी	१२५	१६	१४१	-	-	१४१	१३२	२३२८६
७.	आष्टी	६६	२७	९३	-	-	९३	१०६	१३३९९
८.	कारंजा	६५	४	६९	-	-	६९	५८	१८८२३

टीप :- १] सन. १९९२-९३ या वर्षाकरीता सेलू तालुक्यातील एकूण १४ आवांची पैसेवारी ५० पैसे व त्याखाली असल्याने रकम रु. ६/- [हजारांत] जमीन महसूल सारा माफी देण्यांत आली.

२] १९९१-९२ वर्षाची महसुलाची थकीत १९९२-९३ ला वसूल झाल्यामुळे वसुलीस पात्र असलेल्या रकमेपेक्षा रकमाने ८ प्रत्यक्ष वसुली रकमा ९ जास्त वाटते.

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

संज्ञा क्रमांक १५.४

छापखाने आणि छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे आणि नियतकालीके ३१ मार्च, १९९३
या दिवशीची
जिल्हा - वर्धा.

अ.प्र.	जिल्हा/ तालुका	मुद्रणा- लयाची संख्या	छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे आणि नियतकालीके																						
			दैनिक					साप्ताहिक					मासिक					भासिक							
			मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	रूपण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	रूपण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	रूपण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	रूपण			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३			
	जिल्हा रूपण	२३	६	-	-	-	६	५६	-	-	-	५६	-	-	-	-	२	१	-	-	३				
	तालुका																								
१.	वर्धा	४५	५	-	-	-	५	४१	-	-	-	४१	-	-	-	-	२	१	-	-	३				
२.	तेन्न	४	-	-	-	-	-	१	-	-	-	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
३.	समुद्रपूर	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
४.	हिंणघाट	३७	-	-	-	-	-	६	-	-	-	६	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
५.	देवडी	७	-	-	-	-	-	३	-	-	-	३	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
६.	आर्वी	५	१	-	-	-	१	५	-	-	-	५	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
७.	आष्टी	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
८.	कारंता	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				

आधार :- जिल्हा भाडिता अधिकारी, वर्धा.

स्वस्त धान्य दुकानांना पुरविलेले तांदूळ, गहू, व साखर - १९९२-९३ वर्षाकरिता.

जिल्हा - वर्धा.

[आकडे ०० टनामध्ये]

तांदूळ			गहू			साखर			नियमित स्वस्त धान्य वाटप दुकानांची संख्या
जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यातील इतर ठिकाणे	एकूण	जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यातील इतर ठिकाणे	एकूण	जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यातील इतर ठिकाणे	एकूण	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
२४	६६	९०	६७	१२९	१९६	१४७	३८३	५३७	५५२

आधार :- जिल्हा पुरवठा अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

भांगणी व वसुल केलेले धान्य - १९९२-९३ वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा

[आकटे ०० टनात]

लेव्ही							भांगणीशी वसुलीची टक्केवारी
भांगणी		वसुल केलेले					
सर्व धान्याची स्कूण भांगणी	तांदुळ	गहू	ज्वारी	बाजरी	इतर	एकूण	
१	२	३	४	५	६	७	८

नि. रं. क.

टीप :- लेव्ही शक्तीची नसल्यामुळे माहिती निरंक दर्शविण्यात आलेली आहे.

आधार :- जिल्हा पुरवठा अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

१९८९ मधील लोकसभा निवडणूक व १९९० मधील विधानसभा निवडणूक संबंधी आकडेवारी
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	मतदार संघाचे नाव	एकूण मतदारांची संख्या	मतदान केलेल्या मतदारांची संख्या		एकूण मतदारांच्या संख्येची	पक्षावार मते मिळालेल्यांची संख्या			
			पुरुष	स्त्रिया		एकूण	राष्ट्रीय काँग्रेस आर्थ	जनता दल	भारतीय जनता पक्ष
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	२७ लोकसभा मतदार संघ [१९८९]	९३००११	२८०३०३	१७७९२१	४५८२३४	४९.२७	१५८९०६	—	६७१००
	एकूण लोकसंख्या	९३००११	२८०३०३	१७७९२१	४५८२३४	४९.२७	१५८९०६	—	६७१००
२.	विधान सभा [१९९०] १२७ आर्वी	१६१४९६	५२३४५	४५४४७	१०४६२३	६४.८२	३७०५०	२८४४४	—
	१२८ पुर्तगांव	१५२९८७	५५३३५	४३७५३	९९०८८	६४.७६	३६७५८	३७६५१	५१९७
	१२९ वर्धा	१७५०६८	५९१३८	४५७२१	१०४८५९	५९.८९	३८१२६	—	३४४१
	१३० हिंगणघाट	१७६८४१	६८२२३	५२३८५	१२०६७८	६८.२४	३६८६७	४०७३०	—
	एकूण विधानसभा	६६६३९२	२४२०११	१८७३०६	४२९३१७	६४.४२	१४८८०१	१०६८२५	८६३८

पुढे चालू .....

अ. क्र. अतदार संघाचे नांव

पक्षावार मते मिळालेल्यांची संख्या

१	२	३	४	५	६	७
	कॉन्ग्रेस पार्टी ऑफ इंडिया [भा]	बहुजन समाज पार्टी	रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया	मिळतेना	दुरदर्शी पार्टी	स्वतंत्र
१. लोकसभा अतदार संघ [१९९१]	१८२४३६	१८२५८	६०९	—	१६५८	१७३८०
एकूण लोकसभा	१८२४३६	१८२५८	६०९	—	१६५८	१७३८०
२. विधानसभा [१९९०]	—	४५०६	—	८९४२	२१८	२३६८८
१२७ जागा	—	२८७०	—	—	—	१४९२७
१२९ वर्धा	२३६९	२९०१	६६६१	—	७९३	४३०९४
१३० हिंणभाट	—	५९३९	२१८४	२३८४७	३१८	८७५८
एकूण विधानसभा	८३६९	१६२०६	८८४५	३२७८९	१३२९	९०४६७

टीप :- रकाना ८ ते १६ ची बेराज व ग्री जुळणार नाही कारण जो फरक आहे तो रद्द केलेल्या भतांचा होय.

आधार :- जिल्हा निवडणूक अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

अधिकारो व प्रवाशी यांचे साठी असलेल्या बंगल्याची ताबुकादार यादी
[३१.३.१९९३ रोजीची]
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	तालुका	बंगल्याचे नाव व पत्ता
१	२	३
१.	वर्धा	१) शासकिय विश्रामगृह, वर्धा [सा. बा. विभाग] २) शासकिय विश्रामगृह, वर्धा [सा. बा. विभाग] ३) शासकिय विश्रामगृह, आर्वी रोड, आंजी [सा. बा. वि.] ४) शासकिय हॉलीडे कॅम्प, एम. टी. स्टँड जवळ [पर्यटन विभाग]
२.	सेलू	१) शासकिय विश्रामगृह, सेलू [सा. बा. वि.] २) शासकिय विश्रामगृह, केळसर [सा. बा. वि.] ३) बोर प्रकल्प, निरीक्षण गृह, बोर [सिंचन विभाग] ४) विश्रामगृह, नवरगांव [वन विभाग]
३.	समुद्रपूर	१) विश्रामगृह, समुद्रपूर [सा. बा. विभाग]
४.	हिंगणघाट	१) निरीक्षण, बंगला पारडी, लहान पाटबंधारे, वर्धा. २) शासकिय विश्रामगृह, हिंगणघाट [सा. बा. वि.] ३) निरीक्षण बंगला, लहान पाटबंधारे विभाग.
५.	देवळी	१) शासकिय विश्रामगृह, देवळी [सा. बा. वि.] २) शासकिय विश्रामगृह, पुलगांव [सा. बा. वि.]

दुहे चालू...

१	२	३
६.	आर्वी	१] शासकिय विश्रामगृह, आर्वी [सा.बां.वि.] २] विश्रामगृह, वादोणा [सा.बां.वि.]
७.	आष्टी	१] शासकिय विश्रामगृह, आष्टी [सा.बां.वि.]
८.	कारंजा	१] विश्रामगृह, गारपीट [दन विभाग] २] विश्रामगृह, तळेगांव [राष्ट्रीय महाभारग] ३] विश्रामगृह, कारंजा [राष्ट्रीय महाभारग]

आधार :- सार्वजनीक बांधकाम विभाग व सिंचन विभाग, वर्धा.

निवृत्त निर्देशांकाचे कल

जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	बाब	परिमाण	१९६०-६१	१९७०-७१	१९८०-८१	१९९०-९१	१९९१-९२	१९९२-९३
१	२	३	४	५	६	७	८	९

एक क्षेत्रात आणि लोकसंख्या

१. क्षेत्रात	चौ. कि. मी.	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०
२. एकूण लोकसंख्या	हजारात	६३४	७८०	९२७	१०६८	१०६८	१०८५ [प्रक्षिप्त]
३. लोकसंख्येची घनता	प्र. चौ. कि. मी.	१०१	१२४	१४७	१६९	१६९	१६९
४. शेत कामक-योचे शेतभजुरासह एकूण काम करणा-या लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण.	शे. प्रमाण	७७.३	७६.५	७६.९	७३.९४	७३.९४	७३.९४

दोन शेती आणि सिंचन

१. एकूण जंगल व्याप्त क्षेत्र	ह. हेक्टर	६७	६६	६७	८६	उ. ना	उ. ना
२. लागवडी लायक क्षेत्र	ह. हेक्टर	४६८	४९९	४६८	४५१	उ. ना	उ. ना
३. प्रत्येक शेती काम करणा-या भागे लागवडी लायक क्षेत्र	हेक्टर	१.९१	२.१४	१.५३	१.३५	उ. ना	उ. ना
४. लागवड केलेले एकूण क्षेत्र	ह. हेक्टर	४०८	४३१	४४०	४११	उ. ना	उ. ना
५. पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र							
अ) अन्नधान्ये	ह. हेक्टर	२१६	२१८	२१५	१७९	उ. ना	उ. ना
ब) उंस	हेक्टर	४६	७१	७६	१३६४	उ. ना	उ. ना
क) झुईभुंग	ह. हेक्टर	१	८	५	८	उ. ना	उ. ना
ड) कापूस	ह. हेक्टर	१६५	१८३	१९२	१८४	उ. ना	उ. ना

१	२	३	४	५	६	७	८	९
६.	प्रत्येक शेती काम करणा-या आगे निव्वळ कसलेले क्षेत्र	हेक्टर	१.७५	१.८२	१.३६	१.१८	उ.ना	उ.ना
७.	एकापेक्षा अधिक वेग लागवड केलेल्या क्षेत्राचे निव्वळ क्षेत्राशी प्रमाण	शे.प्रमाण	०.८७	१.८८	५.१३	४.४०	उ.ना	उ.ना
८.	ओलीताखालील स्कूण क्षेत्र	ह. हेक्टर	६	९	२४	२४	उ.ना	उ.ना
९.	स्कूण ओलीताखाली क्षेत्राचे स्कूण पीका-खालील क्षेत्राशी शे.प्रमाण	शे.प्रमाण	१.३९	१२.१८	५.४६	५.७८	उ.ना	उ.ना
१०.	ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र	ह. हेक्टर	६	९	१८	२४	उ.ना	उ.ना
११.	कालव्याव्हारे ओलीत केलेले क्षेत्र	ह. हेक्टर	उ.ना	१	२	५	उ.ना	उ.ना
१२.	विहीरीव्हारे ओलीत केलेले क्षेत्र	ह. हेक्टर	५	९	१६	१८	उ.ना	उ.ना
१३.	इतर साध्याव्हारे ओलीत केलेले क्षेत्र	हेक्टर	१६३	१९९	उ.ना	—	उ.ना	उ.ना
१४.	मुख्य पिकाखालील ओलीताचे क्षेत्र							
	अ) अन्नधान्ये	ह. हेक्टर	१	४	१६	१४	उ.ना	उ.ना
	ब) उस	हेक्टर	३६	७१	७६	१०८८	उ.ना	उ.ना
	क) भुईभुंग	ह. हेक्टर	—	२	—	—	उ.ना	उ.ना
	द) फळे	ह. हेक्टर	—	३	३	७	उ.ना	उ.ना
	इ) कापूस	ह. हेक्टर	१	२	२	१	उ.ना	उ.ना

१	२	३	४	५	६	७	८	९
तीन	<u>भूदसंधारण</u>							
	१. बांध दुस्स्ती	ह. हेक्टर	उ. ना	६	८	उ. ना	उ. ना	उ. ना
	२. उतारावर सभतल धालणे	ह. हेक्टर	उ. ना	उ. ना	उ. ना	उ. ना	उ. ना	उ. ना
चार	<u>कृषि विषयक जी तरे</u>	वर्ष	१९६१	१९६६	१९७२	१९७८	१९८२	१९८७
	१. <u>नांगर</u>							
	अ) लाकडी	संख्या	३३२२७२	३५३९८	३४७२३	२५२८३	३५३३३	३१७७६
	ब) लोखंडी	संख्या	४५८७	५७५१	८१३४	८२७१	९६०६	१६११७
	२. ओलीताखाली तेलार चालणारे पंप	संख्या	४७३	६७३	१०१३	२५०९	१४३७	२११३
	३. ओलीताखाली विद्युत पंप	संख्या	६४४	११८७०	४७६६	१०००६	१०४७८	१४८९७
	४. अ) शक्तीवर चालणारे उसाचे चरक	संख्या	३७	३	४०	११	७	३८
	ब) बेलाच्या मदतीने चालणारे उसाचे चरक	संख्या	१४	९	५२	२	११	४०
पांच	<u>पशुधन</u>							
	१. एकूण पशुधन	हजारात	४१९	५२३	५४०	६०२	५९७	६६७
	२. प्रत्येक बीडी भागे निव्वळ पिकाखालील क्षेत्र [तीन वर्षांपर्यंत बेल]	हेक्टर	६.७३	६.७२	६.८३	६.६८	६.४२	६.३८
	३. लोंबड्या	हजार	१३८	१३७	११२४	१७७	१६५	१५४
सहा	<u>मत्स्यव्यवसाय</u>							
	गोड्या साय्यातील एकूण मत्स्य उत्पादन	मे. टन	—	—	४२५	१०००	११००	११००

१	२	३	४	५	६	७	८	९
सात	कारखाने व कारगार							
	१. चालू कारखाने	संख्या	४०	४०	४८	१३०	१३२	१४४
	२. कारगारांची कामावरील दैनिक उपस्थिती	संख्या	७४१६	६४०२	७५२८	२२८८	२२३३	१०३२१
	३. दर लाख लोकसंख्येमागे नोंदणी कृत कारखान्यातल कारगार	संख्या	१३७६	१०१०	७५४	१००२	१००३	२६४
आठ	वीज							
	१. वीजेचे उत्पादन	कि. वॅट	—	—	—	—	—	—
	२. वीजेचा वापर	द. ला. —	२२.१५	३७.१०	२०.६१	१७६.३२	१८५.५७	२१८.५३
	३. वीजेचा पुरवठा झालेली शहरे व खेडी	संख्या शहरे खेडी	६ ६ ८०	६ ६ ४२४	६ ६ १००५	६ ६ १२३२	६ ६ १२४०	६ ६ १२४१
नऊ	सहकार [१] सहकार्य संस्था							
	१. कृषी पत संस्था	संख्या	४१२	४१२	४०८	४०४	४०२	४०२
	२. बिगर कृषी पत संस्था	संख्या	४४	११२	२२३	११०	१२०	१२३
	३. बिगर कृषी बिगर पत संस्था	संख्या	१०३	३०२	३१२	७७६	७२२	८२२
	२. सभासदांची संख्या							
	१. कृषी पत संस्था	ह. संख्या	३१	६२	१३२	१२५	१२६	१५८
	२. बिगर कृषी पत संस्था	ह. संख्या	३	७	२२	२२	४१	४४
	३. बिगर कृषी बिगर पत संस्था	ह. संख्या	९	२३	३३	१०६	९५	७५

१	२	३	४	५	६	७	८	९
३. खेडते भाडवल								
१. कृषी पत संस्था	हजार रु.	१४०३५	१००२७७	२१०७२९	५२४२८४	७८६४७६	२०७०६२	
२. बिगर कृषी पत संस्था	"-	१५७५	८३७०	४३२०५	२३३२१२	२५२९०५	२८१०७४	
३. बिगर कृषी बिगर पत संस्था	"-	१५४२	८६६३	५४३२५	६३४१०१	४६२००७	४२६३३२	
४. दिलेले का								
१. कृषी पत संस्था	हजार रु.	१११६८	८२२५६	५३२०९	२७२७४	२६१८१३	२७१८१	
२. बिगर कृषी पत संस्था	"-	७७	उ.ना	उ.ना	१०४६७४	२६२१४	५८७२२	
३. बिगर कृषी बिगर पत संस्था	"-	४११	उ.ना	उ.ना	१७८३७८	६२७४	२११२६६	
दहा शिक्षण								
१. प्राथमिक								
(अ) संस्था	संख्या	७१२	८६८	९३२	१०००	उ.ना	उ.ना	
(ब) विद्यार्थी	संख्या हजार	१२	२३	१२९	१४२	उ.ना	उ.ना	
(क) शिक्षक	संख्या	२०१३	३००८	३२२४	३८३२	उ.ना	उ.ना	
२. दुय्यम								
(अ) संस्था	संख्या	५६	१०६	१२०	१३७	उ.ना	उ.ना	
(ब) विद्यार्थी	संख्या हजार	२०	४१	६३	५१	उ.ना	उ.ना	
(क) शिक्षक	संख्या	८२४	१७५७	२१३२	१६१५	उ.ना	उ.ना	
३. उच्च शिक्षण								
(अ) संस्था	संख्या	३	७	७	५५	उ.ना	५५	

१	२	३	४	५	६	७	८	९
	[ब] विद्यार्थी	संख्या हजार	१	५	६	६०	उ.ना	उ.ना
	[क] शिक्षक	संख्या	३१	१८४	१८७	१६७६	उ.ना	उ.ना
	४. साक्षरतेचे प्रमाण							
	[अ] पुरुष	शे.प्र.	४३.४	५२.५५	६०.२२	६०.२३	७८.३३	७८.३३
	[ब] स्त्रिया	शे.प्र.	१७.०	३०.२२	४०.५७	४०.५७	६१.०३	६१.०३
	[क] एकूण	शे.प्र.	३०.४०	४१.७१	५१.०२	५१.०३	६९.२५	६९.२५
अकरा	सांख्यिक आरोग्य							
	१] दवाखाने	संख्या	५	३७	५२	४५	४३	४३
	२] रुग्णालये	संख्या	२	७	२	१६	२	२
	३] प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	संख्या	५	८	८	२७	२७	३७
	४] खाटाची संख्या	संख्या	२८२	६५१	१०८२	१४५२	७३२	१४५८
	५] दर लाख लोकसंख्येलागे खाटाची संख्या	संख्या	४६	८६	१४०	१५७	७८	१३७
	६] उपचार केलिले							
	अ] बाह्य रुग्ण	हजारात	१२५	२२३	१२४५	१०८७	८७२	१०८०
	ब] आंतर. रुग्ण	हजारात	१०	२२	८३	५६	१०	२००
	७] जन्म दर	दर हजारी	४४.४	२७.५	२१.६७	२१.७	२२.००	२१.५६
	८] मृत्यू दर	दर हजारी	१७.५	८.५	८.०२	८.९५	८.३०	५.३३

१	२	३	४	५	६	७	८	९
बारा	वाहतूक आणि दळणवळण							
१]	रस्त्यांची लांबी [न.प.सोडून]	कि.मी.	५३७	११२५	२२२६	२५५८	२५८७	२७२०
२]	१०० चौ. कि.मी. क्षेत्रफळाभागे असणारी रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	८.५०	१७.८०	३६.४०	४४.७८	४०.९९	४७.६४
३]	दूर लाख लोकसंख्येभागे असणारी रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	८५	१७७	२९४	२६५	२६७	२८१
४]	रेल्वे मार्गांची लांबी	कि.मी.	१७४	१७४	१७४	३९७	३९७	३९७
५]	डाक घरे	संख्या	१२४	१४४	१७३	१८२	१८५	१८५
६]	तार घरे [टेलीफोन केंद्रे कक्षातील आकडे]	संख्या	९	१२	३९	११[६०]	१०[९१]	११[९१]
तेरा	स्थानिक स्वराज्य संस्था							
१]	पंचायत समिती.	संख्या	उ.ना	उ.ना	७	८	८	८
२]	ग्राम पंचायत	संख्या	४५२	४५६	४७७	५०३	५०२	५०५
३]	नगर परिषद	संख्या	६	६	६	६	६	६
४]	कटक मंडळ	संख्या	—	—	—	—	—	—
चौदा	अधिकोष [सहकारी बँकांपरून]	संख्या	१५	३०	६८	१३५	१०५	१२०

टीप :- १] कुबी विषयक १९८६-८७ ची माहिती सुधारीत आहेत. तर १९९०-९१ ची माहिती अस्थायी आहे.

आधार :- १] अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

२] जिल्हा श्रुत व पिके अहवाल, वर्धा.